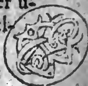

BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
13
18 A
3

BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
13
18 A
3

Tractatus
METHODICI, ET ACCURATISSIMI, DE

DIFFERENTIIS FERE OMNIbus, quæ tàm ratione judiciorum & contractuum, quàm ultimarum voluntatum, & maleficorum, IUS ROMANUM, inter utrumq́, sexum, masculorum, & femellarum, introduxit, atque constituit.

In quo scitu pleraq; jucunda, cognitu haud difficilia, utilitate quotidiana: occurrunt, atq; explicantur.

Bibl: Secr: Coll Rom:

Autore

FRIDERICO PRUCKMANNO, U. I. D. & Principi Electori Brandeburgico, &c. à consiliis, &c.

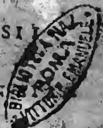
Soc: Jesu

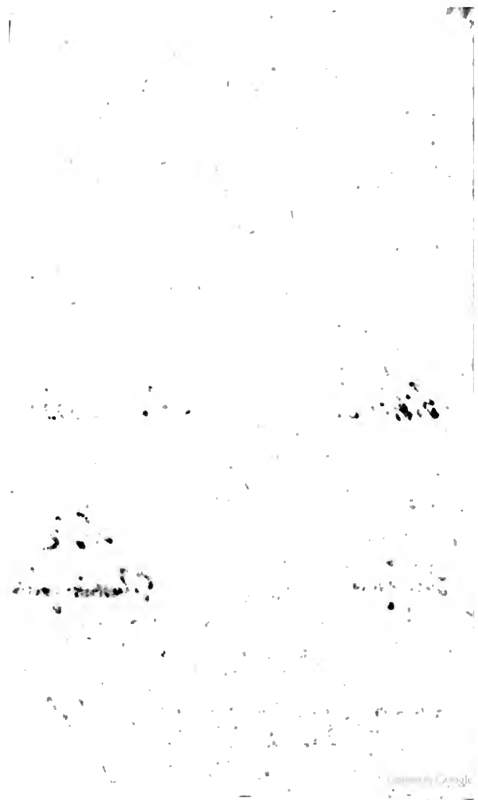
Ex Legato Illustrin: Coccini

LIPSIAE

Sumptibus & Impensis HENNINGI GROSSII Senioris, Bibliopolæ.

ANNO DIVINAE PATIENTIÆ M. DC. X.

AVTOR
BENEVOLO LECTORI
S. P. D.

EMiſeram, Benevole Lector, annus jam agitur duodecimus, quandam ad L. in multis ff. de ſtatu hominum, commentationem in publicum. Quod, partim, ut de me, ſtudiisq́; meis bene demeritis gratum me exhiberem: partim verò, quod tum temporis, tibi mea ſcripta, alicui uſui eſſe poſſe, credideram, auſpicatum, factumq́; eſt. Et jam ulteriorem, de hiſce primis meis tyrociniis, cogitationem nullam ſuſceperam: ſed totam ejus rei curam, planè depoſueram: cum eccè typographus adeſt, nulla reliqua exem-

plaria eſſe, admonet, & deindè apud me, ut mea pace, illam qualemcunq; commentationem, denuò prelo ſubmittere, licitum eſſet, inſtat.

Denegabam id primò, homini, peramanter id à me petenti. Videbam enim intra duorum luſtrorum ſpacium, tot docta, elegantia, & perpolita, in publicum prodiiſſe ſcripta, ut meis, rudi, pinguiq; Minerva conſutis, facilè carere poſſes. Neq; verò amplius, in ea ſententia, qua tibi antehac meos libellos, prodeſſe poſſe, ſtatueram perſiſtebam. Ut enim ejus temporis, quicquam affabrè loqui, vel ſcribere potuiſsem, quo nondũ ex minori ætate exceſsiſſem,

&

& licet operam haud pœnitendam, in addiscenda Iurisprudentia collocassem: in foro tamen versatus non fuissem, nec ea, quæ ad reliquam politicen pertinerent apprimè callerem? ut taceam nullum mihi tempus revidendi ea commentariola, in præsentia suppetiisse.

Sed cum his commoveri sese chalcographus passus non esset: tandem ejus petitionibus, contestatus tamen prius, me extra culpam fore, si tibi posteà hæc res non placuisset; concedendum esse, ratus sum.

Quare habes, hanc qualemcunque nostram opellam, secundò editam. In qua, ut inscriptio ejus habet, in id unicè elaboravi,

plaria esse, admonet, & deindè apud me, ut mea pace, illam qualemcunq; commentationem, denuò prelo submittere, licitum esset, instat.

Denegabam id primò, homini, peramanter id à me petenti. Videbam enim intra duorum lustrorum spacium, tot docta, elegantia, & perpolita, in publicum prodiisse scripta, ut meis, rudi, pinguiq; Minerva consutis, facilè carere posses. Neq; verò amplius, in ea sententia, qua tibi antehac meos libellos, prodesse posse, statueram persistebam. Ut enim ejus temporis, quicquam affabrè loqui, vel scribere potuissem, quo nondũ ex minori ætate excessissem,

&

& licet operam haud pœnitendam, in addiſcenda Iuriſprudentia collocaſſem: in foro tamen verſatus non fuiſſem, nec ea, quæ ad reliquam politicen pertinerent apprimè callerem? ut taceam nullum mihi tempus revidendi ea commentariola, in præſentia ſuppetiiſſe.

Sed cum his commoveri ſeſe chalcographus paſſus non eſſet: tandem ejus petitionibus, conteſtatus tamen prius, me extra culpam fore, ſi tibi poſteà hæc res non placuiſſet; concedendum eſſe, ratus ſum.

Quare habes, hanc qualemcunq; noſtram opellam, ſecundò editam. In qua, ut inſcriptio ejus habet, in id unicè elaboravi,

ut tibi ſimul, ſemelq; ob oculos ponerem, themata omnia, in quibus, diverſum quid, ſexui femineo, à ſexu illo digniori, Ius Quiritium, conſtituerat.

Fateor equidem, his nihil ferè, Iuris antiquioris ineſſe (cujus tamen cognitioni, plerosq; jam plus æquitus incumbere perſpicio.) Sed interim quotidianis, & quæ ſingulis momentis ferè, foro operam dantibus, occurrere poſſunt, quæq; alibi, ab ipſo Iureconſulto, commendari memini: non deſtituitur. Et ut de antiquitatis ſtudio, meum quoq; qualecunque Iudicium interponam; ſemper ei opinioni inhæſi, non rectè rebus ſuis conſulere eos, qui omne tempus, in perſcrutandis

tandis antiquitatis, jurisq́; pervetusti vestigiis, conterunt, atq́; consumunt: Sed ad antiquitatis studia, tum demum accedendum esse, cum animi remissionem quærimus, atq́; appetimus. Alioqui enim illi, qui nil nisi antiquitatem sapiunt, planè inutiles foro, & rerum graviorum curationi fore, eventus ipse commonstrabit. Ex his itaq́; rursus in spem veni, tibi studium meum ingratum non futurum. Maximè cum cogitassem, nonnulla eiusdem farinæ Italorum scripta, etsi haud bona methodo contexta sint, avidè satis coemi, atq́; legi.

Exeat itaq; hic libellus noster, quod auspicato fiat, denuò, sub

sola

sola benevolentiæ tuæ tutela, atq; munimine. Cui, ob id quoq;, alium præter benevolentiam tuam, scribentium more patronum, quærere noluimus. Vale. Coloniæ ad Suevum, 4. Nonas Quintilis, anno divinæ patientiæ, suprà sesquimillesimum, nonagesimo Octavo.

PAPINIANVS L in multis 9 ff statu hominum.

In multis iuris nostri articulis, deterior est conditio fœminarum, quàm masculorum.

SVMMARIVM.

1 *Mulier dicitur à mollitie mentis.*
2 *Mulieris vocabulum sexus est, & omnes mulierum species complectitur.*
3 *Quod verum est, de lata eius significatione.*
4 *Statutum loquens de muliere, non ad omnem mulierem, spectat.*
5 *Verba statuti propriè & strictè sunt accipienda.*
6 *Ratio quare in lege nostra & in* L. 2 *ff reg. iur.* I. C. *vsus sit fœminæ, & non mulieris dictione.*

Fœminæ vocabulum generalius, mulieris verbo eod. num.
7 *Hermaphroditus, ad eum sexum in quo plus incalescit, applicatur.*
8 *Dictio multum, cuius naturæ.*
9 *Dictio plerisq; cuius naturæ.*

10 *Contraria iuxta se posita magis illucescunt.*
11 *Temperamentum optimum fit ex contrarijs.*
12 *Partitio huius repetitionis.*

1 MVlieris nomen à mollitie, & quidẽ non corporis, sed animi deriuatum, seu potiùs, quadam vocabuli allusione deductum.

c. quod proposuisti § sed illud 32 q. 7. gl. c 1 extra de sand. despons. Bl. rubr. n. 1. extra cohab. cler. & mul. Luc. de Penna L. 1 col. 2 verb. mulieris C. his qui se def. lib. 10 Abb. c. forus n. 3 extra verb. signific. Per. Geth. sing. 11 Neuiz. Syluul. nupt. lib 1 n 111 Alc. L. mulieris in pr. n. 2 ff verb. signifi. Tir. LL connub. L. 1. n. 55.

2 Sexus esse proindeq; sua significatione, tam maritatas quàm viduas, tam veras vxores quàm putatiuas, tam viri potentes, quàm infra ætatem nubilem constitutas, tam virgines quàm corruptas, tã eas quæ enixæ, quàm quæ numquam grauido corpore fuêre, tam sanas, quam

quæ

quæ sanæ non sunt, continere, apud interpretes constituti iuris est.

L.argumento § muliebri ff au. & arg. leg.L. alioquin ff cont.emt. L.quæritur § si quis digitis ff ædil. edict. L. mulieris in pr. ibi Alc. ff verb. sign. glo. c. mulier 32 q. 2. Luc. de Penna. L. vn.verb.mulieris C.his qui se def. lib.10. Luc. de Penna. L. si cohortalis col.C 2. cohort. lib.12. Br. L.seruis ff leg. 3. Borg. Caualc. tr. vsufr. mul. rel.n. 126 circa med. numeri.

Quod tamen ego, de lata duntaxat significatione, non verò de stricta (tunc enim mulier, illa solum, quæ corrupta est, quæq; virum habet, diceretur) procedere arbitror. Vt hoc expresim & in specie decidit. 3

gl. d,L. argumento § muliebri ff aur. & arg. leg. & sentit Br.d. L.seruis legatis in fine ff leg. 3.

Quæ iam dicta sunt, vel ex eo magis confirmantur, quod statutum loquens de muliere, rarò vel nunquam ferè, ad 4

quaslibet mulierum species trahatur, sed vel ad maritatam tantum vel duntaxat è diuerso, ad non maritatam tantum referatur.

Tir. LL. connub. glo. 6 n. 40 & gl. 8 n. 50 & 51 Thomas Ferrat. Caut. 29 n. 4 Card. Paris. cons. 16 n. 12 vol. 3.

5 Cuius sanè ea certè est ratio, quod verba statuti strictè & propriè, non verò latè & impropriè sint accipienda.

Bertach. tr gabell. p. 7 n. 27 Affl. decis. 21. n. 10 & decis. 404 n. 7. Mar. L. si actor n. 18 ff procur. Boër. in consuet. Bitur. tt. retr. § 3. gl. vn. col. 3 & in tt. de testam. § 3 gl. vn. col. 3. Tir. V R. p. 1. § 35 gl. 1 n. 2 & p. 1 § 1 gl. 10. n. 73. Cotta in memor. v. statuta el 6. Menoch. tr. remed. poss. ret. rem. 8 n. 11 & in tr. arb. iud. QQ. lib. 2 cent. 4 casu 321 n. 11 Asin. in sua praxi § 28 c. 4 n. 3 Borg. Caualc. tr. vsufr. mul. rel. n. 187. Asc. clem. tr. pat. pot. c 5. n. 27 arg. L. 3 § hæc verba ff neg. gest.

6 Ea propter, haud absque mysterio, tùm Papinianus noster, in hac lege nostra, tum

tum Vlp. L. 2. ff reg. iur. regulam tradere cupientes, non mulieris termino, sed fœminarum vocabulo, vti voluêre, quò nimirum ostenderent harum, similiumq; legum dispositionem, omnibus, cuiuscunq; speciei essent, fœminis, intrepidè applicandam. Ita enim mecum reputo, omnem mulierem, fœminam ex proprio vocabuli significatu, rectè dici, sed ex propria nominis significatione, minimè conuerti. Nec enim fœminam omnem, mulierem, si proprietati studemus, dicere, rectè conuenit. Sic equidem videmus angustius mulieris, per communius seu generaliùs fœminę vocabulum explicari. in

d. L argumento § muliebri ff aur. & arg. leg.

Hermaphroditum, quod attinet, eum in quo plus incalescit, sequetur sexum. Itaq; si ad fœmininum inclinat, regula quoq; textus nostri, in ipso locum sibi vendicabit, si masculum se esse ostenderit, ab huius regulæ grauamine, erit immunis. 7

L. quæritur ff hoc tit. text. & gl. c. ſi teſtes § Hermaphroditus 4. q. 3. Bl. L. quoties n. 7 C. ſuis. & legit. hære. Ias. L. ſed eſt quæſitum n. 12 ff lib. & poſth. Abb. c. nonne ſub. n. 1 col. 3 eius numeri ext. præſumt. Menoc. tr. remed. poſs. rec. rem. 9 n. 14

8 Cæterum, in multis l. C. dixit, ne perperàm opinaremur, regulam hanc exceptione carere. Dictionis enim multum, ea natura eſt, vt caſuum quidem frequentiam, hanc, in qua poſita eſt, legem complectere; Veruntamen ab exceptione, vndequaquam non eſſe vindicatam oſtendat.

arg. textus noſtri hic. Bl. § libertinorum n. 2 inſt. libert. Pan. c. latores n. Sext. cler. excom. Maſc. tr. probat. cōcluſ. 749 n. 6.

9 Sicuti & dictio pleriſq;, (quæ huic propè affinis eſt) cum ſimilibus, eandem ſortita eſt naturam.

Br. L. 1. n. 2 ff tut. & rat. diſtrah. Ias. L iuriſgentium § prætor, ait n. 21. ff. pact. Ias. L. qui plures n. 6 ff vulg. & pup.

pup. Euer. in Top. in Loc. ab except. ad regulam n. 13 Tir. V.R. p. 1 § 1 gl. 9 n. 224 Menoch. tr. rem. poſs. rec. remedio 8. n. 91 arg. L. tutela ff tutelis. L nam ſalutem ff off. præf. vig. Inſt. leg. par. tut. in f. cum ſimil.

Igitur, ſiquidem contraria, & oppoſita 10 iuxta ſe poſita, ſibiq; inuicem appenſata, vt Philoſophi teſtantur magis illuceſcant.

Euer. in Top. in Loc. â contrarijs n. 6.

Et ex duobus contrarijs, optimum fieri 11 temperamentum, ſciamus, vt docet

Br. l ſi ſeruos n. 4 ff pignorat action.

Nos hinc quoq; anſam arripientes legem noſtrā bipartitò diuidemus. Quarum prior pars, qua in re durioris fœminæ, quàm maſculi ſint conditionis, manifeſtabit: altera in quibus de iure illis præ maſculis, maior ſit conceſſa facultas, maiuſq; priuilegium, & prærogatiua demonſtrabit.

In quarum explicatione, illi inhærebimus methodo, vt omnes totius iuris

articulos, in iudiciales & extra iudiciales diuidamus. Et illos quidem duplices, Personarum iudicij principalium, quales sunt iudex, actor, & reus, & deinde minus principalium constituemus: Hos verò rursus, in articulos, seu actus inter viuos, & in articulos seu actus morientium, quos vltimas voluntates rectè nuncupamus, subdiuidemus.

Atque his ita ordine constituto perlustratis, elucubratisque, supremam fœliciter, Deo fauente manum, huic repetitioni imponemus.

PRIMÆ PARTIS PRINCIPIALIS, MEMBRVM PRIMVM.

ARTICVLVS PRIMVS.

SVMMARIVM.

1 *Fœmina non potest iudicare.*
2 *Fœmina non debet, cœtibus virilibus, immisceri.*
3 *Lex naturam imitatur.*
4 *Natura constituit, mares imperare, fœminas obedire.*
5 *Muliebre consilium debile & fragile.*
6 *Muliebre consilium aduersus propria commoda laborat.*
7 *Statutum requirens consilium propinquorum, non intelligitur de fœminis propinquis.*
8 *Auaritia in iudice detestanda.*
9 *Mulieres auarissimæ.*
10 *Iudicem oportet esse discretum.*
11 *Rerum gerendarum scientiam mulieribus multi denegant.*
12 *Inconstantia plerisq; mulierum inest.*
13 *Ratione vna ex pluribus superstite, non tollitur dispositio.*

A 5 14 Fœmina

14 *Fœmina nec inter fœminam quidem ius dicere potest.*
15 *Etiam Augusta iudicare nequit. Erubescimus sine lege loqui ibid,*
16 *Lex generaliter & indistinctè loquens generaliter est intelligenda.*
17 *Vt omnes casus.*
18 *Atq; personas.*
19 *Etiam aliàs priuilegiatas complectatur.*
20 *Regulæ in hærendum, donec de exceptione doceatur*
21 *Fœminæ appellatione etiam Augusta venit. A quo remouetur genus & quælibet remouetur species.*
22 *Statutum prohibens mulierem absq; consensu mariti testari obtinet etiam in Augusta.*
23 *Fœmina iudicare non potest, etiam in Hispania.*
24 *Cessante causa, cessat effectus.*
25 *Fœmina multis virtutibus præfulgens, non includitur sub generali dispositione de muliere loquens.*
26 *Fœmina iudicat ex concessione principis.*
27 *Rescriptum permittens fœminæ iudicare, desiderat clausulam, non obstante.*
28 *Fœminæ sæpiusculè illicita à principibus impetrant.*
29 *Fœmina iudicat ex consuetudine.*

30 *Vnumquodq; dissoluitur eo, quo ligatum est.*
31 *Consuetudo tribuens iurisdicendi potestatem fœminæ, locum tantum habet in muliere, regalem habente dignitatem.*
32 *Abbas defenditur contra Decium.*
33 *Consuetudo contra probos mores non est consuetudo sed corruptela.*
34 *Iura iuribus concordari expedit.*
35 *Doctori distinguenti, potius, quàm indistinctè loquenti, standum.*
36 *In Gallijs clarissimæ mulieres iudicant.*
37 *Fœminæ iudicant, si statuto hoc illis permittitur.*
38 *Fauori suo quilibet renunciare potest.*
39 *Consuetudo & statutum æquiparantur.*
40 *Statutum permittens fœminam iudicare, intelligitur de fœminis in dignitate positis.*
41 *Fœmina potest iudicare ex successione si succedit, in feudo regalem dignitatem annexam habente.*
42 *Concesso territorio, concessa intelligitur iurisdictio.*
43 *Concesso vno, omnia sine quo consistere nequit, concessa intelliguntur.*
44 *Multa regna in quibus fœminæ succedunt; & per consequens ius dicunt.*
45 *Fœmina non succedit in regno Galliæ.*

46 Lex

46 *Lex Salica, dicta est à Salijs, qui erant Franci Orientales.*

47 *Exempla, in quibus, Galliæ regnum ad filias non fuit deuolutum.*

1 PRimo itaq; circa primum membrum, primæ partis principalis concludo: mulierem in eo deterioris esse conditionis, quod iurisdictioni, moribus quidem, iure tamen nostro uallatis, obesse, nec posſit, nec debeat.

L cum prætor § non autem ibi Bl ff iudic. c. mulierem 35.q. 3.Spec. tt. de procurat. § 1 n. 2 Spec. tt. de off. deleg. § f. n. 10. Mar. tr. or. iud. 3 p. 6 p.p. act. 1. n. 98. Dec. L. 2. n. 3 ibi Cagn. n. 3 ff reg. iur. Chaſſ. in Consuet. Burg. rub. 1. § 6 n. 42. Vant. tr. nullit. Rubr. de nullit. ſentent. ex def. iurisdict. deleg. n. 71.

2 Tùm quia contra decus muliebre est mulierem inter cœtus viriles conſpici. gl. L. 1 § ſexum ff postul. Bl. L. quoties n. 7 C. ſuis & leg. Cagn. d. L. 2. n. 3 ibi Cuchalon in add. ad Dec. ff R. 1.

Tir.

Tir. tr. LL. Connub. L. 10 n. 12 gl. Lat. art. 63 Landrecht lib. 2 arg. L. 2. C his qui ven. æt. imp. L maritus C. proc. c mulieres de iudic. lib. 6. c. indemnitatibus § porrò de elect. in 6 ibi gl.

Tùm quia Lex naturam imitatur. 3

Mar. tr. or. iud. 3 p. 6 p. p. act. 1 n. 64 Vasquius ill. controu. c 56 n. 13 Oldradus conf. 74 arg. § minorem Inst. adopt.

Et certum est: natura ita constitutum 4 esse, vt viri imperent, mulieres verò obediant, nec verò natura patitur mulieres viris præesse. Vt hoc latè & copiose explicat.

Tir. LL. connub. L. 1 n. 9 cum seqq. Barthol. Soc. int. Conf. Bruni conf. 10 n. 6.

Tùm quia muliebre consilium debile & 5 fragile est.

Bl. c. 1 lect. 2. n. 19 ext. iudic. Bl. c. significauit n. 1. ext. rescr. Cagn d. L. 2 n. 3 ff. reg. iur. Præpos. c. 1 § & quia n. 12. de his qui feud. da. possunt. Tir.

LL

quaslibet mulierum species trahatur, sed vel ad maritatam tantum vel duntaxat è diuerso, ad non maritatam tantum referatur.

Tir. LL. connub. glo. 6 n. 40 & gl. 8 n. 50 & 51 Thomas Ferrat. Caut. 29 n. 4 Card. Paris. cons. 16 n. 12 vol. 3.

5 Cuius sanè ea certè est ratio, quod verba statuti strictè & propriè, non verò latè & impropriè sint accipienda.

Bertach. tr gabell. p. 7 n. 27 Affl. decis. 21. n. 10 & decis. 404 n. 7. Mar. L. si actor n. 18 ff procur. Boër. in consuet. Bitur. tt. retr. § 3. gl. vn. col. 3 & in tt. de testam. § 3 gl. vn. col. 3. Tir. V R. p. 1. § 35 gl. 1 n. 2 & p. 1 § 1 gl. 10. n. 73. Cotta in memor. v. statuta el 6. Menoch. tr. remed. poss. ret. rem. 8 n. 11 & in tr. arb. iud. QQ. lib. 2 cent. 4 casu 321 n. 11 Asin. in sua praxi § 28 c. 4 n. 3 Borg. Caualc. tr. vsufr. mul. rel. n. 187. Asc. clem. tr. pat. pot. c 5. n. 27 arg. L. 3 § hæc verba ff neg. gest.

6 Ea propter, haud absque mysterio, tùm Papinianus noster, in hac lege nostra, tum

tum Vlp. L. 2. ff reg. iur. regulam tradere cupientes, non mulieris termino, sed fœminarum vocabulo, vti voluere, quò nimirum ostenderent harum, similiumq; legum dispositionem, omnibus, cuiuscunq; speciei essent, fœminis, intrepidè applicandam. Ita enim mecum reputo, omnem mulierem, fœminam ex proprio vocabuli significatu, rectè dici, sed ex propria nominis significatione, minimè conuerti. Nec enim fœminam omnem, mulierem, si proprietati studemus, dicere, rectè conuenit. Sic equidem videmus angustius mulieris, per communius seu generaliùs fœminę vocabulum explicari. in

d. L argumento § muliebri ff aur. & arg. leg.

Hermaphroditum, quod attinet, eum in quo plus incalescit, sequetur sexum. Itaq; si ad fœmininum inclinat, regula quoq; textus nostri, in ipso locum sibi vendicabit, si masculum se esse ostenderit, ab huius regulæ grauamine, erit immunis. 7

L. quæritur ff hoc tit. text. & gl. c. ff testes § Hermaphroditus 4. q. 3. Bl. L. quoties n. 7 C. suis. & legit. hære. Ias. L. sed est quæsitum n. 12 ff lib. & posth. Abb. c. nonne sub. n. 1 col. 3 eius numeri ext. præsumt. Menoc. tr. remed. poss. rec. rem. 9 n. 14

8 Cæterum, in multis l. C. dixit, ne perperàm opinaremur, regulam hanc exceptione carere. Dictionis enim multum, ea natura est, vt casuum quidem frequentiam, hanc, in qua posita est, legem complectere; Veruntamen ab exceptione, vndequaquam non esse vindicatam ostendat.

arg. textus nostri hic. Bl. § libertinorum n. 2 inst. libert. Pan. c. latores n. Sext. cler. excom. Masc. tr. probat. cōclus. 749 n. 6.

9 Sicuti & dictio plerisqꝫ, (quæ huic propè affinis est) cum similibus, eandem sortita est naturam.

Br. L. 1. n. 2 ff tut. & rat. distrah. Ias. L iurisgentium § prætor, ait n. 21. ff. pact. Ias. L. qui plures n. 6 ff vulg. & pup.

pup. Euer.in Top. in Loc.ab except.
ad regulam n. 13 Tir.V.R. p. 1 § 1 gl. 9
n. 224 Menoch. tr. rem. poſs. rec. re-
medio 8. n. 91 arg. L. tutela ff tutelis.
L nam ſalutem ff off. præf. vig. Inſt.
leg. par. tut. in f. cum ſimil.

Igitur, ſiquidem contraria, & oppoſita 10
iuxta ſe poſita, ſibiq; inuicem appenſa-
ta, vt Philoſophi teſtantur magis illu-
ceſcant.

Euer.in Top. in Loc. â contrarijs n.
6.

Et ex duobus contrarijs, optimum fieri 11
temperamentum, ſciamus, vt docet

Br. l ſi ſeruos n. 4 ff pignorat action.

Nos hinc quoq; anſam arripientes le-
gem noſtrã bipartitò diuidemus. Qua-
rum prior pars, qua in re durioris fœ-
minæ, quàm maſculi ſint conditionis,
manifeſtabit: altera in quibus de iure il-
lis præ maſculis, maior ſit conceſſa fa-
cultas, maiuſq; priuilegium, & prxro-
gatiua demonſtrabit.

In quarum explicatione, illi inhære-
bimus methodo, vt omnes totius iuris

articulos, in iudiciales & extra iudiciales diuidamus. Et illos quidem duplices, Personarum iudicij principalium, quales sunt iudex, actor, & reus, & deindè minus principalium constituemus: Hos verò rursus, in articulos, seu actus inter viuos, & in articulos seu actus morientium, quos vltimas voluntates rectè nuncupamus, subdiuidemus.

Atque his ita ordine constituto perlustratis, elucubratísque, supremam fœliciter, Deo fauente manum, huic repetitioni imponemus.

PRIMÆ PARTIS PRINCIPIALIS, MEMBRVM PRIMVM.

ARTICVLVS PRIMVS.

SVMMARIVM.

1 *Fœmina non potest iudicare.*
2 *Fœmina non debet, cœtibus virilibus, immisceri.*
3 *Lex naturam imitatur.*
4 *Natura constituit, mares imperare, fœminas obedire.*
5 *Muliebre consilium debile & fragile.*
6 *Muliebre consilium aduersus propria commoda laborat.*
7 *Statutum requirens consilium propinquorum, non intelligitur de fœminis propinquis.*
8 *Auaritia in iudice detestanda.*
9 *Mulieres auarissimæ.*
10 *Iudicem oportet esse discretum.*
11 *Rerum gerendarum scientiam mulieribus multi denegant.*
12 *Inconstantia plerisq; mulierum inest.*
13 *Ratione vna ex pluribus superstite, non tollitur dispositio.*

14 *Fœmina nec inter fœminam quidem ius dicere potest.*

15 *Etiam Augusta iudicare nequit. Erubescimus sine lege loqui ibid,*

16 *Lex generaliter & indistinctè loquens generaliter est intelligenda.*

17 *Vt omnes casus.*

18 *Atq; personas.*

19 *Etiam aliàs priuilegiatas complectatur.*

20 *Regulæ in hærendum, donec de exceptione doceatur*

21 *Fœminæ appellatione etiam Augusta venit. A quo remouetur genus & quælibet remouetur species.*

22 *Statutum prohibens mulierem absq; consensu mariti testari obtinet etiam in Augusta.*

23 *Fœmina iudicare non potest, etiam in Hispania.*

24 *Cessante causa, cessat effectus.*

25 *Fœmina multis virtutibus præfulgens, non includitur sub generali dispositione de muliere loquens.*

26 *Fœmina iudicat ex concessione principis.*

27 *Rescriptum permittens fœminæ iudicare, desiderat clausulam, non obstante.*

28 *Fœminæ sæpiusculè illicita à principibus impetrant.*

29 *Fœmina iudicat ex consuetudine.*

30 Vnum.

30 *Vnumquodq; dissoluitur eo, quo ligatum est.*

31 *Consuetudo tribuens iurisdicendi potestatem fœminæ, locum tantum habet in muliere, regalem habente dignitatem.*

32 *Abbas defenditur contra Decium.*

33 *Consuetudo contra probos mores non est consuetudo sed corruptela.*

34 *Iura iuribus concordari expedit.*

35 *Doctori distinguenti, potius, quàm indistinctè loquenti, standum.*

36 *In Gallijs clarissimæ mulieres iudicant.*

37 *Fœminæ iudicant, si statuto hoc illis permittitur.*

38 *Fauori suo quilibet renunciare potest.*

39 *Consuetudo & statutum æqui parantur.*

40 *Statutum permittens fœminam iudicare, intelligitur de fœminis in dignitate positis.*

41 *Fœmina potest iudicare ex successione si succedit, in feudo regalem dignitatem annexam habente.*

42 *Concesso territorio, concessa intelligitur iurisdictio.*

43 *Concesso vno, omnia sine quo consistere nequit, concessa intelliguntur.*

44 *Multa regna in quibus fœminæ succedunt, & per consequens ius dicunt.*

45 *Fœmina non succedit in regno Galliæ.*

46 *Lex Salica, dicta est à Salijs, qui erant Franci Orientales.*

47 *Exempla, in quibus, Galliæ regnum ad filias non fuit deuolutum.*

1 PRimo itaq; circa primum membrum, primæ partis principalis concludo: mulierem in eo deterioris esse conditionis, quod iurisdictioni, moribus quidem, iure tamen nostro uallatis, obesse, nec posſit, nec debeat.

L cum prætor § non autem ibi Bl ff iudic. c. mulierem 35.q.3.Spec. tt. de procurat. § 1 n. 2 Spec. tt. de off. deleg. § f. n.10.Mar.tr.or. iud. 3 p. 6 p.p. act. 1. n. 98. Dec. L.2. n. 3 ibi Cagn. n. 3 ff reg.iur.Chaſſan.inConſuet.Burg. rub.1. § 6 n. 42. Vant.tr. nullit.Rubr. de nullit. ſentent. ex def.iuriſdict.deleg. n. 71.

2 Tùm quia contra decus muliebre eſt mulierem inter cœtus viriles conſpici. gl. L. 1 § ſexum ff poſtul. Bl. L. quoties n. 7 C. ſuis & leg. Cagn.d.L.2. n. 3 ibi Cuchalon in add. ad Dec. ff R. 1.

Tir.

Tir. tr. LL. Connub. L. 10 n. 12 gl. Lat. art. 63 Landrecht lib. 2 arg. L. 2. C his qui ven. æt. imp. L maritus C. proc. c mulieres de iudic. lib. 6. c. indemnitatibus § porrò de elect. in 6 ibi gl.

3 Tùm quia Lex naturam imitatur.

Mar. tr. or. iud. 3 p. 6 p. p. act. 1 n. 64 Vasquius ill. controu. c 56 n. 13 Oldradus conf. 74 arg. § minorem Inst. adopt.

4 Et certum est: natura ita constitutum esse, vt viri imperent, mulieres verò obediant, nec verò natura patitur mulieres viris præesse. Vt hoc latè & copiose explicat.

Tir. LL. connub. L. 1 n. 9 cum seqq. Barthol. Soc. int. Cons. Bruni cons. 10 n. 6.

5 Tùm quia muliebre consilium debile & fragile est.

Bl. c. 1 lect. 2. n. 19 ext. iudic. Bl. c. significauit n. 1. ext. rescr. Cagn d. L. 2 n. 3 ff. reg. iur. Præpos. c. 1 § & quia n. 12. de his qui feud. da. possunt. Tir. LL.

LL connub. L. 1. n. 71. Minsing. conf. 1 n. 13 arg. L sicut C. quand. mul. tut. off. fung. pos.

6 Quod vsq; adeò verum est, vt muliebre consilium, plerumq; aduersus propria commoda, emolumentaq; laborare, ex imperiali constitutione in confesso sit, vt est textus.

L. si pater inf. C sponsal. Sais. in consuet. Turonens. tit. 32 art. 1 gl. 2 post princ. Panor. conf. 65. n. 4 vol. 2 Card. Paris. conf. 75 n. 30 vol. 3 Ioh. Iac. de Leon. int. conf. Bruni conf. 114. n. 149.

7 Vnde deciditur: statutum, consensum duorum, requirens, proximorum seu propinquorum, de masculis, non verò de fœminis, intelligi deberi. Quandoquidem fœminæ integri consilij non censeantur.

Bl. L. 1 n. 67 C qui adm. Bl. L vlt n. 3 C. verb. sign. Alex. de Im. L. 2 § voluntatem n. 8 ff sol. mat. Castr. L. si cum dotem § si patri. n. 3 ff eod. tit. Ias. L. si quis id quod, n. 11 ff iurisd. om.

om. iud. Dec. L 2 n. 45 ff reg iur. Alc. L. 1 n. 7 ff verb. signifi Cotta in memor. v. masculinum & in v. statutum el. 5 circa med. Alex. cons. 24 n. 32 vol 2 arg L fin. ff fid. instr L quidam decedens § Papinianus ff adm. tut.

Tum quia auaritia, ius dicentis maiestati obuersatur. 8

L. solent. § non vero in totum ibi Br. & Bl. ff off. procons & leg. Luc. de Penna L. per Illyricum per ill. text. C cohort. lib 12 & in L ad splendidioris C. diuers. off. eod. lib.

Igitur ad id muneris subeundum, fœminæ ineptæ erunt, quas esse auarissimas omnes exclamant. 9

gl. L. Nesennius ff neg. gest. gl. L. 2 C. his qui ven æt. impet gl L. quæ dotis ibi Br. n. 1 ff sol mat. Neuiz. Sylu. nupt. lib. 2 n. 65 Boer. in consuet. Bitur. tt. stat. pers. § 4 gl. 1 col. 2 & § 10 gl. 1 col. 1. Tir. LL. connub. L. 9 n. 83 Borg. Caualc. tr. vsufr. mul. rel. n. 19. Masc. tr. probat. conclus. 1080 n. 29 Br. quæst. 7 n. 2 Br. consil. 124

n. 2

n. 2 & conf. 127 n. 1 vol. 1 Mandellus conf. 77 n. 26 arg. L. si stipulata in f ff donat. inter vir. & vxor. L. sed si ego in f. ff ad S. C. Velleian.

10 Tum quia iudicem (vt nostri loquuntur) discretum esse oportet.

c iudicantem 30 q. 5 Spec. tt. off. om. iud. § f. n. 2 Spec. tt. rescripti præsen. in princ. n. 1 Hipp. de Marf. conf. 118. n. 3.

11 Quam tamen rerum gerendarum scientiam, plerique ex nostris, mulieribus, denegare videntur, vt constat

ex Neuiz. Syl. nupt. lib. 1 nu. 10.

12 Tum denique, quia inconstantia & lubrica vota, quib. ius dicentis persona maximê commaculatur, fœminis sæpissimè inesse solet, vt hoc expressim & in specie decidunt.

Bl. L. quoties n. 7. C. suis & leg. Bl. L. filios n. 3 C. inoff. test Br. tr. reprobat. test. n. 5 Cagn. d. L. 2 n. 3 ff reg. iur. Neuiz. Syl. nupt lib. 1 n. 18 Tir. LL. connub. L. 9 n. 129 Ioseph. Mascard, tr. probat. conclus. 1080 n. 29 vol 2

vol.2.Rol.à Valle conſ.41 n. 11 vol.4 text. c forus § teſtes ibi gl.verb. varium ext.verb. ſignif. arg. L. filia C. in off.teſt.

Hæc concluſio ampliatur, 13
I. Vt, etiamſi ex recenſitis cauſis impeditiuis, vna vel plures ceſſent, aliquibus tamen remanentibus, nihilominus procedat. Certi namq; & indubitati iuris eſt, vnam ex pluribus rationibus ſubeſſe, ſufficere.

Br. L. 2 in pr. n. 37 ff vulg. & pupill. Neguz. tr. pignor. 4 memb. 2 p. p. n.91 Hipp.de Marſ. L.un.n.77 C.rapt. virg. arg.§ affinitatis, & § ſocrum, Inſt. nupt. L. ſi ventri in bonis ff priuil. credit.

Vnde infero, nec fœminam quidem, 14
inter fœminas ius dicere poſſe. Etſi enem ceſſet ratio inhoneſtatis, ne fœmina inter cœtus viriles appareat: attamen reliquas rationes, in ſuo vigore permanere, palàm eſt.

d. iuribus & rationibus.

15 II. Hæc conclusio ampliatur, Vt procedat etiam in Augusta. Tum per text.

L vn. C. conduct. & procur. præd. fisc. lib. 11.

Tum quia nullibi cautum est, Augustã iudicare posse. Et certum est, quod lex non dicit, nec nos dicere debeamus, quodq; sine lege loqui erubescendum sit.

§ consideremus auth. trient. & sem. L dissentientis C repud. L. si verò § de viro ff sol. mat. L. si seruum § non dixit prætor ff acquir. hæred. c. 1 § Obertus de feudi cog. Euer. in Top. in Loc. à lege cessante n. 1 Lup. c. per vestras notab. 2 § 1 n. 21 ext. donat. int. vir. & vxor. Roncheg. L. reos in pr. n. 21 ff duob. reis Rol. à valle cons. 30 n. 29 vol. 4.

16 Tum quia L. cum prætor § non autem ff iudic. & L. 2 ff reg. iur generaliter & indistinctè loquuntur. Et certum est, legem generaliter & indistinctè loquen-

loquentem, generaliter & indistinctè accipiendum esse.

Bl. c. 1 verb. possessiones n. 2 de pa. Const. Ias. L non dubium n. 38 C. legibus. Neguz. tr. pignor. 4. p. p. n. 2 ampl. 1 & 1 memb. 5 p. p. n. 36 Euer. in top. in Loc. à generalitate n. 2 Lup. c. per vestras notab 3 § 14 n. 11 extra donat. int. vir. & vx. Roncheg. L. & stipulationum n. 5 ff duobus reis Menoch. tr. rem. poss. rec. rem. 1 n. 124 & remed. 15 n. 82 Piag. tr. tut. & curat. q. 18 n. 2 Caualc. tr. tut. & cur. n. 98 arg. L de precio ff. pub. in rem act. L 1 § generaliter ff leg. præst.

Adeò quidem vt omnes casus.

L f C. hæred. vel act. vend. Tir. L. si vnquam in præfat. n. 118 C. reuoc. donat.

Atq; personas complectatur.

Crau. cons. 3 n. 1 arg. d. L. 1 § generaliter ff leg. præst.

Etiam aliâs priuilegiatas

Bl. L. in fraudem per ill. text. ff test. milit. Dec. L. 1 n. 5 ff reg. iur. Vasqui-

 us ill.

us ill. contr. c 45 n. 2.

Tum quia regula Iuris est: fœminam ius dicere non posse,

d. L. 2 ff reg. iur. iun. L. Imperatores ff de in diem addict.

20 Et certum est: regulæ semper inhærendum, & secundum regulam pronunciandum, quousque fides fiat, casum de quo res est, à regula exceptum esse.

L. ab ea parte ff probat. L. suus quoque ff hæred. inst. c. ad decimas de rest. spol. lib. 6. Ias. L. 2 n. 33 ff si quis in ius voc. non iec. Ias. L. à Diuo Pio in pr. n. 8 ff re iud. Ias. L. si constante n. 15 ff sol. mat. Neuiz. syl. nupt. lib. 6 n. 21 Tiraq. u. R. p. 1 § 1 gl. 14 n. 97. Mant. tr. coniect. vlt. volunt. lib. 5 tit. 15 n. 31 Alb. Brunus cons. 31 n. 5 Mandell. cons. 25 n. 18 cons. 46 n. 3 Card. Paris. cons. 76. n. 14 cons. 93 n. 20 vol. 1 cons. 5 n. 5 vol. 4 Rol. à valle cons. 18 n. 4 vol. 19 cons. 5 n. 6 vol. 4.

21 Tùm quia fœminæ, vt puta cum sexus sit, appellatione Augusta venit. Et certum est, quod à quo remouetur genus: etiam

etiam quælibet eius remoueatur species.

L si causa cogn. ibi gl. verb. peremisti Ias. & dd. C. transact. Br. L. fundi § quidam. n. 3 ff fund. instr. Ias. L. filius à patre in pr. n. 10. ff lib. & post. Ias. L. 2 n. 3 ff leg. 1 Euer. in Top. in Loc. à genere ad speciem n. 1 Bl. c. 1 in pr. n. 18 de prohib. feud. alien. per Feder. Tir. LL. connub. gl. 5 n. 80 arg. L. si quid earum, § interemtum ff leg. 1.

Tùm denique, quia in simili deciditur: statutum, ne vxor, sine mariti consensu testari posit, quam vis generaliter loquatur, nihilominus in Augusta locum habere.

Pet. Peck. tr. testam. coniug. lib. 3 c. 26 n. 2 arg. L. fœminæ ff senator.

III. Hæc conclusio ampliatur: Vt procedat etiam de Iure regni Hispanici. Nam nec in Hispania fœmina iudicare potest.

Vasquius ill. controu. c. 103 n. 18

24 Hæc conclusio limitatur primo: Vt non procedat, quoties omnes prædictæ rationes, in fœmina quapiam cessarent. Tùm quia causa, seu ratione prohibitionis cessante etiam dispositio ipsa, ceu effectus, cessare debeat.

c. cum cessante extra appellat. L. adigere, § quamuis ff iu. pat. L. f ff test. tut. L. f ff hær. inst. Ias. L. 1 n 61 ff off. eius cuius mand. est iurisd. Neguz. tr. pignor. 3 memb. 8 p. p. n. 28 Mar. tr. or. iud. p. 2 n. 31 Cotta in memor. verb. mater Lup. c. per vestras no. tab. 3 § 4 n. 1 Ronch. L. si ex duobus n. 5 ff duobus reis Piag. tr. tut. & cur. q. 13 n. 9 Couar. Var. resol. lib. 1 c. vlt. n. 1 vers. contrariam. Ascan. Clem. tr. pat pot. c. 5 n. 55 & eff. 2 n. 35 Menoch. tr. remed. poss. adip. rem 2 n. 55 & rem. 4 n. 719 Men. tr. rem. poss. rec. rem. 15 n 92.

Tùm quia verisimile non est, legislatorem fœminam adeò bonã virtutibusq́; exornatam sub generali dispositione includere voluisse.
25

arg.

arg. eor. quæ tradit Br. L. nam ad ea n. 1 per ill. text. ff legibus Br. L. pater Seuerinam § socrus n. 1 ff cond. & dem. Tir. LL conn. L. 9 n. 15 & 20.

II. Hæc conclusio limitatur: 26
Vt non procedat quando mulieri principis rescripto, vel priuilegio hoc esset indultum

gl L. 1 C mul. & in quo loc. mul. lib. 10 gl. c. dilecti verb. sint remotæ extra arbit. Br. L. 2 ibi Dec. n. 5 Cagn. n. 4 ff reg. iur. Abb. c noua n. 1 extra pœnit. & rem. Coras. Miscell. iur. lib. 2 c. ult. n. 6 arg. L imperialis § similes iun. gl. C. nupt.

Quod tamen ita demum procedere arbitror, si rescripto, vel priuilegio principis, inserta fuerit clausula, non obstante, lege in contrarium disponente, vti hoc in specie decidit 27

Bened. de Vad. in add. ad Fel. c. dilecta n. 1 extra maior & obed.

Idq; rescriptum, vel priuilegium, attentè prius videtur, quàm effectum consequatur, considerari deberi. Eò quod il- 28

licita sæpiusculè fœminæ impetrare soleant ex traditis.

Bl.c.1 n.30 extra const.

29 III. Hæc conclusio limitatur:

Vt non procedat, quoties contrarium consuetudine esset introductum.

Bl. L. f. § f. n.1 C arbit. Abb. c. dilecti n. 4 ext. arb. Bened. de Vad. in add. ad Felin. d. c. dilecta ext. maior & obed. Tir. tr. primog. q. 10 n. 12 Minsing. cons. 32 n 20.

Quemadmodum enim moribus, mulierem iuris dicendi officio fungi non posse introductum est:

d. L. prætor § non autem ff iudic.

30 Ita quoque econtra, mulierem ius dicere posse, moribus inuehi potuit. Omne enim ligatum, eo, quo ligatum est genere dissolui, & naturæ, & iuri congruit.

L. nihil tam naturale ff reg. iur, c. 1 ext. eod. tit. Affl. decis. 232. n. 4.

Nec obstat, quod contra honestatem, decusque muliebre, isthæc consuetudo (ita enim paulò ante docuimus) esse

videa-

:atur, proindeq; reijciendam, dicen-
ı sit.

rg. c. cum decorem & c. cum ab o-
nni ext. vit. & honest. cler.

ım consuetudo ista, solum, in mulie- 31
ous regalem dignitatem habentibus,
otinet, quibus dedecus, si selectorum
tellitum manu stipatæ, ad tribunal, ibi
s reddituræ, adirent, non est. Con-
usio enim nostra de mediocris, vel
ıinimæ fortunæ fœminis accipienda,
quibus, vna pedissequa comitatis, in
vulgus virorum, iudicaturis, sese im-
niscere, dedecus esset, intelligenda e-
rit, sicut hanc obiectionem recte ita re-
mouet.

Abb. d. c. dilecti n. 4 ext. arbit.

Et licet rursus contra Abbatem teneat 32
Decius, volens hanc consuetudinem,
in quibuscunq; fœminis locum habere
posse, eò quod quæcunq; consuetudine
introducta sint, contraria consuetudi-
ne, tolli posint.

Dec. d. L. 2 n. 4 ff R. I.

Attamen ab Abbate distinguente, mi-

 nime

nimè videtur recedendum, Decijq́ argumentationem eatenus procedere iudicandum, quatenus contraria isthæc consuetudo, in honestatem secum non trahit.

33 Quam cum in nostro casu, coniunctam habeat, non consuetudo, sed corruptela potius dicenda videretur.

d. c. cùm decorem ext. vita & hon. cleric.

Cuius & similium textuum obiectionem, si ab Abbate desciuerimus, vt euitare possimus non video. Quæ tamen Abbatis doctrina retenta facilè declinatur. Igitur Abbatis vestigijs inhærendum omninò erit.

34 Tum quia Iura, iuribus, concordari expediat.

c. cum expediat de elect. lib. 6 Affl. decis. 321 n. 6. Tir. v. R. p. 1 § 1 gl. 10 nu. 12.

35 Tùm quia doctori distinguenti, tanquam magis veritati appropinquanti, est standum.

gl. L. apud antiquos V. omnibus discretis

cretis C. furt. glo. fin. L. si vehenda
ad L. Rhod. de iactu. PonZ inibi-
us tr. lamijs n.55 Neuiz. Sylu. nupt.
lib. 5 n. 32.

specie verò talem consuetudinem in 36
llia, quo ad clarissimas mulieres, vi-
re testatur.

Ripa responso 103 n. 7.

II. Hæc conclusió limitatur, 37
t non procedat, quoties statuto, mu-
ribus iuris dicendi potestas, esset tri-
ita.

Dec. d. L. 2 n. 5 ff reg. iur.

t confirmatur: Tùm quia in fauorem 38
ibditorum introductum esse videtur,
e mulier ius dicat, iudicisue officio
ungatur, huic ergo fauori per subditos
enunciari posse indubitati iuris est.

L. penult. ibi Br. ante n. 1 Bl. n. 1 Ias.
n. 1 & dd. C pact. L si quis in con-
scribendo ibi Br. & Bl. n. 4 C Episc.
& cler.

Tùm, quia si quod damnum statuenti-
bus ex muliebri iurisdictione, emerge-
ret,

ret, propriæ culpæ aſſcriberent, oportet.

arg. c damnum ibi Dyn. de R. i lib. 6 L. quod quis ex culpa, ibi Dec. & Cagn. ff eod. tit. de reg. iur.

39 Tùm deniq; quia conſuetudo & ſtatutum æquiparantur ex traditis

Bl. L. præſcriptione n. 16. ibi Iaſ. n. 12 C ſi quis contrà ius vel vtil. pub.

40 Hoc tamen ſtatutum, æque ac conſuetudinem non procedere, niſi in mulieribus in dignitate poſitis, poſſe, iudico.

Iuribus & rationibus in præcedenti limitat. adductis.

41 V. Hæc concluſio limitatur:

Vt non procedat quoties fœmina ſuccederet, in regno ducatu, Marchionatu comitatu, baronia, aut in alio quopiam feudo, regalem dignitatem annexam habente. Tunc enim, & iuriſdictioni præeſſet, conſequenterq; ius dicere poſſet, prout hoc expreſsim decidit.

Abb. c ſignificauit per ill. text. n. 4 extra reſcriptis Abb. c dilecti n. 4 per ill.

ill.text.extra arb.Fel.c dilecta n.1 extra maior & obed. Paris de Puteo tr. Synd. § dicitur n.7 Dec.d.L.2 n.3 ibi Cagn.n.4 ff reg.iur. Gomez.variar. resolut. lib.3 c. 1 n.56. Vant. tr. nullit. Rubr. de null. sent. ex def. iurisdict. deleg. n.73 Card. Paris. Cons.3 n.12 vol.1.Mins. cons.32 n.20.

Et confirmatur. Certi namque & indubitati iuris est, iurisdictionem territorio, vel quo ad id saltem, quod concesso territorio, etiam iurisdictio concessa intelligatur, cohærere. 42

Br.L 1 n.15 ibi Ias.n.12 ff iurisdict.om. iud.Bl.L.1 § relegandi n.3 ff off. præf. vrb. Fel. c Rudolphus n. 15 extra resor.Bertach. tr. gab. p.1 n. 10 & n. 16. Pract.Pap.in for.lib.in act.confess.v. plenam ac omnimodam n. 2 Pirrh.in cons. Aurel. tt. de feudis. c.66. fac. trad. Bl. c mandata n.2 ext.præsumt. arg.L.pupillus § territorium ibi Alc. n.7 ff verb. signif.

43

Ergo vno concesso, & aliud sine quo consi-

ret, propriæ culpæ asscriberent, oportet.

arg. c damnum ibi Dyn. de R. I lib. 6 L. quod quis ex culpa, ibi Dec. & Cagn. ff eod. tit. de reg. iur.

39 Tùm deniq; quia consuetudo & statutum æquiparantur ex traditis

Bl. L. præscriptione n. 16. ibi Ias. n. 12 C si quis contrà ius vel vtil. pub.

40 Hoc tamen statutum, æque ac consuetudinem non procedere, nisi in mulieribus in dignitate positis, posse, iudico.

Iuribus & rationibus in præcedenti limitat. adductis.

41 V. Hæc conclusio limitatur:

Vt non procedat quoties fœmina succederet, in regno ducatu, Marchionatu comitatu, baronia, aut in alio quopiam feudo, regalem dignitatem annexam habente. Tunc enim, & iurisdictioni præesset, consequenterq; ius dicere posset, prout hoc expresśim decidit.

Abb. c significauit per ill. text. n. 4 extra rescriptis Abb. c dilecti n. 4 per ill.

ill.text.extra arb.Fel.c dilecta n.1 extra maior & obed. Paris de Puteo tr. Synd. § dicitur n.7 Dec.d.L.2 n.3 ibi Cagn.n.4 ff reg.iur. Gomez.variar. resolut. lib.3 c. 1 n.56. Vant. tr. nullit. Rubr. de null. sent. ex def. iurisdict. deleg. n-73 Card. Paris. Cons.3 n.12 vol.1.Mins. cons.32 n.20.

Et confirmatur. Certi namque & indubitati iuris est, iurisdictionem territorio, vel quo ad id saltem, quod concesso territorio, etiam iurisdictio concessa intelligatur, cohærere. 42

Br.L 1 n.15 ibi Ias.n.12 ff iurisdict.om. iud.Bl.L.1 § relegandi n.3 ff off. pręf. vrb. Fel. c Rudolphus n. 15 extra resor.Bertach. tr. gab. p.1 n. 10 & n. 16. Pract.Pap.in for.lib.in act.confess.v. plenam ac omnimodam n. 2 Pirrh.in cons. Aurel. tt. de feudis. c. 66. fac. trad. Bl. c mandata n.2 ext.præsumt. arg.L.pupillus § territorium ibi Alc. n. 7 ff verb. signif.

43

Ergo vno concesso, & aliud sine quo consi-

consistere nequit, concessum, iudicandum est.

Br. L. veteres ff in in. act. priu. Ias. L. 2 n. 2 ff iurisd. om. iud. Cotta in mem. v concesso vno. Euer. in Top. in Lo. à concess. anteced. ad concess. conseq. n. 2 Menoch. tr. rem. poss. retin. rem. 5 n. 110 & rem. 7 n. 27 Menoch. tr. rem poss. recup. rem. 1 n. 362 Ioh. Iac. de Leon. int. consil. Bruni cons. 114 n. 234. arg. L. fin. ff iurisdict. om. iud. L. 3 ff penu. legata.

44 In specie verò ex successione in regno Nauarræ, Apuliæ, Siciliæ, Hierosolimæ, Neapolitano & Angliæ fœminas ius dixisse, & etiam nunc dicere attestatur.

Tir. tr. primog. q. 10 n. 2 & 3.

45 Quod tamen nunquam in regno Galliæ vetante id lege Salica euenire vel contingere iure potest. Ista enim lex fœminam à regni & successione & administratione submouet.

Bl. L 1 n 3 ff senat.

46 Dicta autem Salica lex, à Salijs, (ita enim

nim Franci Orientales nominabantur) nomen recepit, vt testis est

Car. Sig. lib. 4 de regno Italiæ mihi fol. 90.

Idq; obseruatum fuisse in filiabus Philippi Longi, Caroli Pulchri & Ludouici II testis est 47

autor libri contra Machiuelium lib. 1 de princip. consilio theoremate 1 pag. 72.

ARTICVLVS II.

SVMMARIVM.

1 *Fœmina non potest esse arbitrix.*

2 *Arbitria ad instar iudiciorum sunt redacta.*

3 *Quando vnum adæquatur alteri, omnis virtus, omnisq; qualitas eius rei ad quam fit adæquatio, tribuitur adæquato.*

4 *Quando vnũ ad instar alterius inducitur, omnes limitationes & restrictiones illius, huic tribuuntur.*

5 *Fœmina non potest arbitrix esse etsi partes iurassent.*

6 *Contrarium.*

Iura-

Iuramentum quod seruari potest, absq; salutis æternæ dispendio, seruandum est ibid.
7 *Iuramentum facit actum valere, omni meliori modo, iure, & forma, quo potest.*
8 *Intellectus ad c. si diligenti extra for. comp. A separatis non fit illatio ibid.*
9 *Fœmina etiam indignitate non posita quandoq; potest esse arbitrix.*
Ratione legis cessante, etiam ipsa legis dispositio cessabit.
10 *Fœmina potest esse amicabilis compositrix.*
11 *Arbitrator non habet aliquam notionem, sed extra iudicialiter de bono & æquo procedit.*
12 *Tanquam proxœneta est censendus.*
13 *Fœmina excellens moribus arbitrix esse potest.*
14 *Fœmina potest esse arbitrix, in causis animam concernentibus.*
Exceptio tu non potes esse arbitrix, est de apicibus Iuris,
Apices Iuris non curantur in causis spiritualibus.
15 *Fœmina potest esse arbitrix, vbi de bono & æquo proceditur.*
16 *In curijs mercatorum de bono & æquo, sola facti veritate inspecta proceditur.*
17 *Exceptio præposterationis est de apicibus Iuris.*

18 *Exceptio excußionis non habet locum in curijs mercatorum.*

19 *Fœmina poteſt eſſe arbitrix inter coniunctos, & beneficiarios.*

SVMMARIVM.

SEcundo concludo: Fœminas conditionis, in eo præ maſculis eſſe deterioris, quod arbitrix eſſe nequit 1

L.vlt. ibi Br. Bl. Sal. & dd. C arbit. Spec.tt. off. deleg. § fin. n. 10 Spec. tit. de procur. § 1 n. 2 Spec. tit. de arbit. § 1 n. 1 Abb. c Quintauallis n. 2 extra iureiur. Nicol. Milius in ſuo repert. Litera A. n. 35 Abb. c. dilecti n. 2 extra arbit. Dec. L. 2 n. 17 ff reg. iur. Pract. Pap. in for. lib. quo ag. ad pœn. ex comprom. verb. poni faciatis n. 7 Vaſq. ill. controu. c. 103 n. 18.

Et confirmatur: Clari namq; & indubitati iuris eſt, arbitria ad inſtar iudiciorum eſſe redacta, ſiue iudicijs eſſe adæquata. 2

L. 1 ibi Bl. ff arbit. L. rem, non nouam in pr. C. iudic. Abb. c. dilecti n. 2 ex-

C tra

tra arbit. Spec.rub. de arbitro Br. L. licet § si seruus n.3 ff pecul. Ias. L. ex hoc iure n 85 ff iust. & iur. Ias. L. si quis in conscribendo n.9 C.pact. Corasius L.stipulationum § si sortem n. 6 ff ver.obl.pract. Pap.d.verbo poni faciatis n.4 Ias. § superest n.13 & n.17 Inst.act. Ang. Aret. § penult. n. 14 Inst.except. Alc. L. illa verba n.3 ff verb. signifi. Gomez.reg.cancell. in vtriusque signaturæ compendio vers. & si quæratur Card.Paris.cons.46 n. 19 Vol.1 Rol.à Valle cons.22 n.4 Vol. 4 Mar.tr.ord.iud.2 p.6 p.p. act.5 n. 31 in fine.

5 Et certum est: quod eo casu, quando vnum adæquatur alteri, siue ad instar alterius inducitur, omnis virtus, omnis qualitas, omnis quoque natura rei, ad quã fit adæquatio, illi cui adæquatur, induatur.

Br. Ias. Iac. de Nigr. Crottus & dd. L. 1 per ill. text. ff leg.1 fac.text. L. 1 § 1 ff si quid in fraud.pat. L.illud ff donat.caus.mort. L.1 in pr C. rei vx.act.

Præterea

Præterea quoq; certum est, cum aliquid ad similitudinem alterius inducitur, illud intelligi inductum, cum omnibus eius qualitatibus, limitationibus & restrictionibus. 4

Paul. de Cast. L 1 n. 4 C bon. quæ lib.

Hæc conclusio ampliatur, 5

Vt procedat, etiamsi partes iurassent, staturos se, arbitrio fœminæ arbitrantis. Nam nec hoc casu, ratum esse, in fœminam compromissum sub iuramento factum aliqui contendunt.

Spec. tit. de arb. § 1 n 1 Bl. L. sed si ita, § sed & n. 2 ff rec. arb. Abb. d. c. dilecti n. 2 extra arb, arg. c. si diligenti extra fo. camp.

Quam tamen ampliationem minime procedere posse iudico. 6

Tum quia omne iuramentũ, quod absq; salutis æternæ dispendio seruari potest, tenendum est.

c. quamuis de pact. lib. 6 c. licet mulieres de iureiur. cod. tit. c. cum contingat, extra iureiur. Bl. L. qui iurato n 2 ff qui satisd, cog. Euer. in Top. in

L.à vi iuram. n.17 Ripa,L.si vnquam q.3 C.reuoc.dona. Asc.Clem.tr. pat. pot.eff. 4 n 85.

7 Tum quia iuramentum facit actum valere, omni meliori modo, iure & forma qua de iure valere potest.Ergo vel clausula iuris iurandi compromisso adiecta, hoc casu, vt tanquam in arbitraticem, ad minus compromissum esse, dicendũ sit, efficiet.

L. cùm pater § filius matrem ibi Br. ff leg. 2 Br. L. si quis pro eo n.13 ff fideiuss. Br.L.1 § si quis ita n. 6 ibi Ias. n. 24 ff verb. oblig. Bl.L.eam quam n.13 C.fidei com. Abb. c.quanto n. 2 per ill. text.extra iureiur.Fel.c.super eo. n.9 extra off.deleg.Mathes.sing. 56 Ang.Aret. § f n.4 Inst.adopt.Cotta in memor.verb emphyteota el. 5 in f.Euer.in Top. in Loc. à vi iuram. n.20 Gomez.var.resol.lib.2 c.10 n. 23 & ibi latê Eman.Soar.in add.

8 Nec obstat textus c. si diligenti ext. fo. compet.in contrarium allegatus. Nam in casu d. c. si diligenti, specialiter, in duobus

duobus concilijs erat, addita pœna, interdictum, ne quis Clericus, ad tribunal iudicis secularis Clericum traheret, quod in nostro casu secus est. Nullibi enim talis nostro casui aduersatur, in vtroq; iure, pœnalis prohibitio. Nec ius compromisso in fœminam facto resistit, sed duntaxat non assistit. Præterea maior longè prohibitionis ratio casui d.c. si diligenti, ac nostro inest. Clericum enim iudicem secularem pro suo agnoscere, contra bonos mores est, non quidem naturales illos (cum natura nemo sit clericus) sed iuris Canonici, quodq; Papæ Romano ita placuerit: cum tamen mulierem arbitrari, nõ contra honestatem, & decus muliebre, consequenterq; nec contra bonos mores (vt mox subijciemus) sit. Igitur, cum diuersa isthæc atq; separata sint, meritò ab vno ad aliud, perperam fit illatio.

L. fin. ibi Br. ff calumniat. Ias. L. admonendi in repetitione n. 10 ff iureiur. pract. Pap. infor. lib. quo agitur ad ficti. præst. verbo recusauit & re-

cusat n. 3 pract. Pap. in for. appellat. ab inter loc. u. fuisse & esse nullam pract. Pap. in for. app. a diffinit. u. & in quantum sit aliqua n. 2 pract. Pap. in For. execut sent. verb. Sapiens ac egregius n. 9 Neguz. tr. pignor. 4 memb. 2 p. p. n. 97 & 1 memb. 6 p. p. n. 45 Lup. c. per vestras notab. 3 § 3 n. 16 ext. donat. int. vir. & vxor. Affl. decis. 57 n 10 & decis. 350 n. 2 Asc. Clem. tr. pat. pot. c. 5 n. 55 Menoch. tr. rem. possess. adip. rem. 4 n. 185 Menoch. tr. rem poss. recup. rem. 9 n. 71 Mandellus cons. 2 n 13.

9 Præter iam dicta hæc conclusio, ex ijs quæ in præcedenti articulo dicta sunt, & ampliari & restringi potest, hac tamen addita declaratione, vt, cum arbitria intra priuatos parietes, vt plurimũ conficiantur, statuto vel consuetudine (hæc quippe paris virtutis sunt) introduci posit, vt quælibet mulier, non habita consideratione, an in dignitate posita sit, nec ne, generaliter arbitricis officio, fungi posit. Cessat enim ratio inhone-

honestatis, ne mulieres virorum cœtui congregatæ, & immistæ conspiciantur, quam superius hanc distinctionem constituentes, considerabamus. Merito & effectus cessare debebit. Eã ob causam, quia ratione legis cessante, etiam ipsa lex seu dispositio eius cessabit.

arg. L. quod dictum ff de pact. cũ sim. Euer. in Top. in Loc à lege cessante n. 2.

II. Hæc conclusio declaratur: 10
Vt non procedat si mulier eligatur arbitratrix seu amicabilis compositrix. Hæ enim partes fœminæ esse possunt.

Br. in Lege nostra hîc. Spec tt. de arbit. § 1 n. 1 Bl. c. Quinta vallis n. 1 ibi Abb. n. 2 per ill. text. ext. iureiur. Ab. c. dilecti n. 2 ext. arbit. Pract. Pap. in for. lib. quo ag. ad pœn. ex comp. v. poni faciatis n. 7.

Vix enim est, vt arbitrator aliquam notionem multoq; minus iurisdictionem 11
habere dicatur, cum potius extra iudicialiter de bono & æquo procedat.

Abb. d. c dilecti, & d. c. Quintavallis.

12 Et tanquam proxœneta inter partes sit censendus.

Br. L. fin. n. 1 ff var. & extra ord. cognit. Iaſ. L. ſi conuenerit n. 14 ff re iud. arg. L. ſi de meis, aliàs incipit, idem Pomponius § recepiſſe ff arbit.

13 III. Hæc concluſio declaratur: Vt non procedat in muliere morum excellentia præfulgente, prout hoc expreſsim & in ſpecie decidunt.

Spec. tt. de arb. § 1 n. 1 Vaſq. ill. controu. c. 103 n. 18 arg. c. cum deuotiſsimam 12 q 2.

14 IIII. Hæc concluſio declaratur, Vt non procedat in cauſis ſpiritualibus, vbi de ſalute animarum eſt tractatus, vtpote, cum agitur de vſuris repetendis, item de decimis tributis pauperibus Chriſti. Hoc namq; caſu, fœmina arbitrari poteſt. Eò quod hæc exceptio tu non potes eſſe arbitrix, quia fœmina es, eſt de apicibus iuris: Et certum eſt, quod apices iuris in cauſis ſpiri-

ſpiritualibus, inſuper habendi ſunt.

Romanus ſing.684 Cotta in memor. v anima, Henricus Ferrandat in add. ad Nic.de Miſ. in ſuo repert.litera A n.35 arg. c duæ ſunt 19 q.2.

V. Hæc concluſio limitatur: 15
Vt non procedat, vbi de bono & æquo proceditur, ibi namq; iure conniuente & rigoroſitas & iuris apices negliguntur.

L. ſi fideiuſſor § quædam ff mand. L. ita vulneratus in f. ff ad L.Aquil. Bl. L. clarum n.3 C.aut.præſt.Neguz.tr. pignor. 1 memb.8 p.p. n. 28 Affl. deciſ. 208 n. 2 Cotta in memor. verb. apices.

Vnde infertur cum in curijs mercato- 16
rum ſola facti veritate inſpecta procedatur.

Br.d.L. ſi fideiuſſor § quædam n.2 ff mand. Br.L Quintus Mutius ff eod. Bl.L. ſi pro ea n. 22 C man. Straccha. tr.mercat.Rubr. quom.in cauſ. mercat.proced.ſit.n.1.

In curijs mercatorum, mulierem arbi-

C 5 tricis

tricis partes, sibi assumere posse, dicta ratione.

17 Quod præter dictam rationem ex eo confirmari potest, quod iure cautum & add. communiter traditum est: exceptionem præposterationis siue ordinis, & de apicibus iuris esse.

gl. sing. L. si mancipium § 1 ff euict. Br. L. 1 in f. ff condict. ind. Br. L. cum quis n. 3 C fur. & fact ign. Neg. tr. pig. 1 memb. 8 p.p. n. 23. Cotta in memor. v. apices & v. exceptio el. vlt. Ronch. L 3 § 1 n. 123 ff duobus reis Gail. prac. obs. lib. 2 obs. 27 n. 26 arg. d. L. si fideiussor § quædam ff mand.

18 Et inter mercatores seu in curijs eorum locum non habere.

Bl. L. frustrà n. 2 C. non numer. pec. Ias. L singularia n. 39 ff si cer. pet. Ias. L. si constante n. 204 ff Sol. mat. Ang. Aret. § si quis in fraudem n. 10 vers. quæro statuto cauetur Inst. action. Hipp. de Mars. rubr. n. 12 ff fideiuss. Gail d. obs 27 n. 27 Stracch. tr. merc. Rubr. quom. in caus. mercat. proced.

sit

sit tt. de exceptionibus n. 5 gl. § argentariorũ per ill. text. auth. fideiuss.

VI. Hæc conclusio limitatur. 19
Vt non procedat quod ad coniunctos vel beneficiarios fœminæ. Inter hos enim compromissum rectè suscipit vt placet.

Cuiac. obs. lib. 13 c. 23 nihil tamen allegat.

ARTICVLVS III.

SVMMARIVM.

1 *Fœmina non potest esse executrix.*
2 *Fœmina quæ suo nomine actionem, vel officium iudicis intentare non potest, à limine iudicij repellitur.*
3 *In quibus casibus executrix fœmina esse potest in his, si masculus vnà datus sit executor, semper potior est sententia masculi.*
4 *Fœmina potest esse executor extraiudicialis.*
5 *Fœmina rectè datur executrix in vltimis voluntatibus.*
6 *Vltimas voluntates, executioni mancipare pia & fauorabilis causa est.*

7 Fœmina

7 *Fœmina, cui eo nomine legatum relictum est, si acceptauerit legatum, vt executrix sit, cogi potest.*

8 *Voluntati testatoris in totum est parendum.*

9 *Factum sine suis qualitatibus ratificari nequit.*

10 *Si fœmina, quæ tale legatum agnouit, obierit, executio spectat ad hæredes.*

11 *Qui sentit emolumentum, nec onus recusare debebit.*

12 *Qui lucro inhiant, onusq; annexum recusant, sunt redarguendi.*

13 *Vxor à coniuge executrix relicta manet executrix, etiamsi ad secunda vota transierit.*

14 *Vxor non potest constitui executrix, stante statuto ne vxori maritus, quicquam, etiam mortis causa donationis titulo, relinquat.*

15 *Contrarium eius.*
Executor ad reddendas rationes executionis est obligatus ibidem.

16 *Fœmina etiam in iudicio exequi potest, si sua intersit.*

1 Tertiò concludo, Fœminæ in eo deteriorem esse conditionem, quod executrix esse nequeat.

gl. 1 c. fin. de testam. lib. 6 Spec. tit. instr. edit. § nunc verò aliqua n. 76 Br. & dd.

& dd. L. fœminæ ff reg. iur. pract.
Pap. in for. lib. quo ag. ad redd. rat.
tut. verb. ac executores n. 3 Chassan.
n consuet. Burg. rub. 6 § 6 gl. 2 n. 3.
:c enim hoc casu, mulier suo nomine 2
ionem vel officium iudicis habet. Et
tum est fœminam, cui suo nomine
io vel officium iudicis non compe-
à limine iudicis repelli.
..qui aliena § quanquam ff neg. gest.
ec conclusio ampliatur. Nā 3
asibus, in quibus mulier executricis
uinciam obit, si vnà cum masculo
ı sit executrix, & inter eas discordia
:xequendo oborta fuerit, semper
:uli sententia potior æstimanda est.
il. L. 1 ante n. 1 per ill. text. ff senat.
:c conclusio limitatur pri- 4
Vt duntaxat procedat, si executio
:ialiter sit expedienda, secus verò
extra iudicium effectui destinari
it. Tunc enim mulier rectè exequi-

r. d. L. fœminæ ff reg. iur. Bl. L. qui
:m decem § parui in lect. antiqua ff
insti-

instítor. act.Bl.L.1 § secundo loco n. 1 ff postul. arg. L.3 § 1 ff neg.gest.
5 Vnde cum vltimarum voluntatum executio, plerumque via extraiudiciali cōficiatur, in vltimis voluntatibus, fœmina rectè datur executrix.
Br. L. à filio in pr. n.1 per ill. text. ff alim. & cib. leg. Br. L. filio § matri. n. 2 per ill. text. ff alim. leg. Bl. L. id quod n. 4 C. Epis. & cler. Couar. c. tua n.3 extra testam. vbi Couar. hanc esse communem opin. attestatur.
6 Præsertim cum fauorabilis.
gl. & Abb. c. Iohannes n.3 per ill. tex. extra testam.
Et pia causa sit, vltima morientium arbitria executioni mandare.
Pirrh. Eugleberm. in cons. Aurel tit. exec. instrum. art. 17 in pr.
7 Hæc limitatio extenditur: I. Vt cogi etiam poſsit mulier ad exequendum vltimum eulogium, si legatum, sibi hoc nomine, in testamentum relictum, acceptauerit.
text. L à filio ibi Br. ff alim. & cib. leg.
Tum

Tùm quia non pro parte, vltimo morientis iudicio, sed in totum est parēdum. 8

text. L. nam absurdum ff bon. libert. L. 1 & 2 ff acquir. hæred arg. L. si ita stipulatio in f. ff oper. libert. L. neminem ff leg. 2 L. Gaius ff manum. Tir. vt. ret. p. 2 ad fin. tit. n. 4 cum seqq.

Tùm quia quis factum, sine suis qualitatibus approbare nequit. 9

Bl. L. obseruare § post hæc n. 12 ff off. proconf. & leg. Bl. c nihil n. 6 extra elect. arg. d. L. si ita stipulatio & d. L. Gaius cum simil.

II. Hæc limitatio extenditur, 10 vt si mulier, ob executionem faciendā, legatum sibi factum agnoscens, in fata concesserit executionem subire debeant, eius hæredes.

arg. d. L. â filio in pr. ff alim. & cib. leg. & L. cum vnus in pr. iun. gl. ff eod. tit. de alim. & cib leg.

Tùm quia non abs re est, vt cum emolumentum ex legato senserint, nec oneris subitionem recusent. 11

c. qui sentit de reg. iur. lib. 6 c charitatem

tatem. ibi gl.12 q. 2 c. accedente, ibi gl. 1 extra præſcript. L.quiſquis. C. om.ag.deſ.lib.11 L. quò tutela ff reg. iur. § cum & agnatos Inſt. leg.pat. tut. Pol. tr. vulg. ſubſt. n. 67 Lup. in Rub. § 83 n. 6 extra don. int. vir. & vxor. Pirrh. in conſuet. Aurel. tt. de ſociet.int.vir.& vx.art.1 in f. Tir.vt. ret.p.1 § 12 gl.1 n.16.

12 Tùm quia non ſunt ferendi, qui lucro inhiantes, onus annexum ſubire contemnunt.

L.vn.§pro ſecundo in f.C.Cad.toll. gl. § f. Inſt.leg. agnat.ſucceſſ.

13 III.Hæc limitatio extenditur: vt vxor à marito ſuo in teſtamento executrix relicta, nec per tranſitum quidem ad ſecunda vota,ab exequendo remoueatur.

Br.L. à filio in pr.n. 2 ff alim. & Cib. leg. Bl.auth. ijſdem n.24 C.Sec.nup. arg. L. cum pater § hæreditatem el. 1 ff leg. 2 ium. L. ſi arrogati ff tutel.

Licet contrarium teneat.

Luc.de Pen.L.f.per duas col.C priu. ſcol.lib.12. Fallit

Fallit autem hæc extensio, si statuto 14
cautum sit, virum vxori, nec donatione quidem causa mortis, quicquam relinquere vel donare posse. Tunc enim eam quoque executricem testamenti sui constituere nequit, ne fraus fiat statuto. Quod verum est, si sola executrix relicta sit, secus si cum aliis.

Iaſ. L non dubium n. 87 per ill. text. C. Legibus Boër. in conſ. Bit. tt. testam. § 3 gl. vn. in fine.

Quæ tamen decisio, vix vndequaquam 15
mihi tuta videtur. Eã ob causam, quod executor tenetur, rationem executionis per se factæ, reddere. Vnde liquido constare poterit, num quicquam interuertent nec ne testatoris coniunx, consequenterque fraudis suspicio euacuabitur, vt recte considerat.

Alex L cogi § hi qui solidum n. 3 ff ad Treb.

II. Hæc conclusio limitatur: 16
Vt non procedat quoties fœmina non est mœre executrix, sed sua quoque exequi interest, siue vt ita loquar, est in rem

suam executrix. Tunc enim non tantum extraiudicialiter: Verum etiam in iudicio exequi potest, vt hoc expressim & in specie nihil tamen allegans decidit.

Dec.d.L.2 n.21 ff reg.iur.

Quod tamen mihi confirmari posse videtur ex L.alienam C.procurat.

ARTICVLVS IIII.

SVMMARIVM.

1 *Fœmina non potest excommunicare.*

2 *Excommunicatio est iurisdictionis pœnitentialis, Fœminæ sunt incapaces clauium ibid.*

3 *Abbatissa est persona in dignitate constituta.*

4 *Abbatissa non potest excommunicare.*

5 *Non valet consuetudo qua exercitium clauium fœminis permittitur.*

6 *Fœmina vt non potest excommunicare, ita nec ab excommunicatione absoluere.*

7 *Qui condemnare non potest, absoluere non potest.*

8 *Dispositum in vno ex correlatiuis, etiam in alio locum habet.*

Fœmina

9 *Fœmina habens dignitatem, pronunciare potest, quem esse excommunicandum.*

10 *Fœmina potest implorare superiorem, vt inobedientes excommunicet.*

11 *Fœmina potest inuocare brachium iudicis secularis, si aliàs excommunicatio effectu destitueretur.*

QVartò concludo: Fœminarũ conditionem deteriorem esse, præ masculorum, quod excommunicare nequeunt. 1

text. & gl. c dilecta ibi Bl. n 1 Abb. n. 3 Fel. n. 3 & dd. extra maior. & obed. c. noua extra pœn. & remiss. c. de monialibus extra sent. excom. Spec. tt. de procur. § 1 n. 2 vers. 28 Dec. L. fœminæ n. 8 & n. 39 ff reg. iur. Couarr. c. alma mater § 11 n. 2 de sent excom. lib. 6.

Et confirmatur: Nam excommunicatio, reliquaq; iurisdictio, quam pœnitentialem vocant, ex potestate clauium promanat, quæ claues fœminis nõ sunt concessæ, imò fœminæ illarum planè sunt incapaces. 2

textus est d. c. noua ibi Abb. n. 1 extra poen. & remiss. Fr. Burs. cons. 97 n. 34 vol. 1.

3 Hæc conclusio ampliatur primò: etiamsi fuerit fœmina, in dignitatè posita, vtputa Abbatissa, quam dignitatem habere constat.

Br. L. 1 n. 43 C dign. lib. 12 Fel. c. meminimus n. 5 extra accusat. arg. L. generali ibi gl. & Bl. C. sacros. Eccles. c. indemnitatibus § verum de elect. lib. 6.

4 Namq; nec illa excommunicationis fulmine, subiectos ferire potest.

d. c. dilecta ext. maior. & obed.

5 II. Hæc conclusio ampliatur: Vt procedat, etiamsi in contrarium esset consuetudo. Nam eiuscemodi mores, tanquam clauium dignitati repugnantes, de iure Canonico non recipiuntur.

Innoc. & Fel. d. c. dilecta n. 3 ext. maior & obed.

Hæc

III. Hæc conclusio ampliatur, 6
vt quemadmodum fœmina non potest excommunicare: ita nec possit, ab excommunicationis nodo illaqueatos exuincire.

Abb. d. c. dilecta n. 5 extra maior. & obed, arg. d. c. noua ext. poe. & remiss.

Tùm quia nemo, qui condemnare non 7
potest, absoluere potest.

L. nemo la. 1 ibi Dec. n. 1 Cagn. ante n. 1 ff reg. iur. L. solent. ibi Bl. n. 1 ff off. proconf. & leg. L. 3 ibi gl. & Ias. n. 1 ff re iud. c. non potest ibi Fel. n. 2 extra sent. & re iud. gl. verbo absoluendo in L f. C. vbi senat. vel clariss. gl. 1 c. penult. extra maior. & obed.

Tùm quia condemnare & absoluere 8
sunt correlatiua, & certum est, quod dispositum in vno ex correlatiuis, etiam in alio, locum sibi vendicet.

arg. L. f. C ind. uid toll. L. 1 C. cupressis lib. 11 Lancell. Pol. tr. vulg. subst. n. 53 vers. 21 Euerh. in Loc à correlat. n. 3 Tir. vtr. R. p. 1 § 9 gl. 1 n. 3 & 4.

Hæc conclusio limitatur pri- 9

tricis partes, sibi assumere posse, dicta ratione.

17 Quod præter dictam rationem ex eo confirmari potest, quod iure cautum & add. communiter traditum est: exceptionem præposterationis siue ordinis, & de apicibus iuris esse.

gl. sing. L. si mancipium § 1 ff euict. Br. L. 1 in f. ff condict. ind. Br. L. cum quis n. 3 C iur. & fact ign. Neg. tr. pig. 1 memb. 8 p. p. n. 23. Cotta in memor. v. apices & v. exceptio el. vlt. Ronch. L 3 § 1 n. 123 ff duobus reis Gail. prac. obs. lib 2 obs. 27 n. 26 arg. d. L. si fideiussor § quædam ff mand.

18 Et inter mercatores seu in curijs eorum locum non habere.

Bl. L. frustrà n. 2 C. non numer. pec. Ias. L singularia n. 39 ff si cer. pet. Ias. L. si constante n. 204 ff Sol. mat. Ang. Aret. § si quis in fraudem n. 10 vers. quæro statuto cauetur Inst. action. Hipp. de Mars. rubr. n. 12 ff fideiuss. Gaib d. obs 27 n. 27 Stracch. tr. merc. Rubr. quom. in caus. mercat. proced.

fit

ſit tt. de exceptionibus n. 5 gl. § ar-gentariorũ per ill. text. auth. ſideiuſs.

VI. Hæc concluſio limitatur. 19
Vt non procedat quod ad coniunctos vel beneficiarios fœminæ. Inter hos enim compromiſſum rectè ſuſcipit vt placet.

Cuiac. obſ. lib. 13 c. 23 nihil tamen allegat.

ARTICVLVS III.

SVMMARIVM.

1 *Fœmina non poteſt eſſe executrix.*

2 *Fœmina quæ ſuo nomine actionem, vel officium iudicis intentare non poteſt, à limine iudicij repellitur.*

3 *In quibus caſibus executrix fœmina eſſe poteſt in his, ſi maſculus vna datus ſit executor, ſemper potior eſt ſententia maſculi.*

4 *Fœmina poteſt eſſe executor extraiudicialis.*

5 *Fœmina rectè datur executrix in vltimis voluntatibus.*

6 *Vltimas voluntates, executioni mancipare pia & fauorabilis cauſa eſt.*

7 Fœmina

7 *Fœmina, cui eo nomine legatum relictum est, si acceptauerit legatum, vt executrix sit, cogi potest.*

8 *Voluntati testatoris in totum est parendum.*

9 *Factum sine suis qualitatibus ratificari nequit.*

10 *Si fœmina, quæ tale legatum agnouit, obierit, executio spectat ad hæredes.*

11 *Qui sentit emolumentum, nec onus recusare debebit.*

12 *Qui lucro inhiant, onusq́; annexum recusant, sunt redarguendi.*

13 *Vxor à coniuge executrix relicta manet executrix, etiamsi ad secunda vota transierit.*

14 *Vxor non potest constitui executrix, stante statuto ne vxori maritus, quicquam, etiam mortis causa donationis titulo, relinquat.*

15 *Contrarium eius.*

Executor ad reddendas rationes executionis est obligatus ibidem.

16 *Fœmina etiam in iudicio exequi potest, si sua intersit.*

1 Tertiò concludo, Fœminæ in eo deteriorem esse conditionem, quod executrix esse nequeat.

gl. 1 c. fin. de testam. lib. 6 Spec. tit. instr. edit. § nunc verò aliqua n. 76 Br. & dd.

& dd. L. fœminæ ff reg. iur. pract. Pap. in for.lib. quo ag. ad redd. rat. tut. verb. ac executores n. 3 Chassan. in consuet.Burg.rub.6 § 6 gl.2 n.3.

Nec enim hoc casu, mulier suo nomine actionem vel officium iudicis habet. Et certum est fœminam, cui suo nomine actio vel officium iudicis non competit, à limine iudicis repelli. 2

L. qui aliena § quanquam ff neg. gest.

Hæc conclusio ampliatur. Nã in casibus, in quibus mulier executricis prouinciam obit, si vnà cum masculo data sit executrix, & inter eas discordia in exequendo oborta fuerit, semper masculi sententia potior æstimanda est. 3

Bl. L. 1 ante n. 1 per ill. text. ff senat.

Hæc conclusio limitatur primò: Vt duntaxat procedat, si executio iudicialiter sit expedienda, secus verò sit, si extra iudicium effectui destinari posit. Tunc enim mulier rectè exequitur 4

Br. d. L. fœminæ ff reg. iur. Bl. L. qui cum decem § parui in lect. antiqua ff insti-

institor. act. Bl. L. 1 § secundo loco n. 1 ff postul. arg. L. 3 § 1 ff neg. gest.

5 Vnde cum vltimarum voluntatum executio, plerumque via extraiudiciali cõficiatur, in vltimis voluntatibus, fœmina rectè datur executrix.

Br. L. à filio in pr. n. 1 per ill. text. ff alim. & cib. leg. Br. L. filio § matri. n. 2 per ill. text. ff alim. leg. Bl. L. id quod n. 4 C. Epis. & cler. Couar. c. tua n. 3 extra testam. vbi Couar. hanc esse communem opin. attestatur.

6 Præsertim cum fauorabilis.

gl. & Abb. c. Iohannes n. 3 per ill. tex. extra testam.

Et pia causa sit, vltima morientium arbitria executioni mandare.

Pirrh. Eugleb erm. in cons. Aurel tit. exec. instrum. art. 17 in pr.

7 Hæc limitatio extenditur: I. Vt cogi etiam possit mulier ad exequendum vltimum eulogium, si legatum, sibi hoc nomine, in testamentum relictum, acceptauerit.

text. L à filio ibi Br. ff alim. & cib. leg.

Tùm

Tùm quia non pro parte, vltimo morientis iudicio, sed in totum est parēdum. 8

text. L. nam absurdum ff bon. libert. L. 1 & 2 ff acquir. hæred arg. L. si ita stipulatio in f. ff oper. libert. L. neminem ff leg. 2 L. Gaius ff manum. Tir. vt. ret. p. 2 ad fin. tit. n. 4 cum seqq.

Tùm quia quis factum, sine suis qualitatibus approbare nequit. 9

Bl. L. obseruare § post hæc n. 12 ff off. proconf. & leg. Bl. c nihil n. 6 extra elect. arg. d. L. si ita stipulatio & d. L. Gaius cum simil.

II. Hæc limitatio extenditur, vt si mulier, ob executionem faciendā, legatum sibi factum agnoscens, in fata concesserit executionem subire debeant, eius hæredes. 10

arg. d. L. â filio in pr. ff alim. & cib. leg. & L. cum vnus in pr. iun. gl. ff eod. tit. de alim. & cib leg.

Tùm quia non abs re est, vt cum emolumentum ex legato senserint, nec oneris subitionem recusent. 11

c. qui sentit de reg. iur. lib. 6 c charitatem

tatem. ibi gl.12 q. 2 c. accedente, ibi gl. 1 extra præscript. L.quisquis. C. om.ag.desf.lib.11 L. quò tutela ff reg. iur. § cum & agnatos Inst. leg.pat. tut. Pol. tr. vulg. subst. n. 67 Lup. in Rub. § 83 n. 6 extra don. int. vir. & vxor. Pirrh. in consuet. Aurel. tt. de societ.int.vir.& vx.art.1 in f. Tir.vt. ret.p.1 § 12 gl.1 n.16.

12 Tùm quia non sunt ferendi, qui lucro inhiantes, onus annexum subire contemnunt.

L.vn.§pro secundo in f.C.Cad.toll. gl. § f. Inst.leg. agnat.successf.

13 III.Hæc limitatio extenditur: vt vxor à marito suo in testamento executrix relicta, nec per transitum quidem ad secunda vota, ab exequendo remoueatur.

Br.L. à filio in pr.n. 2 ff alim. & Cib. leg. Bl.auth. ijsdem n.24 C.Sec.nup. arg. L. cum pater § hæreditatem el. 1 ff leg. 2 ium. L. si arrogati ff tutel.

Licet contrarium teneat.

Luc.de Pen.L.f.per duas col.C priu. scol.lib.12.

Fallit

Fallit autem hæc extensio, si statuto 14
cautum sit, virum vxori, nec donatione quidem causa mortis, quicquam relinquere vel donare posse. Tunc enim eam quoque executricem testamenti sui constituere nequit, ne fraus fiat statuto. Quod verum est, si sola executrix relicta sit, secus si cum aliis.

Ias. L non dubium n.87 per ill. text. C. Legibus Boër. in cons. Bit, tt. testam. § 3 gl. vn. in fine.

Quæ tamen decisio, vix vndequaquam 15
mihi tuta videtur. Eã ob causam, quod executor tenetur, rationem executionis per se factæ, reddere. Vnde liquido constare poterit, num quicquam interuertent nec ne testatoris coniunx, consequenterque fraudis suspicio euacuabitur, vt recte considerat.

Alex L cogi § hi qui solidum n. 3 ff ad Treb.

II. Hæc conclusio limitatur: 16
Vt non procedat quoties fœmina non est mœre executrix, sed sua quoque exequi interest, siue vt ita loquar, est in rem

suam executrix. Tunc enim non tantum extraiudicialiter: Verum etiam in iudicio exequi potest, vt hoc expressim & in specie nihil tamen allegans decidit.

Dec.d.L.2 n.21 ff reg.iur.

Quod tamen mihi confirmari posse videtur ex L.alienam C.procurat.

ARTICVLVS IIII.

SVMMARIVM.

1 *Fœmina non potest excommunicare.*

2 *Excommunicatio est iurisdictionis pœnitentialis, Fœminæ sunt incapaces clauium ibid.*

3 *Abbatissa est persona in dignitate constituta.*

4 *Abbatissa non potest excommunicare.*

5 *Non valet consuetudo qua exercitium clauium fœminis permittitur.*

6 *Fœmina vt non potest excommunicare, ita nec ab excommunicatione absoluere.*

7 *Qui condemnare non potest, absoluere non potest.*

8 *Dispositum in vno ex correlatiuis, etiam in alio locum habet.*

Fœmina

9 *Fœmina habens dignitatem, pronunciare potest, quem esse excommunicandum.*
10 *Fœmina potest implorare superiorem, vt inobedientes excommunicet.*
11 *Fœmina potest inuocare, brachium iudicis secularis, si aliàs excommunicatio effectu destitueretur.*

QVartò concludo: Fœminarũ conditionem deteriorem esse, præ masculorum, quod excommunicare nequeunt. 1

text.& gl.c dilecta ibi Bl.n 1 Abb.n.3 Fel.n.3 & dd.extra maior.& obed.c. noua extra pœn. & remiss. c. de monialibus extra sent. excom. Spec. tt. de procur. § 1 n.2 vers.28 Dec. L. fœminæ n.8 & n.39 ff reg.iur.Couarr. c. alma mater § 11 n. 2 de sent excom. lib. 6.

Et confirmatur: Nam excommunicatio, reliquaq; iurisdictio, quam pœnitentialem vocant, ex potestate clauium promanat, quæ claues fœminis nõ sunt concessæ, imò fœminæ illarum planè sunt incapaces. 2

textus est d. c. noua ibi Abb. n. 1 extra poen. & remiss. Fr. Burs. cons. 97 n. 34 vol. 1.

3 Hæc conclusio ampliatur primò: etiamsi fuerit fœmina, in dignitatè posita, vtputa Abbatissa, quam dignitatem habere constat.

Br. L. 1 n. 43 C dign. lib. 12 Fel. c. meminimus n. 5 extra accusat. arg. L. generali ibi gl. & Bl. C. sacros. Eccles. c. indemnitatibus § verum de elect. lib. 6.

4 Namq; nec illa excommunicationis fulmine, subiectos ferire potest.

d. c. dilecta ext. maior. & obed.

5 II. Hæc conclusio ampliatur: Vt procedat, etiamsi in contrarium esset consuetudo. Nam eiuscemodi mores, tanquam clauium dignitati repugnantes, de iure Canonico non recipiuntur.

Innoc. & Fel. d. c. dilecta n. 3 ext. maior & obed.

Hæc

III. Hæc conclusio ampliatur, 6
vt quemadmodum fœmina non potest excommunicare: ita nec posʃit, ab excommunicationis nodo illaqueatos exuincire.

Abb. d. c. dilecta n. 5 extra maior. & obed. arg. d. c. noua ext. pœ. & remiſ.

Tùm quia nemo, qui condemnare non 7
potest, absoluere potest.

L. nemo la. 1 ibi Dec. n. 1 Cagn. ante n. 1 ff reg. iur. L. solent. ibi Bl. n. 1 ff off. proconſ. & leg. L. 3 ibi gl. & Iaſ. n. 1 ff re iud. c. non potest ibi Fel. n. 2 extra ſent. & re iud. gl. verbo absoluendo in L f. C. vbi ſenat. vel clariſs. gl. 1 c. penult. extra maior. & obed.

Tùm quia condemnare & absoluere 8
sunt correlatiua, & certum est, quod dispositum in vno ex correlatiuis, etiam in alio, locum sibi vendicet.

arg. L. f. C ind. uid toll. L. 1 C. cupreſsis lib. 11 Lancell. Pol. tr. vulg. ſubſt. n. 53 verſ. 21 Euerh. in Loc à correlat. n. 3 Tir. vtr. R. p. 1 § 9 gl. 1 n. 3 & 4.

Hæc conclusio limitatur pri- 9

mo: Nam etsi fœmina, quem nec absoluere nec excommunicare possit, poterit tamen fœmina, dignitatem cum administratione habens, pronunciare, quẽ esse excommunicandum vel absoluendum. Eam ob causam, quia aliud est excommunicare, aliud pronunciare, quem esse excommunicandum.

Br. L. solent in pr. n. 1 ff off. procons. & leg. Bl. L. 1 ante n. 1 per ill. text. C. si adu. libert. Tir. vt. ret. p. 2 ad fin. tit. n. 52

10 II. Hæc conclusio limitatur: Etsi enim fœmina non possit excommunicare, potest tamen implorare superiorem, vt inobedientes sibi, excommunicatione coërceat.

Abb. c. dilecta n. 3 per ill. text. extra maior & obed.

11 Quod vsq; adeò verum est, vt quo ad id, vt excommunicatio effectui destinetur, etiam brachij secularis auxilium desiderare possit.

Abb. d. c. dilecta n. 3 arg. c. abbates 18. q 2 iun. c. 1 extrà off. ord.

AR-

ARTICVLVS V.

SVMMARIVM.

1 *Fœminæ non possunt habere beneficium curatum.*

2 *Moniales habere possunt beneficium curatum, sed idipsum viro idoneo demandare debent, non ipsæ superesse.*

Quintò concludo, Fœminarũ conditionem deteriorem in eo esse, quod beneficium curatum, quo ad exercendum id ipsum per se habere nequeunt, vt, hoc in specie decidit. 1

Fel.c.dilecta n.1 extra maior.& obed. Cuius ratio ex superiori articulo liquere videtur. Declaratur autem, vt moniales quidem possint habere beneficium curatum: verum eius exercitium, viro idoneo demandare, necesse habeant. 2

Fel. d. c. dilecta n.1 extra maior. & obed.

ARTICVLVS VI.

SVMMARIVM.

1 *Vxor sequitur forum mariti, non econtra.*
2 *Vir & vxor vna caro.*
3 *Vir & vxor sunt vnum & idem,*
4 *Vxor non solum efficitur incola, in loco domicilij mariti, verumetiam ciuis.*
5 *Statutum loquens de ciue, locum habet, in vxore, quæ ciuilitatem in loco mariti per nuptias contraxit.*
6 *Vxor non solum efficitur ciuis: verumetiam ciuis originaria in loco domicilij mariti.*
7 *Illud verum est, quo ad munerum subitionem, reliquosq; effectus ciuiles: non verò respectu ipsius naturæ.*
8 *Vxor sequitur forum mariti, etiam, quando cùm ipso marito, se defendendo litigat.*
9 *Vxor sequitur forum mariti, etiam, cum agit, vt dissoluatur matrimonium vel sponsalia.*
10 *Intellectus ad c. ex parte ext. rest. spoliat.*
11 *Etiam sponsa de præsenti forum sponsi sui sequitur.*
12 *Dispositum de vxore, locum habet in sponsa de præsenti, nisi peculiaris ratio aliud suadens subest.*
13 *Vidua sequitur forum mariti prædefuncti.*

14 *Vidua si impudicè vixerit, priuilegijs fori, quæ ratione mariti quondam, consecuta erat, destituitur.*

15 *Sponsa per verbum de futuro desponsata, forum non mutat.*

16 *Maritus sequitur forum vxoris, si in domicilium vxoris transmigrauerit.*

17 *Non iure nupta, eius qui non iure nuptus est, forum non sequitur.*

18 *Concubina non sequitur forum amasii.*

19 *Concubinatui non inest indiuidua vitæ consuetudo.*

20 *Intellectus ad L. item legato § parui ff leg. 1.*

21 *Iure forum concubinam retinere, licitum erat.*

22 *Concubinatus hodiè tam iure Ciuili*

23 *Quam iure Canonico est improbatus.*

24 *Vxor & concubina pares sunt, quò ad affectionē non quò ad dignitates.*

25 *Concubina forum amasii sequitur, si id, eius non sit fauor, sed odium.*

Luxuriei, non plus, quàm castitati, tribuendum.

26 *Vxor sequendo forum mariti, non subiugatur deteriori conditioni, si per sequelam fori, laxiori iurisdictioni subditur.*

Sextò concludo: Fœminarum in 1

eo deteriorem esse conditionem, quod forum mariti sequi teneantur, non verò è diuerso, vir vxoris forum sequitur.

L. vn. ibi gl. & Br. n. 4 Ang. n. 3 Luc. de Pen. Ioh. de Plat. & dd. C. mul. & in quo loc. lib. 10 L. mulieres ibi Br. C. dignit. lib. 12 Br. L. exigere n. 2 ibi Bl. n. 1 ff iudic. Bl. L. cum quædam n. 1 ibi Cast. n. 3 Alex. n. 3 Iaf. n. 1 ff iurisd. om. iud. Castr. L. rei iudicatæ § socero, n. 7 ff Sol. mat. Fel. c. 1 n. 31 extra sponsal. Chassan. in cons. Burg. rub. 1 § 5 n. 60 Tir. LL. connub. L 1 n. 28 Couar. in epit. 4 lib. decret. 2 p. c. 7 n. 6 Peckius tr. testam. coniug. lib. 4 c. 34 n. 1 Mozzius tr. contract. Rubr. de matrim. tt natural. matr. n. 7 gl. L. origine C. municip. & orig lib. 10 Alex. cons. 100 n. 10 vol. 3.

Absurdum namque est, vxorem à viri la-
2 ribus, distrahi, & alibi ad tribunal sisti, cum vxor & vir vna sint caro.

Paul. de Cast L. rei iudicatæ § socero n. 4 ff Sol. mat. Ioh. Iac. de Lon. int.

cons.

conſ. Bruni conſ. 114 n. 66 arg. L. aduerſus C. crim. expil. hæred. text. c. gaudemus, extra diuort.

Imò vxor & vir ſint vnum & idem. 3

Menoch. tr. arb. iud. quæſt lib. 2 cent. 4 caſu 379 n. 5.

Hæc concluſio ampliatur 4 primo: Vt non ſolum efficiatur incola ciuitatis, & ſic fori illius, in quam poſt nuptias celebratas ducitur, Verumetiam ciuis efficiatur ibidem.

gl. L. ciues verbo allectio circa med. C. incol. lib. 10 gl. L. origine C munícip. & orig. eodem lib. Br. L. f § item reſcripſerunt, n. 3 ff ad municip. Fel. c. dilectus filius el. 2 n. 2 extra reſcr. Ang Aret. § 1 n. 6 ibi Ioh. de Plat. n. 5 Inſt. pat. pot.

Quod vſq; adeo verum eſt, vt etiam in 5 ſtatutis atq; ſic in materia ſtricta, appellatione ciuis, etiam mulier comprehendatur, quæ ob id tantum, quod ibi nupſerit, ciuis eſt effecta.

Tir. LL. connub. L. 1 n. 29 Bl. conſ. 139 Col. 2 verſ. ſecundo eſt conſiderandum, volum. 5. Hæc

6 II. Hæc conclusio ampliatur;
Vt non solum vxor, in loco domicilij
foriq; mariti efficiatur ciuis: verumeti-
am ciuis originaria, mariti enim origi-
nem sequitur.

gl. d. L. origine, C. munic. & orig. lib.
10 Br. d. L. f. § item rescripserunt, n.
4 ff ad municip. Br. d. L. vn. n. 5 C
mul. lib. 10 Bl. L. 2 n. 4 C. iurisdict. om.
iud. Bl. Rubr. n. 2 ff Sol. mat. Bl. L.
voluntas, n. 1 C. fidei com. Peck. d. c.
34 n. 2 Panor. cons. 100 in fine Vol 2.
Ceph. cons. 246 n. 14 vol. 2.

7 Quod quidem, non quo ad naturam i-
psam quippe hæc immutabilis est, sed
quò ad iuris, munerumq; ciuilium effe-
ctus procedit, vt rectè tradit

Tir. LL. connub. L. 1 n. 30.

8 III. Hæc conclusio ampliatur,
Vt procedat, etiamsi fœmina, cum ma-
rito litigaret, se defendendo, nihilomi-
nus enim forum eius sequitur.

c. constitutis el. 2 ibi Bl. n. 1 extra te-
stibus Ias. d. L. cum quædam puella,

n. 1

n.1 ff iurisdict.om.iud. Tir.LL. connub.L.1 n.33.

IIII.Hæc conclusio ampliatur, 9
Vt dum fœmina ad dissolutionem matrimonij vel sponsaliorum agit, id apud iudicem viri, vel sponsi agere debeat.

Ant.de But. c. ex parte per ill.text. extra rest.spoliat. Tir. LL. connub. L 1. n.33.

Cuius tamen contrarium tenet Abb.d. c. ex parte n 5 extra rest.spoliat.

Etsi autem Butrij opinio, forte obtine- 10
re posit, illo tamen textu minime probatur. In casu enim d. c. ex parte sponsalia contrahere noluerunt, matrimonium ob ætatis impedimentum conciliare nequiuerunt, atq; sic actum plane inutilem & nullum celebrarunt. Quare ex istiusmodi actu nullo, nullus effectus produci, nec forum mutari potuit.

arg.c.non præstat ibi dd. de reg. iur. lib. 6 Fel.c. significantibus n.8 extra off.deleg. Catel.Cotta in memor. V. actus el. 2.

Hæc

6 II. Hæc conclusio ampliatur;
Vt non solum vxor, in loco domicilij
foriq; mariti efficiatur ciuis: verumeti-
am ciuis originaria, mariti enim origi-
nem sequitur.

gl. d. L. origine, C. munic. & orig. lib.
10 Br. d. L. f. § item rescripserunt, n.
4 ff ad municip. Br. d. L. vn. n. 5 C
mul. lib. 10 Bl. L. 2 n. 4 C. iurisdict. om.
iud. Bl. Rubr. n. 2 ff Sol. mat. Bl. L.
voluntas, n. 1 C. fidei com. Peck. d. c.
34 n. 2 Panor. cons. 100 in fine Vol 2.
Ceph. cons. 246 n. 14 vol. 2.

7 Quod quidem, non quo ad naturam i-
psam quippe hæc immutabilis est, sed
quò ad iuris, munerumq; ciuilium effe-
ctus procedit, vt rectè tradit

Tir. LL. connub. L. 1 n. 30.

8 III. Hæc conclusio ampliatur,
Vt procedat, etiamsi fœmina, cum ma-
rito litigaret, se defendendo, nihilomi-
nus enim forum eius sequitur.

c. constitutis el. 2 ibi Bl. n. 1 extra te-
stibus Ias. d. L. cum quædam puella,

n. 1

h.1 ff iurisdict.om.iud. Tir.LL. connub.L.1 n.33.

IIII.Hæc concluſio ampliatur, 9
Vt dum fœmina ad diſſolutionem matrimonij vel ſponſaliorum agit, id apud iudicem viri, vel ſponſi agere debeat.

Ant.de But. c. ex parte per ill.text. extra reſt.ſpoliat. Tir. LL. connub. L 1.n.33.

Cuius tamen contrarium tenet Abb.d. c. ex parte n.5 extra reſt.ſpoliat.

Etſi autem Butrij opinio, fortè obtine- 10
re poſsit, illo tamen textu minimè probatur. In caſu enim d. c. ex parte ſponſalia contrahere noluerunt, matrimonium ob ætatis impedimentum conciliare nequiuerunt, atq; ſic actum planè inutilem & nullum celebrarunt. Quare ex iſtiuſmodi actu nullo, nullus effectus produci, nec forum mutari potuit.

arg.c.non præſtat ibi dd. de reg. iur. lib. 6 Fel.c. ſignificantibus n.8 extra off.deleg. Catel.Cotta in memor. V. actus el. 2.

Hæc

11 V. Hæc conclusio ampliatur: Vt etiam procedat in sponsa de præsenti, etiamsi non subsecuta fuerit cohabitatio.

arg. L. ea quæ iuncta, gl. ff ad municip. Br.L. f. § item rescripserunt, n 1 ff eod. Ias. d. L. cum quædam, n. 1 ff iurisd. om. iud. Gail. pract. obseruat. lib. 2 obs. 80 n. 10.

12 Generaliter enim verum est, dispositum de vxore, locum habere in sponsa de præsenti, nisi peculiaris, istas discriminandi ratio subsit.

Br. L. nihil, ff rer. amot. Bl. L. Deo nobis n. 8 C. episc. & cler. Boër. in consuet. Bit. tt. consuet. matrim. § 1 gloss. 1 col. 3 & 4 Chassan. in consuet. Burg. Rub. 4 § 2 in verbo femme, n. 17 Couar. in epit. 4 lib. decret. 2 p. c. 1 n. 4 arg. L pen. C. incœst. nup. L. pen. ff don. int. vir. & vxor. L. cum fuerit ff condit. & demonst.

13 VI. Hæc conclusio ampliatur: Vt procedat etiam in vidua. Nam & vidua,

vidua, viri sui defuncti forum retinet.
Br L. vn n.4 ibi Ang. n.4 C. mulier, lib. 10 Br. L. filij § vidua n. 1 per illr. text. ff ad municip. Iaſ.d.L. cum quędam n. 1 ff iuriſd.om.iud.Lup.in rub. § 67 n.2 extra donat.int. vir. & vxor. pract. Pap. in for. lib. quo vx. ag. ad dot. verb. dictæ dominæ Margaritæ n. 15.

Quod tamen ita demum verum eſt, ſi caſtè & pudicè vixerit. Inhoneſtè enim viuendo omnibus dignitatibus, foriq́ priuilegijs exuitur. 14

§ fin. auth. reſt. & ea quæ par. vndec. menſe, Br.L.his ſolis Barbat. in add. ad Br. Bl. n 5 C reuoc.donat. addit. ad Br. L. filij § vidua ff ad municip. Alex. de Imola L cum quædam n. 9 ff iuriſd. om.iud. Fel c.paſtoralis n.7 extra iudic.Tir.tr.nobilit.c.18 n.14.

Hæc concluſio limitatur: I. Vt non procedat, in ſponſa, per verba de futuro deſponſata. Ea namq; nec domicilium mutat, nec forum ſponſi ſequitur, 15

L. ea

L. ea quæ ibi gl. ad municip. Br. L. fin. § item rescripserunt n.1 ff ad municip. Br. L. vn. n. 4 ibi Ang. n. 3 C. mul. & in quo loc. lib. 10 Ias. L. 1 lect. 1 n. 27 C. sum. trinit. Ang. Aret. § 1 n. 10 Inst. pat. pot. Tir. LL. connub. gl. 2 n. 24.

16 II. Hæc conclusio limitatur: Vt non procedat, quoties vxor, maritum, in suum domicilium, traduxisset. Tunc enim maritus, eius potius forum sequitur.

Tir. de LL. connub. gl. 2 n. 46 & 48 arg. L. exigere dotem ff iudic. Vbi Tir. hanc esse communiorem opinionem attestatur.

17 III. Hæc conclusio limitatur: Vt non procedat in ea, quæ non iure, siue inutiliter est nupta. Nam ea nec domicilium mutat, nec illius qui non iure maritus est, forum sequitur.

L. pen. § f. ff ad municip. Br. L. fin. § item rescripserunt, n. 2 ff eod. Br. L. vn. n. 4 ibi Ang. n. 3 C. mulier. lib 10.

Hæc

IIII. Hæc conclusio limitatur: 18
Vt non procedat in concubina. Nam concubina, ob amasium non mutat forum nec domicilium.

gl. 10 communiter approbata L. cum quædam ibi Alex. de Imola n. 3 ff iurisd. om. iud. Br. d. L. f. § item rescripserunt, n. 2 Rom. sing. 658 arg. d. L. pen. § f ff ad municip.

Ea propter, quia concubinatus non habet coniunctam, vitæ indiuiduam consuetudinem, sed ex nuda voluntate dirimi potest. 19

Syl. Aldobr. § 1 Inst. pat. pot.

Nec obstat, quod ab Vlpiano traditum est, parui inter vxorem & concubinam interesse. 20

L. item legato. § parui ff leg. 3.

Nam id intelligendum est, vel secundũ sua tempora, quibus nimirum, vtpote iure fforum, concubinatus erat permissus. 21

L. 1 & toto tt. ff de concubinis.

Qui tamen concubinatus hodie tam iure ciuili. 22

Abb. c. cum venissent n.26 extra instit. Argum. c. 1 extra no. op. nunc.

Quam esse communem opinionem dicit.

Alex. cons. 59 n. 3 in f. vol. 4

Licet contrarium teneat.

Br. L. in concubinatu n. 2 ff concub. Lup. c per vestras notab. 3 § 21. n. 10 extra donat. int. vir. & vxor. Paul. Girland. tr. pœn. omnifar. Coitus q. 6 & n 16.

Quam esse magis communem opinionem attestatur.

Alex. sibi contrarius L. ex facto § si quis rogatus n. 13 ff ad S. C. Trebell.

23 Quam iure Canonico est interdictus.

c. nemo, 32 q. 4 Br. d. L. in concubinatu n. 2 Ias. L. ex ea parte § mulier, n. 6 ff verb. obl. Abb. c. cum sit generale n. 25 extra fo. comp. Lup d. § 21 n. 10 Clar d. § fornicatio, n 6 Crau. cons. 229 n. 11 Abbas c. tanta, n. 14 extra qui fil. sint legit.

24 Vel de affectione. Quo ad affectionem enim concubina, & mulier pares quidem

dem sunt, quo ad dignitatem vero, vnde & hæc fori sequela, deriuari videtur, diuersa inter eas, est ratio.

Bl. L. etiam n. 7 C. testibus Mascardus tr. probat. conclus. 340 n. 10 vol. 1.

Id tamen, quod in duobus posterioribus limitationibus dictum est, ita demũ verum sit, si concubinæ, vel non iure nuptæ, forum amasij, vel illegitimi mariti sequi, sit fauorabile. Secus vero est, si odiosum sit, vt cum onere earum coniunctum. Tunc enim illas de foro amasij & minus legitimi mariti esse, omninò censeo. Ne plus demus, quod iura nostra abhorrent luxuriei, quàm castitati. 25

§ f. auth. rest. & ea quæ par. vnd. mens. gl. c. statutum el. 2 verb. volumus de hæret lib. 6 Fr. Burs. cons. 51 n. 19 vol. 1.

Cæterum quod in principali conclusione dictum est, fœminam, ob sequelam fori maritalis, deterioris effici conditionis, ita intelligi volo, si scilicet ob id, duriori iurisdictioni subiungetur: Secus 26

cus verò esse, si per maritum fori priuilegium consequatur, (vtputa si mulier aliqua prius sub iurisdictione antianorum ciuitatis, nubat ei, qui Rectori Academiæ subest) tunc enim per id, quod in sui fauorem introductum est, deterioris fieri conditionis non potest, neq; id, in odium eius deducendum.

arg. L. quod fauore C. Legibus Pol. tr. Vulg. subst. n. 85 Bertach. tr. gabel. p. 7 n. 28.

ARTICVLVS VII.

SVMMARIVM.

1 *Citatio, protestatio, vel denunciatio, rectè prò vxore, fit marito.*

2 *Maritus est quasi procurator vxoris.*

3 *Vxor præsumitur scire, quod scit maritus.*

4 *Citatio, & id genus alia, quæ marito fieri debent, facta vxori, non valent.*

5 *Citatio est inuenta vt pars rea se poßit defendere.*

6 *Vxor per virum, non econtra defendi debet.*

7 *Vxor non satis percipit à quo & ad quid citetur maritus, vnde maritum certiorari non poterit,*

rit, consequenterq; frustratorie fit citatio.
8 *Maritus non potest condemnari, vt contumax si citatio facta est vxori.*
9 *Ex nihilo nihil fit.*
10 *Citatio valet, si ad domum facta citatione, exemplar eius vxori relinquitur.*
11 *Transitio ad subsequentes articulos.*

Septimò concludo: Fœminarum conditionem deteriorem esse, in eo: Nam etsi denunciatio, citatio vel protestatio vxori facienda, si marito fiat, valeat. 1

L. aut qui aliter § sed, & Seruius ibi Br.n.2 ff quod vi aut clam. Ias.L.non solum, § morte. n. 23 ff op. no. nun. Fel. C. cum M. Ferrar. n. 53. extra constit.

Tum quia maritus, quasi procurator vxoris est. 2

L. maritus.C.procurat.Ias.d.L. non solum, § morte, n.23 & inf. fusius trademus.

Tum, quia id, quod maritus scit, & vxorem eius scire præsumtio est. 3

L. si legibus C.Ep.aud.Luc.de penn. L.3, præsumt. 71 C. apoch. pub. lib.10

Iaſ. d. § morte n.23 Tir.LL. connub.
L.12 n.1.

4 Attamen è diuerſo, citationem proteſtationem vel denunciationem pro marito, vxori eius fieri non poſſe conſtituti iuris eſt.

gl d.L. aut qui aliter, § ſed & Seruius ff quod vi aut clàm, Guido Papæ deciſ. 445. Tir. V.R. p.1 § 9 gl.1 n.6 Ioh.Bapt.Aſin.in ſua praxi § 6 c.1 n.7

5 Tùm quia citatio ob id, vt pars rea defendere ſe poſsit eſt inuenta.

Vantius tr.nullit.rubr.de nullit.ſent. ex def. citat. n. 31 arg. L ex quacunq; cauſa ff ſi quis in Ius voc.non ier.

6 Et certum eſt, viros non per vxores, ſed econtra tutari deberi.

L. 2 ff iniur. gl. d. § ſed & Seruius.

7 Tùm quia mulier non ſatis percipit, à quo & ad quid citetur maritus, vel quid ei denuncietur aut proteſtetur. Ergo nec poſtea marito renunciare, eumq; certiorem facere poteſt, quam rationē aſsignat.

Tir.d.tr.u.R.p.1 § 9 gl.1 n 5.

Hæc

Hæc conclusio ampliatur, Vt ex citatione pro marito vxori facta, maritus non possit condemnari tanquam contumax. 8

Guido Papæ d. decis. 445.

Cum enim hæc citatio nulla sit, perperamq; facta, contumaciam producere nequit, cum id, quod nullum est, nullũ effectum producat, atq; ex nihilo, nihil fiat. 9

Catell. Cotta verb. actus el. 2 Vasq. ill. controu. c. 56 n. 11.

Hæc conclusio limitatur: Vt non procedat, quandò citatio pro marito vxori facta, facta est in domicilio habitationis mariti, vxoriq; exemplar, seu copia citationis est relicta, vnde maritus quid velit citans, certior fieri potest. 10

Guido Papæ d. decis. 445 Tir. d. tr. V. R p. 1 § 9 gl. 1 n. 6 Ioh. Bapt. Asin. in sua praxi. § 6 c. 1 n. 8 per gl. L. licet C. repud.

Hactenus de persona eius dicẽtis, quæq; illi affinia sunt, puta forum, & citatio, 11

quæ à iurisdictione dependent, quatenus in eis, præ masculis, fœmellæ deterioris sint conditionis dixisse sufficiat. Nunc quatenus agendo, deferendo, accusandoue, deterioris sint conditionis agè videamus.

ARTICVLVS VIII.

SVMMARIVM.

1 *Liberi absq; consensu matris reliquorumq; ex linea materna ascendentium in iudicio esse possunt.*

2 *Liberi quorum tutelam mater suscepit, per matrem in iudicio defenduntur.*

1 Octauò concludo: Fœminarum deteriorem esse conditionem, quia liberi absq; consensu matris, reliquorumq; ex linea matris ascendentium, in iudicio esse, tàm agendo, quâm fugiendo possunt.

arg. L. f. § necessitatem C. bon. quæ lib.

Hæc

Hæc conclusio limitatur: Vt non procedat, quandò mater, vel auia tutelæ officio fungitur. Tunc enim hæ pro eis comparent, nec liberi, quod in omnibus pupillis tralatitium est, per se in iudicio esse possunt. 2

arg. L. non est ignotum L. si bonam, & L. fin. C adminiſt. tut.

ARTICVLVS IX.

SVMMARIVM.

1 *Fœminæ non possunt deferre in fiscum.*
2 *Fœmina seipsam deferre potest.*
3 *Fœmina si seipsam defert, dimidiam, vel tertiam partem eius, quod fiscus aufert, consequitur.*
4 *Fœmina potest deferre, ea, quæ ad leuandam annonæ caristiam pertinent.*

Nonò concludo, Fœminarum in eo deteriorem esse conditionem, quod delatio aliorum, fisco, eis sit prohibita. 1

L. deferre in pr. ff iu. fisci gl. Rubric. c. delat. lib. 10 Spec. tt. de procurat.

§ 1 n.2 vers.12 Dec.d.L. 2 n.24 ff reg. iur.

2 Hæc conclusio limitatur: I. Vt non procedat, quoties fœmina seipsam defert. Tunc enim ei, id non solum permissum est.

L.ait.L.edicto. la.2 ff iu. fisci.

3 Verumetiam præmio dimidiæ portionis eius quod detulit.

d.L.edicto.la.2 ff iu.fisci.

Vel tertiæ partis, secundum diuersitatem personarum afficitur.

L.vn.ibi gl. Br.Bl. Luc. de Penna & dd. C his qui se defer. lib.10.

4 II. Hæc conclusio limitatur: Vt non procedat si mulier, ad annonã, eiusq; caristiam leuandam, pertinentia detulerit.

L. mulierem ff accusat. L. fin in fine ff ad L. Iul. de annona gl. L. ait ff iu. fisci Dec. d. L. 2 n.24 ff reg.iur.

AR-

ARTICVLVS X.

SVMMARIVM.

1 *Fœmina non potest agere populari actione.*
2 *Fœmina potest agere populari actione, si eius interest.*
3 *Fœmina propensa pietate ducta, agit populari actione.*

Decimò concludo: Deteriorem esse fœminarũ præ masculis conditionem, quod agere actione populari iure nostro nequit. 1

L. mulieri ff popul. act. Spec. d. tit. de procur. § 1 n. 2 vers 13 Spec. tt. de accusatore § vn. n. 16 Dec. d. L. 2 n. 25 ff reg. iur.

I. Hæc conclusio limitatur: Vt non procedat quoties id, ad quod populari actione agitur, priuatum mulieris interesse habet coniunctum. 2

Bonifac. de Vitall. tr. malef. Rubr. de his qui accus. non possunt n. 1 arg. L. de pupillo in pr. ff op. no. nunc. textus est ind L. mulier ff. popu act.

Hæc

5 II. Hæc conclusio limitatur: Vt non procedat, quoties fœmina, etiamsi sua, actionem popularem moueri, non intersit, eam tamen propensa pietate ducta, intentauerit.

arg. § consequens iun. ibi gl. & ibi dd. tradunt. Inst. susp. tutor.

ARTICVLVS XI.

SVMMARIVM.

1 *Fœminæ non competit interdictum de liberis exhibendis.*

2 *Matri quandoq; contra patrem hoc interdicto agentem, exceptio doli competit.*

3 *Liberi ex iusta causa, apud matrem potius quam patrem commorantur, per quod tamen, patria potestas imminuenda non est.*

4 *Intellectus ad L. 3 § etiam ff lib. exhib.*

1 Vndecimò concludo: Fœminarum in eo deteriorem esse conditionē, quod interdictum de liberis exhibendis, & deducendis, eis, etiamsi matres fuerint, non competat.

L. 1

L. 1 § hoc interdictum ff lib. exhib. Ang. Aret. § summa n. 9 Inst. interd. Kling. Inst. interd. Rubr. interdict. priu. vtil. n. 4.

Ratio est: quia interdictum hoc ex patria potestate prouenit, Quæ matri non congruit

Vt suo loco ostendemus.

Limitatur autem: Nam etsi mater hoc interdicto non experiatur: attamen si liberi ex iusta causa, cum matre commorarentur, patre hoc interdictũ, intentante, exceptionem doli rectè contra eum opponit. 2

d. L. 1 § si verò mater ibi gl. ff lib. exhib.

Et siquidem iustam causam, quæ nequitia est patris, ostenderit, in retinendis liberis, patre erit, sine diminutione tamen patriæ potestatis, potior. 3

L. 3 § etiam ff eod. tit. Ang. Aret. d. § summa in fine.

Quæ verba: Sine imminutione patriæ potestatis, ita sunt accipienda, 4

pienda, vt patrem, omnia, ad quæ ob patriam potestatem astrictus est, liberis exhibere, teneri, nec quicquam, quod aliâs, patriæ potestatis ratione, consequeretur, amittere, ostendant, vt rectè ea verba, me iudice interpretatur

Arius Pincl. L. 1. p. 1 n. 56 C. bon. mat.

ARTICVLVS XII.

SVMMARIVM.

1 *Iuramentum in legitimæ probationis defectum, masculo potius quàm fœminæ defertur.*

2 *Fœminæ defertur iuramentum, si rei magis nouit veritatem.*

1 Duodecimo concludo: Fœminarum in eo deteriorem esse conditionem, quod in causa inter masculum & fœminam vertente, iuramentum indefectum legitimæ probationis, masculo potius, ratione lubricitatis, quam Lex in fœmina considerat, quàm fœminæ defertur.

Lup. c. per vestras § 83 n. 7 ext. donat. int.

int. vir. & vxor. Tir. LL. connub. L. 9 n. 72 qui Curt. sen. & Caccialup. idē tenentes allegant.

Hæc conclusio limitatur: Vt non procedat, quoties rei veritas, fœminæ, quàm masculo esset notior. Tunc enim fœminæ potius esset deferendum gl. c. vidua, extra regular. Lup. d. c. per vestras § 43 n. 7 Tir. LL. connub. L. 9 n. 72 arg. L. Marcellus, § qui rerum ff rer. annot.

ARTICVLVS XIII.

SVMMARIVM.

1 *Fœmina non potest accusare.*

2 *Maritus vxorem de adulterio accusare potest, tàm ciuiliter, quàm criminaliter.*

3 *Maritus vxorem in flagranti crimine offensam, interimere potest.*

4 *Vxor etiam castissima, nulla magis re quàm maritum alterius mulieris consuetudinem habere, exasperatur.*

5 *Vxor accusare maritum de adulterio nequit.*

6 *Vxor rectè ob viri fornicationem ad thori separationem agit.*

7 Fœmi-

7 *Fœmina non potest quidem accusare, sed de quolibet delicto, iudicem potest informare.*

8 *Fœmina accusat in crimine læsæ maiestatis.*

9 *Fœmina accusat de falso circa testamentum commisso.*

10 *Fœmina accusat de hæresi.*

11 *Fœmina accusat de Simonia.*

12 *Fœmina accusat, si suam vel suorum iniuriam prosequatur.*

13 *Vxor recte accusat, mariti homicidam.*

14 *Vxor in accusatione de interfecto marito, præfertur ipsis occisi hæredibus.*

15 *Vxor & maritus vna sunt caro.*

16 *Vxor & maritus sunt vnum & idem.*

17 *Fœmina suorum iniuriam prosequi dicitur, etiã cum prosequitur iniuriam eorum, qui se spirituali cognatione attingunt.*

18 *Fœmina, etiam de iniuria sibi vel suis illata, non accusat, si masculus accusationem de ea instituere velit.*

19 *Is semper præferendus est, qui melius ius fouet, firmioriq; fundamento innititur.*

1 Decimotertio concludo: Fœminam eò deterioris esse conditionis, quod accusatoris partes non subeat.

L. de crimine C. his qui accus. non poss.

poſſ. L. 1 L. qui accuſare, ff accuſat ·c. prohibentur. 2 q. 1 c. de crimine 15. q. 3 gl. § conſequens, ibi Ang. n. 2 Ioh. de Plat. n. 11 Inſt. ſuſp. tut. Azo in ſumma C. his qui accuſ. non poſſ. Spec. Rubr. de accuſatore § vn. n. 16. Bl. Rubr. n. 4 C. qui poſſ. accuſ. Ang. Aret. tr. malef. verbo & ad quærelam Titij n. 18 ibi Auguſt. & Hieron. Cuchalon in addit. Abb. de Gand tr. malef. Rubr. qui accuſare poſſ. vel non n. 4. Bonif. de Vitell. tr. malef. Rubr. de his qui accuſ. non poſſ. n. 1 Placent. tr. accuſat. tt. 1 n. 6 Ioh. Ant. Rubr. tr. de poteſt. procurat. p. 2 n. 52 Gomez. V. R. lib. 3 c. 1 n. 31 Iul. Clarus pract. Crim. § fin. q. 14 n. 8.

Hæc concluſio ampliatur. Nã 2
etſi maritus vxorem de adulterio, non ſolum ream facere.

L. 2 § f. & toto tt. ff ad L. Iul. de adult.

Tàm ciuiliter, id eſt, ad thori ſeparationem, & lucrum dotis agendo, quàm criminaliter.

Minsing.cons.1 n.28.

3 Verum etiam eam, in flagranti crimine offensam, habita mœchorum consideratione, interimere possit.

L. Gracchus C. ad L. Iul. de adult. c. inter hæc ibi gl. 33 q. 2 gl. German. 2 art. 37 Landrecht lib. 1 Br. L. non solum § si mandata n 5 ff iniur. Zoanet. L. 2 n.7 in fin. C. pact. int. emt. & ven. Vasq. ill. controu. c. 49. n. 4.

4 Attamen è diuerso, vxor, etsi nulla re magis ei, quamuis castissimæ, oculi doleant, quàm si maritum, focariæ quam vocant, consortio frui compererit.

L. consensu ibi Bl. C. repud. § mitiores auth. nupt. Ias. L. ex ea parte, § mulier, n 2 ff verb. obl. Lup. c. per vestras § 21 n. 7 extra donat. int. vir. & vxor. Tir. LL. connub. L 13 n. 27.

Rarissimi enim, Tertia Aemilia Scipionis Maioris coniunx est exempli, de qua

Valer. Maximus lib. 6 c. 7.

5 Maritum accusare de adulterio nequit

L. 1 ibi gl. Br. Bl. & dd. C. ad L. Iul. de adult.

adult. Panorm. c. 1 n. 3 extra vt lit. non contest. Panorm. c. gaudemus, n. 14 extra diuort. Iac. de Beluiso pract. crim. Rubr, de lenonibus n. 44.

Licet tam iure Canonico, quam Ciuili, quo ad thori separationem, donationemq; propter nuptias lucrandam, maritum de adulterio recte criminetur 6

d. L. consensu C. repud. & § mitiores auth. nupt. c. præcipit. 32 q. 5 Panor. c. tuæ n. 7 extra procurat. Panor. c. 1 n. 3 per ill. text. extra vt lit. non contest. Panor. c. plerumq; n. 6 extra donat. int. vir. & vxor. Ripa. L. soluto matrimonio n. 31 ff Sol. mat.

Hæc conclusio limitatur primo: Nam etsi mulier accusare nequeat, iudicem tamen de quouis delicto informare poterit. 7

Rol. à Valle cons. 47 n. 25 vol. 3 per L. fin. ff ad L. Iul. de ann.

II. Hæc conclusio limitatur: Vt non procedat propter atrocitatem criminis. 8

Tir.tr.pœn.cauſa 49 n.23.

8 Vnde in crimine læſæ maieſtatis.

L.in queſtionibus ff ad L.Iul.Maieſt. gl. & Br. L. 2 ff accuſat. Spec. tt. de accuſat. n. 16 Bl. rubr. n. 4 C his qui non poſs.accuſ.Alb.de Gand.d.rubr. qui accuſ.poſs.vel non.n.4 Bonifac. de Vitall. d. rubr. de his qui accuſare non poſs. n.1 Incertus autor, tr. crim. læſ.Maieſt.q.7 n.6.

9 Item in accuſatione ex L. Cornelia teſtamentaria, de falſo circa teſtamentum commiſſo.

L.2 ibi gl.& dd. ff accuſat.

10 Item in crimine hæreſeos.

gl. c. licet Heli verbo indifferenter extra Simon. arg. L. Manichæos C. hæret.& c.vergentis extra eod.tit.

11 Et Simoniæ, fœmina legitimi accuſatoris partes ſuſtinet.

arg. L. ſi quenquam, C. Ep.& Cler. text.C tanta extra Simon.

12 II. Hæc concluſio limitatur: Vt non procedat quoties fœmina accuſan-

cusando, suam, vel suorum iniuriam prosequitur.

L.1 & 2 & L.hi tamen ff accusat.gl.& Br.L.qui accus. ff eod. tit. Bl.d. rubr. n. 4 C his qui accusa. non poss. Ang. Aret. d. verbo & ad querelam n.16 Alb de Gand. d.n.4 Bonif.de Vit. d. Rubr. qui accus. non poss. n. 1 Gomez. var. resol. lib.3 c 1 n.32. Iul.Clar. pract.crim. § f q.14 n.2 & n.8, Cephalus cons.742 n.4 vol 5.

Vnde rectè infertur, vxorem homici- 13
dam mariti sui, iure optimo conniuente accusare posse, quam esse receptissimā omnium sententiam attestatur.

Petrus à Placa in epit. delict.lib.1 c. 40 n. 2.

Quod vsq; adeò verum est, vt etsi in ac- 14
cusando, vxor ex vna, hæredes verò, consanguineiq; mariti occisi, ex altera parte, in accusando, concurrant, nihilominus hisce omnibus, ipsa, ob maiorem in occisum affectionem, læsioneq; inde progredientem, præferatur, vt hoc in specie decidit

Gomez var.res. lib.3 c.1 n.32.

15 Constat enim vnam, eandemq́ maritū & vxorem esse carnem.

c.gaudemus extra diuort. Gomez. d. c.1 n.32. Iul. Clarus d.q. 14 n.8.

16 Et quod plus est non caro solum ipsis est eadem: verumetiam in alijs, vnum idemq́ esse videntur, vt tradit

Menoch. tr. arb. iud. quæst. lib.2 cent. 4 casu 379 n.5.

17 Hæc limitatio rursus extenditur, vt non solum, in hac materia dicantur sui, qui sanguinis vinculo, fœminæ sunt propinqui: verumetiam, qui cognationis spiritualis nexu fœminas attingunt. Vnde fœmina eius quoq́ occisorem, qui pro se, in sacro fonte fideiussit, accusare poterit, vt hoc voluisse videtur.

Bl. L. 1 n.36 C. his qui non poss. accu. Ias. L. apertissimi n.8 C. iudic. Ias. § pœnales n. 67 Inst. act. arg. gl. c. qui dormierit 27 q.2.

18 Has tamen limitationes ita sublimitari oportet, vt non procedant, si prius exploranda-

plora-

ploratum non fuerit, non supereſſe marem aliquem, qui de criminibus illis atrocibus, vel de iniuria illata, conqueri velit, vel niſi is cui accuſatio hoc nomine competeret, in maxima verſaretur mora.

Br.L.vxor.C his qui accuſ.non poſs. Bl. L. Senatusconſulto in pr. per ill. text.C.eod.tit.

Eam ob cauſam, quia maſculus melius de iure communi ius fouet, dum regulariter, ei de iure accuſare permiſſum eſt, quam fœmina. Et certum eſt: quod is ſemper præferendus ſit, qui melius ius fouet, firmiori'q; de iure communi fundamento innititur. 19

arg.L.1 § denunciare ff vent. inſpic. L.neceſſe ff de in diem addict.

ARTICVLVS XIIII.

SVMMARIVM.

1 *Fœmina & mas de eodem crimine accuſati, prius fœmina quam mas torquetur.*

2 *Tortura incipi debet ab eo, à quo veriſimilis*

est, veritatem facilius indagari posse.

3 *Fœmina quia inconstantia laborat, citius veritatem fatetur.*

4 *Tortura à quo inchoari debeat, iudicis arbitrio relinquendum.*

5 *Fœmina prægnans, torturæ subijcienda non est.*

6 *Fœmina non debet torqueri, etiam post quadraginta à partu dies.*

7 *Fœmina non debet torqueri, etiamsi ex alio, quã marito concepisset.*

8 *Fœmina non debet torqueri, etsi fœtus quem gerit, animatus adhuc non sit.*

9 *Fœmina grauida non torquetur etiam in criminibus atrocibus.*

10 *Fœmina grauida si de facto torquetur, confessio tortura elicita per se & ipso iure nulla est.*

11 *Fœmina vterum gestans, vt non potest torqueri, ita nec metu tormentorum est terrenda.*

12 *Iudex, qui fœminam vterum gerentem de facto torsit, seuerè plectendus venit.*

13 *Fœmina infantem lactans, æquè ac prægnans tormentis afficienda non est.*

14 *Fœmina grauida non potest torqueri etiam de iure Saxonico.*

1 Decimoquarto concludo: Fœminam deterioris in eo esse conditionis, quia, si masculus vnà cum fœmina in

na in eodem crimine rei facti sunt, casi- bus, quibus ad torturam perueniri po- test, tortura ista, non à masculo, sed à fœ- mina est incipienda.

Guido de Suzaria tr. indic. & tort. n. 22 ibi Ludou. Bologn. in addit. n. 23 Ang. Aret. tr. malef. verb. fama pub- lica n. 93 Alb. de Gand. tr. malef. Ru- br. de quæst. & torm. n. 11 Paris de put. tr. Syndic. verbo tortura vers. Viso de indicijs el. 2 n. 3 Dec. d. L. 1 n. 43 ff reg. iur. Mar. tr. ord. iud. in pro- œm. n. 13 Tir. LL. connub. L. 9 n. 134 Iul. Clar. pract. crim § f. q. 64 n. 29.

Eam ob causam, quia ab eo, à quo veri- similiter prius veritas erui potest, tor- tura incipi debet. 2

L. 1 ibi Br. & dd. & L. vnius ff quæst. Et certum est: à fœmina illam primò, & facilius exquiri posse, propter insta- bile & momentaneum, quod illis natura datum est pectus. 3

Guido de Suzaria d. n. 22 & August. Arim. in add. ad Ang. d. n. 93 Alb. de Gand. d. n. 11 Bonif. de Vitall. tr. ma-

Ief. Rubr. qualiter fienda ſit tort. n.3
Tir. LL. connub. L.9 n.134 arg. L. filia
C inoff. teſtam.

Quam quidem rationem, ſi vlla admitti poteſt, admittendam cenſeo, quemadmodum è diuerſo omninò improbandam iudico, quam tradit

Cuchalon in addit. ad Dec. d. n. 83.

4 Ego vero id totum iudicis arbitrio relinquendũ putarim, qui habita exacta perſonarum conſideratione, â quo incipere debeat quæſtio videbit. Non enim auditu nouum eſt, maiorem fœminam quàm maſculum præſtitiſſe, dum tormentis ſubijceretur conſtantiam, quarum nonnullas recenſet.

Tir. d. L.9 n.135.

5 Retenta ſuperiori concluſione, ea omninò erit limitenda, vt non procedat in muliere grauida.

L. prægnantis ibi Br. ff pœn. L. imperator L.2 ibi Br. & Bl. lect. 2 n.4 ff ſta. hom. fac. text. L.1 § de inſpiciendo ff vent. inſpic. Bl. L. interpoſitas n.9 C. tranſact. Dec. d. L.2 n.79 ff R.1

Iac. de

Iac. de Beluiso pract. crim. Rubr. de quæstion. n. 13 Guido de Suzaria tr. indic. & tor. n. 8 Bl. de perigl. tr. quæstion. c. 1 n. 5 gl. Latina art. Landrecht. lib. 1.

Quæ limitatio rursus extenditur primò: vt quod statutum est in grauida, locum quoq; habeat, in ea, quæ minus quadraginta diebus enixa est. 6

gl. & Br. d. L. prægnantis ff pœn. Paul Girl. tr. quæstion. 6 q. n. 4 Franc. Casoni tr. torment. c. 10 n. 6 arg. L. non exigimus § si non propter ibi Alex. n. 2 ff si quis caut.

Et ita de consuetudine obseruari testis est

Iul. Clar. pract. crim. § fin. q. 64 n. 15.

II. Hæc limitatio extenditur: Vt procedat non solum si mulier ex marito sit grauida, verumetiam si ex alio fœtus sit conceptus. 7

Fr. Brunus tr. indic. & tort. 4 q. 2 p. p. n. 3 arg. L & seruorum § pen. ff sta. hom. & § 1 Inst. ingen.

Hæc

Ief. Rubr. qualiter fienda ſit tort. n.3. Tir. LL. connub. L. 9 n. 134 arg. L. filia C inoff. teſtam.

Quam quidem rationem, ſi vlla admitti poteſt, admittendam cenſeo, quemadmodum è diuerſo omninò improbandam iudico, quam tradit

Cuchalon in addit. ad Dec. d. n. 83.

4 Ego vero id totum iudicis arbitrio relinquendũ putarim, qui habita exacta perſonarum conſideratione, â quo incipere debeat quæſtio videbit. Non enim auditu nouum eſt, maiorem fœminam, quàm maſculum præſtitiſſe, dum tormentis ſubijceretur conſtantiam, quarum nonnullas recenſet.

Tir. d. L. 9 n. 135.

5 Retenta ſuperiori concluſione, ea omninô erit limitenda, vt non procedat in muliere grauida.

L. prægnantis ibi Br. ff pœn. L. imperator L. 2 ibi Br. & Bl. lect. 2 n. 4 ff ſta. hom. fac. text. L. 1 § de inſpiciendo ff vent. inſpic. Bl. L. interpoſitas n. 9 C. tranſact. Dec. d. L. 2 n. 79 ff R. 1

Iac. de

Iac. de Beluiso pract. crim. Rubr. de quæstion. n. 13 Guido de Suzaria tr. indic. & tor. n. 8 Bl. de perigl. tr. quæstion. c. 1 n. 5 gl. Latina art. Landrecht. lib. 1.

Quæ limitatio rursus extenditur primò: vt quod statutum est in grauida, locum quoque habeat, in ea, quæ minus quadraginta diebus enixta est. 6

gl. & Br. d. L. prægnantis ff pœn. Paul. Girl. tr. quæstion. 6 q. n. 4 Franc. Casoni tr. torment. c. 10 n. 6 arg. L. non exigimus § si non propter ibi Alex. n. 2 ff si quis caut.

Et ita de consuetudine obseruari testis est

Iul. Clar. pract. crim. § fin. q. 64 n. 15.

II. Hæc limitatio extenditur: 7
Vt procedat non solum si mulier ex marito sit grauida, verumetiam si ex alio fœtus sit conceptus.

Fr. Brunus tr. indic. & tort. 4 q. 2 p. p. n. 3 arg. L & seruorum § pen. ff sta. hom. & § 1 Inst. ingen.

Hæc

8 III. Hæc limitatio extenditur, etiamsi fœtus anima adhuc careat.

Bl.d.L. Imperator lect.1 n.7 ff sta.homi. Fr. Brunus d tr.de indic. & tort. q.4 2 p p. n.3 arg.d L.prægnantis ff pœn.iun. L de precio ff publ. in rem act.

9 IIII.Hęc limitatio extenditur, vt procedat etiam in criminibus atrocibus.Nam nec ob læsæ Maiestatis crimē fœmina prægnans tormentis contristari debet.

Gomez. var.resol.lib.3 c.13 n. 3 in fine arg.L.â Titio ff verb.obligat.

10 V. Hæc limitatio extenditur: Vt si prægnans crudelitate ius dicentis,& de facto,tormentis oneretur,confessio inde elicita, per se & ipso iure nulla sit. Nec mirum, cum enim quæstio non valeat, nec confessio, eius sequela alicuius erit effectus.

Bl d.L. imperator lect.1 n.3 ff sta. ho. Hipp. de Mars. pract. crim. § nunc videndum n.48 Franc.Brunus tr.indic.&

dic. & tort. d. 4 q. 2 p. p. n. 3 Aegid. Bofs. tr. malefi. Rubr. de indic. & confider. ante tort. n. 120 arg. L. maritus ff quæſt.

VI. Hęc limitatio extenditur, 11
Vt quemadmodum prægnans torqueri nequit, ita neq; metu tormentorum, actui propinquo, veluti, ſi nuda machinis tormentarijs illigaretur, ad confitendum eſt adducenda vel terrenda.

Gomez. var. reſolut. lib. 3 c. 13 n. 4 circa finem arg. L item apud Labeonē, § quæſtionem ff iniur.

VII. Hęc limitatio extenditur, 12
vt non ſolum hoc modo confeſsio extorta ſit ipſo iure nulla, vt paulo ante dicebamus: verumetiam, vt in iudicē, ſeuere ſit animaduertendum.

Br. d. L. prægnantis n. 2 ff pœn. Kilian. Kon. in ſuo proceſſu c. 2. Rubr. Vom erforſchlichem gerichte n. 37 in fine.

VIII. Hęc limitatio extenditur, 13
Vt quod dictum eſt in prægnante, locum

cum quocꝫ habeat in lactante nutrice & alumna,

Br. d. L. prægnantis n. 3 Hipp. de Marſ. d. § nunc videndum n. 48 Iuſ. Clar. d. § fin. q. 64 n. 15 vbi ita in praxi obſeruari atteſtatur arg. L. illud ff ad L. Aquil.

IX. Hæc limitatio extenditur, vt procedat etiam de iure Saxonico art. 3 ibi gl. Landrecht lib. 3 & in 2 p. p. latius agemus.

ARTICVLVS XV.

SVMMARIVM.

1 *Domina cum ſeruo proprio, ſe commiſcens vltimo ſupplicio afficitur.*

2 *Dominus ancillam cognoſcens, pœnam non meretur.*

3 *Quælibet impudicitiæ nota, longe deteſtabilior in fœmina quam maſculo eſt.*

4 *Impudicitia fœminæ toti familiæ opprobrio.*

5 *Domina ſerui conſuetudinem habens à quibuslibet accuſari poteſt.*

6 *Domina de hoc crimine, rea fieri poteſt à ſeruo proprio non tamen criminis ſocio.*

7 Liberi

7 *Liberi ex seruili cum domina coitu progeniti, omni successione, omni dignitate carent.*

8 *Fœminæ, cui commercium est, cum seruo alterius, parcitur.*

S C. Claudianum hodie cessat. ibid.

Decimo quinto concludo: Fœminarum in eo deteriorem esse conditionem, quod se seruo proprio commiscentes, capitali pœna plectantur. 1

L. 1 ibi Bl. C. mulier, quæ se proprio seru. iunx. Azo in sum. C. eod. tit. c. episcopus § si qua cum seruo 12 q. 2 gl. § est tamen casus Inst. hær. instit. Paulus Girl. tr. pœn. omnifar. coitus § 7 n. 7 Alex. ab Alex. lib. 4 genial. dier. c. 22 in fine.

Quod tamen in masculo, cum ancilla propria commercium habente nusquã cautum est. 2

L. fin. C. com. de manum. gl. 1 d. L. vn. C. mul. quæ se proprio seru. iunx. gl. d. § est tamen Inst. hær. instit.

Huius autem viua videtur esse ratio, quod quælibet in muliere impudicitiæ nota, grauior, ac detestabilior sit, quam in ma- 3

in masculo esse videatur.

gl.d. § si qua mulier gl.L.palàm § quę in adulterio ff ri. nup. gl. c. debitum verbo cognitam extra bigam.Iohan. Fab. § masculi n.3 Inst.nupt. Dec.L. fœminæ n.64 ff reg. iur. Tir.LL.con nub. L.1 n.45 Arrius Pinel. L. fin. n. 16 C. bon. matern. Vasq. de success. creat. § 12 n.35 Alex. de Im. cons. 24. n.32 lib.2.

4 Quodq; toti cognationi & familiæ magis opprobrio est, fœminæ, quàm masculi, eiusdem familiæ impudicitia.

L vnica ibi Bl. n. 1 C. de S C. Claud. toll.Spec.tit.de actore § 1 n.12 Panor. c. pastoralis n. 7 extra iudic. Ripa.L. 15 cui bonis n.16 ff verb.obl.

5 I. Hæc conclusio ampliatur: Vt ab omnibus hoc crimen accusari posit.

6 II. Hæc conclusio ampliatur: Vt etiam à seruo proprio, non tamen ab eo, qui hoc crimine contaminatus est, possit institui accusatio, quodq; is accusans, libertate ob id præmietur.

III.Hæc

III. Hæc conclusio ampliatur, 7
Vt liberi ex hac nepharia commistione procreati, sint insuccessibiles, omnib.q; dignitatibus exuti.

d L. vn. C. mul. quæ se seruo proprio iunx.

Hæc conclusio limitatur: Vt 8
non procedat, si mulier se iunxerit seruo alterius.

Tunc enim istæ pœnæ locum non habent, cessante nimirum hodie Senatusconsulto Claudiano, quo mulier seruili amore debacchata, & libertatem, & substantiam amittebat.

L. vn. C. S. C. Claud. ibi Bl. § erat & ex Senatusconsulto Inst. Success. subl.

L. verò vn. C. mul. quæ se ser. proprio iunx. in proprijs non verò alienis seruis loquitur. Igitur ad seruum alienum, eius, non est, dispositio extendenda.

c. odia de reg. iur. lib. 6.

PRIMÆ PARTIS PRINCIPALIS, MEMBRVM SECVNDVM.

ARTICVLVS I.

SVMMARIVM.

1 *Fœmina non poteſt poſtulare.*
2 *Poſtulare, virile eſt officium.*
3 *Mulieres pleræq; clamoſæ, & importunæ.*
4 *Caia Afrania, non Calphurnia legendum, in L. 1 § origo ff poſtul.*
5 *Fœminæ pro ſe poſtulare poſſunt.*
6 *Intellectus ad L. 1 § ſecundo loco ff poſtulando.*
7 *Fœmina poteſt, de iure ſe conſulentibus ex domo vel camerâ ſua reſpondere.*
8 *Ceſſante cauſſa ceſſat effectus.*
9 *Poſtulare, & in camerâ, ſeu domi conſulentibus, de iure oracula dare, diuerſa ſunt.*
10 *Fœmina poteſt poſtulare, pro miſerabilibus perſonis.*

1 Circa ſecundum membrum primæ partis principalis, quod de perſonis iudicij minus principalibus eſt,

est, concludo primò: Fœminam in eo deterioris esse conditionis, quod de iure nostro postulare ei sit interdictum.

L. 1 § sexum ibi Paul. de Cast. n. 3 ff postul. c. infames 3 q. 7 L. 2 ibi gloss. Dec. n. 9 Cagn. n. 6 & dd. ff reg. iur. gl. nostra hic Azo in summa n. 6 C. postulando Spec. tt. aduoc. § 1 in pr. Chassan. in consuet. Burg. Rub. 1 § 6 gl. 1 n. 41 Tir. LL. Connub. L. 10 n. 34 Couar. var. resol. lib. 1 c. vlt. n. 1.

2 Ratio autem prohibendi est. Tum id quod vltra verecundiæ tramites sit, fœminam postulare. Tum quod postulare, virile sit officium, à quo fœminæ se temperent.

d. L. 1 § sexum ff postul.

3 Tum quia mulieres, plerumque sunt clamosæ & importunæ.

gl. L. assiduis verbo mulierum per ill. text. C. qui pot. in pig. hab. Tir. LL. connub. L. 9 n. 190.

Vnde semper ferè iudicem C. quemadmodum Calphurniæ solenne erat) in-

 quie-

quietare solent.

d. L. 1 § origo vero ff postul.

4 Quo tamen in loco non Calphurniam legendum, sed Caiam Afraniam, aliqui putant, cuius sententiæ est

Alc. lib. 2 parergōn c. 38 Tir. L L. connub L. 10 n. 32 Couar. Var. res. lib. 1 c. vlt. n. 1 vers. contrariam.

De qua Afrania Licinij Buccionis vxore videndus est

Val. Maximus lib. 8 c 3

5 Hæc conclusio limitatur: I.

Vt non procedat: quandò mulieres pro seipsis postularint.

d. L 1 § secundo loco ibi Cast. n. 3 ff postul.

6 Quod ego intelligo, si vrgens eis immineat qua compellantur proprio nomine postulare necessitas. Aliàs enim non video vt cessare possit inuerecundia. Idem ergò ius statuendum.

L. illud ff. ad L. Aquil. L. à Titio ff verb. obl. cum simil.

7 II. Hæc conclusio limitatur:

Vt non procedat, si fœmina in habitatione

tione sua, de facto se consulentibus, de iure responderit, prout hoc expressim decidit

Dec. d. L. 2 n. 10 ff reg. iur. Tir. LL. connub. L. 11 n. 28.

Tum quia isthæc postulandi prohibitio stricti iuris est, stricte interpretanda, nec de casu ad casum extendenda.

arg. L. moris ff pœn.

Tum quia cessat causa prohibitionis, ne matronalis, virginalisque verecundia cõtaminetur. Et certum est, quod cessante causa, effectus quoque cessare debeat. 8

Neuiz. Syl. nupt. lib. 1 n. 205 Euer. in Loc. à lege cessante n. 3 arg. L. quod dictum ff iu. patr.

Tum quia generaliter traditum est: aliud esse postulare, aliud item in camera consulere. Nec ab vnius prohibitione, ad alterius prohibitionem recte inferri. 9

Br. d. L. 1 § postulare n. 1 ff postul. Br. L. Paulus § Paulus ff legation. Br. L. 1 § aduocatos n. 4 ff var. & extraord. cognit. Abb. in Rubr. n 1 extra postul.

Nec obstat, quod contrarium decidat.
Fel. in Rubr. n. 2 extra fi. instr. vbi Rom. & Ang. idem tenentes allegat.
Quia Felinus & ab eo citati, non loquũtur in casu nostro, sed eo in casu, vbi eadem prohibitionis ratio subest. Vnde nec mirum, si eadem militet prohibitiua dispositio.
d. L. illud. ff ad. L Aquil. & L. à Titio ff verb. obl.

10 III. Hæc conclusio limitatur :
Vt non procedat, si fœmina, pro miserabilibus personis, pupillis scilicet, & viduis postulationem subierit.
Br. in sermone inter Dœmon. & virgin. Mariam n. 6 arg. L. seruum ff procurat.

ARTICVLVS II.

SVMMARIVM.

1 *Fœmina non potest esse procuratrix.*
2 *Etiam mater non potest procurare pro liberis.*
3 *Remedijs extraordinarijs non vtimur, ordinarijs suppetentibus.*
4 *Mater rectè procurat pro liberis, si aliquo impedimen-*

dimen-

dimento impediti agere non possunt, nec alium quenquam, qui negocijs eorum supersit, habeant.

5 Fœmina non potest esse procuratrix, in causis parentum nisi causa cognita.

6 Causæ cognitio in hoc casu in eo versatur, vt certum fiat, parentes impediri exercere, nec alium sat idoneum habere, qui exerceat.

7 Fœmina si quopiam casu procuratrix esse poterit S. C. Velleiano renunciabit.

8 Fœmina non potest esse procuratrix etiam in foro Saxonico.

9 Fœmina prohibetur esse procuratrix, non solum ex parte agentiũ, verumetiam ex parte rei.

10 Etiam vxor pro marito, absente & indefenso non fit procuratrix.

11 Fœmina non potest esse procuratrix etiam in curijs mercatorum.

12 Fœmina potest esse excusatrix.

13 Fœmina potest esse procurator extraiudicialis.

14 Fœmina habens dignitatem cum administratione rectè procurat.

15 Intellectus ad c. cum dilecta extra confirm. vt. vel inut.

16 Glossa multos ponens intellectus, vltimum sequi videtur.

17 Fœmina potest esse procuratrix in rem suam.

18 Intellectus ad L. quia absente C procur.

19 Fœmina potest esse procuratrix, in causis voluntariæ iurisdictionis.

20 Intellectus ad L. 1 § illud quoq; C. com. de manumiss.

21 Fœmina potest procurare, in casibus, in quibus de animarum salute tractatur.

22 Fœmina quando est tutrix, etiam ratione istius tutelæ, potest esse procuratrix.

23 Mater pro filio agit, si is iniuria, vel in seruitutem raperetur, vel vt seruus manumitteretur.

24 Mater pro filio potest appellare, & appellationem prosequi.

25 Satius est, quemlibet ad appellandum admitti quam appellationem sepultam iacere.

26 Mater in scriptis potest appellare.

27 Fœmina potest procurare, si ei exceptio: tu non potes esse procuratrix, ante litem contestatam non fuerit opposita.

28 Exceptio tu nō potes esse procuratrix est dilatoria.

29 Exceptio dilatoria, ante litem contestatam opponenda est.

30 Lis in secunda instantia, si partes sunt præsentes contestanda est.

31. Exceptio tu non potes esse procuratrix, si in prima instantia omissa fuerit, in secunda opponi nequit.

32 Ap-

52 *Appellatio, ad eum statum litem reducit, in quo, ante litem contestatam fuerat.*

Secundò concludo: Fœminarum conditionē deteriorem esse, quod procuratoris partes suscipere nequeant. 1

L. neq; fœmina ibi Br. Bl. & dd. ff procur. L alienam C. eod. tit. § penult. Inst. except. Alex. L. quia absente C. procurat. Azo in summa C. procurat. Abb. c. cum dilecta n 17 extra confir. vt. vel inutil. Pract. Pap. for. lib. quo ag. ad redd. rat. tut verbo ac executores n. 3 Dec. d. L. 2 n. 14 ff reg. iur. Chassan. in consuet. Burg. Rubr. 1 § 6 gl. 1 n. 40.

I. Hæc conclusio ampliatur: 2

Vt, etiamsi mater esset, eius, pro quo iudicem adit, à procuratione tamen, nihilominus abstinere debeat.

d. L alienam ibi Br. Bl. Paul. de Castr. Alex. las. & dd. C procurat.

Neq; enim donec tutorem fore spes est, matri virilia isthæc officia sunt commendanda, sed demum in subsidium. 3

Cum ad extraordinaria remedia, quamdiu ordinaria supersunt, non recurrramus.

L. in causæ la. 2 ibi Br. ff minor. Abb. c. ex parte n. 9 ext. rescr. Abb c. ex literis n. 18 ext. rest. in int. Lancell. pol. tr. exemp. subst. n. 9 vers. 5.

4 Quod de tutore dictum est, ita demum verum erit, si liberi, quorum lites mater procurat, sunt minores: Secus verò est, si liberi fuerint maiorennes, morbo autem vel alia ratione impediti, nec quisquam idoneus, qui eorum nomine procurationem subeat, illis sit. Tunc enim mater rectè procurationē suscipit. Exemplo eius, quod de fœmina, pro parentibus procurante dicitur in

L. fœminas ff procurat.

5 II. Hæc conclusio ampliatur: Vt nec parentum quidem causas, fœmina, nisi causa cognita procurare possit,

d. L. fœminas ff procurat.

6 Quæ quidem causæ cognitio, in eo versatur, vt palàm fiat, an parens morbo, ætate eus, ne suas ipse causas procurare possit

ſit impediatur, nec quem qui agat habeat. Vnde rurſus conſpicuum fit, fœminæ non niſi in ſubſidium defectúmq; aliorum, procurationem concedi, vti ſeipſam explicat.

d. L. fœminas ff procurat. & gl d. § præterea Inſt. except.

Quo tamen caſu Velleiano, renunciet, omninò neceſſe eſt. 7

Br. d. L. fœminas ibi Caſtr. & dd. ff procurat. Br. L. alienam n. 4 ibi Bl. n. 2 Caſtr. n. 2 Alex. n. 4 Iaſ n. 3 C. eod. arg. auth. matri & auiæ C. quando mul. tut. off. fungi pot.

III. Hæc concluſio ampliatur, 8
Vt procedat non ſolum de iure communi, verumetiam de iure Saxonico. Nam nec Saxonum iure, fœminæ procurare licitum eſt.

art. 63 Landrecht lib. 3.

IIII. Hæc concluſio ampliatur, 9
Vt procedat, non ſolum ſi fœmina, ex parte agentis, procuratrix interueniat, verumetiam ſi ex parte fugientis, defenſoris vices ſubire conetur.

d. L. neq; fœminas ff procurat.

10 V. Hæc conclusio ampliatur: Vt nec vxor pro marito, etiam absente, & indefenso, in iudicio interuenire possit.

Castr. L quia absente ibi Ias. n.2 per ill. text. C eod.

11 VI. Hæc conclusio ampliatur, vt nec in curijs mercatorũ vbi de bono & æquo proceditur, mulier procurare possit per tradita.

Strach. tr. mercat. Rubr. quom. in cauſ. mercat. proced. ſit n.1.

12 Hæc conclusio limitatur: I. Vt non procedat, in excusatore qui absque mandato facti impedimenta allegaturus, in iudicio comparet. Hic enim non attenditur, masculus sit, an fœmina, qui excusat.

Br. L. seruum § publice per ill. text. ibi Castr. n.4 ff procurat. Br. L. pen. § ad crimen n.7 ff publ. iudic. Ant. de Canario tr. execut. p.1 n.3

13 II. Hæc conclusio limitatur: vt non procedat in procuratione, negocio-

negociorum extra iudicialium, huius enim mulier est capax.

Br. L. 2 ibi Dec. n 14 ff reg.iur.gl. c. non solent verbo ab initio 2 q. 6 Bl. L.1 § secundo loco n. 1 ff postulando Ias.d.L. alienam n.2 C procurat. Ab. d.c. cum dilecta n. 17 extra confirm. vt.vel inut.Ioh.And in addit.ad Speculat. tt. procurat. § 1 n. 1 Cotta in memor. verbo mulier el. 2 Ioh. de Plat. Inst. his per quos ag. poss. n. 7 Tir.LL.connub. gl.5 n.17 arg.L.3 § 1 iunct. ibi gl. ff neg. gest. L.1 § parui autem refert ff exercit. L. sed & si quis § parui autem refert ff institor. L. idemq; § si cui mandauero ff mandat.

Isto enim casu, inuerecundia illa muliebris cessat, cum negocia talia extra coetus viriles, expediri queant. Cessat etiam id, quo procurationem, virile esse officium dicitur, nullibi enim hoc de procuratione ad negocia cautum reperitur, quin imò contrarium eius statutum est, vnde etiam merito prohibitio ipsa cessare debebit. arg.

arg. L. adigere § quamuis ff iu. patrō.

14 III. Hæc conclusio limitatur, Vt non procedat in mulieribus, quæ habent dignitatem, cum administratione, puta in abbatissis. Hæ enim in iudicio rectè procurant.

c. cum dilecta extra confirm. vt. vel inut. Ias. d. L. alienam n. 2 C procurat.

15 Putarim tamen casum d. c. cum dilecta non facilè ad quamuis abbatissam extendendam, nec limitationem istam, tàm generaliter accipiendam, cum constet, ibi ex peculiari Papæ iniunctione, abbatissam procuratricem monasterij sui esse constitutam.

16 Quem intellectum glossa quoq; ibi vltimo loco ponit. Igitur sequi eundem videtur.

gl. vlt. L. qui filium § filium ff ad Trebell. Fel. c. canonum statuta n. 55 vers. 4 nota extra constit. Neguz tr. pig. 4 memb. 2 p. p. n. 117 Lup. c. per vestras § 14 n. 1 extra donat. int. vir. & vxor. Tir. V. R p. 1 § 1. gl. 7 n. 7 & § 26 gl. 1 n. 65.

Hæc

IIII. Hæc conclusio limitatur, 17
Vt non procedat, si fœmina in rem suam procuratrix sit constituta.

L. quia absente ibi Bl. n. 1 C procur. Spec. tit. de procur. § 1 n. 1 Castr. L. qui stipendiæ n. 2 ibi Ias. n. 2 C. procurat. gl. German. art. 63 Landrecht lib. 2.

Quam quidem limitationem, ego ita intelligo, vt verè quidem possit dici, fœ- 18
mina in rē suam procuratrix, quò ad id, vt ex actione cessa, omne commodum, emolumentumque in eam redundet, non verò quò ad id vt litem per sese exerceat. Cum non minus inuerecundum sit, fœminam sui quam alterius causa, cœtibus virorum in iudicio immisceri.

arg. d. L. maritus C. procurat. iun. L. à Titio ff verb. oblig.

V. Hæc conclusio limitatur: 19
Vt non procedat in causis voluntariæ iurisdictionis. In his namque procuratio fœminis, non est denegata.

Bl. L. 1 § illud quoque per ill. text. C. com. de manum. Ias. L. alienam n. 2

in fine

in fine C procurat. Dec. L.2 n.15 ff reg.iur. Tir. LL.connub.gl.5 n.171.

20 Quanquam nec idipsum quidem, tam generaliter extendendum, sed intra metas circumseptas, fauore nempe libertatis continendum censuerim.

arg. ipsius L. 1 § illud quoq; C. com. de manum.iun. L.quod vero contra ff legibus.

21 VI. Hæc conlcusio limitatur: Vt non procedat in causis vsurariæ prauitatis, decimarum, & id genus aliis, in quibus de animarum salute agitur, nec de iuris apicibus curatur.

Romanus sing. 684 Ias. d. L. alienam n. 2 C. procurat. Dec. d. L. 2 n. 16 ff reg. iur. Tir. d. gl. 5 n. 171 arg. c, duæ sunt 19 q 2.

Et fusius supra cum de arbitris differeremus, docuimus.

22 VII. Hæc conclusio limitatur: Vt non procedat, quando fœmina liberorum suorum esset tutrix. Tunc enim etiam pro illis (quod tutelæ quodammodo

modo sequela esse videtur) procurare poterit.

L. fin. C. quando mul. tut. off. fungi pos. arg. L. qui aliena § quanquam ff neg. gest. iun. L. 2 ff iurisd. om. iud. c. ex parte el. 2 extra appellat. c. ex tenore extra qui fil. sint legit. Spec. tit. de procur. § 1 n. 1.

VIII. Hęc conclusio limitatur, 23
Vt nō procedat fauore libertatis. Quoties enim in seruitutem raperetur filius, vel cum ingenuus esset, tanquam seruus manumitteretur, mater iure eum in libertatem assereret, atq; vindicaret.

arg. L. 3 ff liber. causa iun. L. 1 § sed nec personas ff leg. præst.

Quod tamen in subsidium intelligendum, scilicet, cum nulli, ad id procurandum & expediendum parentes masculi supersunt.

Ang. § pen. n. 5 Inst. except. arg. L. in causæ la. 2 ff minor.

IX. Hæc conclusio limitatur, 24
Vt non procedat in causa appellationis. Appellare enim pro filio potest ma-

in fine C procurat. Dec. L.2 n.15 ff reg.iur. Tir. LL.connub.gl.5 n.171.

20 Quanquam nec idipsum quidem, tam generaliter extendendum, sed intra metas circumseptas, fauore nempe libertatis continendum censuerim.

arg.ipsius L. 1 § illud quoq; C. com. de manum.iun. L.quod vero contra ff legibus.

21 VI. Hæc conlcusio limitatur:

Vt non procedat in caussis vsurariæ prauitatis, decimarum, & id genus alijs, in quibus de animarum salute agitur, nec de iuris apicibus curatur.

Romanus sing. 684 Ias. d. L. alienam n. 2 C. procurat. Dec. d. L. 2 n. 16 ff reg. iur. Tir. d. gl. 5 n. 171 arg. c, duæ sunt 19 q 2.

Et fusius supra cum de arbitris differemus, docuimus.

22 VII. Hæc conclusio limitatur:

Vt non procedat, quando fœmina liberorum suorum esset tutrix. Tunc enim etiam pro illis (quod tutelæ quodammodo

modo sequela esse videtur) procurare poterit.

L. fin. C. quando mul. tut. off. fungi pos. arg. L. qui aliena § quanquam ff neg. gest. iun. L. 2 ff iurisd. om. iud. c. ex parte el. 2 extra appellat. c. ex tenore extra qui fil. sint legit. Spec. tit. de procur. § 1 n. 1.

VIII. Hęc conclusio limitatur, 23

Vt nō procedat fauore libertatis. Quoties enim in seruitutem raperetur filius, vel cum ingenuus esset, tanquam seruus manumitteretur, mater iure eum in libertatem assereret, atq; vindicaret.

arg. L. 3 ff liber. causa iun. L. 1 § sed nec personas ff leg. præst.

Quod tamen in subsidium intelligendum, scilicet, cum nulli, ad id procurandum & expediendum parentes masculi supersunt.

Ang. § pen. n. 5 Inst. except. arg. L. in causæ la. 2 ff minor.

IX. Hæc conclusio limitatur, 24

Vt non procedat in causa appellationis. Appellare enim pro filio potest ma-

ter, appellationemq; interpositam prosequi, licet ab initio defendere nequeat.

L.1 ff appellat. recip. c. non solent. 2 q. 6 Specul. d. tit. de procurat. § 1 n. 1 Ang. Aret. d. § pen. n. 5 ibi Ioh. Fab. n. 2 Ioh. de Plat. n. 50 Inst. except.

25 Quod ea ratione introductum videtur: quod maioris præiudicij, sit causa secundæ instantiæ, possunt namq; quæ in prima instantia omissa sunt, in causa appellationis reparari, sed quæ in secunda instantia negliguntur, vix reparari poterunt. Vnde satius est quemlibet ad appellandum admitti, quam appellationem neglectam iacere.

quæ Angeli est cōsideratio d. § pen. n. 5 arg. notat. in clem. quamdiu de appellat.

26 Verum ea Angeli ratione explosa, ea, mihi potius videtur consentanea consideratio. Quod cesset hoc casu, illud muliebre, quo virili cœtui immiscetur decus, nec præsentia mulieris dum appellat exigatur. Quandoquidem & in scriptis appellari posse, aperti iuris est.

L. 1

L. 1 in fin. & L. 2 ff appellat. L litigatoribus ibi Br. Bl. & dd. C. appellat.

X. Hęc conclusio limitatur, 27
Vt non procedat, si exceptio tu non potes esse procuratrix, contra foeminam, ante litem contestatam, non fuerit opposita.

gl. 1 L. ita demum ibi Br. n. 5 Bl. n. 5 & dd. C. procurat. Ias. L. alienam n. 2 C. eod. tit. Mathesil. sing. 99 text. § pen. Inst. except.

Eam ob causam, quia exceptio: 28
tu non potes esse procuratrix, est dilatoria.

L. 2 § fin. & L. 3 ff except.

Et certum est: exceptionem dilatoriam, ante duntaxat litem contestatam opponi posse. 29

text. gl. & dd. L. exceptionem C. probat. text. gl. & dd. comtr. L. ita demum C. procurat. Fel. c. exceptionẽ n. 7 cum mult. seqq. extra except. Mar. tr. or. iud. 1 p. 6 p. p. memb. 9 n. 7 Sigism. de Neap. cons. 12 n. 21 Card.

 Paris.

Parif.conf.50 n.44 vol. 1 Minfi. conf. 31. n.20 Rol. â Valle conf.57 n. 10.volum. 2.

30 Quod vfq; adeò verum eft,vt exceptiò hæc dilatoria tu non potes effe pro curator, fi in prima inftantia ante litis conteftationem fuerit omiffa, in fecunda inftantia,etiamfi cum partes præfentes fint,de nouo litem conteftari oporteat.

gl. c. 2 verbo iuramentum per ill. text.de iureiur. lib.6 gl. c.Raynaldus verbo conteftata ibi Panor. n.27 Couar. § 2 n. 1 vbi communem effe atteftatur extra teftam. Br. L.vn. n. 3 C. ne lic. in vna ead. cauf. tert. prouoc. Br.L.eius qui n.7 ff app. rec.Paul. de Caftr.L.ita demum n.2 C. procurat. Abb.c.per tuas. n.2 ibi dd.communiter extra appellat. Mathes. fing. 66 pract.Pap.in for.lib.appell.V.coram vobis n 2 Kilian.Kon.in fuo procefs. c.60. nu.2.

31 Attamen opponi nequeat.

dd. communiter L. ita demum per ill.

ill. text. C. procur. Ang. Aret. § appellantur n.43 Inst. except.

Nec id abs re est, appellatio enim ad eum statum, litigantes reducit, in quo sunt, post, non verò ante litem contestatam. 32

Br. L. ita demum n 3 C. procura. Pan. c. ad audientiam la, 2 n, 9 ibi Fel. n. 13 extra rescr. Ang. Aret. d. § appellantur n. 43 Inst. except. Mar. tr. ord. iud. 4 p. dist. 6 n. 16 arg. L. 1 in f. ff ad S.C. Turpil. L. ab executione C. quor. appel. non recip.

ARTICVLVS III.

SVMMARIVM.

1 *Procurator non auditur absq; mandato.*

2 *Maritus pro vxore absq; mandato intercedere potest.*

3 *Coniuncta persona sine mandato experitur.*

4 *Affinis est coniuncta persona.*

5 *Maritus & vxor non sunt affines, sed causa affinitatis.*

6 *Propter quod vnumquodq; tale est, illud magis tale est.*

7 *De causa causante, idem est, quod de ipso causato iudicium.*

8 *Maritus pro vxore intercedit absq; mandato, siue dos sit æstimata, siue inæstimata, siue res dotales seruando seruari possint, siue non.*

9 *Maritus pro rebus paraphernalibus vxoris intercedens, de rato cauere non tenetur.*

10 *Marito censetur esse mandatum si ei instrumenta, in quibus de paraphernalibus agitur, sunt tradita.*

11 *Procurator non tenetur probare mandatum, si ei instrumenta, domini voluntate tradita esse constat.*

12 *Vbi de mandato constat, rem ratam fore, cauendum non est.*

13 *Sponsus de præsenti, pro sponsa de præsenti intercedere potest.*

14 *Maritus pro vxore potest agere, item eam defendere, etiamsi causa fuerit spiritualis.*

15 *Contrarium & declaratio contrarij.*

16 *Maritus pro vxore, in criminalibus interuenire non potest.*

17 *Procurator cum mandato, & coniuncta persona absq; mandato, cum cautione de rato sunt paria.*

In rebus paribus, idem ius quod est Titio, est quoq; Mœuio ibid.

18 *Maritus pro vxore intercedere non potest in rebus*

rebus præter paraphernalibus.

19 *Maritus inuita vxore pro ea intercedere nequit.*

Contrarium asseritur n. seq.

20 *Coniuncta persona, admittitur sine, non autem contra, voluntatem & mandatum alterius coniunctæ personæ.*

21 *Maritus pro vxore non intercedit, si ante, vxor alium procuratorem constituisset, quam maritus, se, eius negocijs immiscuisset.*

22 *Vnius inclusio, alterius est exclusio.*

23 *Maritus si sit minor viginti quinq; annis pro vxore absq; mandato intercedere nequit.*

24 *Minor viginti quinq; annis non habet legitimam, in iudicio standi personam.*

25 *Minor aliorum defensor, non est idoneus.*

26 *Maritus mandatum non habens, attamen non vt coniuncta persona, sed vt procurator, in iudicio interueniens, nihil agit.*

27 *Maritus mandatum allegans, alienum se à legis prouisione facit.*

28 *Quod potui nolui, quod volui ad implere, nequiui.*

Tertiò concludo: Fœminam præ masculis in eo deterioris esse conditionis, quod etsi regulariter, procurator 1

absq; mandato domini, negocia sua administrari mandantis, non audiatur.

L. 1 ff procurat. Br. Rubr. ff eod. Azo in summa C. eod. Abb. Rubr. extra eod. Spec. tit. de his qui alien. nomi. in iud. interueniunt n. 1 Mar. L. si actor n. 1 ff procurat. Ioh. Bapt. Asin. in sua praxi § 28 c. 4 n. 5 Kil. Kon. in suo processu c. 10 n. 1.

2 Maritus tamen pro vxore sua, etiam absq; mandato, intercedendi habet facultatem.

L. maritus ibi Br. Bl. Castr. Alex. Ias. & dd. C. procurat, c. constitutis ibi gl. verbo suæ vxoris & Panor. n. 1 extra procurat. Panor. c. ex parte n. 2 per ill. text. extra confess. Pirrh. in consuet. Aurel. tt. de societ. int. vir. & vx. c. 2 Chassan. in consuet. Burg. rubr. 4 § 5 gl. 2 n. 10 Tir. *LL.* connub. gl. 9 n. 1 Mozz. tr. contract. Rubr. de mandato tt. de diuision. mand. n. 63.

Tum quia contra sexus muliebris verecundiam est, mulieres cœtibus virorum immisceri,

Vt

Vt sæpè diximus.

Tum quia defensio propriè virorum est non econtra.

L. alienam C.procurat.

Tum quia coniuncta persona, inter quas etiam affinis computatur. 3

L. sed & hæ in pr.ff eod.tit.

Sine mandato experitur. 4

L.exigendi ibi dd.communit.C.procurat. c.nonnulli in fine ibi Fel. extra rescr. Br. L. 1 n.5 C. procurat. Ias. L. filius paciscendo n. 5 C. pact. Fel. c. coràm n.3 extra off. deleg. Ripa c. cum M.Ferrar.n.60 extra constitut. Rom. sing. 650 pract. Pap.in for. respons.rei conuenti verb. Simoninus Spelta n.1 Cotta in memor.verb.coniuncta persona Cagn.L.nemo alieno nomine n. 1 ff reg iur.

Et certum est maritum & vxorem non esse quidem affines, attamen causam, radicem, originemq; affinitatis. 5

L. non facilè § affines ff grad affinit. L.non ideo C. hær. inst.gl. § affinitatis Inst. nupt. Bl.L. affinitatis in pr.

C com.de succeſs.Paul. de Caſtr.L. 1 n.3 C.vn.vir.& vx. Abb. c. quod ſuper n.2 C.procurat. Mar.tr.ord. iud. 2 p. 6 p.p. act. 2 n.2 Tir.V. R. p.1 § 1 gl.21 n.7

6 Vnde merito, diſpoſitum in affine, locum quoq; habebit in eo, vel eis, qui cauſa ſunt affinitatis. Tum quia propter quod vnumquodq; tale eſt, illud magis tale eſt.

auth.multò magis C.epiſc. & cler.L. ex diuerſo ff Sol. mat gl.Clem.vn.in pr. de reliq. & venerat. ſanct. Caſtr. L.1 n.3 C.vn.vir. & vx. Euer. in top. in loc.à minori n.5.

7 Tum quia, de cauſa cauſante, idem eſt, quod de ipſa cauſa cauſata iudicium.

L.quo minus ff flumin.L. etſi amicis ff ad L. Iul. de adult. L. manumiſsiones ff iuſt.& iur. Caſtr. Alex. Iaſ. & dd. L.maritus C.procurat.Menoch. tr.arb.iud.quæſt. lib. 2 cent. 3 caſu 287 n. 14.

8 I. Hæc concluſio ampliatur: Vt procedat tàm reſpectu dotis æſti-

matæ,

matæ, quàm inæstimatæ, item siue bona, quorum causa maritus interuenit, seruando seruari possint, siue non.

Pirrh. in consuet. Aurel tt. de societ. int. vir. & vx. c. 2 arg. L. maritus C. procur. iun. L. de precio ff publ. in rem act.

II. Hæc conclusio ampliatur: vt respectu bonorum paraphernalium, maritus pro vxore intercedens, nec cautionem quidem de rato interponere necesse habeat. 9

L. vlt. ibi Sal. C. pact. conu. Chassan. in consuet. Burg. Rub. 4 § 5 gl. n. 12.

Neque id ratione caret, ob sanguinis enim coniunctionem, & de paraphernalium instrumentis tradendis promissionem, traditionemque instrumentorum subsecutam, mandatum interuenisse præsumitur. 10

Alc. tr. præsumt. reg. 1 præsumt. 33 n. 2 & 4 per d. L. vlt. C pact. conu.

Cum aliàs etiam, remota hac sangui- 11
nis

nis coniunctione, mandatum, vbi constat, de instrumentorum traditione, per dominum facta, legitimè sit probatum, adeò quidem, vt rati cautio, non sit necessaria.

glos. & Br. d. L. vlt. n. 1 C. pact. conuent. Barb. in addit. ad Bl. L. 1 C. procurat. add. ad Br. L. vulgo n. 4 ff adm. tut. Abb. c. coràm n. 9 ibi Fel. n. 9 extra off. del. Rom. sing. 637 Iohannes Arelat. in add. ad Alc. d. tr. præsumt. reg. 1 præs. 33 n. 5 Stracch tr. adiect. p. 4 q. 8 n. 7.

12 Nec enim vbi de mandato, siue verè, siue legis præsumtione constat, rem ratam haberi, cauere est necessarium.

L. 1 ibi dd C. procurat.

13 III. Hæc conclusio ampliatur, Vt in marito & vxore loquens etiam in sponsa per verba de præsenti desponsata locum habeat, vt hoc expresßim decidit.

Alber. de Ros. & Ias. L. maritus n. 6. C procurat. Tir. V. R. p. 1 § 10 gl. vn. n. 8.

Et con-

Et cõfirmari poteſt ex rationibus quas tradidimus

ſupra art.9 ampl.5.

IIII.Hæc concluſio ampliatur: 14
Vt maritus pro vxore abſq; mandato eius, poſsit agere, eamq; defendere, etiamſi cauſa fuerit ſpiritualis, prout hoc expreſsim decidit

Chaſſan.in conſuet.Burg.Rub.4 § 5 gl.3 n.1 arg c.accedens extra procurat.L patri ff minor gl.c.cum pridem extra pact. & trad. Iaſ. L. qui iuraſſe § ſi pater n.6 ff iureiur.

Licet contrarium teneat. 15

Spec.tt. coniunct. perſ.n 6.

Cuius quidem doctrinam, veram eſſe crediderim, quo ad affines reliquasq; perſonas coniunctas, non procedere autem reſpectu patris & matris, coniũctione ſua, reliquos longe antecellentes.

d.L.patri ff minor.

Hæc concluſio limitatur: I. 16
Vt non procedat in criminalibus. Quẽadmo-

admodum enim regulariter in criminalibus, procurator non admittitur cum mandato.

L. pen. § ad crimen ff publ. iudic.

17 Ita nec in criminalibus coniuncta persona, cum cautione rati, absq; mandato admitti debet. Eam ob causam: quia procurator cum mandato & coniuncta persona cum rati cautione, sine mandato sunt paria. Et certum est, quod in rebus paribus, nihilq; inter se distantibus, idem ius, quod Titio est, etiam sit Mœuio, vt ex Gellio refert

Euerh. in top. in Loc. à pari n. 1 arg.
L. si socer à genero in pr. ff Sol. mat.
L. Pomponius la. 1 versic. & quemadmodum ff neg gest.

Et hac ratione adductus, ita expressim & in specie decidit.

Chassan. d. gl. 3 n. 21 cuius sententiæ ego lubens subscribo.

18 II. Hæc conclusio limitatur: vt non procedat, ratione eorum bonorum, quæ non sunt, nec dotalia nec paraphernalia. In his enim absq; mandato vxoris,

vxoris, cautione de rato non interposita, maritus nihil præsumat.

dd. communiter L. maritus per ill. text. C. procur Ang. A1 et. § penult. n.2 Inst. excus. tut.

III. Hæc conlcusio limitatur: 19

Vt non procedat, si maritus inuita vxore, pro ea in iudicio comparere attentarit.

L. Pomponius § fin. ff procur. Chassan. d. gl. 3 n. 37.

Sufficit enim coniunctam personam, 20
præter voluntatem eius, pro quo agere, vel quem defendere vult, non autem contra voluntatem eiusdem admitti: vt dicit textus

d. L. Pomponius § fin. ibi Br. Bl. & dd. ff procurat. Br. L. si constante n. 65 ff Sol. matr.

Quam tamen Chassanæi decisionē procedere vix posse iudico. Eam ob causam, quia dum de vxoris bonis agitur, de mariti corio luditur. Et certum est: coniunctam personam cuius interest, etiam

etiam inuito coniuncto, pro quo interuenire vult, audiri.

gl.d. L. Pomponius § f. ff procurat. Br.d. L. si constante n.65 ff Sol. mat. mat.arg. L.3 ff liber. causa L. non tantum ff appellat.

21 IIII. Hæc conclusio limitatur, Vt non procedat, quoties vxor, alium constituendo procuratorem, maritum in agendo, vel defendendo præuenisset. Cessat namq; hoc casu, isthæc marito à lege tributa intercedendi facultas.

Specul.tit.de coniun. perf. n. 3 Bl. L. Pomponius § fin. ff procur.

22 Ratio est, quia dum hunc includit, maritum exclusisse videtur. Cum generaliter, vnius inclusio, alterius sit exclusio.

d.L. maritus ibi gl. & dd. communiter C. procurat. L. cum prætor in pr. ff iudic. L etsi sine ff minor. Br. L. 2 § videndum n. 2 circa fin. ff ad Tertull. Cagn. L. 1 n. 31 ff reg. iur. Lancel. Pol.tr. vulg. subst. n. 105 Card. Paris. cons.

conſ. 8 n. 9 conſ. 19 n 6 lib. 1 conſ. 12 n. 185 lib. 2 conſ. 5 n. 83 lib. 3 conſ. 5 n. 145 lib. 4.

V. Hæc concluſio limitatur: 23

Vt non procedat, in marito minore viginti quinq; annis.

Chaſſan. in conſuet. Burg. Rub. 4 § 5 gl. 1 n. 40.

Eam ob cauſam: quia minor viginti quinq; annis, non habet legitimam, ſtandi pro ſe in iudicio, perſonam. 24

L. 1 C. qui legit perſ. habent ſtandi in iud. Octauius Simoncell. tr. decret. in contract. min. lib. 2 tit. 6 n. 90.

Ergo multò minus alios legitimè defendet; vel pro aliis procuratoris officio fungetur. 25

L. minor ff procurat. L. exigendi C. eod. tit. Specul tit. de procur. § 1 n. 8 Spec. tit. coniun. perſ n. 2 Ioh. And. in addit. ad Speculat. tt. coniun. perſ. verb. huius modi.

VI. Hæc concluſio limitatur: 26

Vt non procedat ſi maritus mandatum non habens, in iudicio tamen, non vt

I con-

coniuncta persona, sed vt procurator, ex parte vxoris suæ interuenire voluerit. Hoc enim casu, iudicium per maritum agitatum est nullum, vt hoc post

Roman. decidit Ias. L. exigendi n. 9 C. procur. Ias. L. maritus n. 7 C. eod. tit.

27 Tum quia dum mandatum allegat, alienum se à prouisione legis, coniunctum pro coniuncto intercedere posse, concedentis, efficit.

Bl. L. 1 n. 5 C. procurat. Bl. c. ex parte Decani. n. 11 extra rescr. Bl. c. nonnulli n. 6 vers. nota si quis extra eod. tit. arg. L. maritus C. procurat.

28 Tum quia id, quod potuit noluit, quod voluit adimplere nequiuit.

L. quæro ff eo qui pro tut. neg. gess. L. multum ibi gl. verb. potes C. si quis alt. vel sibi c. cum super ibi gl. verb. cum noluerit extra off. deleg. Lancell. Pol. tr. comp. subst. n. 22 vers. prima Menoch. tr. rem. poss. adip. rem. 4 n. 832.

ARTI-

ARTICVLVS IIII.

SVMMARIVM.

1 *Fœmina non potest constitui Syndicus, nec Syndicum constituere.*
2 *Moniales recte Syndicum constituunt.*
3 *Moniales non possunt ex se Syndicum constituere, sed masculum eligant oportet.*

Quartò concludo: Fœminarum cõditionem deteriorem esse, quod Syndicum constituere, Syndicique constitui nequeunt. 1

Spec. tit. de Synd. n. 5 arg. L. fœminæ ff reg. iur.

Hæc conclusio limitatur: Vt non procedat, in collegijs seu monasterijs monialium. Monasteria namque monialium Syndicum rectè de iure constituunt. 2

arg. c. cum dilecta ibi gl. fin. extra rescr. c. ex parte el. 1 extra priuileg.

Quod tamen hāc rursus restrictionem recipit, vt non ex ipsis monialibus eligatur Syndicus, sed vt masculo alicui, 3

 huic

huic rei idoneo, Syndici officium deferatur.

Ioh. And. in addit. ad Spec. d. tit. de Synd. n. 5 arg. d. L. fœminæ ff reg. iur.

ARTICVLVS V.

SVMMARIVM.

1 *Fœmina non potest fieri actor, nec actorem constituere.*

2 *Omnia quæ aduersus Syndicum obijciuntur, etiam aduersus actorem excipiuntur.*

1 Quintò concludo: Fœminarum conditionem deteriorem esse, quod actorem, nec constituere, nec actrices ipsæ effici possint. Tum quia nihil inter actorem & Syndicum discriminis videtur inesse.

gl. communiter approbata c. vn. extra Syndico.

2 Tum quia omnia, quæ aduersus Syndicum obijci possunt etiam contra actorem excipiuntur.

Spec. tit. de actore n. 11 iun. ijs quæ in proximo articulo docuimus.

AR-

ARTICVLVS VI.

SVMMARIVM.

1 *Fœmina non potest esse tutrix.*

2 *Fœmina non potest tutrix dari, nec testamento, nec à iudice.*

3 *Mater iure sforum, tutelam liberorum à principe impetrare poterat.*

4 *Mater & auia hodie renunciantes, omni legum auxilio & bona sua pro tutela hypothecantes, tutrices sunt idoneæ.*

5 *Mater præsumitur, liberos, resq; eorum amori secundi mariti deuouere.*

6 *Mater hodie solo verbo secundis nuptijs renunciat.*

7 *Mater renunciat Velleiano, & quare.*

8 *Mater, hypothecatur bona sua pro mala administrata tutela.*

9 *Bona secundi mariti, æquè ac matris, pro tutela liberorum sunt obnoxia.*

10 *Legem vt quis dicere poßit singularem, decoratus sit, oportet, memoria Mithridatis aut Themîstoclis viuaciore.*

11 *Mater omnia præstat, quæ alius tutor.*

12 *Mater cogi non potest, vt tutelam suscipiat.*

13 *Mater in tutela est potior, etiamsi ab agnatis à succeßione excluderetur.*

14 *Matri defertur tutela, non quia hæres, sed quia mater.*

15 *Regula: Quo tutela redit, eò & hæreditas peruenit, in quibus locum habeat, tutelis.*

16 *Mater naturalis tantum est tutrix liberorum suorum naturalium.*

17 *Storgæ naturales, non minus parentibus naturalibus tantum, quàm & naturalibus, & legitimis, sunt insitæ.*

18 *Mater spurij, eius potest esse tutrix.*

19 *Proauia quoq; tutrix, pronepotum suorum esse potest.*

20 *Mater vel auia possunt esse tutrices, etiamsi pupillorum suorum essent debitrices.*

21 *Mater in tutela administranda auo præfertur.*

22 *Mater potest suscipere liberorum suorum tutelam, etiamsi essent personæ illustres, vel superillustres.*

23 *Mater ad tutelam non admittitur, si ad secunda vota peruenerit.*

24 *Mater non solum non admittitur ad tutelam, si secundas nuptias celebrauerit, verumetiam si sponsalia celebrasset, imò si iudici se nupturam indicasset.*

25 *Idem indicium de ea est, quæ nupsit, & quæ nubendi consilium cœpit.*

26 *Mater non admittitur ad tutelam, etiamsi secundus*

cundus eius maritus esset mortuus.

27 *Quæ secundo nupsit, tertiò quoq; nubere potest.*

28 *Quod semel sublatum est, vlterius non restituitur.*

29 *Statutum, quo disponitur, matrem, ad secunda vota, transuolantem tutricem permanere valet.*

30 *Mater quæ impudicè viuit, ad tutelam non admittitur.*

31 *Luxuriei, amplius, quàm castitati nil tribuendum.*

32 *Mulier luxuriosè viuens, iisdem pœnis, quibus binuba coërcetur.*

33 *Mater etiamsi in testamento, data esset tutrix, attamen eam luxuriosè viuendo perdet.*

34 *Mater minor viginti quinq; annis, non potest esse tutrix.*

35 *Is qui alterius consilio regitur, ad onus suscipiendum tutelæ, impar est.*

36 *Mater non potest esse tutrix, in illis locis, in quibus fœminis, sine propinquorum consensu, contrahere interdicitur.*

37 *Alciati locus declaratur.*

38 *Mater non potest esse tutrix, si tutor super est testamentarius.*

39 *Cautela, vt mater à tutela excludatur.*

40 *Mater à tutela excluditur, si cum ea concurrit*

ascendens masculus, pupillo in eodem gradu, quo mater coniunctus.

41 *Mater præfertur patri in tutela, si testator ad patrem vsumfr. peruenire noluerit.*

42 *Mater non potest fieri tutrix, si à iudice non vt mater, sed vt extranea, tutrix data est.*

43 *Mater non fit tutrix, agnatis extantibus de Saxonum iure.*

44 *Nouerca non potest esse tutrix, priuignorum suorum.*

45 *Verba debent naturaliter intelligi.*

46 *Mulier etsi ipsa tutrix esse nequeat, testator tamen vt eius consilio alij tutela demandetur, iubere potest.*

1 Sextò concludo: Fœminarum conditionem esse deteriorem, quod tutrices esse nequeunt.

L. tutela la. 2. L. vlt. ff tutel. § fin. Inst. leg. patr. tut. gl. nostra hic Specul. tit. de procurat. § 1 n. 2 Azo in summa C. quand. mul. tut. off. fung. poss. Br. L. si quis sub cõditione n. 5 ff testam. tut. Br. & Sal. L. 1 C. quand. mul. tut. off. fungi pot. Bl. auth. matri n. 2 C. eod. tit. pract. Pap. in for. lib. quo ag. ad redd. rat. tut. verb. in suo vlt. n. 3 Dec.

Dec d.L.fœminæ n.18 ff reg.iur. Boer. in consuet. Bitur. tt. stat. person. § 6 gl.2 col.1 in fine. Pirrh.in consuet. Aurel tt.de feud c.51 Chassan.in consuet. Burg. Rubr. 6 § 4 gl.2 n. 1 Piag. tr.tut.& curat. q.2 n.8 & q.3 n.30 Asc. Clem. tr. pat. pot. c. 4 n. 26 Franc. à Cald. L. si curatorem habens verbo sine curatore n.106 C.restit. in integ.

Hæc conclusio ampliatur, Vt nec testamento, nec à iudice, fœmina dari posśit tutrix. 2

L iure nostro ibi Br. ff testam.tut. gl. d.L. vlt. ff tutelis.

Hæc conclusio limitatur primo: vt non procedat in matre. Quippè de iure fforum, mater tutelam liberorum à principe, & postulare & impetrare poterat. 3

d. L.vlt.ff tutel. gl.c. ex parte M. extra appell. Dec. d. L.2 n.18 ff reg.iur.

De iure Codicis verò, principis non est necessaria requisitio, sed mater omnis, & auia, iure communi, ad liberorum tutelam capessendam, ratione præsumtæ 4

affectionis, & charitatis, apta est, dummodo iureiurando secundis nuptijs, Senatusconsulto Velleiano, omniq; alio legum auxilio renunciauerit, bonaq; sua pro malè administrata tutela obligauerit.

L. 2 & L. fin. C. quand. mul. tut. off. fungi pot. auth. matri & auiæ C. eod. tit. § sin autem tutelam auth. nupt. § ex his auth. hæred. ab int. venient gl. 3 c. dilecti extra arbit. gl. c. ex parte M. extra appellat.

5 Quæ quidem matrimonij non repetendi renunciatio, haud abs re est inuenta. Nouum enim maritum, mater deperiens, eius amore, non solum bona impuberum dilapidaret: Verumetiam impuberes ipsos, partes viscerum suorum degluberet.

L. Lex quæ tutores § lex enim C. admi. tut. Br. L. si quis sub conditione n. 15 ff testam. tut. Abb. c. ex parte M. n. 5 extra appellat. Affl. decis. 357. n. 2 Chassan. in cons. Burg. Rubr. 6 § 8 n. 9 Ascan. Clem. tr. pat. pot. c. 4 n. 34.

Quod

Quod tamen hodiè sacramentum non requiritur, sed solo verbo renunciatio facta sufficit. 6

auth. sacramentum C. quand. mult. tut. off. fungi pot. § præterea auth. vt sine prohib. mat. debit. & credit.

Qua quidem in parte ista authentica, etiam de iure Canonico est approbata.

gl. d c. ex parte M. extra appellat.

Similiter & Velleiano beneficio renunciat. Nisi enim illo cederet, haud quispiam facile, qui cum illa contraheret, reperiretur, quod summè impuberi esset dispendiosum. 7

arg. § ius autem gentium Inst. iur. nat. gent. & ciuil.

Deniqꝫ quod in omnibus tutoribus tralatitiũ est, vt bona sua, pignoris nexui, pro tutela sint obnoxia, in matre quoqꝫ receptum est, quo legum benignitas prouidit, ne quid impuberes detrimenti capiant. 8

L. si tutoris C. adm. tut. Neguz. tr. pign. 4 memb. 2 p. p. n. 6.

Quod vsqꝫ adeò verum est, vt non solum 9

lum bona, ipsius matris & auiæ: verum etiam noui mariti sint hypothecata.

L. pen. C. in quib. caus. pig. tac. contrah. Neguz tr. pig. 4 memb. 2 p. p. n. 156 Boer. in consuet. Bitur. tt. stat. person. § 14 gl. vnica Caualc. tr. tut. & curat. n. 322.

Quem quidem textum, etsi adeò singularem dicat, vt nisi lex esset expressa, quilibet contrarium responderet.

Marant. tr. or. iud. 3 p. 6 p. p. act. 3 n. 53.

Tamen est consimilis textus illud expressim disponens in

§ sin autem auth. nupt.

10 Vix enim tutum est legem aliquam, vel glossam dicere singularem, sed vt verè id affirmari posit, oportet, memoria Mithridatis vel Themistoclis excellentiori, quem esse præditum, vt dicebat Cato Saccus, quem refert

Tir. *LL.* connub. gl. 8 n. 66.

11 Et in summa, omnibus tutelæ oneribus, puta inuentarij confectione, reddendis ratio-

rationibus, mater quoque tutrix est obnoxia.

gl. L. f. § hoc procul dubio C. bon. quæ lib. gl.fin.L. si quis prioris C. secund. nupt. Bl. L.cum oportet § sed cum tacitas n.5 C.bon.quæ lib.Pinel, rep. L. 1 p. 2 n. 28 C. bon. mat. Alex. cons.110 n 23.volum.3.

Hæc limitatio rursus extẽditur 12 primò, Vt mater quidem vel auia,cogi ad tutelam suscipiendam non possint, sed volentes tantum, ad eam admittantur.

text. gl.& dd. d. auth. mat.& au.verbo permittimus C. quand. mul. tut. off. fungi poss.Piag.tr. tut.& cur.q.2 n.11 Asc.Clem.tr.pat.pot.c.4 n.32.

II. Hæc limitatio extenditur: 13 Vt stante statuto, quo agnati, cognatis præferuntur,in successione,atque sic consequenter, mater, auiaque per fratres patruosue, à successione remoueantur, in tutela tamen, mater, omnibus reliquis ex latere coniunctis,præferatur.

Iohan.

Iohan. And. in addit. ad Speculat. tit. curat. § fin in add. super verb. hæreditas Sal. d. auth. matri & auiæ n. 12 C. quand. mul. tut. off. fungi pot. Dec. d. L. fœminæ n 19 ff reg. iur. Dec. L. quò tutela n. 2 ibi Cagn. n. 3 ff eod Iohan. Dil. tr. art. test. tit. 7 Caut. 1 n. 1 Chassan. in cons Burg. Rub. 6 § 4. gl. 2 n. 5 Borg. Caualc. tr. tut. & curat. n. 183 Asc. Clem. tr. pat. pot. c. 4 n. 29 Alex. cons. 109. n. 2 vol. 3.

14 Nō enim matri, quia hæres est, sed quia mater est, tutela defertur, vt rectè perpendit

Chassan. d. gl 2 n. 5.

15 Et quod regula habet: quo tutela redit, eò & hæreditas peruenit.

L. quò tutela ibi dd. ff reg. iur.

In iussis, non verò permissis tutelis, qualis & hæc, de qua in præsentiarum nobis res est, verum est.

Cagn d. L. quò tutela n. 3 ff reg. iur.

16 III. Hæc limitatio extenditur,

Vt procedat, non tantum in matre & auia, naturali & legitima, verumetiam in ma-

in matre & auia naturali tantum.

L. fin. C. quand. mul. tut. off. fungi pot. Br. L. si quis sub conditione n. 7 ff testam. tut Br. auth. mat. & au. n. 3 C. quand. mul. tut. off. fungi pot.

Storgę enim istæ, quarum respectu, hoc tutelare munus, quò ad parentes, fœminini sexus est adinuentũ, natura, non verò legibus, parentum pectoribus insculptæ sunt. Igitur dispositum hoc casu in parentibus naturalibus, & legitimis, haud immeritò, in naturalibus tantum, locum sibi vendicabit. 17

arg. L. à Titio ff verb. obligat.

IIII. Hæc limitatio ex eadem ratione extenditur: vt etiam in matre spurij vera sit. 18

Br. L. si quis sub condit. n. 7 ff testam. tut. Ang. Aret. Inst. leg. patron. tut. n. 6.

V. Hæc limitatio extenditur: vt locum quoq; habeat in proauia, 19

Br. L. si quis sub conditione n. 6 ff testam. tut. Br. L. Gallus § instituens

n. 4

n.4 ibi Iaſ. n. 33 ff lib. & poſth. Br. L. cui eorum § 1 n. 3 per ill. text. ff poſtul. arg. L. appellatione ff verb. ſignifi.

20 VI. Hæc limitatio extenditur: Vt procedat, etiamſi mater, vel auia eſſent debitrix, vel creditrix, filij, vel nepotis, cuius tutelam ſubire paratæ ſunt. Eo namq; minimê obſtante admittuntur.

auth. ad hæc. C. quand. mul. tut. off. fungi pot. auth. vt ſine prohib. mat. deb. & cred. in pr. Ang. Aret. § actionum n.33 Inſt. act. Plot. tr. de in lit. iur. § 9 n. 9 Grammat. deciſ. 55. n. 4.

21 V II. Hęc limitatio extenditur, vt mater, etiam non excludatur ab auo, verum ipſi in tutela præferatur.

Br. L. ſi quis ſub conditione n. 10 ff teſtam. tut. Br. d. auth. matri n.6 C. quand. mul. tut. off. fungi pot. Ang. Aret. Inſt. leg. patr. tut. n. 6 pract. Pap. in for. lib. quo ag. ad redd. rat. tut. verb. in ſuo vltimo n. 6 Affl. deciſ. 281 n.3 Chaſſan. in conſuet. Burg. Rubr.

Rubr.6 § 4 gl. 2 n.3 arg. auth. defuncto C. ad Tertull. iun. § ex his auth. hæred.ab int.ven.

VIII.Hęc limitatio extenditur, vt procedat,etiam in matribus,& auijs, regum, ducum, principum, Marchionum, Comitum, & similium personarum, regalem dignitatem habentium. Namq; & harum si impuberes sint, mater, auia & proauia, volentes,sunt tutrices,vt hoc expresšim decidit. 22

Rol.à Valle cons.18 n.53 vol.2.

Hæc limitatio sublimitatur I. Vt non procedat quoties mater, vel auia, ad secundas nuptias transuolauerit, Tunc enim tantum abest, vt ad tutelam liberorum aspirare posšit, vt etiam tutela prius ei commissa, ipso facto dissoluatur, atq; finiatur. 23

auth. Sacramentum C. quand. mul. tut. off. fungi pot. Pract. Pap.in for. lib.quo ag. ad redd. rat. tut.verbo in suo vltimo testam. n. 3 Lup. Rubr. § 67 n.14 extra donat. int. vir. & vxor.

Plot. tr. de in lit. iur. § 5 n. 10. Minſ. conſ. 38 n. 27.

24 II. Hæc limitatio ſublimitatur,

Vt non ſolum procedat, ſi ſecundæ nuptiæ, iam fuerint contractæ, ſed etiamſi ſponſalia duntaxat de futuro celebraſſet, imò ſi iudici duntaxat, ſe nupturam indicaſſet. Hiſce enim caſibus omnibus, cùm tutela materna, & auita finiatur, quantò fortius nouæ tutelæ ſuſcipiendæ, impedimentum præſtabit.

§ quia verò verſic. mox tamen auth. vt ſine prohib. Br. d. auth. ſacramentum n. 3 Ang. Aret. Inſt. legit. patron. tut. n. 6 Chaſſan. in conſuet. Burg. Rubr. 6 § 8 n. 2.

25 Idem namq; de ea, eſt iudicium, eademq; ſuſpicio, quæ nubendi conſilium cepit, quæ iam nupta eſſe ſolet.

Br. d. L. ſi quis ſub condit. n. 15 ff teſtam. tut. arg. L. ſi concubina § 1 ff rer. amot. L. ſed ſi maritus ff qui & à quib. manum.

Licet contrarium nullis ſolidis rationibus motus, teneat.

Aſſl.

Affl. decis. 357 quem sequitur Menoch. tr. arb. iud. quæst. lib. 2 cent. 2 casu 151 n.7.

III. Hæc limitatio sublimitatur, vt non procedat, etiamsi secundæ nuptiæ, morte vitrici fuissent solutæ. Nihilo enim magis ad tutelam redintegrandam, mater vel auia admittitur. 26

Bl. auth. sacramentum n. 2 C. quand. mul. tut. off.

Tum, quia verisimile est, eam, quæ secundo nupserit, tertio quoq; nubere posse. 27

arg. c. semel malus de reg. iur. lib. 6.

Tum quia id, quod semel sublatum est, restitui nequit. 28

L. homo liber ibi gl. ff hoc tit. L. inter stipulantem § sacram ff verb. obl. L. qui res, § aream ff solut. Tir. *LL.* connub. gl. 3 n. 1.

Licet distinguat Cotta, an liberis de tutore prouisum sit, vt tunc mater non admittatur, committatur verò ei tutela denuo, si liberi tutorem non habeant,

dummodo rationes reddiderit, tutelæ antea gestæ,

Cotta in memor. verbo mater.

29 Contrarium quoq; statuto, vel consuetudine, introduci potest, vt mulier ad secunda vota transiens, tutelam liberorum susceptam, retinere, vel etiam de nouo subire possit, vt sentire videtur.

Tir. *LL*. connub. gl. 5 n. 133.

30 IIII. Hæc limitatio sublimitatur: Vt non procedat, si mater, vel auia pudicitiam non conseruarint intactam. Huiuscemodi enim parentes omnino sunt à tutelis coërcendæ.

Br. d. auth. sacramentum n. 1 Bl. L. his solis n. 5 C. reuoc. donat. Castr. L. omnem n. 2 C. ad Tertull. Ang. Aret. Inst. leg. patron. tut. n. 7 Hipp. de Mars. L. vn. n. 54 c. rapt. virg. Lup. in Rubr. § 67 n. 14 extra donat. int. vir. & vxor. Boer. in consuet. Bitur. tt. stat. person. § 6 gl. 2 col. 3 Chassan. in consuet. Burg. Rubr. 6 § 8 n. 3 Borg. Caualc. tr. tut. & cur. n. 184 Menoch. d. casu 131 n. 6.

Tum

Tum quia aliud si diceremus, consequeretur: plus tribuendum luxuriei, quàm castitati, quod est absonum. 31

§ fin. auth rest. & ea quæ par. vnd. mense.

Tum, quia iisdem pœnis, quibus secundo nubens, etiam luxuriose viuens, subiacet. 32

Br. L. his solis n. 1 per ill. text. C. reuo. donat. Abb. c. vxoratus n. 1 per ill. text. extra conuers. coniug. Dec. in add. ad Bl. L. vnica C. S. C. Claud. toll. Ang. Aret. Inst. leg. patron. tut. n. 7 Lup. Rubr. § 67 n. 3 extra donat. int. vir. & vxor. Hipp. de Mars. L. vn. n. 56 C. rapt. virg. Ripa L. fœminæ n. 31 C. secund. nupt. Plot. tr. de in lit. iur. § 8 n. 7 Arrius Pinel. d. L. fin. n. 18 C. bon. mat.

Idque vsque adeo verum est, vt etiamsi vltra legis permissionem, testatoris quoque accesserit voluntas, matrem vel auiam, tutrices liberorum constituendo: attamen si pudicitiam exuerent, ab huiusmodi tutelis adeptis remoueantur, 33

 vel

vel si adipisci cupiant, repellantur.

Bl. c. ex parte M. n. 2 extra appellat. Chassan. in consuet. Burg. d. § 8 n. 6 Borg. Caualc. tr. tut. & cur. n. 307.

34 V. Hęc limitatio sublimitatur: Vt non procedat in matre minore viginti quinque annis.

Borg. Caualc. tr. tut. & cur. n. 185.

35 Eam ob causam: quia minorennis, alterius regimine opus habet: Et certum est, quod is qui alterius consilio regitur ad tutelam non concedatur.

L. fin. C legit. tut. L sic eueniet ff ad L. Iul. de adult. § minores Inst. excus. tut. arg. c. indecorum extra æt. & qual.

36 VI. Hæc limitatio ex prædicto fundamento sublimitatur: Vt non procedat stante statuto, quo mulieribus sine consensu & cõsilio propinquorum cõtrahere denegatur. Hoc enim negato in consequentiam tutela denegata videtur.

Alc. tr. præsumt. reg. 1 præsumt. 52 n. 7

n.7 Borg. Caualc. tr. tut. & cur. n. 185.
Et licet Alciatus, sub dubio tamen, velit, idipsum statutum ad tutelam non extendendum, cum solum obligare se & contrahere, fœminas vetet, regulamq; iuris antiqui temperandam, vt procedat, duntaxat in his, qui simpliciter, & in totum, non vero in his, qui tantum secundum quid, puta quod ad contractus & obligationes alterius potestati subsunt: Ego tamen non video, vt ob hanc rationem à prædicta opinione recedi possit, cum nimirum obligando & contrahendo, tutela, & auspicetur & finiatur. Quapropter huiusmodi statuto extante nec dextre exoriretur, nec secundum iuris ordinem, exitum tutela sortiretur. 37

toto tt. ff C. & l. satisdat. tut.

VII. Hæc limitatio sublimitatur: Vt non procedat, cum superest tutor testamentarius. 38

Ang. Aret. Inst. legit. agn. tut. in pr. n. 1.

Mater enim, auia, & proauia, vt reliquos

omnes tutores legitimos & datiuos excludunt.

d.auth.matri & auiæ C. quand. mul. tut.off. fungi pot.

Ita vicissim ipsæ, à testamentarijs tutoribus excluduntur.

arg. d. auth. matri & auiæ arg. L. si quis sub conditione ibi gl. Br. & dd. ff testam. tut. Pract. Pap. in for. lib. quo ag.ad redd.rat.tut.verbo coram vobis n.2 Christoph.Porc. Inst. leg. agn.tut.inpr.n.1 Borg.Caualc,tr.tut. & curat. n.2.

39 Igitur si patri, mores matris vel auiæ sint suspecti, vel aliam ob causam, eas ad tutelam liberorum peruenire noluerit, cautela est, vt tutorem testamento nominet, per hunc enim in tutela mater præuenitur.

Dil.tr. art. test. tt.7 caut.1 n.2.

40 VIII. Hæc limitatio sublimitur: vt non procedat si cum matre auia, vel proauia, concurreret quispiam agnatus, ex linea ascendenti, eodem gradu, quo mater auia, vel proauia pupillo con-

çoniunctus: vtputa si cum matre concurreret pater, cum auia auus, & sic deinceps. Is namq; parens, masculini sexus, matri & reliquis haud iniuria praefertur.

Br. d. auth. matri & auiæ n.4 ibi Sal. n. 4 & dd. Br. L si quis sub conditione n.8 ff testam. tut. Bl. L.1 n.1 ff Senator. Boer. in consuet. Bitur. tt. stat. person. § 6 gl.2 col.1 arg. L. 2 in fine C. quand. mul. tut. off. fungi pot. & d. auth. matri & auiæ.

Sanè patrem quod attinet, si testator pupillum instituens, ad patrem pupilli vsumfr. peruenire noluerit, mater quoq; in tutela præferetur, vt hoc expreßim & in specie decidit. 41

Specul. tit. de tut. § nunc dicendum n.5 per text. in auth. vt lic. matri & auiæ in pr.

IX. Hęc limitatio sublimitatur: 42
Vt non procedat si matri à iudice, non tanquam matri, sed tanquam extraneæ decreta fuisset tutela. Talis enim tutelæ decretio, per se, & ipso iure nulla est.

Piag. tr. tut. & cur. q. 3 n. 30 arg. L. tutela la. 2 ff tutel.

43 X. Hæc limitatio sublimitatur: Vt non procedat de iure Saxonico. Iure namq; Saxonum, superstitibus agnatis, matri & reliquis tutela, non defertur.

gl. Germ. vlt. art. 11 Landrecht lib. 2.

Quamuis non ignarus sim, illam ipsam glossam dominum & preceptorem meum eximium, suæq; ætatis facilè principem, doctorem Ludolphum Schrader, falsam iudicasse.

Ludolph. Schrader in materia tut. & curat. conclus. 9 in fine.

44 XI. Hæc limitatio sublimitatur: Vt non procedat in nouerca. Nouerca enim, etsi ex communi loquendi vsu, matris nomine honestetur, ad tutelam tamen non est admittenda. Tum quia cessat in nouerca, materna isthæc erga priuignos affectio, quæ fuit causa permissionis. Ergo & effectus cessabit.

arg. L. adigere § quamuis ff iur. patron.

Tum

Tum quia respectu naturæ, nouerca matris nomine haud quaquam comprehenditur. Et certum est: Verba naturaliter intelligi debere. 45

arg. L. fin. ibi Bl. not. C his qui ven. æt. impetr.

II. Prædicta conclusio declaratur: Nam etsi mulier tutelæ sit incapax, per testatorem tamen, vt de consilio mulieris tutela administretur disponi potest. 46

L. quidam decedens § 1 ff adm. tut. Dec. d. L. fœminæ n. 20 ff reg. iur. Caldas L. si curatorem habens verbo sine curatore n. 106 C. rest. in int. Bl. c. decernimus n. 7 extra iudic.

ARTICVLVS VII.

SVMMARIVM.

1. *Fœmina non potest esse curatrix minoris.*
2. *Fœmina non potest esse curatrix, nec bonorum, vel hæreditatis iacentis quidem.*
3. *Mater, auia, & proauia, vt tutrices, ita quoque curatrices liberorum suorum fiunt.*

Septi-

1 Septimò concludo: Deteriorem esse fœminarum conditionem. Nam vt tutrices, ita quoque curatrices esse nequeunt.

Ioh. And. in add. ad Specul. tit. de Synd. n. 5 Alex. cons. 221 n. 5 lib. 6 tex. L. scire oportet in pr. ibi Br. ff tut. & curat. dat. ab his.

2 Hæc conclusio ampliatur, Vt quemadmodum mulier curatrix minoris esse nequit: ita nec curatrix bonorum absentis, vel hæreditatis incentis possit constitui.

Dec. d. L. 2 n. 22 ff reg. iur. Alex. d. cons. 221 n. 7 lib. 6 arg. L. cuius bonis § multoq; magis ff curat. fur.

3 Limitatur autem: Vt non procedat, in matre auia & proauia. Hæ enim vt tutrices liberorum suorum, impuberum, ita quoq; curatrices minorennium recte fiunt.

gl. communiter approbata in auth. matri & auiæ verbo tutelam ibi Br. n. 7 & dd. C. quand. mul. tut. off. fungi pot.

pot. Ioh. And. in add. ad Specul. tit. de curat. § fin. n. 2 Abb. c. ex parte M. n. 10 extra appellat. Dec. d. L. 2 n. 22 ff reg. iur. Boer. in consuet. Bit. tit. de statu person. § 6 gl. 2 col. 2 ad finē Alex. cons. 221 n. 7 lib. 6 arg. § quia vero auth. vt sine prohib. mat. deb.

ARTICVLVS VIII.

SVMMARIVM.

1 *Fœminæ luxuriose viuenti curator datur, secus est in masculo.*

2 *Intellectus ad L. & mulieri ff curat. fur.*

Octauò concludo: Fœminarum in eo præ masculis deteriorem esse conditionem, quod mulieri luxuriose viuenti, curator datur, masculo non item. 1
Specul. tit. de actore § 1 n. 12 Panor. c. pastoralis n. 7 ibi Fel. n. 3 extra iudic. Iason in L. 4 § sed & quod meretrici n. 2 ff condict. ob turp. causam. Ripa L. is cui bonis n. 16 ff verb. oblig. Tir. LL. connub. L. 9 n. 91 & 141 Gomez.

var.

var. resol. lib. 2 c 14 n. 33 ibi Soar. in addit. Vant. tr. nullit. Rubr. de nullit. sentent. ex def. mand. n. 24 Pinel. L. fin. n. 20 C. bon. mat. Caldas. L. si curatorem habens verbo non absimilis n. 12 C. in int. rest. min. Rol. à Valle cons. 86 n. 50 vol. 2 arg. L. & mulieri ff curat. fur.

Licet contrarium, quod etiam masculo luxuriose viuenti curator dandus sit, teneat.

gl L. si quis cum sciret ff pro emt. Bl. L. ea lege n. 39 C. condict. ob causam vbi addit, hanc veriorem esse opinionem attestatur.

2 Dummodo meminerimus luxuriem ibi, non de ea, quæ in Venere consistit, sed de ea, quæ committitur, dando, vbi dandum non est, accipiendam, vt aduerterunt.

Ripa. Tir. Pinel. & Cald. in locis modo citatis.

Licet vtrumque intellectum rectè sustineri, autumet

Soar. in add. ad Gomez. modo citata.

AR-

ARTICVLVS IX.

SVMMARIVM.

1 *Fœminæ in criminalibus testes esse nequeunt.*
2 *Fœmina de iure ciuili, in criminalibus testimonium fert.*
3 *Fœminæ in criminalibus indistinctè de iure ciuili testimonium recipitur ex communiori.*
4 *Fœmina ex L. Iulia de adulterijs condemnata, nec de iure ciuili quidem, in criminalibus potest esse testis.*
5 *Fœmina de iure regni Hispanici, in criminalibus potest ferre testimonium.*
6 *Fœmina de iure Canonico in criminalibus est testis, si de pœna sanguinis inferenda, non agitur.*
7 *Fœminæ testimonium, cum de crimine ciuiliter agitur, etiam aduersus clericum recipitur.*
8 *Fœmina in criminalibus, est testis legitima, si de crimine, inquisitoriè cognoscitur.*
9 *Fœmina est testis, in læsæ maiestatis crimine.*
10 *Fuluia non Iulia legendum in L. in quæstionibus ff ad L. Iul. Maiest.*
11 *Meretrix in crimine læsæ maiestatis testatur.*
12 *Meretricis testimonium in probando læsæ maiestatis crimine, etiam de Iure Saxonico, sufficit.*
13 *Fœmina testatur in crimine hæresis.*

14 Fœmi-

14 *Fœmina in testem admittitur, in Simoniæ crimine.*

15 *Fœmina admittitur testis, quoties veritas aliter haberi non potest.*

16 *Innocentiæ puritas, confusa, succumbere non debet.*

17 *Testis inhabilis & illegitimus, admittitur, legitimis non extantibus.*

18 *Regula testem inhabilem in defectum aliorum admitti, quomodo intelligenda.*

1 Nonò concludo: Fœminarum esse præ masculis deteriorem conditionem, quod in criminalibus testes esse nequeunt.

c. forus extra verb. signifi. gl. c. ex eò 15 q. 3 gl. c. mulierem 33. q. 5 gl. c. quoniam ibi Abb. hanc esse communem opinionem attestatur extra testibus, gl. c. tam literis extra eod. tit. Spec. tit. de procur. § 1 n. 2 Spec. tit. de teste § 1 n. 83 Luc. de Pen. L. 4 verb. absurdum C. agent. in reb. lib. 12. Dec. d. L. fœminæ n. 33 ff reg. iur. Alc. tr. præsumt. reg. 1 præsumt. 47 n. 4 Tir. LL. connub. L. 9 n. 61 Gomez. var. res.

lib. 3

lib.3 c.12 n.13 Viuius lib.2 com. opin-opin 383 Old.conf.145 n.3 Alex.conf. 11 n.6 conf.19 n.1 conf.64 n.1 lib.1 conf. 24 n.4 conf.175 n.5 lib.2 Hipp.de Marf. conf.18 n.34 conf.22 n.1 Vbi hanc communem opinionem atteftatur conf.59 n.9 lib.1 conf.101 n.8 conf.130 n 34 lib.2 Card.Paris. conf. 175 n.12 vol.4 Crau.conf.99 n.5 Minf. conf.1 n.27 Ceph. conf.233 n.23 lib.2 Rol.à Valle conf.57 n.85 vol.4 Marc. Ant. Blanch. tr. indic. n.351 Iul.Clar. pract.crimin. § fin.q.24 n.4 Ang.Aret.§ teftes autem n.9 ibi Ioh.de Pla. n.11 Inft. teftam.

Et licet ab hac recepta omnium opinione, folus, leuiufculis confiderationibus motus, recedat.

Dec. loco modo allegato.

Attamen illius rationibus benè fatisfacit.

Marc.Ant.Blanch.tr.indic.n.351.

Hæc cõclufio limitatur primò: 2
Vt non procedat de Iure ciuili. Iure namq; ciuili, mulier regulariter, etiam

L in cri-

in criminalibus, testimonium ferre potest. Vti hoc tradunt dd omnes modò allegati, & vltra iam allegatos, idem tenent

Paul. de Castr. L. qui testamento § mulier n. 8 ff testam. Fel. c. quoniam n. 1 extra testibus Ang. Aret. tr. malef. verb. comparuerunt dicti inquisiti & negauerunt totum n. 14 Bonif. de Vital. tr. malefic. Rubr. de testibus n. 37 Mascardus tr. probat. conclus. 762 n. 11 vbi hanc communem opinionem esse attestatur. Viuius d. opin. 383 vbi & is communem dicit Rol à Valle cons. 7 n 12 cons. 24 n. 13 lib. 1 qui itidem, pro communi eam exclamat arg. L. 3 § lex Iulia & L. ex eo ff testibus.

Et licet non desint, qui contrarium teneant simpliciter, fœminæ nempe etiam de iure ciuili, in criminalibus, testimonium non recipi.

Alb. de Gand. tr. malefic. tit. de furibus n. 8 Ioh. Fab. § testes n. 1 Inst. test. Tir. LL. connub. L. 9 n. 62.

Alij

Alij item qui distinguant, an ex mulieris depositione, consequeretur pœna, corporis afflictiua, an non, vt hoc casu admittatur, de iure ciuili, illo verò neutiquam, quorum meminit

August. Arim. in add. ad Ang. tr. malef. d. verbo comp. dict. inquis. n. 14.

Attamen communior ea est opinio, vt indistinctè in criminalibus, de iure ciuili, sit testis fœmina, de qua communiori & veriori opinione attestatur. 3

Kil. Kon. in suo processf. c. 75 n. 8 Gomez var. resol. lib. 3 c. 12 n. 13 Clar. pract. crim. § fin. q. 24 n. 3 Mascard. d. conclus. 762 n. 14 Burs. cons. 20 n. 22 lib. 2.

Fallit tamen hæc limitatio in 4 muliere, ex L. Iulia de adulterijs condemnata. Ea namq; nec de iure ciuili, in criminalibus testimonium perhibet.

d. L. ex eo ff testibus.

II. Hæc conclusio limitatur, 5 Vt non procedat, de iure regio Hispanorum. Eo enim iure, mulier, in criminalibus est testis

Gomez d. c. 12 n. 13.

6 III. Hæc conclusio limitatur: Vt non procedat de iure Canonico, quoties de crimine, non agitur criminaliter, sed ciuiliter. Tunc enim mulieris testimonium recipitur.

text. & Bl. d. c. quoniam extra testibus Mar. tr. ord. iud. p. 4 dist. 1 n. 33 Damhoud in praxi crimin. c. 50 n. 23. Chassan. in consuet. Burg Rubr. 1 § 6 gl. 1 n. 41 Masc. d. conclus. 762 n. 15.

7 Quod vsq; adeò verum est, vt hoc casu, mulieris depositio, nec aduersus clericum quidem respuatur.

text. d. c. quoniam extra testibus.

8 IIII. Hæc conclusio limitatur: Vt non procedat, quoties de crimine cognoscitur per inquisitionem aut denunciationem. Hisce enim casibus mulier idonea est testis

Mascard. d. conclus. 762 n. 21 arg. c. tā literis ext. testibus.

9 V. Hæc conclusio limitatur: Vt non procedat in crimine læsæ maiesta-

iestatis. Ad conuincendum enim istud crimen, mulier admittitur,

L. in quæstionibus ff ad L. Iul. Maiest.

Quo tamen in textu, non Iulia, sed Ful- 10
uia, quæ Catilinæ molitiones detexit, est reponendum vt constat tum

ex historicis monumentis

Tum ex

Cotta in memor V. Fuluia.

Quod vsque adeò verum est, vt etiamsi 11
esset meretrix, ad testimonium tamen ferendum, in hac criminis atrocitate, sit idonea

gl. L. 3 § lege Iulia verbo palàm ff testibus Masc. d. tr. probat. conclus. 462 n. 7 & conclus. 1066 n 41 arg. L. famosi ff ad L. Iul. maiest.

Similiter hoc vsque adeò verum est, vt 12
procedat, non solum de iure communi: verumetiam de iure Saxonico.

gl. German. art. 8 Landrecht lib. 1 glos. German. art. 16 & artic. 70 Landrecht lib. 3.

VI. Hæc conclusio limitatur: 13
Vt non procedat in crimine hæresis.

Hæretici enim quadam pietatis forma, de iure Canonico per mulierum testimonium conuincuntur.

Mascard. d. conclus. 762 n. 22 & conclus. 1066 n. 40 arg. d. L. in quæstionibus ff ad L. Iul. maiest. iun. auth. Gazaros C. hæret. & Manich.

14 VII. Hęc conclusio limitatur: Vt non procedat in crimine Simoniæ. Simonia enim per fœminas sufficienter probatur.

c. tanta & c. licet Heli extra Simon.

15 VIII. Hæc conclusio limitatur, Vt non procedat, quoties veritas non aliter, quàm mulierum testimonio haberi potest.

Ioh. And. in add. ad Specul. tit. de teste § 1 n. 83 Ias. L. 1 lect. 1 n. 70 C. sum. trin. & fid. Cath. Ias. L. 4 § si tibi n. 4 ff cond. ob turp. causam. Alc. tr. præsumt. reg. 1 præsumt 47 n. 4 ibi Ioh. Arelat. in addit. Hipp. de Mars. pract. crim. § diligenter n. 81 Hip. de Mars. L. infans n. 35 ff ad L. Corn. de Sicar. Hipp. de Mars. cons. 5. n. 12.

Tum

Tùm ne innocentiæ puritas, confusa succumbat. 16

c. licet Heli in fine extra Simon.

Tùm quia regulare est: quoties veritas aliter haberi non potest, testes etiam inhabiles, & minus integros admittendos. 17

Abb. c. in literis in fine extra testibus Abb. c. fin. n. 2 extra testib. cog. Ang. Aret. tr. malefic. verb. metidore de mali dadi n. 1 Hipp. de Marf sing. 73 Hipp. de Marf. L. fin. n. 7 C. ad L. Corn. de Sicar. Iohan. Arelat. in add. ad Alc. d. præsumt. 47 Plot. tr. de in lit. iur. § 4 n. 21 arg c. cum dilectus extra elect.

Quod tamen ita intelligendum est, si ex natura & qualitate negocij, nemo alius nisi fœmina vel alius inhabilis possit haberi testis. Secus verò est, si ex qualitate, & natura negocij, testes alij haberi potuissent, qui casu & fortuito non interuenerunt. 18

Fel. c. de cœtero n. 5 ext. testibus Ias. L. 1 lect. 1 n. 72 & in repet. n. 50 C sum.

trinit.& fid. Cath. Iaſ.L.fin.n.8 C his quibus vt indign. Hipp. de Marſ. d. ſing. 73 Steph. Aufr. in addit ad Capell. Tholos. deciſ.4 col.3 Petr. Gerh. de Petras. ſing.24 Ripa tr. priuil. vlt. volunt cauſ. peſt. n 21 Plot. tr. de in lit. iur. § 4 n.32 Alex. conſ.64 n.5 vol.1 conſ.148 n. 6 conſ.151 n.32 vol.2 conſ. 152 n 11. vol.2 Card. Paris. conſ 15 n.32 vol.2 conſ.53 n.34 conſ.54 n. 10 vol 4 Rol. à Valle conſ.24 n.67 vol.1 conſ.7 n.15 eod. volum arg. L. conſenſu C. repud. c. veniens el.2 in fine extra teſtibus.

Exemplo in fœminis erit, ſi criminaliter de iniuria fœminæ in balneo facta ageretur. Tunc enim quoniam nemo maſculus, in balneis mulieribus adeſſe ſolet rectè mulierum teſtimonium reciperetur, vt expendit

Maſcardus d. concluſ.762 n.16.

ARTICVLVS X.

SVMMARIVM.

1. Fœ-

1 *Fœminæ in causis matrimonalibus, testes nō sunt legitimæ.*
Contrarium n. 4.
2 *Causa matrimonialis, & criminalis æquiparantur.*
3 *Causa matrimonialis, æquè est grauis & ardua, ac criminalis.*
4 *Æquiparatio causæ matrimonialis, & criminalis, vix subsistit.*
5 *Causa matrimonialis dicitur grauis & ardua, quo ad iuramenti tantum delationem, non quo ad reliqua.*
Argumentum à speciali valet, ibidem.
6 *Mater non repellitur, de filiæ matrimonio depositura.*
7 *Mater non præsumitur, filiam in concubinatum tradere velle.*
8 *Mater est testis pro filia, etiamsi de eius matrimonio dirimendo tractaretur.*
9 *Mater est testis pro filia, etiam in matrimonio spirituali, siue agatur, ad id contrahendum, siue de eo dissoluendo.*
10 *Mater non est testis pro filia, si is cum quo filiam nubere cupit, genere & diuitijs filiam superet.*
11 *Soror pro sororis matrimonio vel sponsalibus probandis, testis non est legitima, si sponsus, nobilior & ditior sit sorore testis.*

13 *Mater vel soror, an in matrimonio suorum probando admittendæ sint, nec ne plurimum iudicis arbitrio, dyudicandum relinquitur.*

1 Decimo concludo: Fœminarum conditionem deteriorem esse, quod secundum aliquorum sententiam, in causis matrimonialibus, earum reijciatur
2 depositio. Eam ob causam: quod causæ matrimoniales criminalibus æquiparentur.

gl. & Abb. c. mulieri n.6 ext. iureiur. Bl. L. in bonæ n.9 C. si cer. pet. Alex. cons.143 n.4 vol.2.

3 Quodq; non minus, vt criminales, sint graues & arduæ.

Abb. c. si pro debilitate n.4 extra off. deleg. Paul. de Cast. L.3 in pr. n.11 ibi Alex. n.16 ff iureiur. Card. Paris. cons. 54 n.14 vol.4.

Cuius contrarium, communi doctorum calculo est decisum, fœminas nempe in causis matrimonialibus testimonium perhibere posse, vt tenet.

Tir. *LL.* connub. L.9 n.64 vbi tum alios

lios idem tenentes, tum Soc. Iunior de communi opinione atteſtantem allegat Couarr. in epit. 4 lib. decretal. 2 p. c. 8 § 12 n. 8 vbi ſimiliter de communi atteſtatur Maſc. tr probat. concluſ. 762 n. 7 qui in id Iacob. de S. Georg. communem hanc eſſe dicentem citat Card. Pariſ. conſ. 58 n. 6 vol. 4. arg. c. ſuper eo el. 2 ibi Abb. Fel. & dd. extra teſtibus.

Nec obſtat, primo, ratio æquiparationis, cauſæ criminalis & matrimonialis. 5

Quia de iure, vix ſubſiſtere poterit ob text. c. videtur nobis in fine, ext. qui mat. accuſ. poſſ.

Similiter & id, quod cauſa matrimonialis ardua dicitur, quo ad iuramenti duntaxat delationem procedit (in hiſce namq; terminis, doctores pro hac parte adducti loquuntur) in contrarium igitur ius commune erit. 6

L. quod verò contra & L. ius ſingulare ff LL.

Hęc poſterior opinio ampliatur 7

I. Vt procedat, non ſolum in fœminis, copu-

copulandos non attingentibus: verumetiam cæteris paribus, in matre, alijsq; fœminini sexus consanguineis.

arg. d.c. super eo el. 2 extra testibus.

8 Nec enim veresimile est, matrem id, quod verum non esset deposituram. Quandoquidem id si conaretur, filiam in concubinatum traderet, eaq; ratione filiæ pessimè, quod maternæ affectionis præsumtioni aduersatur, consuleret.

Bl. d. c. super eo el. 2 n. 4 extra testibus Alc. tr. præsumt. reg. 1 præs. 2 n. 4 Menoch. tr. arb. iud. QQ. lib. 2 cent. 2 casu 101 n. 8 arg. L. nec in ea ff adult.

9 II. Hæc opinio ampliatur: Vt non solum procedat in contrahendo: verumetiam in dissoluendo matrimonio. Nam & hoc casu, matris testimonium recipitur.

gl. d. c. videtur nobis verb. sciunt, extra qui mat. accus. poss. Abb. d. c. super eo el. 2 n. 2 extra testib. Couar. d. § 12 n. 8 arg. d. c. videtur nobis.

10 III. Hæc conclusio ampliatur, Vt

Vt procedat, non solum in probando matrimonio carnali: verumetiam spirituali, etiamsi hæc probatio ad spiritualis matrimonij dissolutionem tenderet.

gl.c.præsens verb.patrem 20 q.3 Menoch.d.casu 101 n.11.

Limitatur autem primò: Vt non procedat, in matre quoties inter copulandos versatur, vel generis, vel diuitiarum imparitas. 11

d.c. super eo el.2 ibi dd.communiter extra testibus Plot.tr. de in lit. iur. § 7 n. 6 Menoch. d. casu 101 n.4 Alex. cons.153 n.6 vol.5.

II. Hæc conlcusio limitatur: Vt si constiterit de hac imparitate, nec soror quidem ad testimonium ferendũ sit idonea. 12

Alex.cons.154 n.1 vol.5 Card. Pariss. cons.58 n.18 & n.24 vol.4 arg. d.c. videtur extra qui mat.acc.poss.

III. Hęc conclusio limitatur, Vt vera quidem in se sit, dummodo meminerimus, complurima hæc in parte, 13

iudicis

iudicis arbitrio, esse tributa. Quapropter vir bonus, cautè considerabit, ex causæ ventilatæ, qualitate, personarūq; conditione, æquali, vel inæquali, cæterisq; circumstantijs, an fœminarum, matrum & istiuscemodi generis aliarum depositiones, tanquam suspectas repellere, an verò tanquam veras admittere debeat, vt autores sunt grauissimi.

Couarr. & Menoch. in locis modo cit.

ARTICVLVS XI.

SVMMARIVM.

1 *Fœmina in causis feudalibus non testatur.*

2 *Fœmina habens feudum ab eodem superiore, corám quo lis vertitur, & in dignitate constituta, in testem in feudalibus admittitur.*

1 Vndecimò concludo: Fœminam deterioris esse conditionis, quod in feudis eius testimonium nullum sit.

c. 1 in fi. ibi Bl. n. 7 And. de Iser. n. 5 Aluar.

Alvar. n. 1 Matth. de Affl. n 10 qui test. sint nec. Ias. L. hac consultissima in pr. n. 8 C testam. Ias. si quis agere n. 19 C. Codic. Dec. d. L. fœminæ n. 36 ff reg. iur. Fel. c. quoniam n. 2 extra testib. Matth. de Affl. c. 1 n. 4 de cont. int. dom. & vas. de inuest. feud. Tir. *LL.* connub. L. 9 n. 65 Iod. Damhoud. pract. crim. c. 50 n. 24 Petr. Roiz decis. Lituanica 3 n. 538 vers. derogatur. Masc. tr. probat. conclus. 764 n. 2.

Hæc conclusio limitatur: Vt non procedat, si fœmina quæ ad rei feudalis inuestituram probandam producitur, habeat ab eodem domino, feudum, sitque in dignitate constituta. 2

Affl. d. c. 1 n. 10 qui test. sint necess. Masc. de conclus. 764. n. 2.

Et ex ijs comprobatur, quæ superius in primi articuli limitationibus posuimus.

ARTICVLVS XII.

SVMMARIVM.

1 *Fœmina non potest, vt testis subscribere, si priuata*

uata scriptura, idem quod publica operari debet, ex communi.

2 *Lex in priuata scriptura subscriptionem requirens trium testium, viros requirit testes, ob maiorem eorum grauitatem, quoniam nullæ aliæ adhibentur solennitates.*

3 *Verba cum effectu, sunt accipienda.*

4 *Superfluum in iure, ne syllaba quidem esse debet.*

5 *Inconstantia vt maximè autoritatem eleuat.*

1 Duodecimò concludo: Fœminarum præ masculis conditionem deteriorem esse, quod ad id, vt priuata scriptura, trium testium subscriptione munita, secundum dispositionem L. scripturas C. qui pot. in pig. hab. eiusdem, cuius publicum instrumentum est, fiat roboris, non sufficiat, trium mulierum subscriptio, sed masculos esse oporteat.

Bl. d. L. scripturas n. 12 per ill. text. C. qui pot. in pig hab. Fel. d. c. quoniam n. 4 extra testibus. Fel. c. ita quorundam n. 1 extra Iud. Ias. L. hac consultissima in pr. n. 8 C. testam. Ias. L. si quis

quis id quod n. 20 ff iurisd. om. iud. Franc. C. rem sing. 144 Cotta in memor. verb. mulier el. 2 Dec. d. L. fœminæ n. 32 ibi Hier. Cuch. in addit. vbi Baldi doctrinam communiter approbatam attestatur ff R. 1 Ripa L. admonendi n. 104 ff iureiur. Aym. Crau. tr. antiq. temp. p. 1 vers. quæritur n. 34 Chassan. in consuet. Burg. Rubr. 7 § 4 gl. 5 n. 11 Mascard. tr. probat. concl. 764 n. 5.

Et hanc esse communem opinionem testis est,

Ant. Gab. Rom. tr. regul. lib. 1 tt. probat. concluss. 11 n. 5 Bursat. cons. 103. n. 1 lib. 1.

Licet contrarium teneat

Ias. d. L. hac consultiss. n. 8 Ias. L 1 ff *LL*. Ias. rep. L admonendi n. 103 ff iureiur. Alex. in add. ad Br. d. L. scripturas Alex. in add. ad Br. L. 1 ff ver. sign. & alij quos refert & sequitur, Tir. *LL*. connub. L. 9 n. 67 & 69.

Eo nisi fundamento: quod nulla specialitatis ratio inter masculum & fœminam

nam hoc casu assignari possit. Quapropter verbum virorum, in textu d. L. scripturas, solius frequentioris vsus ratione, positum accipi debere, vt expressim dicit

Fel. d. c. quoniam n. 4 & Tir. d. n. 67.

2 Tamen hæc ratio neutiquam subsistit. Tum quia sana, diuersitatis ratio inest, ea nempe, quod cum nullæ aliæ, in hac subscriptione, cui non minimum autoritatis, à lege est tributum, solennitates adhibeantur, meritò lex magis de masculis, quorum propria est constantia, confidit, quàm de fœminis, ob lubricitatem, inconstantiamque earundem. Vt rectè expendit

Cotta d. verb. mulier el. 2 & inuitus agnoscere tenetur Tir. d. n. 67.

3 Tum quia in d. L. scripturas, expressè positum est verbum virorum, cuius ea meritò erit efficacia, vt sua vi fœminas remoueat, cum aliàs hoc casu nil operari posset. Et certum est: quod

4 verba legum, absque mysterio, & ociose posita esse dicere, absurdum est, quin potius

potius verba, vt aliquid operentur sint accipienda.

L.1 § hæc verba ff quod quisq.iur.L.1 in pr. ff quod met. cau. L.1 in f.ff ad municip.gl.mag.in L.1 in pr.ff peric. & com.rei vend,Bertach. tr.gab.p.3 n.28 Neguz.tr.pig 3 p.2 p.p.n.79 Catell.Cotta in memor.verb.clausula el 8 Affl. decis.44 n.19 Aym. Crau. tr. antiq. temp. p.1 vers. quæritur n.34 Plot. tr. de in lit. iur. § 6 n.2 Ascan. Clem.tr.pat.pot.eff 2 n.82 Alex.cons. 33 n.4 cons. 117 n.3 lib.1 cons. 11 n.10 cons.36 n.5 lib 2 cons.193 n.1 lib.3 Bellonus cons.7 n.12.

Tum quia aliàs dictio Virorum, in d.L. scripturas, superfluo esset posita. Et certum est superfluum in iure quicquam, ne syllabam quidem tolerari, 4

§ quibus C. no. cod.fac.L.ampliorẽ, § in refutatorijs ibi Bl.C.appellat.gl. d.L.1 ff quod met.cau.gl.c.solitæ ver. tanquam per ill.tex.ext.maior.& ob. Bl.rub.n.16C.cõtrah.emp.Fel.c 1.n.7 ext.resc.Ias.L.f.n.9 ff quod quisq; iur. Cag.L om.quæ iure ante n.1 ff re.iur.

Pariter non obſtant, autoritates contrarium tenentium, quia plerięque ex .iis, ſibi, vel contrarium expreſsim tenere, vel ad minimum nutare reperiuntur. Et certum eſt, quod inconſtantia maxime autoritatem eleuet, vt placet

Ciceroni in academ. QQ.

ARTICVLVS XIII.

SVMMARIVM.

1 *Fœmina non ſubſcribit in conteſtationis literis, quæ fiunt a marito adultero.*

2 *Ius vindictæ, quæritur marito, ex conteſtatione, trium virorum ſubſcriptione munita, mœcho facta.*

1 Decimotertiò concludo: Fœminarum in eo deteriorem eſſe conditionem, quod in conteſtatione ex ſcripto mœcho facienda trina virorum fide dignorum, requiratur ſubſcriptio, mulierum verò trium ſubſcriptio non ſufficiat.

§ his itaque auth. vt lic. mat. & au.

Neque

Neq; id immerito, cum enim ex tali contestatione, viro acquiratur, ius vindictæ, de castitati vxoris insidiatore sumendum, rationis fuit, cautius agēdum esse, consequenterq; viri potius, in testimonium contestationis, quàm fœminæ adhibendi. 2

arg. L. 3 §duæ causæ ff Carb. ed. c. vbi de elect. lib. 6.

ARTICVLVS XIIII.

SVMMARIVM.

1 *Fœmina non potest in testem produci à Iudæo aduersus Christianum, maximè si fuerit clericus.*

2 *Iudæi crucis Christi sunt inimici.*

3 *In ore duorum vel trium stat omne verbum.*

4 *Tiraquelli locus consideratur.*

5 *Glossæ vbi dubium non est, instant, vbi dubium fuerit, intactum relinquunt.*

6 *Baldus in decretalibus multa sine lege locutus est.*

7 *Casus legis vbi expressus est, moueri quæstionem non oportet.*

8 *Lex vel Canon, in materia testium, nunquam*

virorum peculiatim vtuntur vocabulo, nisi vbi quid discriminis constituere inter viros & fœminas voluere.

9 *Lex etsi per quam dura sit, attamen ita scriptam esse sufficit.*

10 *Fœmina pro Iudæo potest esse testis. si causam cum Christiano. Iudæus habeat communem. Inhabilis propter communionem, priuilegio habilium gaudet ibidem.*

1 Decimoquartò concludo: Fœminarum in eo deteriorem esse conditionem, quod in causa, quæ inter Iudæum & Christianum ventilatur, maximè si is Christianus fuerit clericus, Iudæus contra Christianum, mulieres producere nequeat, sed causæ veritatem, per duos vel tres viros, Iudæus probet, necesse est. Vt est text. expressus

c. licet vniuersis extra testibus.

2 Quod odio Iudæorum introductum videtur, qui crucis Christi sunt inimici, vt dicit text.

d. c. licet extra testibus.

3 Nec obstat Tiraquelli consideratio qua vult dictum illud ex sacris, quod pro

deci-

decidendi ratione ibidem affertur: in ore duorum vel trium, stat omne verbum, vt habetur

Num.c.35 Deut.c.17 & c.19 Matth. c. 18 Ioh.8, 2 ad Corint.13 ad Hebr.c.10.

Indifferenter, tàm de masculis, quâm de fœminis loqui. Quapropter & decisionem d. c. licet vniuersis, indifferenter accipiendam, vt verbum virorum in textu positum, tâm de masculis quàm de fœminis intelligatur.

Tir. LL. connub. L. 9 n. 68.

Concesserim enim Tiraquello, dictum illud ex sacro Codice excerptum, indifferenter loqui, sed è diuerso, concedat is mihi velim, per legislatorem idipsum, ex rationabili causa, vt in viris duntaxat, locum sibi vendicet, restringi potuisse. Quemadmodum enim in numero testium, dicti huius amplitudo, quandoq; coarctatur, ita & in personis eorundem coarctari potuit. Vt hoc expresim notat 4

Panor. d. c. licet n. 3.

Quamuis ipse Panormitanus hoc du- 5

bium intactum relinquat, vnde & in eo, quòd de glossis Bartolus conqueritur: glossas nempe, vbi non sunt dubia, instare, & vbi sunt dubia. intacta relinquere, locum habebit.

Br. auth. matri & auiæ ante n.1 C. quand.mul.tut.off.fungi pot.

6 Baldus autem ibi, etsi eadem eius, quæ Tiraquelli sit opinio, attamen nullam, nec legem, nec rationem, quibus opinionem suam comprobet, vel stabiliat, affert. Igitur & eo loci, verum erit, quod alibi testatur de eodem Baldo, Tiraquellus: Baldum nempe multa in decretalibus, absq; lege, vel Canone asseuerasse.

Tir. tr. iur. const.poss.3 p. limit.6 n.1 & ante eum Alex. L. quod meo in pr.n.12 ff acquir. poss.

7 Felinus deniq; ibidem Baldum refert, ita tamen, vt an probet, an improbet eius opinionem nescias. Quapropter non est ambigendum, conclusionem nostram veram esse. Tùm quia habemus textum in id expressum. Et certum

tum est, quod vbi casus est legis, ibi quęstionem mouere, oscitantis est.

L. ancillæ ibi gl. verb. quæstio & Bl. n. 2 C. furt. Neguz tr. pig. 3 memb. 8 p. p. n. 25 Iac. de Nigr. rep. L. 1 in 2 p. gl. vers. secundo pro ista ff leg. 1 Tir. V. R. p. 1 § 1 gl. 11 n. 42 § & 24 gl. vn. n. 2 Caualc. tr. tut. & cur. n. 246. Rol. à Valle cons. 77 n. 5 vol. 1 Ceph. cons. 414 n. 70 vol. 3.

Tum quia textus vtitur, dictione Virorum, Et certum est, quod in materia testium, semper reperiatur verbum testium, nunquam verò vtantur lex, vel Canon, hoc vocabulo, nisi vbi discriminis quid, inter masculos & fœminas, Lex vel Canon indicare velint. Vt patet ex toto, vtriusque iuris corpore, & attestatur 8

Aym. Crau. tr. antiquit. temp. p. 1 vers. quæritur, n. 35.

Tum quia sufficit legem, etsi per quam dura sit, ita scriptam esse, vnde necessario secundum formam sui, obseruanda erit. 9

L.prospexit ff qui & à quib.manum. lib.non fiunt. Tir. V.R. in præfat. n. 76 Tir.*LL*. connub. gl. 7 n. 7 Caball. tr. euict. § 5 n.9.

10 Hanc conclusionem limitandam crediderim, vt non procedat, quoties causa Iudæi cum Christiano est communis, puta, si essent duo rei stipulandi, vel promittendi socij. Tunc enim, vt aliàs, mulierum testimonium, admittendum censeo. Eam ob causam, quod propter communionẽ, vel societatem, inhabilis, beneficio habilium gaudeat. arg. L. si communem in pr. ff quemad. ser. am. L. si is qui duos ibi Br. ff liber. leg. Hipp. de Mars. sing. 80. Cotta in memor. verb. connexorum Tir. V.R. p.1 § 26 gl.1 n.33.

ARTICVLVS XV.

SVMMARIVM.

1 *Fœminæ non probant tenorem instrumenti amissi.*

2 *Tenor instrumenti amissi, non nisi per iurisperitos*

ritos, notarios, & aduocatos probatur.

3 *Fœmina iuris scientia ornata, tenorem instrumenti, quod perditum est, probat,*

4 *Fœminarum, quæ iuri operam nauarunt nomenclatura, remissiuè.*

Decimoquintò concludo: Fœminarum conditionem deteriorem esse, quod per eas tenor instrumenti amissi probari nequit. 1

Br. L. 1 n. 27 ff si cer. pet. Tir. LL. connub. L. 9 n. 66 Mascard. tr. probat. conclus. 764 n. 8 Alex. cons. 196 n. 9 vol. 2 arg. L. sicut & L. emancipatione C. si. instr. c. cum olim el. 1 extra priuileg.

Ratio erit: nam mulieres rerum, & negociorum forensium pleræque sunt nesciæ. Ergo ad tenoris instrumenti, quod perierat, probationem non adadmittendæ. Cum ab huius etiam probatione, viri imperiti arceantur, non verò nisi aduocati, notarij & iurisperiti admittantur. 2

Br. auth. si quis in aliquo n. 6 C. eden. Bl. c. 1 n. 5 qui test. sint necess. Alex.

L. 2

L.2 n.8 C.bon.poss. sec.tab.Panor.c. Albericus n.4 extra testib. Panor. c. cum olim el.1 n. 2 extra priuil.Fel.c. sicut n. 3 extra re iud. Ang. Aret. § sed etsi pater n. 2 Inst.quib. mod.ius pat.pot. sol. Affl. decis. 274 n. 4 Tir. V.R. p. 2 § 1 gl.7 n. 55 & 56 Tir. LL. connub.L.9 n.66 Mascard. d. tr. probat.conclus. 764 n.10 arg. d.c. cum olim el.1 extra priuil.

3 Hæc conclusio limitatur: Vt non procedat in fœmina iuris scientia, & doctrina præfulgente.

Ripa d. L.1 n.82 ff si cer. pet.arg. L.à Titio ff verb.obl.

4 Quarum tamen ab ipso mundo condito, rarissima fuêre agmina, earumq; nomenclaturam habemus apud

Tir.LL.connub. L.11 n.30.

ARTICVLVS XVI.

SVMMARIVM.

1 *Marito, vxorem à se cognitam affirmanti, plus creditur, quàm vxori neganti.*

2 *Fœminis assertioni creditur, si de virginitate, aspectu corporis docuerit.*

3 *Fides est firmior, quæ oculis, quàm quæ auribus percipitur.*

Decimosextò concludo: Fœminarum conditionem deteriorem in eo esse, quòd marito affirmante, vxorem se cognouisse, vxore econtra negante, marito, vxoris assertione insuper habita, creditur. 1

c. continebatur ext. despons. impub. gl. c. quòd autem 27 q. 2 gl. c. causam extra probat. Host. in summa § fin. vers. 8 fit etiam probatio extra de probat.

Hæc conclusio limitatur: Vt non procedat, si fœmina negans, virginitatem suam adhibitis peritis in arte, per aspectum corporis probaret. 2

c. proposuisti, extra probat. gl. d. c. continebatur, extra despons. impub. gl. d. c. quod autem, 27 q. 2 Hipp. de Mars. Rubr. n. 168 C. probat.

Valide enim magis, quæ oculis, quàm 3

quæ

quæ auribus percipitur fides, animo inhæret, vnde non immerito illa, huic præferenda.

arg. § fin. Inst grad. cognat.

ARTICVLVS XVII.

SVMMARIVM.

1 *Fœminæ in quibus casibus testimonium ferunt, testimonium earum per masculorum superatur.*

2 *Fœmina si pro rei innocentia deponit, masculus verò pro actore, attenditur fœminæ depositio*

3 *Testes pro reo deponentes, data paritate, præferuntur actoris testibus, etiamsi hi legaliores fuerint.*

4 *Absolutio, quam condemnatio fauorabilior.*

5 *Fœmina si sit honesta matrona, eius præualet testimonium præ masculi, qui vilis persona est, depositione.*

6 *Fœmina si sit nobilis, vincit suo testimonio masculum ignobilem.*

1 Decimoseptimo concludo: Fœminas deterioris esse conditionis, eo ipso, quandocunque enim in casibus permissis, testimonium ferunt, masculis contra-

contrarium deponentibus, horum testimonium, illarum præualet.

Spec.tit.de teste § postquã n.4 Bl.L. vlt.n.2 ff fid.instr. Abb.c. forus n.3 ext.verb.sig.Fel. c.quoniam n.5 ext. testib.Fel. c.in nostra n.11 extra eod. Dec.L.fœminæ n.35 ff reg. iur. Cors. in sing. verb. testis el.6 Lup. rep.c. per vestras § 43 n.6 ext. don.int.vir. & vxor. Pet. Gerh. à Petras. sing. 11 Chassan.in consuet.Burg.Rubr.1 § 6 gl.1 n.42 Tir.LL.connub.L.9 n.70 Panorm. cons.52 n.2 lib.1 Alex.cons. 236 n.3 vol.6 Mins. cons.2 n.24 arg.L.1 ff Senator.

Hæc conclusio limitatur primo, Vt non procedat si fœminæ deponerent, pro rei innocentia, masculi verò pro actore. Tunc enim fœminarum testimonium, masculorum, potius est. 2

Barthol.de Belleuz.&Sap.in add.ad Panor.d.c.forus ext.ver.sign. Sap.in addit.ad Panor.d.c.quoniã ibi Fel n.5 ext.prob.Hier.Cuchal.in ad.ad Dec. d.L.fœm.n.35 ff R. Pet. Gerh.d.sing 11 Hipp.de Mars.cons.65 n.45.

Tum per glossam communiter receptam.

c. clerici 81 distinct.

3 Tum quia testes pro reo deponentes, præferuntur testibus ex parte actoris, vel accusatoris; quamuis hi, illis fuerint legaliores.

Abb. c. in nostra n. 4 extra probat: per d. gl. c. clerici 81 distinct.

4 Tum denique, quod absolutio, quàm condemnatio fauorabilior est.

L. Arrianus ff act. & obl. L. absentẽ, ff pœn. Pract. Pap. in for. lib. in act. conf. verb. Seruit. aquæd. n. 28 Fel. c. ex literis n. 4 extra probat. Ias. L. inter pares n. 3 ff re iud. Plot. tr. de in lit. iur. § 6 n. 26 Gomez. var. resolut. lib. 3 c. 3 n. 25 Couar. var. resol. lib. 1. c. 1 n. 2 vers. quarto. Menoch. tr. remed. poss. retin. rem. 3 n. 759 & tr. rem. poss. recup. rem. 1 n. 419.

5 II. Hæc conclusio limitatur: Vt non procedat, si fœmina testis, esset honesta matrona, vitæque integra, masculus verò terræ filius, & sinistræ apud

bonos

bonos opinionis. Hoc enim casu dignius esse fœminæ testimonium, nemo inficias ibit, & expreſsim hoc decidit Affl. c. 1 n. 10 qui testes sint neceſ.

III. Hęc conclusio limitatur, Vt non procedat, si fœminæ testes essent nobiles, viri verò ignobiles. Horum enim testimonium, ab illarum quãdoquidem prægnantiſsima, pro nobilitate, est præsumtio, vincitur. 6

Pet. Gerh. sing. 11 Tir. tr. nobil. c. 20 n. 33 Pet. Roiz. deciſ. Lituan. 3 n. 44 Masc. tr. probat. concluſ. 1095 n 8 volum. 2.

ARTICVLVS XVIII.

SVMMARIVM.

1 *Fœmina non est testis, omni exceptione maior.*

2 *Iuramentum in defectum legitimæ probationis, non potest deferri, ex depositione vnius fœminæ.*

3 *Doctoris vnicuiusq; dictum, secundum legem, quã allegat intelligi debet.*

4 *Intellectus ad c super eo el. extra testibus.*

1 Decimo octauò concludo: Fœminas esse conditionis deterioris, quod in casibus, in quibus illis testimonio suo veritatem coadiuuare indulgetur, testes tamen non sunt omni exceptione maiores.

Dec. L. fœminæ n 35 ff reg. iur. Mar. L. is potest n. 326 ff acquir. hered. Tir. *LL.* connub. L. 9 n. 73 Alex. conf. 70. n. 14 vol. 2 Hipp. de Marf. conf. 5 n. 9. Crauet. conf. 99 n. 5.

2 Hæc conclusio ampliatur, Vt si quis probarit, assertionem suam, testimonio vnius fœminæ, illi non possit deferri, in supplementũ legitimæ probationis iuramentum. Eam ob causam: quia ad hoc: Vt ex vnius testis depositione, ad iurisiurandi delationem perueniatur, oportet, vt is, sit omni exceptione maior.

dd. communiter L. in bonæ fidei C. reb. cred. dd. commu. L. admonendi ff iureiur. Bl rubr. n. 1 de controu. inuest. Tir. LL. connub. L. 9 n. 74 arg. c. ex in-

ex insinuatione, ibi Abb. n. 6 extra procurat.
Et licet quo ad principalem decisionẽ, teneat contrarium.
Abb. d. c. ex insinuatione n. 7 Ripa. L. admonendi n. 179 ff iureiur. arg. c. super eo el. 2 extra testibus.
Tamen horum opinio non consistit, Eã ob causam, quia certum est: Vniuscuiusq; doctoris dictum, secundum legem quam allegat, intelligendum esse. 3
Br. L non solum, § si liberationis n. 7 ff lib. leg. Ias. L. Barbarius n. 44 ff off. præt. Mar. tr. ord. iud. 3 p. 6 p p. act. 2 n. 227 Mar. L. si actor. n. 50 C. procurat. Affl. decis. 73 n. 4 Pet. Gerh sing. 11 ad finem Menoch. tr. remed. pos. adip. rem. 4 n. 870.
Iam verò, si præfatorum dd. opinio, ad textũ d. c. super eo el. 2 referatur consequitur, eam minimè ex isto textu comprobari, quin imò contrarium potius, ex eo enucleari posse. Dum nimirum textus ita habet; respondemus: quod si non est firmatum ma- 4

trimonium inter eos, matre asseuerante ipsos esse consanguineos, non debent coniungi, quia præsumtio est non modica, quod se linea consanguinitatis attingant. Ecce quod dispositio illius capituli non fundetur, in matris assertione sola, sed quod præter matris assertionem erat ibi non modica consanguinitatis præsumtio, ex qua præsumtione, matrisq; assertione, semiplena tandem fit probatio. Igitur matris assertio per se, & sola, semiplena probatio dicenda non est.

Atq; huc vsq; de iudicialibus, personarum, tam principalium, quàm minus principalium, actibus. Restat, vt ad actus extra iudiciales inter viuos, pergamus.

PRI-

PRIMÆ PARTIS PRINCIPALIS, MEMBRVM TERTIVM.

ARTICVLVS I.

SVMMARIVM.

1 *Fœmina non est homo, secundum aliquos, quorum opinio reprobatur.*
2 *Intellectus ad L. si quis aliquid § qui abortionis ff pœn.*
3 *Appellatione hominis, & masculus & fœmina compræhenditur.*
4 *Homo constat, corpore & anima rationali.*

CIrca tertium membrum, primæ partis principalis, in quo, de actibus inter viuos est videndum, concludo primò, Fœminæ deteriorem esse cõditionem, quod quidam asserere ausi sunt, mulierem hominem non esse, cuius opinionis esse videntur 1
Iohan. Fab. § masculis n. 3 Inst. nupt.

Alb. de Gand. tr. malefic. Rubr. de quæst. & torm. n. II Guido de Suzar. tr. indic. & tort. n. 22 Iaf. L. ex facto, n. 49 ff vulg. & Cuiac. obf. lib 6 c. 21.

Pro cuius opinionis fundamento adduci poffet, licet ipfi non allegant,

L. fi quis aliquid § qui abortionis, ibi fi ex eo mulier, aut homo. ff. pœn.

2 Quam tamen opinionem vt defendãt, ipfimet viderint. Ad textum verò § qui abortionis, &c quod attinet, facilis eft refponfio. Hominis enim appellatione, & mafculus & fœmina venit.

L. hominis ff verb. fignif. Alex. L. 2 n 16 ff vulg.

3 Quid igitur mirandum? fi mulieris in ifthac lege fpeciali mentione facta, hominis dictio fubijciatur, quo cafu non nifi mafculum complectitur, ob fpecialem derogationem, per mulieris verbum factam. An non pari ratione fieri potuiffet? Vt viri in fpecie facta mentione, adderetur hominis vocabulum, (puta fi I. C. in illa ipfa lege dixiffet: Si vir qui amatorium poculum exhaufe-

rat,

rat, aut homo perierit) quo casu homo de muliere tantum foret, intelligendus. Nemo tamē tantoperè esset excęcatus, qui, quod vir homo sit, negare præsumeret. Mulierem igitur hominem esse audacter affirmamus. Constat namq; corpore & anima rationali, quæ duo hominem conficere, indubitatum est per trad.

Bl. L. quod dicitur n. 2 ibi Alex. n. 2 ff lib. & posth. Gomez. var. resol lib. 3 c. 3 n. 1 in fine. Rol. à Valle cons. 14 n. 25 vol. 3 text. est c. in quadam § sed aduersus, extra celebr. miss.

Vel aliter, verbum Homo in d. § qui abortionis intelligi potest, vt scilicet de fœtu, qui in vtero est loquatur. Quo casu, nil nos remorabitur, quandoquidem fœtus, tàm mas, quàm fœmina esse potest. Consequenterq; ille textus nostras potius partes adiuuabit, dum nimirum ex hoc intellectu hominem dici, & masculum & fœminam, enucliatur.

ARTICVLVS II.

SVMMARIVM.

1 *Fœmina non est ad imaginem* DEI *condita.*

2 *Fœmina, quo ad rationem & intellectum æquè ac masculus fert* DEI *imaginem.*

3 *Adam solus, verè gloriari potuit, se ad imaginem* DEI *conditum, posteri verò eius ad imaginem Adami sunt procreati.*

1 Secundò concludo: Fœminas deterioris esse conditionis, quod masculus ad imaginem DEI, fœmina verò ad viri imaginem condita dicatur.

c. hæc imago c. mulier 33 q. 5 Vant. tr. nullit. Rubr. de nullit. sent. ex def. iurisd. deleg. n. 71 Mozzius tr. contract. Rubr. de nupt. n. 2.

Hæc conclusio ampliatur, Vt procedat etiam secundum ius diuinum, vti habetur

1 ad Corinth. 11.

2 Intelligitur autem non procedere, quò ad rationem & intellectum. Ratione siquidem pariter, & intellectu, fœmella non

non minus, quàm masculus à DEO est decorata, ad Deiq; imaginem creata.

gl. d. c. hæc imago 33 q. 5 text. est. c. 17 n. 5 Ecclesiastis.

Vt tamen mea fert opinio, nemini, nisi soli protoplasti, hæc verè adpatari potuit gloriatio. Is quippè ad DEI imaginem creatus est, omnes verò Adanigenæ, non ad similitudinem DEI, sed similes sibi scilicet Adamo, ex cuius ossibus etiam Heua prouenit, in hanc lucem sunt procreati, vti de Seth legimus. 3

Geneseω̃s capite 5.

ARTICVLVS III.

SVMMARIVM.

1 *Fœmina non potest docere in Ecclesia.*

2 *Docere virile est officium.*

3 *Fœmina facilè potest, fidei tramites transilire, ideoq; si doceret, multos in præcipitium æternæ salutis, secum raperet.*

4 *Fœmina etiam de iure diuino docere in publico non potest.*

5 *Fœmina etiamsi sanctimonia vitæ sit conspicua, à docendi tamen munere sese temperet.*

6 *Fœmina. sacramenta administrare non debet.*

7 *Abbatissa, concionem in publica congregatione habere non debet, intra claustra verò sui monasterij sic.*

8 *Fœmina potest concionatrix esse, superiore indulgente.*

9 *Contrarium.*

10 *Fœmina tempore necessitatis, & docere & sacramenta distribuere potest.*

11 *Necessitas facit licitum, quod aliàs est illicitum.*

12 *Necessitas aliàs improbatum, probabile efficit.*

13 *Necessitas non habet legem.*

1 Tertiò concludo: Fœminas deterioris esse conditionis, quod concionandi prouinciam de iure nostro obire, nequeant.

c. mulier distinct. 23 c. mulierem 33 q. 5 c. mulier de consecrat. dist. 4 Dec. L. fœminæ n. 41 ff reg. iur. Tir. *LL.* connub. L. 10 n. 32 & L. 12 n. 5 & 10.

2 Ratio est: tum quia docere virile est officium, fœminis non congruens.

d. L.

d. l. fœminæ ff reg. iur. iun. c. quod Dei timorem ibi Panor. n.3 ext. ſtat monach.

Tum quia imbecillitas mentis, in cauſa 3
eſt, quod facilè poſſet, à fidei norma deficere, multosq; ſecum in præceps, ſalutisq; æternæ naufragium abducere.

Panor. c. decernimus n.14 ext. iudic.

Hæc concluſio ampliatur primò: Vt idem quoq; ſit de iure diuino. 4
Nam & Apoſtolus mulierem tacere in Eccleſia iubet.

1 ad Corinth. c. 14 n. 34 & 35. ad Timoth. c.2 n.12.

II. Hæc cõcluſio ampliatur: Vt 5
etiamſi mulier ſanctitate, integritateq; vitæ fuerit conſpicua, nihilo magis ad docendum, ſit idonea.

c. mulier 23 diſt. & c. mulier de conſecrat. diſt.4.

III. Hæc concluſio ampliatur, 6
Vt quemadmodum docere fœmina nequit: ita quoq; à ſacramentorum adminiſtratione ſit arcenda.

d. c.

d.c.mulier d.consecrat,dist.4.

7 IIII.Hæc conclusio ampliatur: Vt nec abbatissa quidem in conuentu publico posit concionari, sed duntaxat intra claustra monasterij apud suas moniales.

Card. Clem. 1 in pr. de relig. dom. Ant. Franc. in add. ad Panor,c.inter cætera extra off.ordin.Ripa c.decernimus n. 62 extra iudic. arg,L. illud ff ad L. Aquil.

8 Hæc conclusio limitatur primò: Vt non procedat, si mulieri superioris autoritate, docendi officium tribuatur.

gl.c.adijcimus 16 q.1 Dec d.L.fœminæ n. 41 ff reg. iur. Barb. in add. ad Panor.c. inter cætera ext.off.ordin.

9 Licet contrarium reprobata glossa, & rectè teneat

Panor. c. decernimus n. 14 ibi Ripa n.62, Vbi hanc posteriorem communem esse attestatur extra iudic.

10 II. Hæc conclusio limitatur: Vt

vt non procedat, necessitate hoc ipsum suadente. Tunc enim fœmina, & docere, & sacramenta distribuere potest.

c. super quibus 30 q.3 d. c. mulier de consecrat. dist.4 Fel. c. pastoralis n.13 extra off. ordin.

Tum quia necessitas facit licitum, quod aliâs est illicitum & prohibitum. 11

text. c. quod non est licitum ext. reg. iur. Ias. L. 1 n.74 ff off. eius cui mand. est iurisd. Lup. c. per vestras § 27 n. 9 extra donat. int. vir. & vxor. Affl. c. 1 § licet Vasallus n. 7 si de feud. fuer. contr. int. dom. & agn. Rol. à Valle cons. 52 n. 25 vol. 2.

Tum quia necessitas, quod aliâs improbatum est, probabile efficit. 12

Bl. L. ad officium n. 3 C. com. diuid. Rol. à Valle consil. 1 n. 69 & 70 vol. 2 cons. 30 n. 22 & cons. 80 n. 2 vol. 3 arg. L. 2 § cum in eadem ff ad L. Rhod. de iactu.

Tum quia necessitas exlex est, nec legũ præceptis subiacet. 13

Br. L. 1 n. 5 per ill. text. C. op. libert. Ias. L.

Iaſ. L. 1 n. 75 ff off. eius cui mand. eſt iuriſd. Iaſ. L. ſi ex toto n. 18 ff leg. 1 Iaſ. L. Marcellus § res quæ n. 5 ff ad Trebell. Bert. tr gabell. 2 p. 8 p. p. n. 8 Pet. Gerh ſing. 100 Cagn. L. quę propter neceſsitatem n. 1 ff reg. iu. Card. Paris. conſ. 31 n. 12 vol. 2 Rol. â Valle conſ. 52 n. 24 conſ. 43 n. 29 vol. 2 text. c. 2 ad finem extra obſerua. ieiun. arg. c. 2 extra deſponſ. impub.

ARTICVLVS IIII.

SVMMARIVM.

1 *Fœmina ad altare, miniſtrare non poteſt.*
2 *Fœmina vaſa ſacra tangere non debet.*
3 *Monialis, altari inſeruientibus, non miniſtrat,*

1 Quartò concludo: Fœminarum in eo deteriorem eſſe conditionem, quod ad altare accedere, presbyteroq́ dum miſſam peragit miniſtrare prohibetur.

c. 1 in fi. ibi Abb. n. 1 extra cohab. cler. & mulier.

Hæc

Hæc conclusio ampliatur primo: Vt & vasa sacrata tangere, & incensa circa altaria circumferre ei nefas sit. 2

c. sanctimonialis & c. sacratas 23 distinct. Specul. tit. de procurat. § 1 n. 2 vers. 30.

II. Hæc conclusio ampliatur: Vt idem sit, siue fuerint sanctimoniales, siue fuerint fœminæ laicæ. 3

d. c. sanctimonialis 23 distinct.

ARTICVLVS V.

SVMMARIVM.

1 *Vxor, marito inuito, nil potest vouere.*

2 *Vxor voti causa, comam sibi abscindens est excommunicata, si marito nolente fiat.*

3 *Vxor non potest vouere ieiunium, vel quid aliud, quo stomachus marito moueretur.*

4 *Fœmina nondum cognita, nullo intercedente quasi mariti consensu, rectè vouet.*

5 *Vxor quæ mariti consensum non adhibuerat, si diu intra monasterij claustra, post professionem, habitusq; susceptionem, commorata fuerit, in monasterio remanet.*

6 *Contrarium.*

Quinto

1 Quintò concludo: Fœminarum in eo deteriorem esse conditionem, quod marito inuito, vouere nequeant.

c. manifestum 33 q. 5 Pract. Pap. in for. lib. quo vx. ag. ad dot. verb. vxor quondam Thadæi n. 1.

2 Hæc conclusio ampliatur primo: Vt si ad actus exteriores vxor processerit, puta comam sibi incidendo, sit ipso iure excommunicata.

Roman. sing. 594 Tir. LL. connub. L 1 n. 21 Matth. de Affl. c. 1 § rursus n. 7 quæ fuit prima caus. Chassan. in consuet Burg. Rubr. 8 § 1 gl. 2 n. 14 text. c. quæcunque 30 distinct.

3 II. Hæc conclusio ampliatur, Vt vxor etiam non possit vouere ieiunium, prandente marito, nec quid aliud religionis ergo facere, quò maritus offenderetur.

gl. d. c. manifestum 33 q. 5 Boer. in consuet. Bitt. stat. person. § 4 gl. 5 in fine.

4 Hæc conclusio limitatur primo: Vt

mò: Vt non procedat in vxore nondũ cognita. Hæc enim religionem quoq;, marito etiam inuito, intrare poteſt.

c. ex publico extra conuerſ. coniugat. Cagn. L. nuptias n. 3 reg. iur.

II. Hæc concluſio limitatur, 5
Nam etſi voto religionis marito non conſentiente & approbante, mulier ſeſe non obliget: attamen ſi mulier, religionem ingreſſa, poſt profeſsionem, habitusq; ſuſceptionem, diu intra clauſtra monaſterij, fuerit conuerſata, conſenſu hoc mariti præuio factitaſſe, præſumitur, & conſequenter, valebit, quod emiſerat votum.

Fel. c. ſicut n. 29 extra ſentent. & re iud. Vaſ. ill. controu. c. 61 n. 26 arg. L. ſi filiusfam. C. petit. hæred.

Quorum opinioni accedendum non videtur, ob textum in contrarium expreſſum. 6

c. quod DEO 33 q. 5.

ARTICVLVS VI.

SVMMARIVM.

O 1 Vxor

1 *Vxor inuito marito, eleæmosinas, pauperibus distribuere non potest.*

2 *Vxor non dat eleæmosinam, nec de dotalibus nec de paraphernalibus bonis.*

3 *Vxor iure largitur eleæmosinam, si verisimili ratione persuasa, maritum illas ipsas daturum credidisset.*

4 *Scire dicimur, quod vehementer opinamur,*

5 *Vxor, existimans maritum eleæmosinas daturum, maiores, quàm ipse facere solitus erat, erogare non debet.*

6 *Vxor inuito marito, donat eleæmosinas, de rebus paraphernalibus.*

1 Sextò concludo: Fœminam deterioris esse conditionis, quod eleæmosinas, inuito marito, distribuere in pauperes nequeat.

gl. c. quod Deo 33 q. 5 Br. L. 1 n. 5 ff rer. amot Paul. de Castr. L. si constante § si vxor n. 4 ff Sol. mat Panor. c. si quis n 4 ibi Belleuz. in addit. extra furt. Panor. in disputat. incip. Sempronius clericus n. 10 Boer. in consuet. Bitur. tt. stat. pers. § 4 gl. 5 in fi. Lup. rubr. § 48 n. 3 extra donat. int. vir. & vx. Tir. LL. connub. gl. 5 n. 218 Chassan.

Chassan.in consuet. Burg.Rub.1 § 5 gl 12 n 34 arg L si sponsus § concessa ff donat. int.vir.& vxor.

Hæc conclusio ampliatur: Vt procedat non tantum respectu bonorum, quæ mariti sunt propria: Verumetiam respectu bonorum dotalium & paraphernalium. Nam nec de illis quidem, consensu mariti non interueniente, eleæmosinam erogare potest: Vt tradunt 2

gl. & dd.communiter, modo allegati arg. L. doce ancillam C. rei vend. & L. hac lege C.pact.conuent.

Hæc conclusio limitatur primò: Vt non procedat, si vxor verisimilibus rationibus mota, expresso mariti consensu non adhibito, opinaretur, eum permissurum, eleæmosinam pauperibus largiri, Tunc enim licitè largitur mulier. 3

Lup. rub. § 48 n. 3 ext. donat.int.vir. & vx.

Cum scire id dicamur, quod vehementer opinamur. 4

gl. L. 2 § pen. verb. sciat ff aq. pluu. arc. gl. L. si duo § penult. verb. non videor ff vti possid. gl. L. Pantonius § rei perduellionis verb. potest quærere ff acquir. hæred. Ias. L. certum n. 5 ff si cer. pet. Pet. Gerh. sing. 80. Vasq. ill. cont. c. 60 n. 14 arg. L. cum quidam § quod dicitur el. 1 & 2 ff acquir. hæred.

5 Quæ tamen limitatio hanc rursus recipit restrictionem, Vt mulier eo casu, non plus eroget, quâm vel maritus facere solitus erat, vel eo casu erogaturus, verisimiliter fuisset.

Br. d. L. 1 n. 5 ff rer. amot. arg. L. si seruus plurium § fin. ff leg. 1.

II. Hæc conclusio limitatur:
6 Vt non procedat, si eleæmosynas egenis daret, nec de rebus dotalibus nec paraphernalibus, sed de ijs bonis, quæ extra dotem & parapherna mulieris proprium patrimonium esse dicuntur.

Lup. d. rubr. § 48 n. 3 arg. L. maritus C procur.

ARTI-

ARTICVLVS VII.

SVMMARIVM.

1 *Zelus cum zelo non confertur, nec meritum cum merito, sed numerus tantum cum numero, in electionibus monialium.*

2 *Zeli ad zelum collatio, in electionibus monialium si fieret, omnia, quæ de alterius vitijs cognita haberent, temerè moniales euomerent.*

Septimò concludo: Fœminæ deteriorem esse conditionem, quod in electionibus monialium non fiat zeli ad zelum, nec meriti ad meritum (vt in masculorum electionibus iuris est) sed numeri duntaxat ad numerum collatio. quodque moniales scrutinio publicato, ad illam elegendi formam, quæ ex numero constat, diuertere nequeant. 1

c. indemnitatibus § vt autem de elect. lib. 6 Tir. *L L.* connub. L. 9 n. 132 & L. 12 n. 14.

Cuius rei rationem, iuris interpretes autumant. Tum muliebrem inconstantiam.

gl. d. c. indemnitatibus § sanè verb. diuertant.

2 Tum garrulitatem, qua si meriti ad meritum fieret collatio, quæcunque imis sub pectoribus essent abscondita propalarent, atque temere effutirent.

Ioh. And. & Dom. à S. Gemin. d. § vt autem.

ARTICVLVS VIII.

SVMMARIVM.

1 *Fœmina ad dignitates non potest aspirare.*

2 *Fœmina non potest, etiam sine administratione habere dignitatem.*

3 *Fœmina ex concessione principis fruitur dignitate.*

4 *Filia, patris clarissimi, est clarissima.*

5 *Vxor dignitatem mariti participat.*

6 *Vxor mariti radijs illustratur.*

7 *Idem honor qui debetur marito, debetur quoque vxori.*

8 *Vidua retinet dignitatem mariti defuncti.*

9 *Vidua regis, dicitur regina.*

10 *Priuilegium dignitatis, etiam dignitate finita remanet.*

11 *Vidua ingrediens religionem, dignitatem ratione, mariti defuncti consecutam perdit.*

12 *Dignitas, qua vxor ex mariti radijs illustratur, natalium dignitate præstantior.*
Experientia rerum est magistra.

13 *Præstantius, quandoq; id est, quod citius est interitui obnoxium.*
Ratio naturalis, pro lege allegari potest ibidem.

14 *Dignitas, quæ ex patre in filiam, ex marito in vxorem deriuatur, nominetenus est dignitas.*

15 *Maritus si consecutus est, à collectis immunitatem, isthæc immunitas ad res vxoris non porrigitur.*

16 *Priuilegium membris academiæ Francofordianæ, ex clementia illustrißimi Principis Electoris Brandeburgici, &c. concessum, vt à collectis extra ordinarijs, quas vulgo den Schoß nuncupamus, sint immunes, extenditur ad bona earum, quæ, membris, & incorporatis academiæ sunt nuptæ.*

Octauò concludo: Deteriorem etiam in eo esse conditionem fœminarum, quod ad dignitates aspirare non possunt. 1

d.L. fœminæ ibi gl, Br. Dec. Cagn. & dd. ff reg. iur.

2 Hæc conclusio ampliatur, Vt nec dignitate sine administratione frui possit fœmina.

arg. L. 2 ff reg. iur. iun. L. 1 § & generaliter ff leg. præstand.

3 Quod tamen verum non est, si princeps illis idipsum rescripto suo, indulgeat, atque ita intelligendus.

Bl. iuraque per eum allegata in L. vn. n.6 C. mulier. lib. 10.

4 Hæc conclusio limitatur primò: Vt non procedat, in personarum clarissimarum filiabus: Patres enim clarissimi dignitatis suæ, filias participes faciunt.

L. fœminæ ibi gl. Br. Bl. ff Senat.

5 II. Hęc conclusio limitatur: Vt locum non habeat in fœmina, quæ maritum clarissimum, spectabilem, vel illustrem sortita est, hæc enim mariti dignitatem participat.

L. vlt C. nupt. L. mulieres ibi Br. & Luc. Penna C. incol. lib. 10 L. mulieres ibi Br. & Luc. de Penna, C. dignit.

nit. lib. 12 Br. L. vlt. n. 2 ibi Paul. de Cast. n. 3 Iaſ. n. 15 C. verb. ſignifi. Abb. c. ſuper eo el. 2 n. 3 ibi Fel. n. 1 extra teſtibus Coraſ. lib. 2 Miſcell. iur. c. vlt. n. 9 Chaſſan. in conſuet. Burg. Rub. 9 § 7 n. 1 arg. c. de vxore extra ſepult.

Etenim vxorem mariti radijs coruſcare, manifeſti iuris eſt. 6

§ hæc ita auth. conſul. Br. d. L. fœminæ ff Senator.

Eademq; reuerentia, quæ marito, & ei debetur. 7

Bl. L. 1 in pr. n. 1 per ill. text. C. in ius voc.

Quod vſq; adeò verum eſt, vt etiam marito mortuo, dignitatem mariti aſſecutam, vidua permanens retineat. 8

d. L. fœminæ ff Senat. Hip. de Marſ. conſ. 13 n. 3.

Etiamſi fuiſſet rex, poſt enim obitum regis, vidua eius regina dicitur, & regales dignitates obtinet. 9

Panor. c. ex parte n. 2. per ill. text. extra for. comp.

Priuilegium enim dignitatis, etiamſi di- 10

 gnitas

gnitas finita sit, inconcussum remanet.
Bl.c.sedes apostolica n.4 extra rescr. Hipp. de Marf. sing. 107 arg.L fin. ff decur.

11 Fallit autem si fœmina vidua, monasterium ingrediatur, per hunc enim ingressum, dignitatem, quam ex matrimonio contracto sibi conciliauerat, corrumpit & disperdit.
c. scripsit iun.ibi gl.27 q.2.
Etsi autem Baldus velit: præstare eam, quæ à parentibus in filias deriuatur dignitatem præ ea, qua ex mariti consortio fruuntur.
Bl. L. fœminæ arg. ill. text.n.2 & in add n.1 ff Senat.

12 Attamē Baldi sententia, præsertim moribus nostræ ætatis, vix videtur congruere. Præstat enim hodie digniori marito nuptam esse. Nec verò ad priscas maiorum imagines respectus habetur, vt quotidiè experientia, quæ rerum est magistra, edocemur.
c.quam sit de elect.lib.6 Affl. decis.13 n. 18 Cotta in memor. verb. consuetudo,

tudo el. 2 ad finem, & in verb. ignorantes, & verb. libri consulum Bursatus cons. 200 n. 78 vol. 2.

Nec verò vt Baldus argumentatur, cõsequitur: durabilior est isthæc dignitas, ergò efficacior & excellentior: quia sæpissimè id præstantius esse comperimus, quod resolutioni citius est obnoxium. Quò nos vel ratio naturalis ducit, quàm pro lege meritò allegamus. 13

Bl. L. scire oportet § sufficit n. 4 per ill. text. ff excusat. tut. Ias. L. dedi § libertus n. 4 ff condict. caus. dat. caus. non sec. Ias. L. quamuis n. 7 ibi Purp. in addit. ff de in ius voc.

Verum has dignitates, quarum in hac prima & secunda limitatione facta est mentio, nudam generis, & sanguinis, seu nominis nobilitatem esse, vt puta; quod comitis filia, vel nupta comiti, comitissa (vt aiunt) vocetur rectè autumant. 14

Br. L. 1 n. 43 C. dignit. lib. 12 Dec. d. L. fœminæ n. 6 ff reg. iur.

Porrò quæ in posteriori limitatione dicta sunt, 15

cta sunt, vxorem mariti radijs rutilare, eiusq; dignitate inniti, rursus notabiliter restringuntur, vt quo ad personas vxorum, non vero quo ad res, seu patrimonium earundem, verum sit. Maritus quippè si immunitatem à collectis consecutus fuerit, idipsum postea ducta vxore, ad vxoris res, porrigere non poterit, vti hoc in specie decidit.

Luc. de Penna L. mulieres in pr. C. dign. lib. 12 arg. L. Spadonem § liberti ff excus. tut.

Quam quidem decisionem veram esse, in terminis, in quibus loquitur arbitror, vtpotê cum priuilegium immunitatis â collectis singulari personæ tributum est. Illud quippè, cum per ob, & surreptionem sæpius impetretur, odiosum planè est: Secus verò erit in priuilegio certo hominum corpori, vel Vniuersitati indulto, in hoc enim, vt puta ob benemerita concesso, fauor odium præponderat. Igitur maritis concessum, in rebus vxoris patrimonialibus locum habebit.

arg. c. odia de reg. iur. lib. 6 L. medicos C. profess. & med. lib. 10.

Vnde priuilegium, membris, & incorporatis academiæ nostræ, à nouis collectis, vernacula lingua das Vorschoß/ nuncupatis, clementissimè tributum, etiam in rebus dotalibus, paraphernalibus, vel alio quocunque titulo, fœminis, incorporatis academiæ nostræ nuptis, obuenientibus, optimo iure locum habet, recteque ita obseruatur 16

ex prædicto fundamento.

ARTICVLVS IX.

SVMMARIVM.

1 *Maritus ex nobilitate vxoris non nobilitatur, imò è diuerso vxor, ignobili nupta, ignobilis efficitur.*

2 *Caput potius reliquis corporis membris instillat, quàm econtra.*

Maritus caput vxoris ibidem.

3 *Fœminæ melius est nubere, quàm indigno nubere.*

4 *Vidua mariti ignobilis, manet ignobilis, etiamsi ex nobili familia oriunda.*

5 Vidua

5 *Vidua priorem thorum retinet.*
6 *Vidua mariti defuncti imago.*
7 *Regina & similes cui nubunt, illi, nobilitatem suam communicant.*

1 Nonò concludo: Fœminæ in eo deteriorem esse conditionem, quod ipsa quidem radijs dignitatis mariti coruscat, vir autem è diuerso radijs vxoris, non splendescat, imò ignobilitate viri, vxor potius contaminetur, & ignobilis efficiatur.

Br. L. vlt. n. 3 ibi Castr. n. 3 Ias. n. 17 C. verb. sign. Bl. L. 1 n. 2 C. in ius voc. Ias. L. diuortio n. 11 ff Sol. mat. Fel. c. super eo el. 2 n. 1 extra testibus Bl. Nouell. tr. dote p. 10 priuil. 20 n. 9 Lup. rubr. § 31 n. 6 extra donat. int. vir. & vxor. Chassan. in consuet. Burg. rubr. 9 § 7 n. 5 Tir. *LL.* connub. gl. 2 n. 53 arg. L. ingenuæ C. murileg. lib. 11.

2 Ex capite namq; magis, reliquo corpori instillari, quàm è diuerso, & naturæ & rationi conuenit. Vir autem vxoris caput est, vxor mariti corpus.

c. ma-

c.manifestum & c.cum caput 33.q.5. Vndè infero, mulieri melius esse, non nubere, quàm sibi indigno nubere. 3

Bl.L.cum ita n.2 ff cond.& demonst. Castr.L.sed si hoc § cum vir.n.5 arg. ill.text. ff eod. tit.

Hæc conclusio ampliatur: Vt quemadmodum superius diximus, nobilitatem mariti præmortui, manere viduam: ita etiam hoc casu, nobilitas fœminæ, ex consortio mariti ignobilis infecta, post mortem eius obscurata remaneat. 4

Guido Papæ decis.349 Tir.tr.nobilit. c.18 n.38.

Eô quod vidua dum est, priorem thorũ seruare videatur. 5

gl. L. vn. § exactio C. rei vxor. act. Br.L.fin.arg.ill. text. ibi Bl. n.1 Cast. n.1 C.bon.mat.Luc.de Penna L. mulieres in fi.C.dignit.lib.12 Alex. L.cũ quædam n.9 ibi Ias. n.2 ff iurisdict. om. iud. Alex.L.diuortio n.19 ff Sol. matrim.Ias. d.L.fin.n.16 C. verb. signifi. Lup.Rubr. § 11 n. 5 extra donat. int. vir. & vxor. Alciad. tr. præ-

sumt. reg.2 præsumt. 9 n. 3 Constant. Roger. tr. de dote § 15 n.5 Hipp. de Marf. conf.13 n.2 Rol. à Valle conf.14 n.46 & consil.15 n.7 vol.3 Ceph. conf. 423 n.68. vol.3.

6 Quod vsq; adeo verum est, vt vxor viri defuncti sit imago, in qua vir mortuus viuere dicitur.

Bl. L. pignoris n.2 C. pig. act. Rol. à Valle conf.15 n.13 volu.3 Ceph. conf. 416 n. 40 vol.3.

7 Hæc conclusio limitatur, Vt non procedat, in nuptis reginæ, ducissæ, vel comitissæ, hi enim ex lateris, modo enumeratarum personarum, comitatu, illustrantur.

Mart. Laudens tr. princip. conclus. 176 Bl. c. significauit n. 3 extra rescr. Tir. tr. nobil. c. 18 n.39 & 40 arg. L. vn. C. præp. labor. lib.12.

ARTICVLVS X.

SVMMARIVM.

1 *Fœminæ, munerum officiorumq; publicorum sunt incapaces.*

2 Fœmi-

2 *Fœminæ lanificio aptæ.*
3 *Fœmina non potest nummulariam, vel argentariam exercere.*
4 *Fœmina potest argentarij officio fungi, si id reliqui argentarij patiuntur, vel ipsa argentario succedit eiusq; rationes continuat.*
5 *Fœmina potest argentariam exercere, per interpositam, quæ masculus est, personam.*
6 *Fœmina non potest exactrix tributorum constitui.*
7 *Fœmina non potest esse tabellio, vel nuncius.*
8 *Fœmina potest superesse officijs, quæ sui sexus pudicitia patitur.*
9 *Fœmina subit onera patrimonialia, in loco sui patrimonij.*

Decimò concludo: Fœminarum in eo deteriorem esse conditionẽ, quod munerum, officiorumq; publicorum sunt incapaces. 1

d. L. 2 ibi gl. Dec. & dd. ff reg. iur. L. 3 § inter corporalia ff muner. & honor. Specul. tit. de procurat. § 1 n. 2 vers. 22 Neuiz. Syl. nup. lib. 1 n. 9 Luc de Penna L. priuilegio in fine C. in. col. lib. 10 Cephalus cons. 526 n. 39. vol. 4.

2 Nec enim hisce officijs publicis, sed lanificio sunt aptæ.

Coras.lib.2 Miscellan.c.vlt.n.7.

Et vt dicit Ouidius lib. 12 Metamorph. de Cæneo.

——————————*Columq;*
I, cape cum calathis, & stamina pollice torque.

Quod ex nostris refert

Tiraq.*LL*.connnb.L.1 n.62.

3 Hæc conclusio ampliatur primò: Vt fœmina nec possit nummularij vel argentarij officium exercere. Quippè virilis hæc opera est.

L.penult.ibi Br.ff edend.

4 Quæ ampliatio rursus tamen restringitur, vt non procedat, quoties fœminam, argentarij cæteri, argentariam exercere, conficiendo, edendoq; rationes paterentur, vel quando fœmina nummulario succederet, rationesq; ab eo conscriptas, continuaret atque ederet.

L. 1 ibi gl.Br.n.4 Bl. n.4 Castr.n.3 C. edendo Dec.d.L.fœminæ n.23 ff reg. iur.

Restrin-

Restringitur secundò: Nam etsi fœmina, ab argentarij officio sit remota, intelligendum hoc est, si id per se administrare velit: Secus verò est, si per interpositam personam, serui puta, idipsum exercuerit. 5

Alex. de Im. d. L. 1 n. 8 ibi Ias. n. 6 & Purpur. in add. ad Ias. C. edendo arg. L. prætor § sed etsi seruus ff eodem tit.

II. Hæc conclusio ampliatur, 6
Vt fœmina non possit exactrix tributorum seu collectarum constitui.

Luc. de Penna L. vn. in pr. C. mulier & in quo loc. lib. 10 Dec. d. L. 2 n. 23 arg. ill. text. ff reg. iur. Baptista de Hieronym. in suo consil. 2 quod positum est in tr. Mozzij de contractibus tit. de societate n. 30.

III. Hæc conclusio ampliatur, 7
Vt mulier non possit esse tabellio siue nuncius.

Chassan. in consuet. Burg. Rubr. 1 § 6 n. 40. arg. d. L. 2 ff reg. iur.

8 Limitatur autem: Vt non procedat, in hisce muneribus atque officijs, quæ sexus pudicitiæ non sunt nociua. Hæc enim fœminis mandari possunt.

arg. L. 1 & toto tit. ff vent. inspic.

Vnde recte id officij subit fœmina, vt num grauida sit, nec ne aliqua fœmina dijudicet, item vt maleficia, reliquarum fœmellarum denunciet, vt hoc in specie decidunt,

Br. d. L. vn. n. 19 ibi Ang. n. 10 Luc. de Penna verbo capax & dd. C. mulier & in quo loc. lib. 10 Dec. d. L. fœminæ n. 24 ff reg. iur.

9 II. Hæc conclusio limitatur: Vt non procedat, quo ad munera patrimonialia, ad ista enim mulier in loco patrimonij sui tenetur.

Br. d. L. vnica n. 3 per ill. text. ibi Bl. n. 2 C. mulier lib. 10.

ARTICVLVS XI.

SVMMARIVM.

1 *Fœminæ non sunt vocandæ in legislatione.*

2 *Fœmi-*

2 *Etiam Augusta non vocatur, dum Lex conditur.*

3 *Fœmina in legis promulgatione non adhibetur siue fuerit lex, seu constitutio generalis, siue municipalis tantum.*

4 *Fœmina, excellenti scientia nobilitata, potest adhiberi, intra priuatos parietes in consilium dum de lege aliqua statuenda, est tractatus.*

5 *Fœmina adhibetur, ad legalem decisionem componendam, si res quas decisio tangit, ad fœminas spectant.*

6 *Augusta vel regina, si à suo imperatore vel rege, vicem tenentes sunt relictæ, ipsæ legem condere possunt, tantoq; magis, absq; eis lex ferri non potest.*

Vndecimò concludo: Fœminarum deteriorem esse conditionẽ, quod non vocantur, dum de lege ferenda agitur. 1

Br. L.1 n. 1 & 6 per ill. text. ibi Castr. n.4 Ias. n.13 ff legib. Paris. de Put. tr. Synd. § dicitur autem n. 6 Dec. L. fœminæ n.36 ff reg. iur. Cotta in memor. verb. masculinum Alex. ab Alex. genil. dier. lib. 4 c.3 carta penult.

Tir.LL.connub.L.1 n. 83 Asc. Clem. tr.pat.pot. c.4 n 18.

Licet contrarium teneat Ias. sibi contrarius, cuius doctrina recepta non est, in L. admonendi n.104 lect.2 ff iureiur.

2 Hæc conclusio ampliatur primò: Vt procedat etiam in Augusta: Nam nec Augusta quidem, dum lex cõditur, vocatur.

gl. L. princeps ff legibus Ias. d.L.1 n. 14 ff eod. Dec. d. L. 2 n.36 ff reg. iur. Asc. Clem. d.c.4 n. 18 arg. L. si Augustæ ff leg.2.

3 II. Hæc cõclusio ampliatur: Vt procedat non tantum, vbi lex, seu constitutio generalis est sancienda: verumetiam tunc, cum statutum, certi cuiusdam municipij, vel villæ est formandum.

Luc. de Penna L. nominationũ vers. 4. quæritur C. decur. lib.10.

4 Hæc conclusio limitatur primò: Nam etsi mulieris in ferenda lege, non attendatur suffragium, non tamen

abs

abs re est, vt intra priuatos parietes, si persona sit, insigni scientia decorata, in consilium adhibeatur.

Ias. d. L. 1 n. 13 ff legibus Dec. d. L. fœminæ n. 36 ff reg. iur. Neuiz. Syl. nupt. lib. 4 n. 28 Tir. LL. connub. L. 11 n. 2 Old. cons. 95 n. 11 arg. § hæc autem omnia auth. vt iud. sin quoque suffr.

II. Hęc conclusio limitatur: 5
Vt non procedat, si super disceptatione mulieres tangente, puta de obstetricibus, vel eius generis aliis, legalis requireretur decisio. Tunc enim vota mulierum minimè reiiciuntur.

Ias. d. L. 1 n. 14 ff legibus Asc. Clem. tr. pat. pot. c. 4 n. 18 arg. L. 1 § 1 ff var. & extraord. cognit.

III. Hęc conclusio limitatur, 6
Vt non procedat, si Augusta, regina, vel alia princeps, à marito Augusto, rege, vel principe constituta sit vicaria, seu vicem tenens. Tunc enim tantum abest, vt in lege condenda non audiatur, vt etiam ipsamet, legis condendæ

poteſtatem habeat. Quandoquidem ea tunc fruitur, quam coniunx habet, iuriſdictione.

Paris de Put. tr. Synd. § dicitur autem n. 8 arg. L. 1 § qui mandatum ff off. eius cui mand. eſt iuriſd. & L. oſſa. § in hac ff releg. & ſumt. funer.

ARTICVLVS XII.

SVMMARIVM.

1 *Fœminæ conſuetudinem non inducunt.*

2 *Fœminæ inducunt actibus ſuis conſuetudinem, in rebus, & cauſis ipſas tangentibus.*

3 *Fœminæ inducunt conſuetudinem, ſi actus eorum ſuperior, vt conſuetudinem confirmarit. Confirmatio ſuperioris, omnem defectum formæ, perſonæ, & ſolennitatis ſupplet. ibid.*

1 Duodecimò concludo: Fœminarum deteriorem eſſe conditionem, quod ex actibus earum exordiri, conſuetudo non poſsit.

Br. L. 1 n. 6 ibi Iaſ. n. 14 ff legib. Panor. c. f. n. 8 extra conſuet. Rom. ſing. 82 Ang.

Ang. Aret. § ex non ſcripto n. 33 Inſt. iur. nat. gent. & ciu. Dec. d. L. fœminæ n. 37 ff reg. iur. Tir. LL. connub. L. 1 n. 83 Aſcan. Clem. d. c. 4 n. 18 Ab. conſ. 53 n. 1 vol. 2 arg. L. de quibus ff legibus.

2 Hæc concluſio limitatur primò: Vt non procedat in vſu ſeu conſuetudine, ipſas mulieres duntaxat, tangente.

Lanfr. Balb. deciſ. 117 arg. L. 1 § 1 ff var. & extraord. cogn. iun. d. L. de quibus ff legib.

3 II. Limitatur: Vt non procedat, ſi actus à fœminis geſtos, ſuperior tanquã conſuetudinem confirmaſſet. Tunc enim conſuetudo, omninò per fœminas induceretur. Quandoquidem confirmatio ſuperioris, omnem defectum formæ, perſonæ, & ſolennitatis ſupplet.

Bl. L. 1 n. 2 per ill. text. ff confir. tut. Iaſ. L. more n. 40 ff iuriſd. om. iud. Ceph. conſ. 304 n. 210 vol. 3 arg. L. iure noſtro § fin. cum lege ſeq. ff teſt. tut. L. adoptio ff adopt.

ARTICVLVS XIII.

SVMMARIVM.

1 *Fœminæ liberos in potestate non habent.*
2 *Rationi non congruit, vt qui in alterius potestate sunt, alios in potestate habeant.*
3 *Galli liberos in potestate non habent.*
4 *Reuerentia, honor, & cultus, quæ patri exhibentur, etiam matri præstanda sunt.*
5 *Statutum, quo æqualis matri ac patri in liberos potestas tribuitur, validum est.*
6 *Mater tutrix suorum liberorum, eos in potestate habere dicitur.*
7 *Verbum potestatis est æquiuocum, & secundum subiectam materiam intelligendum.*

1 Decimo tertiò concludo: Fœminarum conditionem deteriorem esse, quod liberos in potestate non habeant.

§ fœminæ Inst. adopt. § cæteri Inst. hæred. qualit. & differ. L. nulla ff suis & legit. L. 4 ff curat. fur. L. illud. § ad testamenta ff bon. poss. cont. tab. gl. c. ex parte el. 2 extra appellat. Azo in sum.

in sum. C.pat.pot Abb.c.2 n.2 extra conuers. in fidel. Chassan in consuet. Burg.Rubr.6 § 6 gl.2 n.1 Dec. L.fœminæ n.49 ff reg. iur.Pinel. Rubr.p.2 n. 22 C. bon. mat. Asc. Clem.tr. pat. pot. c.3 n.15 & 18.

Cuius rationem licet alij, aliò trahant, mihi genuina hæc esse videtur ratio, quod mulieres semper, vel sub potestate parentum, vel maritorum, vel fratrum, vel tutorum ponantur: Iam verò rationis non est alios habere, in potestate, quæ suæ potestatis non est. 2

arg. § minores Inst. excus. tut. L. si quis ex argentarijs § prætor ait ff edend. § damus autem auth. sanctiis. episc.

Hæc conclusio ampliatur, Vt procedat non tantum apud illos, qui iure communi viuunt: verumetiam apud eos, qui viuunt secundum statuta, & consuetudines, singulorum regnorum, puta apud Gallos. Cum enim apud hos liberi, nec in sacris quidem paternis sint. 3

secun-

secundum gl. § 1 Inst. pat. pot. quam sequuntur Alex. in add. ad Br. L. placet ff acquir. hæred. Bl. c. 1 n. 4 an mar. succ. vxor. in benefi. Alex. L. fin. n. 5 ibi Ias. n. 4 C. qui test. fac. poss. Ias. L. frater à fratre lect. 1 n. 33 ff condict. indeb. Ias. L. quodcunq; in pr. n. 1 ff verb. obl. Ripa L. moribus n. 21. ff vulg. Abb. d. c. 2 n. 6 extra conuers. in fid. Boër. in consuet. Bittur. tt. stat. person. § 2 gl. vnic. Cotta in memor. verb. Francigenæ, qui Igneum Barbat. & Bertach idem tenentes allegat.

Licet de veritate istius glossæ dubitarit,

Bl. c. 1 § si duo fratres n. 5 de duob. frat. de no. benef. inuest.

Eamq; expressim, tanquam falsam reijciant.

Aldob. § 1 Inst. pat. pot. Pirrh. in consuet. Aurel. tit. de feud. c. 41 & in tit. quib. mod. ius pat. pot. solu. Pinel. rubr. p. 2 n. 9 C. bon. mat. Asc. tr. pat. pot. c. 2 n. 2.

Multo

Multo minus matres, eos sub potestate habebunt.

arg.c.licet vniuersis ibi gl.verb.multominus extra testib.L.1 C.neg.gest. L.nec ex vera C. acquir.poss.

Hæc conclusio limitatur primò: Vt non procedat quò ad reuerentiam, & pietatem, parentibus exhibendam. Parentum enim, etsi inæqualis potestas sit, æqualis tamen pietas, par honor atq; cultus debebitur. 4

L.4 ff cur. fur. dand. L.fin.C.in ius voc.L.4 vers.parentes & L.parentes ff eod.tit. Pinel. rubr.p.2 n.21 C.bon. mat. Asc. Clem. tr. pat. pot. c.3 n.18 in fine.

II. Hæc conclusio limitatur, Vt non procedat, statuto vigente, quo potestas isthæc ad matrem quoq; porrigitur. Eiusmodi enim statutum validum est. 5

per trad.Alex.in add. ad Br.d.L.placet ff acquir.hæred.iun. § sed naturalia Inst.iur.nat.gent. & ciu.

Hæc

6 III. Hæc conclusio limitatur: Vt non procedat respectu matris, suorum liberorum tutricis. Huius enim sub potestate liberi esse dicuntur.

gl.d. c. ex parte, el.2 per ill. text. ext. appellat. Chassan. in consuet. Burg. Rub.6 § 6 gl.2 n.3.

7 Quod quidem verum in se erit, non tamen, vt potestas, quæ matris tutricis est, illi, quæ paterna dicitur potestas, adæquari possit. Quandoquidem potestatis verbum æquiuocum est, & secundum subiectam materiam intelligendum.

Ascan.tt.pat.pot. c.1 n 4 ex gl. § rursus verb.potestate Inst.action.

ARTICVLVS XIIII.

SVMMARIVM.

1 *Mater non habet potestatem occidendi filiam in adulterio depræhensam.*

2 *Statutum tribuens matri, æqualem cum patre potestatem, non tamen tribuit ius vindictæ, in filiam adulteram.*

Deci-

Decimoquarto concludo: 1
Fœminæ deteriorem esse cōditionem, quod matri ius occidendi filiam in adulterio depræhensam non competit, sed soli idipsum patri, ob consilij maturitatem tribuatur.

L. patri ff ad L. Iul. de adult. Ang. Aret. tr. malefic. verb. che me hay adulterato lalmia donna n.13 Chassan. in consuet. Burg. Rubr. 4 § 1 gl. 2 n. 20 Pinel. Rubr. p. 2 n. 19 C. bon. mat.

Hæc conclusio ampliatur, Vt 2
procedat etiamsi statuto matri in liberos, potestas esset tributa, nihilò enim magis filiam in flagranti adulterij crimine deprænsam occidere posset. Cum hic casus, tanquam valdê exorbitans & acerbus, sub generali statuti dispositione non contineatur, ideoq; sub iuris communis dispositione remanebit.

arg. L. si extraneus ibi Br. n. 1 Bl. n. 2 Ias. n. 1 ff condict. caus. dat caus. non sec. L. commodissimè ff lib. & posth. Br. L. si cum dotem n. 1 ff sol. mat. Boer. in consuet. Bitur. tt. præscript.

§ 6 gl. 2 Affl. decis. 238 n. 1 Caualc. tr. tut. & curat. n. 82 Card. Paris. cons. 41 n. 14 cons. 90 n. 7 vol. 2 cons. 4 n. 25 cons. 108 n. 39 vol. 3 cons. 2 n. 83 vol. 4 Brunus cons. 47 n. 11 Ceph. cons. 436 n. 96 vol. 3 Bursat. cons. 51 n. 29 vol. 1.

ARTICVLVS XV.

SVMMARIVM.

1 *Mater non habet ius, ob famis necessitatem distrahendi liberos.*

1 Decimoquintò concludo: Fœminarum conditionem deteriorem esse, eò, quod potestatem distrahendi filios, ob famis necessitatem, lex eis non decreuit,

gl. L. 2 ibi Bl. n. 4 & communiter dd. C. pat. qui fil. distr. Petr. Roiz. decis. Lituan. 3 n. 248 Pinel. Rubr. p. 2 n. 20 C. bon. mat. Asc. Clem. tr. pat. pot. eff. 1 n. 20.

Ratio hæc est. Nam hoc ius ex patria potestate promanat. Qua mulieres destitui,

ſtitui, paulò ante oſtendimus.

ARTICVLVS XVI.

SVMMARIVM.

1 *Matrum conſenſus non eſt requirendus, in nuptijs vel ſponſalibus liberorum.*

2 *Patris conſenſus de iure Canonico in coniunctionibus liberorum, de honeſtate, non de neceßitate, eſt adhibendus.*

3 *Matrimonium, ſine patris conſenſu, eſt validum.*

4 *Matrimonium, patre irrequiſito, contractum, per ſententiam reſcindi non debet.*

5 *Pater filiam, quæ ſine ſua voluntate, etiam indigno, nupſerat, dotare tenetur.*

6 *Statutum, matris conſenſum in nuptijs liberorum interuenire præcipiens, validum non eſt.*

7 *Statutum vtriuſq; parentis conſenſum requirens, in liberorum copulationibus, dato, quod valeat, interpretandum tamen eſt, vt matris conſenſus patre ſuperſtite, non ſit neceſſarius.*

8 *Matris conſenſus, iure ciuili de honeſtate duntaxat, patre non exiſtente, adhiberi debet.*

9 *Matris conſenſus deſideratur, de iure Ciuili, quoties, pater moriens, in eius arbitrio, collocatum eſſe voluit, cui filia nuberet.*

10 *Matris conſenſus, non eſt neceſſarius, etiamſi pater il-*

ter, illum necessarium, disposuisset, si mater luxuriosè vixerit.

1 Decimosextò concludo: Fœminarum deteriorem conditionem esse, quia earum consensus & consilium in nuptijs, vel sponsalibus liberorum non requiritur.

arg. L. in sponsalibus L. in potestate, L. sed ea ff sponsal. L. 2 L. 3 L. si pater L. qui liberos L. si patre L. filius L. filiusfam. L. non est matrimonium ff rit. nupt. L. si pater C. sponsal. L. 2 L. si vt proponis la. 1 & 2 L. nec filium, L. viduæ, L. in coniunctione C. nupt. L. 3 § si emancipatus ff bon. poss. contra tab. Inst. nupt. in pr. c. honorantur, 32 q. 2 c. 1 c. nostrates 30 q. 5.

2 Hæc conclusio ampliatur primò: Vt procedat non solum de iure ciuili: verumetiam de iure Canonico. Multominus enim de iure Canonico, matrum consensus hisce casibus requirendus est. Quandoquidem etiam eorum parentum, qui in potestate liberos habent,

habent, duntaxat de honestate, non verò necessitate, adhibendus sit consensus.

Ioh.de Plat.Inst. de nupt.n.4 Couar. in epit. 4 lib. decretal. 2.p. c.3 § 8 n. 1 vbi hanc communem, & receptissimam omnium opinionem attestatur.

Imò sine patris consensu cõsummatum sit validum. 3

c. fin.36 q.1 Lup. c.per vestras notab. 3 § 17 extra donat. int. vir. & vxor. Plot.tr. de in lit iur.§ 7 n. 9 vbi hanc communem esse opinionem attestatur.

Adeò quidem vt per sententiam rescindi non possit. 4

Couar.d.c.3 § 8 n.1.

Vtq; pater, filiam, sine consensu eius nubentem, etiam indigno, dotare, omnimodo teneatur. 5

Lup.c.per vestras notab.3 § 10 cum seqq. extra don.int. vir. & vxo.

II. Hæc conclusio ampliatur, 6
Vt procedat etiamsi statutum in con-

trarium, quo, consensum matris, in coniunctionibus liberorum adhibendum, esset dispositum, extaret. Tale enim statutum, contra iuris Canonici dispositiones, per se, & ipso iure, tanquam à non habentibus potestatem, taliter statuendi, factum, nullum est.

per gl. Inst. nupt. in pr. verb. debeat iun. c. manifestum 23 q. 5.

7 III. Hæc conclusio ampliatur, Vt procedat, etiamsi statuto, consensus patris & matris requireretur. Nam posito, quod statutum valeat, patre tamen superstite, matris consensus, non est, vt interueniat, necesse.

Plot. tr. de in lit. iur. § 7 n. 23 per trad. L. Gallus § quidam rectè ff lib. & post.

8 Hæc conclusio limitatur primò: Nam de iure Ciuili matris consensus, de honestate duntaxat requiritur, patre scilicet non existente.

L. 1 & L. in coniunctione C. nupt.

9 II. Hæc conclusio limitatur:

Vt

Vt non procedat de iure ciuili, quando in arbitrio matris, pater esse voluit, cui filia communis nuptui collocaretur. Tunc enim, eius consensus, & consilium requirendus est.

L. quanquam ff rit. nupt.

Quod rursus sublimitatur, vt non procedat, si mater luxuriosè vixerit. 10

Plot. d. tr. de in lit. iur. § 7 n. 33.

Atq; hæc quidem de iure Ciuili & Canonico, licet haud paululum, in consistorijs nostris, immutata reperiantur.

ARTICVLVS XVII.

SVMMARIVM.

1 *Matri non quæritur, vsusfr. bonorum aduentitiorum.*

2 *Matri quæritur aduentitiorum vsusfr. testatore, cuius bona fuerant, ita iubente.*

Decimoseptimò concludo: Fœminarum conditionem deteriorem esse, quod matri, reliquisq; fœminini sexus ascendentibus, vsusfr. bonorum 1

nec profectitiorum, nec aduentitiorum quæritur.

arg. L. 2 C. bon. mat. & L. 1 C. bon. quæ lib.

2 Hæc conclusio fallit: Si testator cauerit, in vltimo suo eulogio, vt patre non superstite, vsusfr. aduentitiorum ad matrem pertineat. Non enim quin hæc dispositio valida sit, est dubitandum.

arg. gl. auth. item hæreditas verb. forsan. C. bon. quæ lib. iun. § disponat. auth. nupt. c. tua nobis ibi gl. 2 extra testam.

ARTICVLVS XVIII.

SVMMARIVM.

1 *Mater non potest remittere actionem iniuriarum filio suo quæsitam, quod tamen patri permissum est.*

1 Decimooctauò concludo: Fœminarum conditionem deteriorem esse, quod mater, sicuti pater, actionem iniuriarum filij, remittere nequit.

arg.

arg. L. ſed. & ſi vnius § filiofam. ff iniur.

ARTICVLVS XIX.

SVMMARIVM.

1. *Fœmina non poteſt adoptare.*
2. *Adoptio, ad nominis, familiæq; conſeruationem eſt inuenta.*
   Conſeruatio familiæ, fœminarum non intereſt.
3. *Fœmina non poteſt adoptare, niſi ex reſcripto principis, ſuperiorem non recognoſcentis.*
4. *Fœmina quæ ex principis conceſſione adoptauerat, liberos tamen in poteſtate non habet.*
5. *Adoptio naturam imitatur.*
6. *Reſcripta Principum ſtricti iuris ſunt.*
7. *Fœmina poteſt adoptare principe concedente & ſolatio liberorum amiſſorum id flagitante.*

Decimononò concludo: Fœminarum conditionem deteriorem eſſe, quod liberos adoptare, ſcilicet arrogando, nequeunt. 1

§ fœminæ ibi Ang. n. 1 Ioh. de Plat.

 n. 18

n. 18 Porc. n. 3 Kling. n. 5 & dd. Inst. adopt. L. mulierem, ibi Bl. C. eod. L. si suspecta § fin. ibi Br. ff inoff. testa. Azo in sum. n 4 C. adopt. gl. nostra hîc Specul. tit. de procur. § 1 n. 2 vers. quartus Bl. § in pluribus n. 3 Instit. adopt. Dec. L. fœminæ n. 50 ff reg. iur. Mart. Laud. tr. principe conclus. 26 Ioh. Iac. de Leon. int. consil. Bruni cons. 114 n. 237.

2 Cuius rei rationem, alij licet aliò referant, ea tamen potissimum videtur esse: Quod adoptio inuenta sit, ad nominis familiæq; conseruationem & propagationem, vt id ciuiliter efficeretur, quod per naturam non licebat. Quæ ratio in fœmina locum non habet, fœminæ siquidem non interest, familiæ conseruatio, nec si vellet, nomẽ propagare posset. Vndè adoptio frustrà, & sine effectu ad fœminas produceretur.

arg. L. liberorum & L. pronunciatio in fi. ff verb. signifi.

3 Hæc conclusio ampliatur primò: Vt mulier nec per rescriptum quidem

dem inferioris â principe adoptare possit. Quapropter, nec Comitis Palatini potestas hac casu sufficiet.

Ang. Aret. d. § fœminæ n. 1 Instit. adopt. arg. d. L. mulierem C. eod. tit.

II. Hæc cõclusio ampliatur, Vt arrogatione per fœminam ritè recteq; peracta, liberos tamen in potestate non habeat. 4

gl. d. § fœminæ verb. amissorum Instit. adopt.

Tum quia adoptio, naturam imitatur. 5

§ minorem Inst. adopt.

Tum quia rescripta principum, stricti iuris sunt, strictè intelligenda atq; moderanda, vt quantum fieri potest, iuri communi nil derogent. 6

arg. L. si quando C. inoff. testam fac. trad. Ias. L. præses n. 6 C. transact. Menoch. tr. rem. poss. rec. rem. 6. n. 23 & 24.

Limitatur autem hæc conclusio: Vt non procedat duobus concurrentibus I. si id fiat ipsomet principe rescribente, II. si in solatium libero- 7

rum, in acie amissorum, mulier hoc flagitet.

d. § fœminæ & d. L. mulierem.

ARTICVLVS XX.

SVMMARIVM.

1 *Fœminæ liberos emancipare nequeunt.*
2 *Priuatio præsupponit habitum.*

1 Vigesimò concludo: Fœminarum deteriorem esse conditionē, quod liberos emancipare nequeunt.

Bl. L. mulierem in fi. per ill. text. C. adopt.

2 Neq; id immeritò, cum enim in potestate liberos non habeant, nec emancipatio subsequi potest. Cùm iuris sit, priuationem, habitum suum præsupponere.

arg. L. decem ff verb. obl. Pract. Pap. in for. respons. rei conu. verb. saluis aliis exception. n. 9 Lup. c. per vestras § 12 n. 1 extra donat. int. vir. & vxor. Ronch. rubr. n. 83 ff duob. reis Menoch. tr. remed. poss. recup. in prælud-

prælud. n. 1 & remed 13 n. 53 Ceph. conſ. 383 n.23 conſ. 436 n.51 conſ. 448 n.2 vol.3.

ARTICVLVS XXI.

SVMMARIVM.

1 *Mater non poteſt impetrare, vt filius naturalis tantum, legitimatione donetur.*

2 *Mater à ſolo principe, vt filius naturalis tantum legitimetur, impetrare poteſt.*

3 *Mater filium naturalem, legitimatum, in poteſtate, nihilo magis habebit.*

Vigeſimo primò concludo: 1
Fœminarum deteriorem eſſe conditionem, quod mater naturalis illegitima filius naturalis tantum, vt legitimetur, impetrare non poteſt.

Bl. d. L. mulierem n. 1 per ill. text. C. adopt. Dec. d. L. 2 n. 52 ff reg. iur. Ang. Aret. d. § fœminæ n. 1 Inſt. adopt.

Hæc concluſio limitatur, Vt 2
non procedat, præcedente principis oraculo.

arg.

arg. text. d. L. si suspecta § fin. ff in-off. testam.

3 Quo tamen casu filium legitimatum, similiter in potestate non habebit.

Ang. Aret. d. § fœminæ per gl. ibi verb. amissorum iun. § fin. auth. rest. & ea quæ par. vndec. mense.

ARTICVLVS XXII.

SVMMARIVM.

1 *Fœminæ familiæ suæ caput & finis est.*
2 *Soror dicta, quasi seorsim nata.*
3 *Filia desinit esse de familia patris, quam primum alicui desponsatur, & ex eo tempore familiam desponsati sequitur.*
4 *Priuilegium concessum alicui pro se, & suis descentibus, ad filias nuptas, non porrigitur ex receptiori.*
5 *Sponsa adhuc nondum viripotens, de familia tamen sponsi esse censetur.*
6 *Vidua dicitur esse de familia mariti defuncti.*

1 Vigesimosecundo concludo: Fœminarum cõditionem deteriorem esse: quod stirpem immarcescibilem non

non tuentur, nec generis immortalitati conducunt, sed familiæ suæ, quæque & caput, & finis est.

L. pronunciatio in fi. ibi Alc. ff verb. signifi. Tir. V. R. p. 1 § 1 gl. 9 n. 198 Tir. *LL.* connub. L. 1 n. 31 Pinel. L. 3 n. 29 C. bon. mat. Ripa respons. 79 n. 5 Rol. à Valle cons. 82 n. 16 vol. 3.

Hinc sororem dictam putant, quasi seorsim natam, ideo, quod ab ea domo, in qua nascitur, separetur, & in aliam familiam transgrediatur, vt ex Labeone I. C. lib. 4 ad edict. refert. 2

Tir. *LL.* connub. L. 1 n. 31.

Hæc conclusio ampliatur, Vt non solum morte: verumetiam connubio, hic finis familiæ inducatur. Quamprimum enim nuptui datur, amplius in familia patris non est, sed generi, insita est, sui mariti. 3

Br. L. quicunque per ill. text. C. re milit. lib. 12 Fel. c. super eo el. 2 n. 2 ext. testib. Matth. de Affl. c. 1 § item si fidelis n. 24 quib. mod. feud am. text. L. pen. § Iulianus ff quod fals. tut. auth.

Hinc

4 Hinc priuilegium cõcessum alicui pro se, & suis descendentibus, ad filias nuptas non extenditur, vt habet communior opinio.

Br, L. quoties n. 2 per ill. text. C. priuil. scol. lib. 12 Fel. c. nouit n 2 extra iudic. Ias. L. cum quædam puella n. 3 ff iurisd. om. iud. Ias. L. 1 n. 18 ff const. princ. Hipp. de Mars. rubr. n. 113 ff fideiuss. Hipp. de Mars. L. vn. n. 220 C. rapt. Virg. Ferratius caut. 29 in fi. vbi Laur. de Palat. & Natt. idem tenentes allegat. Campeg. tr. dote p. 5 q. 71 n. 1 Mart. Laud. tr. priuil. concl. 82 Barb. in add. 1 ad Bl. L. voluntas C. fideic. Fel. c. de monialibus ad fin. extra sent. excom. Cotta in memor. verb. episcop. dignitas. Tir. LL. connub. L. 1 n. 34 qui Ang. Ioh de Plat. Rom. Corn. Cur Iun. Rip. Mar. Soc. Iun. idem tenentes allegat.

Et hanc esse receptiorem opinionem ex Socino nepote, attestatur

Pinel. L. 3 n. 34 C. bon. mat.

Licet multi in contrarium eant.

qui

qui ibi obuiam sunt.

II. Hæc cõclusio ampliatur: Vt procedat etiam in sponsa, quæ adhuc non sit viripotens. 5

Bl.d.L.penult. § an in patrem n.2 ff quod falſ. tut.aut. Bl. L. maximum. n.31 C. lib. præter.

III. Hæc conclusio ampliatur: Vt procedat, etiam in vidua. Nam & vidua, familiam defuncti mariti retinet. 6

Br. L. fin. n. 2 per ill. text. C. verb. signif.

ARTICVLVS XXIII.

SVMMARIVM.

1 *Liberi sequuntur familiam, & nomen patris non matris.*

2 *Liberi sequuntur patriam & originem patris non matris.*

3 *Liberi sequuntur nobilitatem patris, & orti patre ignobili, matre verò nobili, nobiles non sunt.*

4 *Fœmina in dignitate cedit marito.*

5 Patet

5 *Pater est agens, mater verò patiens.*
Agens dignius est patiente.

6 *Liberi apud Licios, nomen, familiam, & nobilitatem matris sequuntur.*

7 *Liberi patris insignijs, non matris fruuntur.*

8 *Insignia sunt quasi sequela nobilitatis.*
Insignia denegantur, quibus denegatur nobilitas.

9 *Nepos ex filia cognatus est auo materno.*
Insignιorum concessio, ad cognatos non pertinet.

10 *Statutum vel consuetudo quibus iubetur, vt liberi, matris familiam sequantur, vel matris nobilitate, nobilitentur, non valent.*

11 *Statutum vel consuetudo, quibus cauetur, vt ex matre nobili, nobiles sint, valent, quo ad praeiudicium statuentium, & quae territorio statuentium insunt: non verò in praeiudicium: principis, vel rerum extra territorium tali consuetudine vtentium, sitarum.*

12 *Princeps potest nobiles facere illos, qui ex matre tantum nobili, procreati sunt.*
Nobilitas iuris ciuilis est.

13 *Nobilitas, & dignitas omnis, à principe ceu fonte, originem suum deducunt.*

14 *Statutum, vt matre nobiles, nobiles sint valet, si condatur ab illis, qui superiorem non recognoscunt.*

15 Supe-

15 *Superiorem non recognoscens, suo imperio, nil à principis, nisi ambitus ratione, vt scapha à naui differt.*

17 *Omne mixtum aliquid ex vtriusq; sui simplicis naturæ participat.*
Liberi, etsi matris nobilitate nobiles non fiant, clariores tamen efficiuntur.

18 *Liberi à matre, possunt ratione demonstrationis nominari.*

19 *Ilienses, Delphici, atq; Ponti habitatores, peculiari principis indulgentia, matris originem sequuntur.*

20 *Vulgo quæsiti, matris nomen & familiam referunt.*

21 *Pater vulgò quæsitis est omnis & nullus,*

22 *Non entis nullæ sunt qualitates.*

23 *Liberi matris conditionem, ratione status sequuntur.*

24 *Mater ad libertatem consequendam, liberis, tribus temporibus prodesse potest.*

25 *Liberi matrem sequuntur, qui nascuntur, dum matri, de statu controuersia mouetur.*

26 *Liberi nati ex Inquilina domus imperatoriæ, patre decurione, matrem sequuntur.*

27 *Liberi nati ex filia murileguli, eiusdem, qua mater sunt conditionis.*

1 Vigesimo tertiò, fœminarum conditionem deteriorem esse concludo: quod liberi ex eis procreati, nõ earum, sed patrum familiam, & nomen sequuntur.

L. familiæ § fœminarum ff verb. signif. L. cum legitimè ff stat. hom. L. liberos ibi Bl. ff Senat. L. nullus la. 2 C. decur. lib. 10 gl. c. dicat aliquis, verb. sanguinis & in c. vlt. verb. deteriorem 32 q. 4 gl. c. statutum el. 2 verb. inane in fine de hæret, lib. 6 gl. 1 c. vbicunq; de pœn. eod. lib. Bl. L. fin. n. 1 C. ser. fugit. Dec. d. L. 2 n. 68 ff reg. iur.

2 Hæc conclusio ampliatur primò: Vt procedat etiam quò ad patriam, sortitur enim filius vel filia originem eam, vndè pater fuit oriundus.

Br. L. filios per ill. text. C. municip. & orig. lib. 10 Affl. decis. 384 n 4 gl. Inst. ingen. in pr. verb. sufficit, L. assumtio § filius ibi Br. ff ad municip.

3 II. Hæc conclusio ampliatur: Vt

vt procedat etiam, quò ad nobilitatem. Natus enim ex matre nobili, patre ignobile, ignobilis est, nec matris nobilitate adiuuatur.

Bl. d. L. fin. n. 4 C. ser. fug. Bl. L. 2. n. 10 C. iur. emphyt. Bl. L. liberos ff Senat. Panor. c. Raynutius n. 2 extra testam. Fel. c. nouit. n. 2 extra iudic. Fel. c. super eo el. 2 n. 5 extra testibus Ias. L. 1 in pr. n 21 ff verb. obl. Aluar. c. 1 § cæteri n. 7 ibi Matth. de Affl. n. 14 quis dic. dux. cō. vel march. Ang. Aret. § serui autem n. 5 Inst. iu. person. Lup. rubr. § 32 n. 1 extra donat. int. vir. & vxor. Alc. d. L. familiæ § fœminarum ff verb. sign. Tir. tr. nobil. c. 18 n. 20.

Tum quia mulier in dignitate cedit marito, consequenterq; etiam ex ea procreati cedent. 4

L. mulieres C. dignit. lib. 12. & supra diximus.

Tum quia pater agens est, mater verò patiens, vndè cum agens sit dignius, patiente, rationi consonum est, ab eo 5

tanquam à] potentiori denominationem fieri, vt tradunt.

Bl.d.L.fin.Iaſ. Aluar. Ang. & Tir. in locis modo citat.

6 Licios autem omnes, matris nomen, familiam, & nobilitatem, patris repudiata, aſſumſiſſe, ex probatis autoribus referunt.

Lup. d. § 32 n.2 Tir. d.n.24.

7 III. Hæc concluſio ampliatur: Vt etiam quò ad inſignia gentilitia, filius patrem, non verò matrem ſequatur, nec matris inſignijs, vti poſsit.

Domin. à S. Gemin. c. ſtatutum el. 2 n.5 de hæret. n. 6 Alc. d. L. familiæ § fœminarum ff verb. ſignif. Tir. tr. nobil. c. 18 n. 21.

8 Tum quia inſignia, ſunt quaſi ſequela nobilitatis. Ergo quibus nobilitas denegatur, ijſdem etiam inſigniorum vſus impertiendus non eſt.

arg. L. 2 ff iuriſd. om. iud. c. cum quid prohibetur de reg. iur. lib. 6.

9 Tum quia ex filia nepos, cognatus, auò materno eſt: ad cognatos autem inſigniorum conceſsio non pertinet.

Br. tr. insig. n. 10 arg. L. ius familiarium C. relig. & sumt fun.

IIII. Hęc conclusio ampliatur: 10
Vt statutum, vel consuetudo, quibus cauetur, vt ex fœminis descendentes, matris familiam sequantur, vel ob matris nobilitatem, nobilitentur, non valeant.

Br. L. exemplo n. 2 per ill. text. ibi Luc. de Penn. & dd. C. decur. lib. 10 Fel. d. c. super eo el. 2 n. 5 extra testib. Lup. rubr. § 32 n. 4 extra donat. int. vir. & vxor. Dec. d. L. 2 n. 68 ff reg. iur. Alc. d. L. familiæ § fœminarum n. 2 ff verb. sign. Matth. de Affl. d. c. 1, n. 14 quis dic. dux, com. vel march. Tir. tr. nobilit. c. 18 n. 22.

Hæc conclusio limitatur primò: Statuto namq; vel consuetudine inferioris à principe vt nobilitas ex genere materno ducatur, introduci potest, quo ad ea, quæ in potestate sunt statuentium, vel consuetudinem colentium, & intra territorium eorum sita: Secus verò est, respectu præiudicij su- 11

perioris, & eorum, quæ territorio disponentium non insunt. Vnde si tale statutum in Gallia conderetur, valet quidem in præiudicium condentium, puta ratione successionis, & si quæ sunt alia, non tamen ob id, per statutum ex genere materno nobilitati, à collectis & tallijs, quarum aliâs, verè nobiles sunt immunes, in præiudicium Galliarum regis eximerentur.

Carol. Molin. in consuet. Paris. tt. 1 § 9 n. 4 Carol. Molin. in add. ad Dec. d. L. fœminæ n. 68.

82 II. Hæc conclusio limitatur:

Vt non procedat, si princeps ipse, ex nobili matre oriundos, nobiles esse statuerit.

Tum quia nobilitas, iuris ciuilis est, nec à primordio naturæ, nobilitas erat cognita.

arg. Inst. libert. in pr. vers. & cum vno communi.

Ergo constitutione principis, & tolli, & augeri, & minui, & alterari poterit.

arg.

arg.d.L.exemplo C.decur.lib.10 iun. § sed naturalia,& § sed & quod principi Inst. iur. nat. gent.& ciu.
Tùm quia nobilis omninò erit, quem princeps nobilem esse voluerit, quandoquidem à principe, veluti à fonte, dignitates, & nobilitates omnes, ceu riuuli scaturiant,& esse suum deducant. 13
Boss. tr. crim. Rubr. de for. Comp. n. 77.

III. Hæc conclusio limitatur, 14
Si statuto superiorem non recognoscentium, hoc cautum fuerit.
Alc. d. L. familiæ § fœminarum n.2 ff verb. signific. Tir. tr. nobil. c. 18 n. 24.

Superiorem enim non recognoscens in suo territorio, idem, quod vniuersaliter principi est, imperium habet. 15
Mart.Laud. tr.princ. conclus.120 Bl. L. receptitia n.3 C.const.pec.

Nihilq; à summo principe, nisi ratione minoris ambitus, sicuti scapha à naui differt. 16
Bl. rubr. quæ sunt regal.n.1.

17 IIII. Hæc conclusio declaratur; Nam etsi nomen, & familiam matris, non sequantur liberi, sed â patre tanquam agente, & digniori denominentur: attamen cum omne compositum, aliquid, ex vtriusque sui simplicis natura participet, consequitur liberos quoque, secundum quid, ex matris sanguine oriri, eaque ratione, eius nobilitate clariores fieri: Vt hoc in nostro subiecto decidunt.

Aluar. Lup. & Tir. in locis ante alleg.

18 V. Hæc conclusio limitatur, Nam etsi patris nomen liberi asciscant, attamen liberos demonstrationis gratia, ab alijs, nomine matris indicari posse, indubitati iuris est.

L. si in rem § sed si nomen ibi Br. n. 3 ff rei vendic. L. 3 in pr. ibi Br. n. 1 Bl. n 1 Castr. n. 2 Alex. n. 2 Ias. n. 1 & dd. ff lib. & posth. c. Raynutius in pr. ibi Abbas n. 2 extra testam.

19 VI. Hęc conclusio limitatur: Vt

Vt non procedat, in Iliensibus, Delphicis, atq; Pontum inhabitantibus. Hi enim singulari principum priuilegio, matris non patris originem sequuntur.

L. 1 ff ad municip. Alc. d. § fœminanarum Tir. d. c. 18 n. 24.

VII. Hęc conclusio limitatur, 20
Vt non procedat in vulgo quæsitis: Vulgo quæsiti enim matris nomen, & familiam referunt.

d L. legitime ff stat. hom.

Neq; id abs re est, vulgo quæsiti enim certum, nō possunt ostendere patrem, 21
sed pater ipsis est, omnis & nullus.

§ itaq; iun. gl. verb. incertus Inst. nupt.

Vnde eius familiam non sequuntur: 22
cum non Ens, nullas qualitates habeat.

L. eius vers. quoniam ff si cert. pet. Pinel. rubr. p. 2 c. 1 n. 5 C. resc. vendit. Gomez. var. resol. lib. 1 c. 1 n. 9 Zoanett. L. 2 n. 57 C. pact. int. empt. & vendit.

VIII. Hæc conclusio limita- 23
tur:

tur, Vt non procedat, quò ad libertatẽ. Matrem enim non patrem, in libertate consequenda, partus sequitur.

L. partum ibi Br. Bl. Castr. & dd. C. rei vend.

24 Quod libertatis fauore est receptum. Quandoquidem mater liberis, ad libertatem consequendam, tribus possit prodesse temporibus, conceptionis nimirum, dum fœtus gestatur, & fœtus editi. Pater verò non nisi tempore conceptionis, soboli libertatem conciliet, vt rectè expendit

Ang. § serui autem n. 5 Inst. iur. person. arg. L. & seruorum § ingenui ff stat. hom. Inst. ingen. in pr.

25 IX. Hæc conclusio limitatur: Vt non procedat in ijs, qui matri, de statu mota quæstione, nascuntur. Hi enim matrum fortunam planè complectuntur, eundemq; cum lucis autoribus, litis euentum sortiuntur.

L. fin. C. liber causa Alc. d. § fœminarum in fine.

26 X. Hæc conclusio limitatur: Vt

Vt non procedat, in natis ex inquilina domus imperatoriæ, & patre decurione. Hi enim matris conditionem sequuntur.

L. nati C. decur. lib. 10.

XI. Hæc conclusio limitatur: 27

Vt non procedat in ijs, quos filia murileguli gignit, ex patre alienæ originis. His enim par est, cum matre conditio, nec patris status attenditur.

L. hi qui ex filiabus C. murileg. lib. 11.

ARTICVLVS XXIIII.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegium datum alicui, pro se, posteris, & genere suo, ad natos ex fœminis, non pertinet.*

2 *Priuilegium sub prædicta figura concessum, si non sit contra pub. vtilitatem, nec in tertij dispendium vergat, etiam locum habebit, quo ad natos ex fœminis.*

3 *Vniuscuiusq; doctoris dictum secundum legem quam allegat intelligendum.*

4 *Intellectus ad L. 1 § personis ff iur. immun.*

5 *Beneficium principis, sub prædicta clausula complectitur, etiam ex fœminis descendentes.*

6 Priui-

6 *Priuilegium sub huiusmodi verborum forma conceptum, si à fœmina, fœminæ datum sit, ad natos ex fœmina extenditur, etiamsi illa quæ priuilegium concernit, fuerint odiosa.*
7 *Transitus, in habentibus Symbolum est facilior.*
8 *Verba debent intelligi secundum qualitatem & conditionem personæ, ad quam confertur dispositio.*

1 Vigesimo quartò concludo: Fœminarum deteriorem esse conditionem, quod priuilegium datum alicui, pro se, posteris, & genere suo, ad natos ex fœminis non extenditur.

text. L. 1 § personis ibi Br. ff iu. immunit. Dyn. c. priuilegium n. 6 de reg. iur. lib. 6 Br. L. quia tale n. 5 ff sol. mat. Br. L. liberorum n. 7 ff verb. signif. Iaf. L. Gallus in pr. lect. 2 n. 33 ff lib. & posth. Dec. L. fœminæ n. 57. ff reg. iur. Pinel. L. 3 n. 30 C. bon. mat. Tir. V. R. p. 1 § 1 gl. 9 n. 198 & n. 242 & 243 Tir. *LL.* connub. L. 1 n. 38 Aluar. c. 1 § hoc autem n. 9 ibi præpos. n. 60 qui feud. dar. poss. Alex. conf. 160 n. 1 vol. 2 Sigism. de Neap. conf. 39 n. 8

n.8 & 14 Viuius com opin.lib.3 opin. 126 vbi hanc communem opinionem esse attestatur.

Hæc conclusio limitatur primò: Vt procedat duntaxat in priuilegijs contra publicam vtilitatem concessis, aliorumq; dispendium secum trahentibus: Secus autem sit in illis, quæ tantoperè, tertium non grauent, nec publicæ vtilitati refragentur. Istis nãq; etiam ex fœminis descendentes gaudebunt. 2

gl. L. si ita scriptum in pr. verb. vocabulo ff leg. 2 Castr. L. maritum n.7 ff Sol.mat. Alex.L.quia tale n.5 ff eodem tit. Affl. c.1 in pr. n.76 de success. feudi Cotta in memor. verb.immunitates limit. 1 Couarr. c.Raynaldus in pr.n.13 extra testam.

Certum namq; est, quod vniuscuiusq; doctoris dictum, secundum legẽ quam allegat, sit intelligendum. 3

Lup.c.per vestras 2 notab. & notab. 3 § 14 n. 11 extra donat.int.vir.& vx. Hipp.de Mars.Rubr.n.85 ff fideiuss.

Tir.

Tir. V. R. p. 2 § 1 gl. 7 n. 53 Fr. Mant. tr. coniect. vlt. volunt. lib. 8 tit. 18 n. 74.

4 Vndè consequitur, prædictam conclusionem, intra terminos d. § personis, & subiectam eius materiam restringendã. Quibus diligenter appensatis, limitatio nostra, cuiùs facilè apparebit. Loquitur enim d. § personis, in materia multum odiosa, nimirum immunitate, ab oneribus ciuilibus concedenda. Qua si vnus donatur, conciuis eius, qui ad subeundum ea compellitur grauatur, discordiæ atq; seditionibus, ob inæqualitatem inter incolas seruatam, ansa præbetur, vt rectè expendit

Pinel. d. L. 3 n. 32 C. bon. mat. Ceph. cons. 58 n. 4 vol. 1.

5 II. Hæc conclusio limitatur,

Vt non procedat in beneficio principis. In beneficio enim principis, cum latissimè sit interpretandum, taliter cõcesso, etiam ex filia nepotes, reliquiq; includentur.

Alex. L. quia tale n. 6 ff Sol. mat. Dec. d. L.

d. L. 2 n.57 ff reg. iur. Tir. d. L. 1 n.38 Pinel. d. L. 3 n.32 vers. ex quo patet. Alex.con.160 n. 4 vol.2 arg. L. penul. ff constit. princ.

III. Hæc conclusio limitatur: 6
Vt etiam in odiosis istis, sub priuilegio à fœmina, fœminæ, concesso, ex fœmina descendentes complectantur.

Ias. post Anchoran. quem refert L. sed si hac § liberos n. 2 quem legit sub lege 2 ff de in ius voc. Dec. d. L. fœminæ n. 100 ff reg. iur. Cotta in memor. d. verb. immunitates Molin. in consuet. Paris. § 16 n. 7 Tir. tr. primig. q. 10 n. 27 Tir. *LL*. con. L. 5 n. 26.

Tum quia in habentibus Symbolum, 7
facilior est transitus.

Bl. L. sed etsi quis in pr. in addit. n. 3 ff si quis caut. Bl. L. 2 in pr. n. 4 ff adopt. Ias. L. qui Romæ in pr. n. 10 ff verb. ob. Mant. tr. coniect. vlt. volun. lib. 5 tit. 16 n. 14 Cephal. cons. 641 n. 49 cons. 645 n. 56 cons. 664 n. 46 vol. 5 arg. L. in rem § item quæcunque ff rei vendic.

Tum

2 Tum quia verba debēt secundum qualitatem & conditionem personæ, ad quam dispositio confertur, intelligi. L. plenum § equitij ff vsu & hab. c. cum de beneficio de præb lib. 6 Masuer. in add. ad Pract. Pap. in for. lib. in act. reali verbo & redditibus Ias. L. stipulatio ista § hi qui n. 7 ff verb. oblig. Gomez. var. resolut. lib. 1 c. 7 ad finem Cepli. cons. 23 n. 27 lib. 1 consil. 210 n. 53 lib. 2.

ARTICVLVS XXV.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegium alicui vacationis, à muneribus & honoribus publicis concessum, non porrigitur ad nepotes ex fœminis.*

2 *Posteri per lineam masculinam, honorem primi acquirentis tuentur, eumq; repræsentant.*

1 Vigesimo quinto concludo: Fœminarum deteriorē esse cōditionē, quod iure nostro, vocatio à muneribus & honoribus publicis, alicui via priuilegij

legij concessa, ad illos tantum, qui de familia sunt, pertinet, consequenterq; nati ex fœmellis excludantur.

L. vacatio ff mun. & hon. iun. L. familiæ § fœminarum ff verb. signifi. Tir. V. R. p. 1 § 1 gl. 9 n. 39 Pinel. L. 3 n. 32 C. bon. mat.

Ratio est: quia hic de re honorifica agitur, qui honor non nisi in posteris, per lineam masculinam, qui tuentur & repræsentant quasi honorem primi acquirentis, quod in descendentibus ex fœmina, secus est, conseruatur, atq; tuetur. 2

Castr. L. 1 n. 4 C. condit. inst.

ARTICVLVS XXVI.

SVMMARIVM.

1 *Fœmina quinquaginta annos nata, lege Papia Poppea, nuptias contrahere prohibetur, masculis verò ad sexagesimum vsq; ætatis annũ, minimè id denegatur.*

2 *Cicero anno ætatis sexagesimo, virginem vxorem duxit.*

3 *Nuptiæ ideò, vt in legitimo thoro, soboles procrearetur sunt inuentæ.*
4 *Mulierem quinquagenariam parere, miraculosum.*
5 *Lex Papia Poppea primum per Claudium Cæsarem, deinde per Iustinianum est abrogata.*
6 *Matrimonium senum, legis obsequium, humanitatisq; solatium, inexhaustum licet sit, atq; infœcundum, rectè dicitur.*
7 *Intellectus ad L. sancimus la 2 C. nupt.*
8 *Lex non audet, quod natura negat.*

1 Vigesimosextò concludo: Fœminarum conditionem esse deteriorē, quod lege Papia Poppea à Tiberio Cæsare lata, illis quinquagenarijs, matrimonij contrahendi facultas, denegabatur, cum tamen id viris ad sexagesimū vsq; ætatis annum, fas esset.

L. pen. ibi Bl. C. nupt. Tir. *LL.* connub. L. 6 n. 20 Alex ab Alex. genial. dier. l. 4 c 22 post pr. Menoch. tr. arb. iud. QQ lib. 2 cent. 1 casu 89 n. 56 Card. Paris. cons. 29 n 1 & n. 71 vol. 2.

2 Eaq; ætate sexagenaria scilicet, Cicero, virginem Publiam vxorem duxit.

autore

autore Plut. in vita Ciceronis.

Ratio huius legis erat, quia si aliquam ob rem, ob eam certè legitiã vt soboles procrearetur, inuentam credimus copulam. 3

arg. L. ambiguitates C. ind. vid. toll. Christoh. Porc. Inst. nupt. in pr. n. 7 Neuiz. Sylu. nupt. lib 2 n. 13 Card. Paris. d. cons. 29 n. 71 vol. 2.

Igitur cum id ætatis mulieres, partum edere, pro miraculo sit. 4

L. si maior C. legit. hæred. L. si sterilis in pr. ff act. emti. Tir. rep. L. si vnquã in præfat. n. 111 C. reuoc. donat. Rol. à Valle cons. 96 n. 33 vol. 3

Meritò illis, quia natura vlterius gignẽdi beneficium denegarat, vt à matrimonio, quod contractum fructu careret, abstinerent, legali autoritate est præceptum.

arg. L. adigere § quamuis ff iu. patro. c. cum cessante extra appellat.

Et licet hæc lex primum per Claudium Cæsarem. 5

Suet. in vita Clau. Menoch. d. casu 89 n. 57

Deinde verò nouè per Iustinianum Imperatorem sit abrogata.

d. L. sancimus la. 2 C. nupt.

6 Cuius abrogationis, ea poterat esse ratio, quod matrimonium senum, legis obsequium, humanitatisq; solatium rectè dicatur, licet exhaustum, infœcundumq; prolis respectu, haud immeritò iudicetur.

gl. c. nuptiarum verb. in quibusdam 27 q. 1 Mozz. tr. contract. Rubr. de matrim. tit. qui poss. contrah. matr. n. 11 Card. Paris. d. consl. 29 n. 73 vol. 2.

7 Attamen illa ipsa abrogatio duntaxat procedit, quo ad id, vt vetulæ possint matrimonium contrahere, non verò, quò ad liberorum procreandorum potentiam.

Bl d. L. sancimus la. 2 C. nupt. Menoch. d. casu 89 n. 58 Card. Paris. d. consl. 29 n. 73.

8 In his enim natura dominatur. Ergo iure ciuili immutari non potuerũt. Quandoquidem quod natura negat, lex non audet.

Bl. L.

Bl.L.2 § fin per ill. text. ff vſufr. ear. rer. quæ vſu. conſum. Pol. tr. pup. ſubſt.n.18 Affl.deciſ.299 n.6 Vaſq. ill. contr.c.54 n.1.

ARTICVLVS XXVII.

SVMMARIVM.

1 *Hera non poteſt manumittere ſeruum, ſecum contrahendi matrimonij cauſa, quamuis herus eandem ob cauſam, ancillam manumittere poſſit.*

2 *Domina feudi, vaſallum, vt ei nubat, diſueſtiri (vt loquuntur) nequit.*

3 *Domina feudi poteſt vaſallo nubere, inſigni id vtilitate, regni, ducatus, vel principatus expoſcente.*
Salus populi ſuprema lex eſto ibid.

Vigeſimo ſeptimò concludo: 1
Fœminarum conditionem deteriorem eſſe, quod ſeruo matrimonij cauſa manumiſſo, nubere non poſſunt, cum tamen maſculis, ob eandem cauſam, ancillam manumittere, ſibiq; iungere permiſſum eſſet.

L. matrimonij ff rit. nupt. iun. § cum igitur auth. de non elig. Sec. nub. L. si seruum § nõ dixit præter ff acquir. hæred.

2 Hæc conclusio ampliatur: Vt procedat, etiam in domina feudi. Nam nec illam crediderim, vasallo suo, absq; dedecore nupturam, nec illum, vt se accipiat vxorem disuestiri posse.

arg. L. à Titio ff verb. obl. L. illud ff ad L. Aquil.

3 Hæc ampliatio restringitur: Vt non procedat, quoties id eminens necessitas, vtilitasq; regni vel similium feudorum exposcuerit, ne domina feudi extraneo nubat. Tunc enim in matrimonij societatem rectè aliquem, dignũ præsertim, cui tantæ dignitatis fastigiũ conferatur, domina feudi adoptat. Hoc enim in hisce casibus frequenter factitatum, historiarum monumenta, aperiunt, nec immeritò, Salus enim populi suprema lex esto.

§ 1 aut. mand. prin. L. congruit ff off. Præs. Pin. L. 2 p. 1 c. 2 n. 40 C. resc. ven. Cicero de legib.

AR-

ARTICVLVS XXVIII.

SVMMARIVM.

1 *Fœminæ propter nuptias donationis, matrimonio constante, dominæ non sunt, cum tamen maritus dotis sit dominus*

2 *Vxor rei vendicatione, pro rebus dotalibus matrimonio constante, non experitur.*

3 *Intellectus ad L. doce ancillam C. rei vend. Fœminæ à viris, non econtra defendi debent.*

Decimooctauò concludo: Fœminarum deteriorem esse cõditionem, quod maritus dotis, cõstante matrimonio, sit dominus, cum tamen ipsæ econtra, dominiũ propter nuptias donationis non habeant. 1

L. doce ancillam ibi Br. Bl. Sal. & dd. C. rei vend. Boer. in consuet. Bitur. tt. de feud. § 7 gl. 2 col. 3 & § 8 gl. vn. Pirrh. in consuet. Aurel. tt. de feud. c. 40 & in tit. de exec. c. 10 Prac. Pap. in for. li. quo vx. ag. ad dot. verb. ac etiã castr. n. 2 Lup. in Rubr. § 88 n. 3 extra don. int. vir. & vx. & in c. per vestras § 6 n. 3 ex. eod. Affl. decis. 252 n. 4 Tir. LL. connub gl. 8 n. 100 Ronch. L. eandem in pr. n. 60 ff. duob. reis Ceph. cons. 3 n. 77 cõs. 63 n. 5 vol. 1. Hæc

2 Hæc conclusio ampliatur, Vt nec rei quidem vendicatione matrimonio integro, pro rebus dotalibus, possit experiri mulier.

d.L. doce ancillam C. rei vend.

3 Et licet dicta lex doce ancillam, communiter, vt ex ea conclusimus allegari soleat: tamen haud abs re, interpretatur, vt duntaxat, quo ad exercitium actionum, in iudicio proponendarum, locum sibi vendicet, eoq; respectu, dominium dotis, penes maritum esse dicatur, in alijs iuris articulis, saluo apud vxorem remanente. Atq; hoc ideo, quoniam iuri, fœminas à viris, nõ econtra defendi congruit.

§ patitur Inst. iniur.

Atq; ita dicta L. doce recte explicat Pinel. L. 1 p. 3 n. 14 C. bon. mat.

ARTICVLVS XXIX.

SVMMARIVM.

1 *Fœminæ à viro castigantur, maritus ab vxore non emendatur.*

2 *Vxores superbia elatæ, imperium, in maritos, quandoq; vsurpare, non erubescunt.*

3 *Minor à maiori, haud inconuenienter corrigitur.*

4 *Vxor ex causa vapulare potest.*

5 *Vxor à marito, carceri mandari non debet.*

6 *Maritus si nimium efferum sese, verberando, erga vxorem exhibuerit, vxor ab eo iure conniuente, diuertit.*

7 *Vxor, quæ à marito, ob sæuitiam eius diuerterat, si postea adulterium perpetrarit, maritus ad dotem lucrandam agere non potest.*

8 *Vxor sæuitiam mariti probare debet.*
Sæuitia est delictum.

9 *Delicta non præsumuntur, nisi probentur.*

10 *Sæuitia viri, vt probetur remißiuè.*

11 *Maritus, qui vendicat vxorem, quæ ab eo, nimia eius morositate commota secesserat, exceptione sæuitiæ repellitur.*

12 *Vxor, quæ absq; vitæ discrimine, cum marito commorari non potest, ei etiamsi fideiussorem dederit, cohabitare non cogitur.*

13 *Maritus vxori alimenta, suppeditare, extra domum cogitur, si ei cohabitare, vxor, ex causa recusat.*

14 *Vxor nimis seuerè à marito tractata, contra eundem iniuriarum habet actionem, secundum aliquos.*

15 *Vxor in factum agit, contra maritum in iustis verberibus, se afficiente, ex æquiori opinione*
16 *Vxor cæteris paribus, criminalem habet actionē contra maritum, indignè se tractantem.*
17 *Præsumtio debilior per fortiorem eliditur.*
18 *Maritus qui absq; causa vxorem expellit, in triente totius sui patrimonij ei condemnatur.*

1 Vigesimo nonò concludo: Fœminarum conditionem deteriorem esse, quoniam ipsas, â marito castigari conueniens est, viros verò ab ipsis emendari, & naturæ, & iuri, absurdum visum est.

L. cōsensu C. repud. gl. vlt. L sed etsi quemcunq; § fin. ff ad L. Aquil. gl. c. vnum orarium verb. seruum dist. 25 gl. c. sicut alterius verb. iudicari 7 q. 1 Bl. L. 1 n. 4 C. epis. & cler. Alex. L. miles § qui iudicati n. 3 ibi Ias. n. 7 ff re iud. Alb. de Gand. Rubr. de pœn reor. in fi. Ang. Aret. tr. malefic. verb. admœnauit n. 2 Dec. d. L. 2 n. 52 ff re. iur. Tir. LL. connub. L. 1 n. 22 & L. 8 n. 13 Menoch. tr. arb. iud. QQ lib. 2 cent. 4 casu 364 n. 8.

Licet mulieres superbia elatæ, imperiū in ma-

in maritos, quandoq; vsurpare non erubescant.

§ iucundum ibi not. Auth. nupt.

Ratio huius conclusionis est, quia mulier viro subest, vir verò illi præest, eiusq; caput esse censetur, minorem igitur à maiori corrigi non est inconueniens. 3

c. fœminæ 30 q. 5 c. mulierem c. mulier 33 q. 5 iun. L. nam & mag. ff arbit.

Hæc conclusio ampliatur, Vt ex causa etiam vapulare posit mulier. 4

Luc. de Pen. L. quicũq; col. 3 in pr. C. milit. lib. 12 Abb. c. cum contingat n. 20 ibi Fel. n. 7 ext. fo. comp. Panor. c. quemadm. § illud n. 15 ext. iureiu. Fel. c. illud n. 11 ext. præsum. Alex. d. L. miles § iudicati n. 3 ibi Ias. n. 7 ff re iud. Rom. sing. 4 Lup. c. per vestras not 3 n. 7 exr. don. int. vir. & vx. Affl. decis. 246 n. 1 Alex. consi. 115 n. 3 vol. 4 arg. L. vn. C. emend. propinq.

Hæc conclusio fallit I. Nã mulier à marito carceri mandari nequit. 5

c. placuit ibi gl. 33 q. 2 iun. L. 1 ff ad munic. Rom. d. sing. 4 Dec. L. 2 n. 52 ff reg. iur.

Hæc

6 II. Hæc conclusio fallit, Nam quod dictum est, maritum vxorem verberibus quoq; castigare posse, moderatè tamen intelligendum erit. Nam si maritus modum excesserit, nimisq; crudelem sæuũ & morosum, erga vxorem sese exhibuerit, licitè ab eo vxor diuertit.

Br. L. cum satis n. 7 C. agr. & cens. lib. 11 Abb. c. 1 n. 4 extra diuort. Lup. c. per vestras not. 3 n. 6 extra dona. int. vir. & vxor. Paris. de Put. tr. Syndic. Rubr. de excess. Baron. n. 29 Neuiz Sylu. nupt. lib. 1 n. 37 Alc. lib. 1 de verb. signifi. n. 55 Chassan. in cons. Burg. Rubr. 4 § 6 gl. vlt. n. 15 Gomez var. resolut. lib. 2 cap. 2 n. 51 vers. ex quo infertur & lib. 3 c. 6 n. 16 vers octauò, Menoch. tr. arb. iud. QQ. lib. 2 cent. 2 casu 139 n. 5 arg. c. literas in fine, extra rest. spoliat.

Licet malè hac in re sibi constans, contrarium solus teneat.

Tir. LL. connub. L. 8 n. 13.

7 Quod vsq; adeò verum est, vt si mulier

à viro

à viro ob ſæuitiam eius diuerſa, adulterium poſtea perpetrarít, marítus ad lucrandam ex ſtatuto dotem agens, non audiatur;

Ang. Aret. tr. malef. verb. che me hay adult. la mia donna n. 26 Lup. rubr. § 19 n. 4 extra donat. int. vir. & vxor. Tir. *LL.* connub. L. 1 n. 24 arg. gl. c. quia diuerſitatem verb. ſuſpenſus extra conceſs. præb.

Quo tamen caſu, vxori, mariti ſæuitia erit probanda. 8

Rol. à Valle conſ. 27 n. 2 vol. 3.

Quandoquidem, ſæuitia eiuſcemodi delictum eſt.

arg. d. L. conſenſu § ſi qua verò C. repud. & L. vn. C. emend. propinq.

Delicta verò non præſumentur niſi probentur. 9

L. meritò ff pro ſoc. Iaſ. L. admonendi n. 5 in lect. ff iureiur. Ceph. conſ. 76 n. 23 vol. 1.

Sæuitia ergò viri, vt probetur, videndus eſt. 10

Maſc. tr. probat. conclu. 1020 per tot.

Simili-

11 Similiter, quod dictum est supra, vsque adeò verum est, vt maritus cuius vxor, ob nimiam eius importunitatem, & sæuitiam discesserat eam vendicans, exceptione sæuitiæ repellatur.

Hipp. de Marf. L. vn. n.259 C.rapt. virg. Ripa L.naturaliter § nihil commune n. 84 ff acquir. poss. arg. d.c.literas extra test. spol.

12 Cui, etiamsi vadimoniũ interposuerit, si tutò vitæque discrimine haud remoto, commorari non potest, cohabitare non cogitur.

Abb. c.literas n.7 per ill. text. ext. rest. spol. Ceph. cons.384 n.70 vol.3.

13 Iusteque petit, alimenta sibi, extra habitationem mariti, suppeditari.

Bl. L. 1 n.11 per ill. text. ibi Ias. n. 4 C. legat. Ripa L. 2 n.29 ff Sol. mat. Neuiz Sylu. nupt. lib. 1 n.38 Cap Tholos. dec. 68 in fine.

14 Eadem quoque ratione, hoc vsque adeò verum est, vt mulieri quæ vltra modum à viro suo fuerit verberata, iniuriarũ inde nascatur actio, secundum aliquorum opinionem, quos refert

Ioh.

Ioh. And. in add. ad Specu. rubr. de iniur. verſ. eſt quæſtio de vxore.

Vel vt habet æquior opinio, in factum propterea, vt famæ mariti parcatur, actio detur. 15

Ioh. And. in d. verſ. eſt quæſtio, Cotta in mem. verb. actio iniur. & verb. vx. el. vlt. Neuiz. Sylu. nupt. lib. 1 n. 39 arg. L. 2 C. rer. amot. L. nõ debet ff dol.

Hoc quoq; vſq; adeò verum eſt, vt ſi atrocitas facinoris, hoc efflagitarit, contra maritum, experiri poſsit criminaliter. Licet eò facilè non ſit recurrendũ, cum ob nimiam inter maritum & vxorem coniunctionem, correctio potius ſit præſumenda, nihilq; maritum doloſe feciſſe ſit dicendum. 16

Alc. tr. præſumt. reg. 1 præſumt. 3 n. 3 Iaſ. L. 1 n. 24 ff legib.

Iſthæc enim præſumtio correctionis, tanquam debilior per fortiorem, quæ ex atrocitate vulneris oritur, tollitur. Sicuti è diuerſo, ſi vulnus vel percuſsio non ſit atrox, per præſumtionem coniunctionis & correctionis, contraria præſumtio euacuatur. 17

Neq;

Neq; enim nouum est, vnam iuris præsumtionem per aliam tolli atq; elidi.

L. Diuus ff rest. in int. gl. c. cum inter el. 1 verb. episcopus extra elect. c. literas ibi gl. verb. purgauit extra præsumt. Octauius Simoncellus tr. decret. tit. 7 n. 51 in fine.

18 Deniq; hoc vsq; adeò verum est, vt si eò proteruiæ lapsus fuerit maritus, vt à se absq; causâ, vxorem expulerit, condemnari debeat ei, in triente totius sui patrimonij, centum tamen auri libras, non excedente.

Bl. c. 1 § fin. n. 2 de inuest. de re al. facta, Cotta in memor. verb. vxor. el. 2 ad fin. arg auth. sed nouo iure C. repud.

ARTICVLVS XXX.

SVMMARIVM.

1 *Maritus in vxorem absq; causa à se fugientem manuum habet iniectionem.*

2 *Maritus in vxorem manum inijcere non potest, si ea negaret, hunc, suum esse maritum.*

3 *Qua-*

3 *Qualitas, quæ est fundamentum allegantis, per allegantem probari debet.*

4 *Maritus vxorem nondum cognitam, abducere nequit.*

5 *Nec sponsam de futuro.*

6 *Maritus vxorem nondum cognitam, vel sponsam de futuro rapiens, non punitur, pœna raptorum, sed extraordinaria.*

7 *Vxor, quæ ob sæuitiam viri, ab eo aufugit, non tenetur ad eum reuertere, nisi cautionem de deponenda sæuitia in posterum, interposuerit.*

Trigesimò concludo: Fœminarum deteriorem esse conditionẽ, quod maritus in vxorem absq; causa, â se fugientem, manus iniicere, eam capere atq; detinere posśit. 1

gl. c. 1 verb. sequantur extra coniug. lepros. Bl. L. 1 ante n. 1 Castr. n. 3 per ill. text. C. vbi quis decurio vel cohort. Bl. L. 1 n. 24 C. rapt. virg. Alex. L. miles § qui iudicati n. 3 ff re iud. Plot. tr. de in lit. iur. §. 7 n. 34.

Hæc conclusio limitatur primò: Vt non procedat, si vxor oppone- 2

L. matrimonij ff rit. nupt. iun. § cum igitur auth. de non elig. Sec. nub. L. si seruum § nõ dixit præter ff acquir. hæred.

2 Hæc conclusio ampliatur: Vt procedat, etiam in domina feudi. Nam nec illam crediderim, vasallo suo, absq; dedecore nupturam, nec illum, vt se accipiat vxorem disuestiri posse.

arg. L. à Titio ff verb. obl. L. illud ff ad L. Aquil.

3 Hæc ampliatio restringitur: Vt non procedat, quoties id eminens necessitas, vtilitasq; regni vel similium feudorum exposcuerit, ne domina feudi extraneo nubat. Tunc enim in matrimonij societatem rectè aliquem, dignũ præsertim, cui tantæ dignitatis fastigiũ conferatur, domina feudi adoptat. Hoc enim in hisce casibus frequenter factitatum, historiarum monumenta, aperiunt, nec immeritò, Salus enim populi suprema lex esto.

§ 1 aut. mand. prin. L. congruit ff off. Præs. Pin. L. 2 p. 1 c. 2 n. 40 C. resc. ven. Cicero de legib.

AR-

ARTICVLVS XXVIII.

SVMMARIVM.

1 *Fœminæ propter nuptias donationis, matrimonio constante, dominæ non sunt, cum tamen maritus dotis sit dominus*

2 *Vxor rei vendicatione, pro rebus dotalibus matrimonio constante, non experitur.*

3 *Intellectus ad L. doce ancillam C. rei vend. Fœminæ á viris, non econtra defendi debent.*

Decimooctauò concludo: Fœminarum deteriorem esse cõditionem, quod maritus dotis, cõstante matrimonio, sit dominus, cum tamen ipsæ econtra, dominiũ propter nuptias donationis non habeant. 1

L. doce ancillam ibi Br. Bl. Sal. & dd. C. rei vend. Boer. in consuet. Bitur. tt. de feud. § 7 gl. 2 col. 3 & § 8 gl. vn. Pirrh. in consuet. Aurel. tt. de feud. c. 40 & in tit. de exec. c. 10 Prac. Pap. in for. li. quo vx. ag. ad dot. verb. ac etiã castr. n. 2 Lup. in Rubr. § 88 n. 3 extra don. int. vir. & vx. & in c. per vestras § 6 n. 3 ex. eod. Affl. decis. 252 n. 4 Tir. *LL.* connub gl. 8 n. 100 Ronch. L. eandem in pr. n. 60 ff. duob. reis Ceph. cons. 3 n. 77 cõs. 63 n. 5 vol. 1. Hæc

2 Hæc conclusio ampliatur, Vt nec rei quidem vendicatione matrimonio integro, pro rebus dotalibus, possit experiri mulier.

d. L. doce ancillam C. rei vend.

3 Et licet dicta lex doce ancillam, communiter, vt ex ea conclusimus allegari soleat: tamen haud abs re, interpretatur, vt duntaxat, quo ad exercitium actionum, in iudicio proponendarum, locum sibi vendicet, eoq; respectu, dominium dotis, penes maritum esse dicatur, in alijs iuris articulis, saluo apud vxorem remanente. Atq; hoc ideo, quoniam iuri, fœminas à viris, nō econtra defendi congruit.

§ patitur Inst. iniur.

Atq; ita dicta L. doce rectè explicat Pinel. L. 1 p. 3 n. 14 C. bon. mat.

ARTICVLVS XXIX.

SVMMARIVM.

1 *Fœminæ à viro castigantur, maritus ab vxore non emendatur.*

2 Vxores

2 *Vxores superbia elatæ, imperium, in maritos, quandoq; vsurpare, non erubescunt.*
3 *Minor à maiori, haud inconuenienter corrigitur.*
4 *Vxor ex causa vapulare potest.*
5 *Vxor à marito, carceri mandari non debet.*
6 *Maritus si nimium efferum sese, verberando, erga vxorem exhibuerit, vxor ab eo iure conniuente, diuertit.*
7 *Vxor, quæ à marito, ob sæuitiam eius diuerterat, si postea adulterium perpetrarit, maritus ad dotem lucrandam agere non potest.*
8 *Vxor sæuitiam mariti probare debet.*
Sæuitia est delictum.
9 *Delicta non præsumuntur, nisi probentur.*
10 *Sæuitia viri, vt probetur remißiuè.*
11 *Maritus, qui vendicat vxorem, quæ ab eo, nimia eius morositate commota secesserat, exceptione sæuitiæ repellitur.*
12 *Vxor, quæ absq; vitæ discrimine, cum marito commorari non potest, ei etiamsi fideiussorem dederit, cohabitare non cogitur.*
13 *Maritus vxori alimenta, suppeditare, extra domum cogitur, si ei cohabitare, vxor, ex causa recusat.*
14 *Vxor nimis seuerè à marito tractata, contra eundem iniuriarum habet actionem, secundum aliquos.*

15 *Vxor in factum agit, contra maritum iniustis verberibus, se afficiente, ex æquiore opinione*
16 *Vxor cæteris paribus, criminalem habet actionē: contra maritum, indignè se tractantem.*
17 *Præsumtio debilior per fortiorem eliditur.*
18 *Maritus qui absq; causa vxorem expellit, in triente totius sui patrimonij ei condemnatur.*

I Vigesimo nonò concludo: Fœminarum conditionem deteriorem esse, quoniam ipsas, â marito castigari conueniens est, viros verò ab ipsis emendari, & naturæ, & iuri, absurdum visum est.

L. cõsensu C. repud. gl. vlt. L. sed etsi quemcunq; § fin. ff ad L. Aquil. gl. c. vnum orarium verb. seruum dist. 25 gl. c. sicut alterius verb. iudicari 7 q. 1 Bl. L. 1 n. 4 C. epis. & cler. Alex. L. miles § qui iudicati n. 3 ibi Ias. n. 7 ff re iud. Alb. de Gand. Rubr. de pœn reor. in fi. Ang. Aret. tr. malefic. verb. admœnauit n. 2 Dec. d. L. 2 n. 52 ff re. iur. Tir. LL. connub. L. 1 n. 22 & L. 8 n. 13 Menoch. tr. arb. iud. QQ lib. 2 cent. 4 casu 364 n. 8.

Licet mulieres superbia elatæ, imperiū in ma-

in maritos,quandoq; vſurpare non erubeſcant.

§ iucundum ibi not. Auth.nupt.

Ratio huius concluſionis eſt, quia mulier viro ſubeſt,vir verò illi prȩeſt,eiuſq; caput eſſe cenſetur, minorem igitur à maiori corrigi non eſt inconueniens. 3

c.fœminæ 30 q.5 c.mulierem c. mulier 33 q.5 iun.L.nam & mag. ff arbit.

Hæc concluſio ampliatur, Vt ex cauſa etiam vapulare poſsit mulier. 4

Luc.de Pen.L.quicũq; col.3 in pr.C. milit.lib.12 Abb.c.cum contingat n. 20 ibi Fel.n.7 ext.fo.comp. Panor.c. quemadm.§ illud n.15 ext.iureiu.Fel. c.illud n.11 ext.prȩſum.Alex.d L.miles § iudicati n.3 ibi Iaſ.n.7 ff re iud. Rom.ſing.4 Lup.c.per veſtras not 3 n.7 ext.don.int.vir.& vx.Affl.deciſ. 246 n.1 Alex.conſ.115 n.3 vol.4 arg. L vn.C.emend.propinq.

Hæc concluſio fallit I. Nã mulier à marito carceri mandari nequit. 5

c.placuit ibi gl.33 q.2 iun.L.1 ff ad munic. Rom. d. ſing. 4 Dec. L. 2 n.52 ff reg.iur. Hæc

6 II. Hæc conclusio fallit, Nam quod dictum est, maritum vxorem verberibus quoq; castigare posse, moderatè tamen intelligendum erit. Nam si maritus modum excesserit, nimisq; crudelem sæuũ & morosum, erga vxorem sese exhibuerit, licitè ab eo vxor diuertit.

Br.L.cum satis n.7 C.agr.& censl.lib. 11 Abb. c. 1 n.4 extra diuort. Lup.c. per vestras not.3 n.6 extra dona. int. vir.& vxor.Paris.de Put.tr.Syndic. Rubr. de excess. Baron.n.29 Neuiz Sylu.nupt.lib.1 n.37 Alc.lib.1 de verb. signifi. n.55 Chassan. in cons. Burg. Rubr.4 § 6 gl. vlt.n. 15 Gomez var. resolut. lib.2 cap. 2 n.51 vers. ex quo infertur & lib.3 c.6 n.16 vers octauò, Menoch.tr.arb. iud. QQ. lib.2 cent. 2 casu 139 n.5 arg. c. literas in fine, extra rest.spoliat.

Licet malè hac in re sibi constans, contrarium solus teneat.

Tir.LL.connub.L.8 n.13.

7 Quod vsq; adeò verum est, vt si mulier

à viro

à viro ob sæuitiam eius diuersa, adulterium postea perpetrarit, maritus ad lucrandam ex statuto dotem agens, non audiatur.

Ang. Aret. tr. malef. verb. che me hay adult. la mia donna n. 26 Lup. rubr. § 19 n. 4 extra donat. int. vir. & vxor. Tir. *LL.* connub. L. 1 n. 24 arg. gl. c. quia diuersitatem verb. suspensus extra concess. præb.

Quo tamen casu, vxori, mariti sæuitia erit probanda. 8

Rol. à Valle cons. 27 n. 2 vol. 3.

Quandoquidem, sæuitia eiuscemodi delictum est.

arg. d. L. consensu § si qua verò C. repud. & L. vn. C. emend. propinq.

Delicta verò non præsumentur nisi probentur. 9

L. meritô ff pro soc. Ias. L. admonendi n. 5 in lect. ff iureiur. Ceph. cons. 76 n. 23 vol. 1.

Sæuitia ergò viri, vt probetur, videndus est. 10

Masc. tr. probat. conclu. 1020 per tot.

Simili-

11 Similiter, quod dictum est supra, vsque adeò verum est, vt maritus cuius vxor, ob nimiam eius importunitatem, & sæuitiam discesserat eam vendicans, exceptione sæuitiæ repellatur.

Hipp. de Mars. L. vn. n.259 C.rapt. virg. Ripa L. naturaliter § nihil commune n. 84 ff acquir. poss. arg. d. c. literas extra test. spol.

12 Cui, etiamsi vadimoniũ interposuerit, si tutò vitæque discrimine haud remoto, commorari non potest, cohabitare non cogitur.

Abb. c. literas n.7 per ill. text. ext. rest. spol. Ceph. cons. 384 n.70 vol.3.

13 Iusteque petit, alimenta sibi, extra habitationem mariti, suppeditari.

Bl. L. 1 n.11 per ill. text. ibi Ias. n. 4 C. legat. Ripa L. 2 n.29 ff Sol. mat. Neuiz Sylu. nupt. lib. 1 n.38 Cap Tholos. dec. 68 in fine.

14 Eadem quoque ratione, hoc vsque adeò verum est, vt mulieri quæ vltra modum à viro suo fuerit verberata, iniuriarũ indè nascatur actio, secundum aliquorum opinionem, quos refert

Ioh.

Ioh. And. in add. ad Specu. rubr. de iniur. vers. est quæstio de vxore.

Vel vt habet æquior opinio, in factum propterea, vt famæ mariti parcatur, actio detur. 15

Ioh. And. in d. vers. est quæstio, Cotta in mem. verb. actio iniur. & verb. vx. el. vlt. Neuiz. Sylu. nupt. lib. 1 n. 39 arg. L. 2 C. rer. amot. L. nõ debet ff dol.

Hoc quoq; vsq; adeò verum est, vt si atrocitas facinoris, hoc efflagitarit, contra maritum, experiri possit criminaliter. Licet eò facilè non sit recurrendũ, cum ob nimiam inter maritum & vxorem coniunctionem, correctio potius sit præsumenda, nihilq; maritum dolose fecisse sit dicendum. 16

Alc. tr. præsumt. reg. 1 præsumt. 3 n. 3 Ias. L. 1 n. 24 ff legib.

Isthæc enim præsumtio correctionis, tanquam debilior per fortiorem, quæ ex atrocitate vulneris oritur, tollitur. Sicuti è diuerso, si vulnus vel percussio non sit atrox, per præsumtionem coniunctionis & correctionis, contraria præsumtio euacuatur. 17

Neq;

Neq; enim nouum est, vnam iuris præsumtionem per aliam tolli atq; elidi.

L. Diuus ff rest. in int. gl. c. cum inter cl. 1 verb. episcopus extra elect. c. literas ibi gl. verb. purgauit extra pręsumt. Octauius Simoncellus tr. decret. tit. 7 n. 51 in fine.

18 Deniq; hoc vsq; adeò verum est, vt si eò proteruiæ lapsus fuerit maritus, vt à se absq; causa, vxorem expulerit, condemnari debeat ei, in triente totius sui patrimonij, centum tamen auri libras, non excedente.

Bl. c. 1 § fin. n. 2 de inuest. de re al. facta, Cotta in memor. verb. vxor. cl. 2 ad fin. arg auth. sed nouo iure C. re- pud.

ARTICVLVS XXX.

SVMMARIVM.

1 *Maritus in vxorem absq; causa à se fugientem manuum habet iniectionem.*

2 *Maritus in vxorem manum inijcere non potest, si ea negaret, hunc, suum esse maritum.*

3 Qua-

3 *Qualitas, quæ est fundamentum allegantis, per allegantem probari debet.*
4 *Maritus vxorem nondum cognitam, abducere nequit.*
5 *Nec sponsam de futuro.*
6 *Maritus vxorem nondum cognitam, vel sponsam de futuro rapiens, non punitur, pœna raptorum, sed extraordinaria.*
7 *Vxor, quæ ob sæuitiam viri, ab eo aufugit, non tenetur ad eum reuertere, nisi cautionem de deponenda sæuitia in posterum, interposuerit.*

Trigesimò concludo: Fœminarum deteriorem esse conditionẽ, quod maritus in vxorem absq; causa, â se fugientem, manus inijcere, eam capere atq; detinere posit. 1

gl. c. 1 verb. sequantur extra coniug. lepros. Bl. L. 1 ante n. 1 Castr. n. 3 per ill. text. C. vbi quis decurio vel cohort. Bl. L. 1 n. 24 C. rapt. virg. Alex. L. miles § qui iudicati n. 3 ff re iud. Plot. tr. de in lit. iur. §. 7 n. 34.

Hæc conclusio limitatur primò: Vt non procedat, si vxor oppone- 2

T ret,

ret, hunc non esse suum maritum. Tunc enim nisi probè conuinceretur, vxorem hanc esse, manuum iniectione, sibi ab ea temperare debet.

arg. d. L. 1 C. vbi quis decur. vel cohort.

3 Et confirmatur: quia ista qualitas, quod sit maritus, est fundamentum manuum iniectionis. Et certum est: quod qualitas, super qua quis fundatur, per allegantem probari debeat.

Br. L. si verò § qui pro rei n. 6 ff qui satisd. cog. Abb. c. bonæ el. 1 n. 15 ext. elect. Abb. c. cum ad sedem n. 28 ext. rest. spol. Abb. c. conquestus n. 6 ext. fo. comp. Tir. V. R. p. 1 § 32 gl. vn. n. 94 Affl. decis. 377 n. 4 per L. 2 ff probat.

Et in specie, quod maritus, qui negatur maritus, probare, esse se maritum, debeat, decidit

Chassan. in consuet. Burg. Rubr. 4 § 5 in pr.

4 II. Hæc conclusio limitatur: Vt non procedat, in vxore nondum cognita. Illam namq;, quasi maritus rapere,

pere, vel capere, cum eius quasi possessionem nondum habeat, non potest.

Bl.d. L. vn.n.24 C. rapt. virg. arg. L. generali C. decur. lib. 10 qui tamen textus parum aut nihil facit, melior est textus L. sicut ff op. libert.

III. Hæc conclusio limitatur: 5
Vt tantô minus procedat in sponsa, per verba de futuro desponsata.

Bl. d. L. vn. n.7 per ill. text. ibi Marſ. n.68 C. rapt. virg.

Quibus tamen casibus non teneretur, 6
pœna raptorum ordinaria, sed mitiori, boni arbitrio viri, moderanda, esset afficiendus, vt recte expendit

Hipp. de Marſ. d. L. vn, n.68 & n.157.

IIII. Hæc conclusio limitatur, 7
Vt tantum procedat, si vxor, absq; causa mariti cohabitationem fugerit. Cæterum si de sæuitia eius ostenderit, ad eum, nisi præstita prius, de sæuitia deponenda cautione, reuertere non cogitur, tantum abest, vt viro hoc casu, manuum iniectio sit licita.

Vt dictum est in præced. art.

ARTICVLVS XXXI.

SVMMARIVM.

1 *Vxor indotata à marito suo expelli potest.*

2 *Iurans se quandam ducturum, nulla dotis mentione facta, puellam, attamen dotem solui oportet, vel vxor, à marito eijci potest.*

3 *Iurans se aliquam ducturum, si nullam attulerit dotem, eam ita demum à se remouere poterit, si aliundè, vndè onera matrimonij sustineat, non habeat, secus erit si diues sit, & onera matrimonio aliò resarcire possit.*

4 *Vxor quæ ob inopiam dotem constituere nequit, ob id, quod indotata sit, minimè expellitur.*

5 *Vxor ob dotem non solutam, à marito seiungi nequit, si non ipsa, sed extraneus quispiam dotem promiserit.*

6 *Vxor non eijcitur, ob dotem non allatam, de iure Canonico.*

1 Trigesimo primò concludo: Fœminarum deteriorem esse conditionem, quod mulier indotata, â marito suo expelli potest, licet è diuerso ipsa maritum, donationem propter nuptias non constituentem neutiquam eijcere queat.

gl. § fin. verb. onera auth. de nõ elig. ſec. nub. Luc. de Penna L. 3 verſ. 67 C. apoch. pub. lib. 10 Bl. L. ſi donaturus § ſi quis indebitam n. 1 per ill. text. ibi Iaſ. n. 2 ff cond. cauſ. dat. cauſ. non ſec. Bl. L. quod in vxorem n. 2 C. neg. geſt. Bl. L. de diuiſione in pr. n. 2 ff Sol. matr. Bl. L ſi cum dotem, § ſi maritus n. 8 ff eod. Bl. L fin. n. 9 C. ſent. quæ ſin. cert. quant. Bl. c. quemadmodum num. 8 ext. iureiur. Pan. c. per veſtras n. 4 ibi Lup. not. 3 n. 2 per ill. text. extra donat. int. vir. & vxor. Ioh. de Plat. § fuerat n. 9 ibi Iaſ. n. 98 Inſt. act. Bl. Nouell. tr. dote p. 6 priuil. 43 n. 3 Chaſſan. in conſuet. Burg. Rubr. 4 § 23 gl. 1 n. 14 text. L. fin. ibi Bl. C. ad S. C. Velleian.

Hæc concluſio ampliatur: Vt 2
procedat, etiam ſi quis non facta mentione dotis, iureiurando, ſimpliciter ſe aſtrinxiſſet, quandam puellam ducere. Nam nihilominus dotem ſolui, pro qualitate perſonarum nubentium, quantitatemq́ patrimonij earundem oporteret,

teret, vel vxor à marito suo expelli posset.

Bl.c.iurauit n.3 extra iureiur. Ias.L.si donaturus § si quis indebitam n.4 ff cond.caus.dat.caus.non sec. Ias.auth. præterea n.10 C.vn.vir.& vxor.Neuiz.Syl nupt.lib.1 n.46 arg.L. Theopompus ff do.præleg.iun.L.fin. § si verò sine iudice ff quę in fraud.cred. L.fin.C.non num.pec.

3 Quod tamen sanè est accipiendum, vt verum sit, si marito, non suppetant facultates, ad vitæ necessaria sufferenda idoneæ. Non verò habeat locum, si maritus foret diues. Tunc enim quod conditionem iurisiurandi expresśius non dixerit, sibi imputet.

Couarr.in epit.4 lib.decret.c.5 in pr. n.7 arg. L. adigere § quamuis ff iur. patron.

4 Hæc conclusio limitatur primò: Vt procedat duntaxat, si mulier sit diues, quæ dotem constituere posśit: Secus verò est, si sit inops, nec vndè dotem comparet, habeat. Tunc enim ob

dotem

dotem non constitutam minimè expellitur.

Bl. d. L. fin. n. 9 C. sent. quæ sine cert. quant. Ias. d. § si quis indebitam n. 4 § quoniam autem auth. quib. mod. nat. eff. legit.

II. Hæc conclusio limitatur, 5
Vt non procedat, si dos non ab ipsa muliere, sed ab extraneo quopiã fuerit promissa. Tunc enim ob moram extranei debitoris, mulier iniuria eijceretur.

Burs. cons. 179 n. 14 arg. c. non debet de R. I. lib. 6.

III. Hæc conclusio limitatur: 6
Vt non procedat de iure Canonico. Textus enim iuris ciuilis, in conclusione allegati, secundum sua tempora, quibus plurifariam repudia & discessiones iugalium concedebantur, sunt intelligendi, quod affectari, secta nostrorum temporum extra casum adulterij, non patitur.

Bl. Nouel. tr. dot. p. 6 priuil. 83 n. 3 Neuiz. in Sylu. nupt. d. lib. 1 n. 85 arg. c. porrò extra diuort.

ARTICVLVS XXXII.

SVMMARIVM.

1 *Vxor quicquid acquirit, ex bonis mariti quæsiuisse præsumitur.*

2 *Concubina præsumitur acquisiuisse, ex bonis amasii.*

3 *Vxor etsi thorum violârit, nihilominus præsumitur acquisiuisse ex bonis mariti.*

4 *Præsumptio semper in meliorem partem debet sumi.*

5 *Vxor potius dicitur furto, res marito subtraxisse, quàm adulterio peperisse.*

6 *Actus vbi diuerso respectu cadit, in delictum maius, & in delictum minus, ea semper capienda est interpretatio, vt minus delictum producatur.*

7 *Vxor putatiua præsumitur ex bonis mariti putatiui quæsiuisse.*

8 *Vidua præsumitur quæsiuisse, ex bonis mariti defuncti.*

9 *Vidua præsumitur acquisiuisse, eas res ex bonis defuncti, quas habet intra annum luctus: secus est, quo ad acquisitas, anno luctus emenso.*

10 *Quæ in continenti post matrimonium dissolutum fiunt, putantur constante matrimonio fieri.*

11 *Intellectus is amplectendus est, per quem absurditas euitatur.*

12 *Vidua etiam post annum luctus ex substantia defuncti mariti quæsiuisse præsumitur, si aliquæ id suadent coniecturæ.*

13 *Vxor quæ exercuit aliquam negotiationem, vel officium aliquod sibi congruens gessit, ex illo, & non ex bonis mariti, quæsiuisse præsumitur.*

14 *Vxor dives, quæ viro inopi nupserat, non præsumitur ex bonis mariti quæsiuisse, sed contrarium potius statuitur.*

15 *Vxor, quæ acquisiuit, rei proprietatem, ex causa onerosa, si cum illa proprietate, vsusfructus deinde consolidetur, vsumfr. ex mariti substantia non dicitur quæsiuisse.*

16 *Res quæ consolidatur, tanquam separatum & diuersum ab ea, cui consolidatur, æstimatur.*

Trigesimosecundò concludo: 1
Fœminarum conditionem esse deteriorem, quod quicquid acquirunt, ex bonis mariti acquisiuisse præsumuntur. Maritum verò ex bonis vxoris quæsiuisse non præsumitur.

gl. c. constitutus verb. vtriq; extra restit. in integ. Br. L. 3 n. 6 C. iu. fisc. lib.

10 Br. L. cum oportet in pr. n. 5 ibi Bl. n. 12 C bon. quæ lib. Br. tr. duob. fratr. n. 5 Bl. L. si vxorem n. 8 C. condit. insert. Bl. L. fin. n 2 C. pignor. Paul. de Castr. L. siue possidetis n. 10 C. probat. Luc. de Pen. L. 3 vers. septimò C. ap. pub. lib. 10 Abb. c. significauit n. 3 extra donat. int. vir. & vxor. Abb. c. 1 n. 3 extra pecul. Cler. Fr. Crem. sing. 6 Lup. rubr. § 60 n. 1 extra donat. int. vir. & vxor. Boer. in addit. vlt. ad Dyn. c. ratum de Reg. iur. lib. 6 Matth. de Affl. c. 1 § & quia n. 20 de his qui feud. dar. poss. Neuiz. Syl nupt. lib. 4 n. 20 Alc. tr. præsumt. reg. 3 præsumt. 26 n. 1 Tir. LL. connub. gl. 8 n. 271 Couar. c. 1 n. 7 extra testam. Ant. Gab. Rom. tr. reg. lib. 1 tt. de præsumt. conclus. 15 n. 1 Vasq. ill. controu. c. 105 n. 7 Mascard. tr. probat. conclus. 1080 n. 82 Alex. cons. 82 n. 13 vol. 2 cons. 101 n. 3 vol. 7 Anton. de Prato veteri int. consil. Alex. cons. 133 n. 2 vol. 4 Crau. cons. 81 n. 4 & cons. 61 ante n. 1 Nicol. Bellon. cons.

conſ.17 n.10 Rol.à Valle conſ.90 n.22 vol.2 Franc.Burſ.conſ.209 n. 23 vol.2 arg.L.etiam C. donat. int.vir.& vxor.& L. Quintus ff eod.

Huius præſumtionis ratio in eo, vt turpis quæſtus euitetur eſt fundata.

d.L.etiam C.donat.int.vir.& vxor.

Nam vt Plautus in Caſin. act. 2 Scen.2 habet:

——*peculi probam, nihil habere addecet*
Clam viro: & quod habet partum, ei haud commodè ſt,
Quin viro aut ſubtrahat, aut ſtupro inuenerit
Hoc viri cenſeo eſſe omne, quicquid tuum eſt.

Quem ex noſtris referunt

Tir. *LL.* connub. gl. 8 n. 271 & Maſc. tr.probat.concluſ.30 n.2.

Hæc concluſio ampliatur primò: Vt procedat etiam in concubina: Namq; & illam ex bonis amaſij ſui quęſiuiſſe præſumtio eſt. 2

add.ad Br.L.3 C.iu.fiſci lib.10 Bl. L. cum oportet in pr. n.12 C.bon. quæ lib.Bl.L.1 n.3 C.natur.lib.Lup d §60 n. 3 ibi Bernh. Diaz. in add. Franc.

Crem.

Crem. sing. 6. Cotta in memor. verb. concubina Ant. Gab. Rom. d. conclus. 15 n. 2.

Licet contrarium teneat.

Alc. de reg. præsumt. 26 n. 2.

Cuius opinioni non accedo, tantò magis enim de concubina capienda est hæc præsumtio, quod concubinatus, nota quadam per se sit insignitus. Quæ, si aliter de concubina præsumeretur, augeretur. Vndè ad hanc notam elidendam, vel duntaxat aliqualiter sopiendam, meritò idem quod in vxore honesta, de concubina est præsumendum.

arg. L. tam dementis C. episc. & cleric.

3 II. Hæc cōclusio ampliatur, Vt idem quoq; iuris sit in muliere adulterari solita. Nam & illam bona sibi non ex adulterio peperisse, sed ex mariti patrimonio acquisiuisse præsumimus.

Bl. d. L. cum oportet in pr. n. 12 C. bon. quæ lib. Alex. in add. ad Br. d. L. 3 C. iu. fisc. lib. 10 Cotta in memor. d. verb. concubina. Lup. d. § 60 n. 11.

Præ-

Præſumtio enim ſemper, in meliorem partem eſt ſumenda. 4

arg. L. miles § defuncto ff ad L. Iul. de adult.

Quod vſq; adeò verum eſt, vt potius dicendum ſit vxorem furto, res marito ſubtraxiſſe, quàm ex adulterio quæſiuiſſe. 5

Alc. tr. præſumt. reg. 3 præſumt. 6 n. 3.

Eam ob cauſam: quia vbi actus cadit, diuerſo reſpectu, in delictum maius, & in delictum minus, ſemper capienda eſt interpretatio, vt ad minus delictum referatur. 6

Bl. L. fin. n. 27 C. ædil. ed. arg. L. ſi præſes ff pœn.

III. Hæc concluſio ampliatur: Vt non tantum vera ſit, in vxore vera, verumetiam in putatiua. Nam & vxor putatiua, ex bonis mariti putatiui, adepta, quæ habet, videtur. 7

Tir. LL. connub. gl. 8 n. 271 Maſc. tr. probat. concluſ. 30 n. 14 arg. c. 2 extra donat. int. vir. & vxor.

IIII. Hęc concluſio ampliatur: 8

Vt

Vt procedat etiam in vidua. Nam & in ea isthæc acquisitionis præsumtio, locum obtinet.

add. ad Br. d. L. 3 C. iu. fisc. lib. 10 Chassan. in consuet. Burg. Rubr. 4 § 14 gl. 2 n. 4 Card. Paris. cons. 80 n. 12 vol. 1 Bellon. cons. 17 n. 12.

9 Quod tamen ita demum verum est, si paulò post obitum viri, puta intra luctus annum, de acquisitione, quæstio ventiletur: Secus verò est, si multum temporis iam effluxerit. Tunc enim haud immeritò ista iuris præsumtio cessabit, vti hanc ampliationem declarant.

Neuiz. Sylu. nupt. lib. 4 n. 21 Ripa. L. fœminæ n. 55 C. sec. nupt. Crem. d. sing. 6 Lup. d. § 60 n. 15 Alc. d. præsumt. 26 n. 4 Coras. Miscellan. iur. lib. 3 c. 5 n. 4 Ant. Gab. Rom. d. conclus. 15 n. 4 Masc. d. conclus. 30 n. 4 Carol. Molin. in add. ad Alex. cons. 82 add. vlt. vol. 2.

10 Tum quia ea, quæ in continenti post matrimonium dissolutum fiunt, tan-

quam

quam constante matrimonio fieri, illicę inesse videntur.

L. lecta ff si cer.pet.

Tum quia ex breuitate temporis, fraus, dolus, & simulatio, ex parte viduæ præsumeretur.

arg. L. si venari § in bonis ff priuil. cred. Tir. V.R. p.1 § 1 gl.7 n. 77.

Tum quia nisi isthæc acquisitio ad annum luctus restringeretur maximum, 11
quod scilicet nunquam vidua, tutò & quiete res suas teneret & possideret, absurdum consequeretur. Et certum est, quod nunquam probandus sit iste intellectus, per quem absurdum, vel inconueniens admittitur.

L. fin. C. aut. præst. c. venerabilem, & c. in Genesi extra elect.

Sed hæc restrictio rursus sublimitatur: 12
Vt procedat duntaxat eo casu, si nullæ supersunt coniecturæ quibus assequi possit, viduam etiam post annum luctus, ex bonis mariti defuncti acquisiuisse, aliud verò esset, si tales coniecturæ extarent.

Tunc

Tunc enim post annum luctus, idem quod ante lapsum eiusdem, esset iudicium.

Alc. tr. præsumt. reg. 3 præsumt. 26 n.5 Chassan. in consf. Burg. d. gl. 2 n. 8 Rom. d. conclus. 15 n.5 arg. L. 2 ff excus. tut.

13 Hæc conclusio fallit primò: Si mulier honestam negociationem, & muliebri sexui decentem exerceret, puta obstetricando, operi phrigio operã dando, inaurando, pueros alienos lactando, texendo, & si quæ sunt alia. Hisce enim casibus, cum præsumtio turpis quæstus, excludatur, non opus est, vt dicatur, fœminam ex bonis mariti acquisiuisse, sed negociationi propriæ inseruiendo, adeptam esse, respondendum.

Bl. d. L. cum oportet in pr. n. 12 C. bon. quælib. Pet. Gerh. sing. 99 arg. c. cum cessante extra app.

14 II. Hæc conclusio limitatur, Vt non procedat, si mulier diues, matrimonio, viro inopi, & egeno, iungeretur,

retur. Tunc enim contrarium potius præſumendum, maritum nempe ex bonis vxoris, quam econtra quæſiuiſſe.

Alc. d. præſumt. 26 n. 15 Neuiz. Sylu. nupt. lib. 4 n. 22 Crau. conſ. 61 n. 7.

III. Hæc concluſio limitatur: 15
Vt non procedat eo caſu, quo vxor rei proprietatem, ex cauſa onerosa acquiſiuit, cui proprietati vſusf. poſtea conſolidatur, mulieriq; ex cauſa lucratiua acquiritur. Tunc enim, quod vſumfr. vxor ex bonis mariti quæſierit, non dicitur.

Iaſ. in add. ad Porc. § ſed cum eadem add. vlt. Inſt. legat.

Ratio eſt: Quia res quæ conſolidatur, 16
tanquam ſeparatũ quid, & diuerſum ab eo iure, cui conſolidatur, æſtimatur.

Tir. vt. retr. p. 1 § 32 gl. vn. n. 72 arg. L. Mœuius § fundo ff leg. 2.

Plures ampliationes & limitationes, ad hanc concluſionem, offendent apud Alc. Cott. Rom. Maſcard. Neuiz. & Bellon. quæ ego, ne opera eorum abuti, meaq; eorum plumis (quod multis

V ſolenne

ſolenne eſt) exornare videar, huic repetitioni inſerere, ſuperſedeo.

ARTICVLVS XXXIII.

SVMMARIVM.

1 *Vxor, maritum ſequi tenetur.*

2 *Vxor viro cohabitare omnimodo cogitur.*

3 *Conſequens qui vult, neceſſarium antecedens velit, oportet.*

4 *Vxor virum vagabundum ſequi eſt aſtricta, ſi is erat vagabundus tempore initi matrimonij, ipſaq; huius erat conſcia.*

5 *Fœmina cum errone contrahens, eius approbare videtur mores.*

6 *Scienti & conſentienti non ſit iniuria neq; dolus.*

7 *Vxor quæ erat neſcia, tam improborum morum, ſui mariti, implorare poteſt iudicem, vt eum, ſecum cohabitare compellat.*

8 *Maritus illas ædes, quas vxor inhabitat, inhabitare cogitur.*

9 *Vxor in militiam maritum ſequi tenetur.*

10 *Vxor maritum in militiam abiturum, ita demum comitari obligata eſt, ſi diu, ſit abſuturus, diuerſum erit. ſi breui reuerſurus ſperatur.*

11 *Vxor*

11 Vxor militem nostri temporis, sequi non est astricta.

12 Vxor, vt militem huius seculi, sequi teneatur oportet, vt is miles sit initi matrimonij, vtq; vxor sciat, hunc qui se ambiat, esse militem.

13 Vxor maritum etiam in carcerem sequitur.

14 Vxor leprosi, qui ob lepram aliò migrare compellitur, cum eo peregrinari cogitur.

15 Vxor banniti eum sequitur.

16 Vxor banniti, eum sequitur si iniuria, potentia puta aduersæ factionis, vrbe pulsus est, sed si ob crimen proscribitur, vxor nolens eum insequi non est compellenda.

17 Consuetudo, ne vxor maritum sequatur, non valet.

18 Vxor, etsi aliquam ob causam, maritum vt non sequatur, excusetur, matrimonium tamen inter eos remanet, nec de nouo nuptias contrahere potest.

19 Pactum, quo maritus tempore sponsaliorum se obligat, vt in certo loco, post matrimonium contractum, cum desponsata commoretur, valet, neq; tunc inuita vxor, commigrare cogitur.

20 Contractus ex conuentione legem accipiunt.

21 Pactum in traditione rerum adijci potest.

22 Argumentum à re, ad personas est validum.

solenne est) exornare videar, huic repetitioni inserere, supersedeo.

ARTICVLVS XXXIII.

SVMMARIVM.

1 *Vxor, maritum sequi tenetur.*

2 *Vxor viro cohabitare omnimodo cogitur.*

3 *Consequens qui vult, necessarium antecedens velit, oportet.*

4 *Vxor virum vagabundum sequi est astricta, si is erat vagabundus tempore initi matrimonij, ipsaq; huius erat conscia.*

5 *Fœmina cum errone contrahens, eius approbare videtur mores.*

6 *Scienti & consentienti non fit iniuria neq; dolus.*

7 *Vxor quæ erat nescia, tam improborum morum, sui mariti, implorare potest iudicem, vt eum, secum cohabitare compellat.*

8 *Maritus illas ædes, quas vxor inhabitat, inhabitare cogitur.*

9 *Vxor in militiam maritum sequi tenetur.*

10 *Vxor maritum in militiam abiturum, ita demum comitari obligata est, si diu, sit absuturus, diuersum erit, si breui reuersurus speratur.*

11 *Vxor militem nostri temporis, sequi non est astricta.*

12 *Vxor, vt militem huius seculi, sequi teneatur oportet, vt is miles sit initi matrimonij, vtq; vxor sciat, hunc qui se ambiat, esse militem.*

13 *Vxor maritum etiam in carcerem sequitur.*

14 *Vxor leprosi, qui ob lepram aliò migrare compellitur, cum eo peregrinari cogitur.*

15 *Vxor banniti eum sequitur.*

16 *Vxor banniti, eum sequitur si iniuria, potentia puta aduersæ factionis, vrbe pulsus est, sed si ob crimen proscribitur, vxor nolens eum insequi non est compellenda.*

17 *Consuetudo, ne vxor maritum sequatur, non valet.*

18 *Vxor, etsi aliquam ob causam, maritum vt non sequatur, excusetur, matrimonium tamen inter eos remanet, nec de nouo nuptias contrahere potest.*

19 *Pactum, quo maritus tempore sponsaliorum se obligat, vt in certo loco, post matrimonium contractum, cum desponsata commoretur, valet, neq; tunc inuita vxor, commigrare cogitur.*

20 *Contractus ex conuentione legem accipiunt.*

21 *Pactum in traditione rerum adyci potest.*

22 *Argumentum à re, ad personas est validum.*

23 *Maritus, si ex causa honesta, tantoq; magis, si ex necessaria, de nouo emergente, abitionem parat, pacto, de quo modò diximus, non obstante, vxorem repugnantem secum ducit.*

24 *Quæ de nouo emergunt, nouo consilio indigent.*

25 *Actus omnis rebus sic stantibus est intelligendus.*

26 *Vxor non sequitur maritum, qui ex voto, trans marinam peregrinationem suscepit.*

27 *Sponsa de futuro, sponsum non sequitur.*

1 Trigesimo tertiò concludo: Fœminarum conditionem deteriorem esse, quod vxor maritum suum, sequi tenetur.

c. vnaquæq; 13 q. 2 Ang. Aret. Inst. pat pot. in pr. n.7 cap. Tholos. decis. 86 Tir. LL. connub. L. 1 n. 39 Burs. cons. 207 n. 8.

2 Ratio esse potest, quia vxor, viro cohabitare, omnimodo astricta est.

c. inter alia extra sent. excomm.

3 Si ergò cohabitare ei debeat, eum sequatur oportet, cum is, qui vult consequens, necessarium quoq; antecedens velle debeat.

L. 3 § qui habet ff ser. rust. præd. L. loci corpus § si quis ff si ser. vend. L. oratio ff sponsal. c. cum infirmitas, extra pœn. & rem. Gomez var. resol. lib. 1 c. 5 n. 83 vers. primò.

Hæc conclusio ampliatur primò: Vt etiam virum vagabundum, mulier sequi teneatur, si tempore initi matrimonij, morum, futuri mariti non esset ignara. 4

gl. c. si quis necessitate 34 q. 2 Br. L. Mœuia § vxore n 3 ff ann. leg. Bl. L. manumittuntur n. 1 ibi Castr. n. 3 C. oper. libert. Abb. c. 1 n. 8 extra coniug. lepros. Ang. Aret. § 1 n. 12 Inst. de S. C. Tertull. Cors. in sing. verb. vagabundus Lup. c. per vestras § 9 n 13 extra don. int. vir. & vxor. Steph. Aufr. in add. ad cap. Tholos. d. decis. 86 Sais. in consuet. Turonens. rubr. de success. feudi art. 9 Tir. *LL.* connub. d. L. 1 n. 39 Couar. in epit. 4 lib. decret. p. 2 c. 7 n. 5.

Et hanc esse communem opinionem, attestatur

Burs. d. cons.207 n.13 vol.2.

5 Eam ob causam: quia mulier, cum eiuscemodi errone, vagabundo, vel histrione, scienter contrahens, mores eius approbare videtur.

arg. L. plenum § equitij ff vs. & habit. Bl L. vbi adhuc n.28 C. iu. dot.

6 Vnde meritò quod sequi teneatur, conqueri non debet. Cum scienti & consentienti non fiat iniuria.

c. scienti de R. I. lib.6 L. iam dubitari ff hær. inst. L. si filius qui patri ff vulg. & pup. L. si fideiussor § qui necessaria ff qui satisd. cog. Vasq ill. contr. c. 48 n. 12 Zoanet. L. 2 n. 118 vers. neq; C. pact. int. emt. & vend.

7 Si verò nescierit vxor, maritum suum, tam probis moribus imbutum, eumq; propterea, huc, illucq; diuagantem, vt secum cohabitet, iudicis autoritate cõpellere voluerit, rectè id facit, sufficietq; fugitiuus, in domo vxoris, quæ eum citari facit, ad iudicium prouocetur, vt post Innoc. decidit.

Alc. tr.

Alc. tr. præſumt. reg. 1 præſumt. 35 n.3.

Eam ob cauſam: quod maritus illas ædes, in quibus vxor habitat, inhabitare debeat. 8

arg. c. 1 extra coniug. leproſ. c. tuæ extra cler. non reſident.

II. Hæc concluſio ampliatur, 9

Vt mulier etiam in militiam maritum ſequi teneatur.

L. 1 ibi Bl. & Caſtr. C. vxor. mil.

Quæ tamen ampliatio ita demum vera eſt, ſi maritus in militiam proficiſcens, diu ſit abſuturus, tunc enim vxor eum ſequi tenetur, ſecus verò eſt, ſi exautorationem paulò poſt ſecuturam, ſperaretur. 10

Paul. de Caſt. d. L. 1 C. vxor mil. Sais. in conſuet. Turonens. d. art. 9 col. 2.

Ego verò hanc ampliationem, in militibus noſtri temporis haudquaquam procedere poſſe, ſtatuo. Cum longè aliæ, iſtorum militum, quam noſtrorum fuerit ratio. Quapropter à diuerſis non inferri rationis eſt. 11

L.fin. ff calumniat.

12 Vel vt procedere posset, id requirerẽ, quod maritus tempore contracti matrimonij sit miles, & quod mulier militem eum sciat.

per iura & rationes in præced.ampl. adductas.

13 III.Hæc conclusio ampliatur: Vt vxor etiam in carcerem, virum suũ sequi teneatur.

gl.c.vnaquæq; 13 q.2.

14 IIII.Hęc conclusio ampliatur: Vt vxor, viri quoq; leprosi, qui ob id à communi cœtu seiungitur, & aliò forsan migrare cogitur, sequelæ sit obnoxia.

c. hi qui 27 q.2 c. 1 ibi gl. & dd. extra coniug. leprof.

15 V. Hæc conclusio ampliatur: Vt vxor quoq; banniti, sequendi nexu sit constricta.

Alex in add. ad Br.L.Mœuia § vxore ff ann. leg.

16 Quod tamen ita demum verum est, si

maritus

maritus innoxiè, potentia puta aduersæ partis proſcribatur, Secus verò eſſet, ſi maritus ſeditione, vel alio crimine, proſcriptioni anſam præbuerit. Tūc enim, ſi ſequi eum recuſaret, audiretur.

arg. gl. c.1 verb. exiuit extra his qui mat. accuſ. poſſ.

VI. Hæc concluſio ampliatur, vt non valeat conſuetudo, tanquam iuri naturali repugnans, ne, maritum ſuum, vxor, ſequi teneatur, approbans. 17

Abb. c.1 n.3 extra coniug. leproſ. Tir. LL. connub. L.1 n.39.

VII. Hæc concluſio ampliatur: 18
Vt etiamſi aliqua ex cauſa, quæ ex varietate caſuum euenire poſſet, vxor maritum ſuum ſequi non teneatur: matrimonium tamen inter illos maneat, nec mulieri aliud contrahere matrimonium, permittatur.

Abb. c. de illis n.4 extra ſponſal. arg. c. in præſentia extra eod.

Hæc concluſio limitatur primò: Vt non procedat, ſi pacto, inter 19

virum & vxorem, dum mutuò despon-
derentur, conuenisset, quod vir in certo loco agere debeat. Tunc enim si aliò domicilium transferre voluerit, vxor inuita, vt sequatur, non cogitur.

Abb. c. 1 n. 5 extra his qui matrim. accus. poss. vbi hanc esse communem opinionem attestatur, quam sequitur Couar. d. c. 7 n. 5.

10 Tum quia contractus, ex conuentione, si contra eiusdem substantiam non sit, legem accipiunt.

L. 1 § si conuenerit ff depos. c. contractus de R. I. lib. 6 Pract. Pap. in for. lib. quo ag. ad reuoc. feud. verb. nec superstitibus ex eo liberis n. 35 Lup. c. per vestras 6 notab. § 11 n. 3 extra donat. int. vir. & vxor. Zoan. L. 2 n. 36 vers. neque te C. pact. int. emt. & vend Caball. tr. euict. § 4 n. 2.

11 Tum quia videmus, pactum in traditione rerum adijci posse.

c. verum extra condit. appos. L. 1 C. pact. conuent.

Ergo

Ergo etiam in traditione (quæ fit per sponsalia) personæ. Cum argumentum à re, ad personas, in iure sit frequens, & probabile. 22

Tir. V.R. p.1 § 29 gl.1 n.3 Tir. *LL.* connub. gl.5 n.127 arg. L. qui furere ff h. t. L. miles ita hæredem ff test. milit.

Quod tamen pactum, rebus sic stantibus, est interpretandum. Cæterum si honesta, tantoq; magis si necessaria causa noue emergens, maritum ad abeundum commoueat, rectè posthabito illo pacto, vxore etiam repugnante, secum ducta, abit. 23

Tir. LL. connub. L. 1 n. 39 Gomez. var. res. lib. 2 c. 10 n. 23 vers. item etiam Couar. d. c. 7 n. 5.

Tum quia ea, quæ de nouo emergunt, nouo auxilio indigent. 24

L. de ætate, § ex causa ff inter. act. Mar. tr. ord. iud. 2 p. 6 p.p. act. 3 n. 11 Roncheg. L. 3 § 1 n. 122 ff duob. reis Hipp. de Mars. sing. 142.

Tum quia omnis actus, rebus sic stantibus 25

tibus interpretandus est.

L. quod Seruius ibi gl. not. ff cond. ob turp. causam. Bertach.tr. gab. p.2 n.5 Tir.rep. L. si vnquam in præfat. n. 167 C. reuoc.donat. Gomez. var. resol. lib.1 c 5 n.36 vers.quintò.Card. Paris.cons. 16 n.16 vol.2 cons.47 n. 36 vol.4 Burs.cons.110 n.20.vol.1.

26 II. Hæc conclusio limitatur: Vt non procedat, si maritus voti exoluendi gratia, mare traiecerit. Tunc enim vxor, eum sequi non est obligata.

Abb.c.quod super n.8 per ill.text. & c. ex multa n.2 per ill. text.extra vot. & vot. redemt.

27 III. Hæc conclusio limitatur: Vt non procedat in ea, quæ per verba de futuro est, desponsata. Ei namque sponsum, vt sequatur non est iniunctum.

Abb. c. de illis n.4 per ill.text. extra sponsal. Tir. LL. connub. gl. 2 n. 24 arg.L.2 C. repud.

AR-

ARTICVLVS XXXIIII.

SVMMARIVM.

1 *Fœmina & mas, si in eadem præbenda, ius præsentationis habent, illis in præsentando discordantibus, is semper, potius ius fouet, qui à masculo est præsentatus.*

2 *Contrarium.*

3 *Nobile, & dignius, præ minus nobili, & digno consideratur.*

4 *Præsentatus à fœmina, à masculo præsentato præfertur, si fœminæ, ius patronatus sit potentius: puta si per vxorem marito, ius præsentandi obuenisset.*

5 *Contrarium.*

Trigesimo quarto concludo: Fœminarum cōditionem deteriorem esse, quia si masculo & fœminæ, simul in certa præbenda, vel beneficio, ius patronatus seu præsentationis competat, si in diuersas rapiantur patroni sententias, semper is, qui à masculo præsentatus est, præfertur. 1

Bl. L.x ante n.1 per ill. text. ff Senat. Fel. c. quoniam n.5 extra testib. Dec. d.L.

d. L. 2 n. 47 ff reg. iur. Tir. *LL*. connub, gl. 9 n. 6 & 10.

2 Vt autem hoc Baldi dictum dd. sequantur: tamen contrarium tenet Molinæus, volens cæteris paribus, ordinarium, cui vult hoc casu gratificare, vel ad denuò faciendam præsentationem, patronos compellere posse, adeò quidem, vt, si tempus à iure, præsentationi præfinitum elabatur, ordinarius ipse patronis exclusis, electionem recte subeat.

Molin. in add. ad Dec. d. L. 2 n. 47 ff R. I.

Pro cuius opinione adduci possent, licet ipse non allegat.

gl c. si plures 16 q. 7 gl. c. Ecclesia vestra el. 2 in gl. vlt. in fine extra elect.

Cuius opinioni non accedo, negarim enim, hoc casu, æquè pares, sed semper digniorem illum fore, qui à masculo est nominatus.

arg. d. L. 1 ff Senator.

3 Vnde eius, quod est magis dignum & nobile præ illo, quod minus dignum, nobileq́ est, habetur consideratio.

c. quod

c. quod in dubijs de consecr. eccles. vel. alt. Mar. tr. or. iud. p. 3 n. 118.

Hæc conclusio limitatur, Vt procedat duntaxat eo casu, quo masculo & fœminæ, æquale in præsentando ius est. Cæterum si fœminæ potentius ius sit, puta si ius patronatus, ratione fœminæ, quam in vxorem duxerit, viro contigisset, à fœmina præsentatum præferri rationis est. 4

Rota decis. 422 inc. fuit dubitatum, vtrum valeret in nouis. Dec. d. L. 2 n. 47 ff R. I. Fel. d. c. quoniam n. 5 extra testib. Tir. d gl. 9 n. 6.

Licet rursum hoc casu Molin. contrarium sectetur. A marito nempè præsentatum, vxoris præsentato anteferendū esse, sentiens. 5

Molin. in consuet. Paris. § 37 gl. 10 n. 3.

ARTICVLVS XXXV.

SVMMARIVM.

1 *Fœmina & masculus, si vnà perierint casu aliquo, fœmina prius decessisse præsumitur.*

2 *Intellectus ad L. qui duos § si maritus ff reb. dub.*

3 In-

3 *Interpretatio ea semper eligenda, qua actus potius, quam pereat, valeat.*

4 *Præsumtio qua vxorem prius decessisse præsumitur, contrariys documentis eliditur.*

5 *Vera probatio semper absorbet iuris tantum præsumtionem.*

1 Trigesimo quintò concludo: Fœminarum conditionem deteriorem esse, quia si vxor, & maritus, naufragio forte, incendio, peste, incursione hostium, simul perierint, tunc primò vxorem, spiritum posuisse, est præsumtio. L. qui duos § si maritus ff reb. dub. L. cum hic status § si ambo ff donat. int. vir. & vxor. Luc. de Penna L. principes vers. 44 C. princip. agent. in reb. lib. 12 Br L. quod de pariter ff reb. dub. Crem. sing. 52 Fel. c. capitulum n. 19 extra rescr. Hipp. de Mars. rubr. n. 416 C. probat. Alc. tr. præsumt. reg. 2 præsum. 49 n. 2 Guid. Papæ tr. præsumt. n. 57 Sais. in consuet. Turonens. rubr. de succes. plebeior. ad fin. Dec. d. L. 2 n. 44 ff Reg. iur. Tir. LL. connub. L. 1 n. 53.

Hæc

Hæc conclusio limitatur primò: Vt procedat duntaxat eo casu, si per illam præsumtionem, actus, vel contractus, exitum sortiretur, non verò habet locum, si præsumendo id, quod mulier prius, in fata concesserit, potius actus destructio, quàm stabilitio consequeretur. 2

Luc. de Pen. d. L. principes vers. 44 Alc. d. reg. 1 præsumt. 49 n. 5 Fr. Burs. cons. 8 n. 16 vol. 1.

Tum per text.

L. cum hic status § si ambo ff donat. int. vir. & vxor.

Tum per text.

L. ex facto § pen. ff ad S.C. Trebell.

Tum per id, quod generaliter traditur: eam semper capiendam interpretationem, qua actus potius, quàm pereat, valeat. 3

L. quotiens la. 2 ff reb. dub. L. quotiens idem sermo ff reg. iur. L. Titia § Lucius el. 1 ff leg. 2 Cotta in memor. verb. actus el. 2 Pol. tr. comp. subst. n. 30 & 32 Ronch. L. reos § cum tabulis

bulis n 84 ff duob. reis Ascan. tr. pat. pot. eff. 5 n. 33 Ceph. cons. 408 n. 63 volum. 3.

4 II. Hæc conclusio limitatur: Vt non procedat isthæc præsumtio, quoties legitimis documentis, contrarium probatum fuerit.

d. L. qui duos § si maritus ff reb. dub.

5 Vera enim probatio, semper tollit, quæ iuris est tantum, præsumtionem.

c. fin. extra præsumt. Specul. tit. de probat. § f. n. 10 Guid. Papæ tr. præsumt. n. 41.

ARTICVLVS XXXVI.

SVMMARIVM.

1 *Gemellis editis masculo scilicet & fœmella, si dubitatur, vter prior natus sit, masculus primo loco, in hanc lucem exijsse, fœmella deinde nata præsumitur.*

2 *Fœmina, prior præsumitur edita, libertatis fauore.*

1 Trigesimo sexto concludo: Fœminarum conditionem esse deteriorem,

riorem, eò, quod gemellis, masculo scilicet & fœmella editis, si nescitur, vter prior, exiuerit, masculus præsumatur prior, fœmella posterior nata.

Br. L. si fuerit § planè ibi Castr. ff reb. dub. Br. L. si extraneus n. 3 ff condict. caus. dat. caus. non sec. Br. L. Arethusa n. 2 ff h. t. Bl. L. idem erit n. 1 ff eod. Guido Papæ tr. præsumt. n. 5 in fine Dec. L. 2 n. 44 ff reg. iur. Sais. in consuet. Turonens. Rubr. de success. plebei. in fine. Tir. tr. primig. q. 17 opin. 7 & 8 n. 1 Tir. LL. connub. L. 1 n. 59 Masc. tr. probat. conclus. 1087 n. 1 vbi hanc opinionem de iure veriorem esse attestatur, arg. L. qui duos § cum in bello ff reb. dub.

Atq; hæc maximi sunt in materia primigeniorum momenti, quoties nimirum consuetudine circa primigenios expresse disponente, Vt primogenitus, siue mas sit, siue fœmina iure primogenituræ, reliquis exclusis succedat, dubitatur, vter prius in hanc lucem sit editus, vt aduerti deberi autor est.

Bl.d.L.idem erit n.1 ff h.t.

2 Hæc conclusio fauore libertatis fallit, Si nimirum ancillæ, sub ea conditione si fœminam peperisset, libertas sit donata, incꝙ ambiguo, dum geminam edidit prolem, vter prior natus sit, hæreremus. Hoc enim casu, fauore libertatis fœmellam prius editam, esset præsumendum.

arg.L. si fuerit § planè ff reb.dub.

ARTICVLVS XXXVII.

SVMMARIVM.

1 *Fœminæ ius vindictæ non competit.*
2 *Pacem à masculo hærede habere, sufficit.*
3 *Contrarium.*
4 *Ius vindictæ, via iudiciali tàm fœminis quàm masculis congruit, secus si via extra iudiciali sit procedendum.*
5 *Ius vindictæ extra iudicialis, fœminis, masculis deficientibus competit.*

1 Trigesimo septimò concludo: Fœminarum deteriorem esse cõditionem,

nem, quia illis ius vindictæ non competit.

gl.c.1 § hoc autem notandum verbo legibus in fine, de his qui feud. dar. poss. gl. fin. c.1 an mut. vel alit. imperf. Matth. de Affl. c.1 § & quia n.8 de his qui feud. dar. poss. Crau. cons. 6 n.77.

Ideoque si occisus, duos post se hæredes reliquerit, alterum masculum, alterum fœminam, cum masculo, super nece autoris sui conuenisse sufficit. 2

Bl.c.1 § & quia vidimus n.14 ibi Præpos. n.59 Aluar. § hoc autem sub n.5 de his qui feud. dar. poss. Bl. L. Titia § Lucius el. 2 in fin. per ill. text. ff leg.2 Bl. L. cum inter veteres n.2 C. fideicom. libert. Paul. de Castr. L.4 § Cato n.8 ff verb. obl. Ias. L. cum filiofamilias n.100 ff leg.1 Ang. Aret. tr. malef. verb. comparuerunt dict. inquis. in term. defens. n.7 Dec. L.2 n.53 ibi Gab. Sarayn. in addit. ff reg. iur. Tir. *LL*. connub. L.1 n.61.

Licet contrarium teneant. 3

Rom. & Alex. L. pro hærede § vlt. n. 6 ff acquir. hæred. Fel. c. cum oporteat n. 5 extra accusat. Aug. Arim. in add. ad Ang. d. n. 8 Carol. Molin. in add. ad Dec. d. L. 2 n. 53 ff reg. iur. Aegid. Boss. pract. crim. rubr. de pace n. 8 Gomez. var. resol. lib. 3 c. 3 n. 65 arg. L. sororem C. his quib. vt ind. L. vn. C his qui se def. lib. 10.

Quam esse communem opinionem attestatur

Ripa L. 4 § Cato n. 105 ff verb. obl. Clar. pract. crim. § fin. q. 58 n. 35.

Hæc conclusio limitatur primò: Vt procedat tantum in iure vindictæ extraiudicialis, quo casu verior est opinio prior, non quidem ob glossam, quam fundamentum sibi ponunt doctores, quia isthæc de iure Longobardo loquitur, sed ob rationem, quod scilicet armis vindictam appetere, mulieribus indecens est: diuersum autem erit, quo ad vindictam, via iudiciali expetendam. In illa quippè ius, fasq; cum fœminis non minus, quàm cum masculis fa-

lis facit, quo casu procedat posterior opinio, & iura pro ea allegata, & ita sentit

Br. L. vn. n. 6 C his qui se def. lib. 10.

Atq; hæc declaratio, tàm respectu naturalium & legitimorum, quàm naturalium tantum, etiamsi spurij fuerint habet locum.

Br. L. 2 n. 3 ff accusat. Gomez. d. c. 3 n. 66 arg. L. 2 in f. ff ad L. Iul. de adul.

III. Hæc conclusio limitatur: Vt locum tantum habeat superstitibus masculis. Quod si masculi defecerint, solæq; supersint fœminæ, illis ius vindictæ, consequenterq; super vindicta transactio tribuetur. 5

Barb. in add. ad Bl. d. c. 1 § & quia vidimus n. 14 de his qui feud. dar. poss.

Quod altiorem requirere indaginem videtur.

ARTICVLVS XXXVIII.

SVMMARIVM.

1 *Tabulæ testamenti debent esse, penes masculum*

hæredem, & non fœminam, quæ hæres est.

2 *Filia testatoris, potior est, apud quam tabulæ testamentis deponantur, quam cohæres extraneus masculus.*

3 *Vincula duo magis ligant, & duæ rationes vnam vincunt.*

4 *Causa naturalis, inspicitur præ accidentali.*

1 Trigesimooctauò concludo: Fœminarum conditionem deteriorem esse, quia masculo & fœmina hæredibus institutis, si dubium est, apud quem tabulæ testamenti reseruari debeant, masculus & non fœmina erit depositarius.

L. fin. ff fid. instrum.

2 Hæc conclusio limitatur, Vt non procedat, si filiæ testatoris, datus esset cohæres extraneus. Hoc enim casu apud filiam potius, quàm apud extraneum, tabulæ vltimi eulogij remanebunt. Tum quia in filia concurrunt duæ rationes, & quod sit filia, & quod sit hæres, in extraneo vnica tantum conspicitur, hæredis consideratio.

Et cer-

Et certum est: quod duo vincula magis ligent quodq; duæ rationes, vnicam vincant, & elidant. 3

§ sed hodiè Inst. adopt. § quod si partim Inst. rer. diuis. § sed ea omnia Inst. hæred. quæ ab int. defer. L. re coniuncti ibi Ias. n. 18 ff leg. 3 Br. aut. itaq; n. 1 per ill. text. C. com. de succesf. Neguz. tr. pign. 2 memb. 5 p. p. n. 51 & 4 memb. 5 p. p. n. 22 Cotta in memor. verb. geminatio verborum Pirrh. in consuet. Aurel. tt. de succesf. c. 4.

Tum quia in filia, causa naturalis vrget, in extraneo verò accidentalis. Et certum est, quod duabus causis concurrentibus, altera naturali, altera accidentali. ad illam quæ naturalis est, potius sit respiciendum. 4

L. qui habet ff tutel. Roncheg. rubr. n. 19 ff duob. reis Gomez. var. resol. lib. 1 c. 5 n. 34 & c. 6 n. 8.

ARTICVLVS XXXIX.

SVMMARIVM.

1 *Pupilla tutori, vel filio eius non nubit.*

2 *Pupillus filiæ tutoris, rectè nubit.*

3 *Pupilla non nubit nepoti tutoris.*

4 *Pupilla non nubit hæredi tutoris extraneo, ad reddendas tutelæ rationes obligato.*

5 *Pupilla nubit tutori, & reliquis, etiam non redditis rationibus, si pater pupillæ, hoc dispo-suerit decedens.*

6 *Pupilla rectè nubit tutori, qui rationes administratæ tutelæ absoluit.*

7 *Pupilla nubit ei, qui pro tutore vel curatore negocia eius gessit.*

8 *Pupilla rectè nubit tutori, qui rationes non reddiderat de iure Canonico.*

1 Trigesimo nonò concludo: Fœminarum conditionem deteriorem esse, quod pupilla, tutori, vel filio eius, nubere non potest.

L. tutor ff sponsal. L. Senatusconsulto, & L. si quis tutor § quamuis ff ri. nupt. toto rubr. & nig. C. interd. matrim. gl. § ijdem rescripserunt. Inst. excus. tutor Kling. tr. nupt. Rubr. de illic. nupt. n. 6.

Cum tamen pupillus, filiæ tutoris, rectè nubat.

L.libertum § tutor ff ri. nupt. L. curatorem ibi Bl. C.interd. matr. Iaſ. L.principalibus n.5 ff ſi cer. pet. Tir. LL.connub. L.1 n.45.

Diuerſum ideô ſtatuitur: quia non creditur, maritum vxoris timore, quin rationes à tutore ſocero, vel hæredibus eius exigat, ceſſaturum, cum tamen vxor, id mariti timore, vel amore, audere non præſumatur.

arg.L. ſi patris C. interd. matr. arg. L. ſi quis officium in pr. ff ri. nupt. Ioh. Fab. § cum autem n.2 ibi Ang. n.5 Inſt.quib. mod. ius pat pot.ſol.

Hæc concluſio ampliatur primò: Vt procedat non tantum in filio tutoris, verumetiam in nepote eius. 3

d.L.Senatuſconſulto ff ri. nupt.

II. Hæc concluſio ampliatur: Vt procedat etiam in hærede tutoris extraneo, ad reddendas tutelæ rationes obligato. 4

L. libertum la. 2 § 1 ff ri. nupt. Iaſ. in add. ad Porc. § mariti Inſt. nupt.

5 Hęç cõclusio limitatur primò: Vt non procedat, si pater puellæ decedens, iusserit, vt filio tutoris, matrimonio sociaretur. Tunc enim rationibus etiam non redditis, rectè inter eas celebratur matrimonium.

d. L. si patris in f. C. interd. matr.

6 II. Hæç conclusio limitatur, Vt non procedat in eo tutore, qui rationes administrationis absoluit. Is enim pupillam suam rectè ducit, omnibusq; ex se descendentibus iure non prohibente copulat.

arg. L. adigere § quamuis ff iu. patron.

7 III. Hæc conclusio limitatur, Vt non procedat in eo, qui pro tutore, vel curatore, negocia pupillæ, vel adultæ gessit.

L. fin. ibi Br. C. interd. matr. Azo in summa C. eod. tit.

8 IIII. Hæç conclusio limitatur: Vt non procedat, de iure Canonico. Sacri enim Canones, hanc iuris ciuilis prohi-

prohibitionem tanquam matrimonij impeditiuam sustulerunt.

Br. L. 1 C. interd. mat. Syl. Aldóbr. § ijdem rescripserunt Inst. excus. tut. Ioh. Fab. Ang. Aldobr. & dd. § illud Inst. nupt. arg. c. pen. extra secund. nupt.

ARTICVLVS XL.

SVMMARIVM.

1 *Vxor, maritum mortuum lugere tenetur.*

2 *Maritus vxoris mortem non luget.*

3 *Maritus luctu, vesteq; lugubri, coniugem mortuam deflet, ex generali consuetudine, sine vlla tamen, si non fiat infamia, haud tamen absq; aliqua apud bonos, existimationis sugillatione.*

4 *Vxor, si festinatò nimis, ad secunda vota transierit, sanguinem perturbat, prolisq; incertitudinem inuehit.*

5 *Vxor, ad secunda vota se conferens, DEVM, defuncti memoriam, & liberorum charitatem, negligere dicitur.*

6 *Vxor transitu suo ad secunda vota, animam, sobolemq; defuncti contristatur.*

7 *Vxor non solum transitu suo, sobolem primi matrimonij*

matrimonij, verumetiam dum ad tertia vota transit, sobolem secundi matrimonij lædit.

8 Vxor olim lugebat virum decem menses, hodiè per annuum tempus.

9 Vxor, intra annum luctus nubens, sit infamis ipso iure.

10 Vxor intra annum luctus nubens, omnium, & singulorum sibi in testamento relictorum, est expers.

11 Vxor intra annum luctus nubens, non fit hæres, neq; iure ciuili, neq; prætorio, vltra tertium gradum, ab intestato.

12 Fiscus ab vxore, quæ intra annum luctus nupserat, & hæreditates, & alia commoda, decem personis non existentibus, aufert & vendicat.

13 Pœnæ intra annum luctus nubentis, dispositione, & remissione primi viri, tolli nequeunt.

14 Pœnæ L. fœminæ C. secundis nupt. voluntate primi viri enervantur.

15 Dispositio vltimarum voluntatum, contra bonos mores, per se, & ipso iure nulla est.

16 Vxor quæ intra annum luctus nupserat, si nondum cognita est, pœnas intra annum luctus nubentis euitat.

17 Vxor quæ tantum sponsalia, intra annum luctus celebrárat, pœnis intra annum luctus nubentis non subiacet.

18 Sponsa

18 *Sponsa de futuro, sponsum de futuro non luget, nec si per annum post obitum sponsi, non expectarit, punitur.*

19 *Vxor non perdit bona, ob transitum ad altera vota intra annum luctus, quæ non habet à priore marito, licet contemplatione eiusdem nec ea liberis prioris matrimonij, intacta conseruare tenetur.*

20 *Vxor non punitur respectu tertij viri, cui anno luctus elapso nupserat, licet secundo viro nupsisset intra annum luctus.*

21 *Pœnæ nubentium intra annum luctus, iure Canonico sunt abrogatæ.*

22 *Vxor intra annum luctus nubens, etsi hodie non puniatur, amittit tamen eo ipso gloriam matrimonialis pudoris, & actum neutiquam laudandum celebrat.*

Quadragesimo concludo: Fœminarum conditionem deteriorem esse, quod mortem mariti lugere, addita pœna tenentur. 1

L. 1 C. sec. nupt. ibi dd communiter Azo in summa C. eod. tit. Br. tr. differ. iur. Ciu. & Can. n. 62 Dec. L. 2 n. 48 ff reg. iur. Cotta in mem. verb. nuptiarum.

Maritus

2 Maritus autem vxoris mortem lugere, de iure non est astrictus.

L. vxores C. his qui not. infam. Amanell. de clar. aqu. sing. 95.

3 Licet consuetudo, vt mortem coniugis, maritus, luctu, vesteq; lugubri prosequatur, quæ vbiuis terrarum seruatur, sine vllo tamen, si factum non fuerit infamiæ metu, non tamen sine æstimationis suggillatione, sit introducta.

Ripa L. fœminis n. 2 in fin. C. sec. nupt.

4 Quod ideò diuersimodè in iure nostro est constitutum, quia ex festinato, mulieris ad secunda vota transitu, sanguinis sequitur (quod in viris, intra luctus annum bigamis, non est extimescendum) perturbatio; prolisq; incertitudo. Itaq; diuerso quoq; iure prouidendum fuit.

Azo in summa C. eod. tit. Guido de Moreaul. cons. 1 n. 2 quod reperitur apud Chassan. in consuet. Burg. Rubr. 4 § 6 arg. L. liberorum § & si talis ff his qui not. infam.

Quæ

Quæ quidem ratio, præsentis conclusionis principalis est, aliàs autem, tria mulier binuba, DEVM scilicet, defuncti memoriam, liberorumq; charitatem negligere dicitur. 5

§ si autem tutelam auth. nupt. Rol. â Valle conf. 68. n. 29 vol. 4 Ceph. conf. 416 n. 10 vol. 3.

Suoq; transitu, animam, sobolemq; defuncti. 6

§ soluto auth. eod. tit. § prospeximus auth. de non elig. sec. nub. Rol. à Valle d. conf. 68 n. 30 vol. 4 Ceph. conf 500 n. 2 conf. 504 n. 2 vol. 4.

Non solum primi, verumetiam dum ad tertia vota aspirat, secundi mariti, contristari dicitur. 7

Ceph. conf. 50 n. 22 & 24 vol. 4 arg. § non tamen auth. nupt.

Cæterum hoc lugendi tempus, olim mensium erat decem, nunc ad annum vsq; est porrectum. 8

L. 2 C. sec. nupt. Alex. ab Alex. genial. dier. lib. 3 c. 7 post med. Cuiac. obs. lib. 6 c. 32.

9 Hæç conclusio ampliatur primò: Vt mulier intra annum luctus nubens, infamia aspergatur.

L.decreto C.ex quib.caus. inf.irrog. L. 1 & 2 C. sec.nupt.L. si qua mulier C.ad Tertul.

Quod vsq; adeò verum est, vt infamiã, eo quod nubit contrahat,ipso iure.

Bl d.L.1 n.3 per ill.text.C.sec.nupt.

10 II. Hæc conclusio ampliatur, Vt intra annum luctus nubendo omnium hæreditatum, legatorum,fideicommissorum, omniumq; mortis causa capionum sit expers.

d. L.1 § omnium C. sec. nupt. Ias. L. sciendum n.22 ff leg.1.

11 III.Hæc conclusio ampliatur: Vt in hæreditatibus ab intestato vel iure prætorio,vel iure ciuili delatis, vltra tertium gradum non succedat.

d.L.1 in fine C. sec.nupt.

12 IIII.Hęc conclusio ampliatur: Vt etiam fiscus à muliere,taliter nubente, hæreditates & commoda hæreditaria,de-

ria, decem personis non existentibus, vindicare possit.

d.L. 1 § his etiam C.sec.nupt.

V. Hæc conclusio ampliatur: 13
Vt istæ pœnæ, prouidentia, & dispositione primi viri, tolli vel remoueri nequeant.

Bl.L.1 n.15 C. sec. nupt. Ias.L.filium n.13 C.fam. ærc. Cotta in memor. V. nuptiarum Ant. Gab. Rom. tr. reg. lib.3 tt. sec.nupt.conclus.1 n.32 Ceph. cons.59 n.10 vol.1.

Licet mulier volũtate viri nubens, pœ- 14
nis, de quibus in L. fœminæ C.secund. nupt. sese extricet.

Bl.d.L.1 n.15 C. sec. nupt. Ias.d. L. filium n.13 C.fam.ærc. Rom. sing. 248 Ripa L. fœminæ n.22 & 25 vbi hanc communẽ opinionem attestatur C. sec. nupt. Crem. sing. 74 Dilect. tr. art. test.tt. de legatis caut.18 n.2 cæp. caut. 238 in fin. Card. Paris. cons. 95 n.21 volum.2 Ceph.d. cons.59 n.7 volum. 1.

Diuersum, ideò sancitum est. Nam 15

hoc posteriori casu, ad secunda vota transitus, contra bonos mores non est, priori verò sic

arg. L. 1 C. sec. nupt.

15 Quare dispositio testatoris, nullius plane momenti erit. Certi namq; & indubitati iuris est; dispositionem vltimarum voluntatum, contra bonos mores, per se, & ipso iure nullam esse.

L. filius & L. conditiones ff condit. inst. & L. si quis inquilinos § fin. & L. turpia ff leg. 1.

16 Hęc cōclusio limitatur primò: Vt non procedat in nondum cognita muliere. Hæc enim pœnis, secundò intra annum luctus nubentium, non subiugatur.

Ant. Gab. Rom. tr. reg. lib. 3 tt. de sec. nupt. conclus. 5 n. 7 arg. L adigere § quamuis ff iur. patron.

Licet contrarium, & rectius teneat

Rip. rubr. n. 16 C. sec. nupt.

17 II. Hæc conclusio limitatur, Vt non procedat in ea, quæ sponsalia luctus tempore, de futuro celebrauit.

Spon-

Sponsam enim tali tempore fuisse, non nocet.

Fel.rubr.n.1 vers.præterea ext.spon. Ant. Gab. Rom. d. conclus.5 n.8 text.L.solet ff his qui not.infam.

III. Hæc conclusio limitatur, 18
Vt non procedat in ea, quæ sponsa duntaxat erat de futuro. Hæc namq; sponsum non luget, nec pœnis secundò nubentium plectitur.

L. Vxores ff eod. tit.

IIII. Hæc conclusio limitatur: 19
Vt non procedat in illis bonis, quę quidem non à marito, mariti tamen prioris contemplatione, vxor secundò nubens est assecuta. Tantò minus enim ista perdit, vt nec communibus quidem ex priori thoro liberis, reseruare teneatur intacta.

Rol. à Valle cons. 86 n. 32 vol.2 vbi hanc communiorem & mitiorem opinionem attestatur.

V. Hæc conclusio limitatur: 20
Vt non procedat respectu tertij mariti, cui

ti, cui post obitum secundi mariti, quem intra annum luctus duxerat, legitimo tempore, hoc est, anno luctus emenso, nuptui sese collocauit. Etsi enim secundo viro, vltra tertiam bonorum suorum partem, in dotem dare, iuxta pœnas d. L. 1 C. secund. nupt. statutas, non potuerit. Huic tamen rectè, dotem, tertiam partem excedentem constituit.

Bl. d. L. 1 n. 6 per ill. text. C. secund. nupt.

11. VI. Hæc conclusio limitatur: Vt non procedat de iure Canonico. Canones enim, omnes pœnas, intra luctus annum nubentibus, iure ciuili, irrogatas abrogarunt.

c. pen. & fin. ibi Abb. & Canon. cõmuniter extra secund. nupt. gl. fin. c. fin. 2 q. 3 Br. tr. differ. iur. ciu. & canon. n. 62 Br. d. L. 1 n. 2 ibi Bl. n. 19 C. secund. nupt. Br. L. liberorum n. 2 ff his qui not. infam. Br. L. decreto C. ex quib. caus. inf. irrog. Fel. c. Ecclesia S. Mariæ n. 55 in fine extra constit. Ripa rubr. n. 16 C. secund. nupt.

p. p. in

p. p. in for. lib. quo vx. ag. ad redd. rat. tut. verb. in suo vlt.test. n.4 Neuiz.Sylu. nupt. lib.2 n.78 Coras. miscell. iur. lib.3 c.1 n.6 Couar. in epit.4 lib.decret. 2 p. c. 3 § 9 n. 5 Ant. Gab. Rom. tr. reg. lib.3 tt. de sec. nupt. conclus. 5 n. 1 qui infinitos idem tenentes allegat Affl.decis. 75 n.5 Abb. cons. 12 n. 3 vers. in istis vol.1 Crau. cons.36 Alex. cons.3 n.12 vol.2.

Atq; hanc esse communem opinionem attestantur

Abb. Fel. Affl. Masuer. in add. ad Pap.[redacted].[redacted].in add. ad Alex. Neuiz. Coras. Couar. in locis modo citatis.

Licet contrarium teneat.

gl. L. decreto ibi Castr. C. ex quib; caus. inf.

Quam minus quidem receptam, longè 22
tamen maiori honestate fulgere, crediderim. Nam vtut sit, etsi quidem fœmina, hodiè intra annum luctus nubens, infamiam non incurrat, non

non tamen, quin gloriam matrimonialis pudoris amittat, & actum neutiquã laudandum celebret, præstat, quem vix absq; rubore faciei, menti inhærentem næuum detegentem peragit.

Bl. in procem. decret. vers. rex pacificus n 23 Rol. à Valle cons. 86 n. 43 vol. 2 qui idem tenentem Iohan. à Garro allegat.

ARTICVLVS XLI.

SVMMARIVM.

1 *Fœmina non habet peculium castrense.*

2 *Fœmina possidet ea, iure castrensis peculij, quæ ad eam, donatione principis, vel Augustæ peruenerunt.*

3 *Rex in suo regno, vicem imperatoris obtinet.*

1 Quadragesimoprimò concludo: Fœminarum deteriorem esse conditionem, quod peculium quasi castrense non habent.

arg. L. castrense ff castr. pec. iun. L. 1 § 1 ff dolo.

Hæc

Hæc conclusio limitatur primò: Vt non procedat in ijs, quæ fœminæ, ab imperatore vel Augusta donationis titulo sunt consecutæ, ea namq; ad castrensis peculij similitudinem, filię familiâs habebunt. 2

L. cum multa ibi Bl. n. 3 Sal. & dd. C. bon. quæ lib. Ias. auth. ex testamento n. 12 C. collat.

II. Hæc conclusio limitatur: Vt non procedat in donatis ab alijs regibus. Nam & ijs idem ius est. Quandoquidem rex in suo regno, vicem imperatoris obtinet. 3

Castr. L. cum multa n. 2 C. bon. quæ lib. Ias. d. auth. ex testamento n. 13 Boer. in consuet. Bitur. tt. stat. person. § 3 gl. 1 Ascan. Clem. tr. pat. pot. eff. 2 n. 41 lim. 4 Bellonus cons. 59. n. 9.

ARTICVLVS XLII.

SVMMARIVM.

1 *Liberi qui matrem habent S. C. Macedoniano, non iuuantur.*

2 *Liberi qui matrem habent S. C. Macedoniani opem implorant, stante statuto, matri, æqualem tribuente, ac patri, in liberos potestatem.*

1 Quadragesimo secundò concludo: Fœminarum deteriorem esse conditionem, quod liberis matrem habentibus, senatus consultū Macedonianū non opitulatur.

L. 1 in pr. & toto tt. ff ad Maced. & toto tt. C. eod.

2 Hæc conclusio limitatur, Vt non procedat, stante statuto, quo, vt liberos in potestate habeat mater, disponitur. Tunc enim S.C. Macedonianum non minus in liberis matrem habentibus, quàm in ijs, qui patrem habent, locum sibi vendicabit.

arg. d. L. 1 in pr. ff ad Maced. & paulò inferius latius dicetur.

ARTICVLVS XLIII.

SVMMARIVM.

1 *Filiusfamilias expressim debet consentire sponsalibus, quæ eius nomine à patre celebrantur.*

2 *Filia*

2 *Filiafamilias censetur consentire patri, non repugnans.*

3 *Filiafamilias, non nisi ex causa potest patri reclamare.*

4 *Filiafamilias non censetur consensisse, si constat eam reuerentia paterna ductam, non contradixisse.*

5 *Filius, & filiafam. de iure Canonico, tacentes, habentur pro consentientibus.*

Quadragesimo tertiò concludo: Fœminarum cõditionem deteriorem esse. Nam etsi, vt ritè peragantur sponsalia, pro filiofamiliâs celebranda, requiratur, vt expressus & dilucidus ab eo consensus præstetur. 1

L. filiofam. ff sponsal.

Filiafamilias tamen, expresse vt consentiat, non requiritur, sed non repugnare, patri spondenti sufficit. 2

L. sed ea ff eod. tit.

Hæc conclusio ampliatur: Vt filiafamiliâs, nec quidem si velit, nisi ex causa reclamare possit, puta, si indignum moribus, vel turpem sponsum, pater ei elegerit. 3

d. L.

d.L. sed ea ff sponsal. gl. L.4 C. eod. tit.

4 Fallit autem primò: Si constet, filiamfam. reuerentia paterna ductam, etiam posteriori casu, dissentire erubuisse. Tunc enim tacuisse non nocet.

Abb. c. nonne col. pen. in fine ibi Fel. n. 22 extra præsumt. Hipp. de Mars. sing. 147 Vasq. ill. controu. c. 35 n. 21.

5 II. Limitatur: Vt non procedat de iure Canonico. Eo enim iure vtriusque conditio adæquata est, vt tacentes, pro consentientibus habeantur.

c. vn. § fin. de despons. impub. n. 6 Abb. d. c. nonne col. pen. in pr. Lup. c. per vestras notab. 3 § 3 n. 19 & 20 extra donat. int. vir. & vx.

Nunc maturè ad vltimas voluntates transgrediamur.

PRI-

PRIMÆ PARTIS PRINCIPALIS, MEMBRVM QVARTVM.

ARTICVLVS I.

1 *Fœminæ non habent suos hæredes.*
2 *Fœminæ liberos in potestate non habent.*
3 *Patria potestas, basis quasi est, & fundamentum suitatis.*
4 *Hæreditates matris, & reliquorum per lineam fœmininam ascendentium, etiam non aditæ, per liberos earundem transmittuntur, iure sanguinis.*
5 *Hæreditas matris non adita, nec ex sanguinis iure ad ascendentes transmittuntur.*
6 *Hæreditas matris non adita, ad patrem, iure quodam patri peculiari transmittitur.*
7 *Hæreditas matris non adita, per in integrum restitutionem, ad quoscunq; etiam extraneos transmittitur.*
8 *Intellectus ad L. pen. C. suis & legit.*
9 *Verba ipso iure, intelliguntur accedente facto hominis.*
10 *Hæreditas matris non adita, ex iure deliberandi, transf-*

di, transmittitur ad quoscunq; si hæres ex testamento, vel ab intestato obierit, intra annum ad deliberandum præfinitum.

11 *Hæreditas matris non adita, non transmittitur si liberi, à matre sub conditione, si voluerint, hæredes sunt instituti.*

12 *Suus hæres, sub conditione, si voluerit, hæres institutus, hæreditatem non aditam, non transmittit.*

1 Circa quartum membrum concludo primò: Fœminarum conditionem deteriorem esse, quòd fœminæ suos hæredes non habent.

§ cæteri ibi Ang. Aret. & Iohan. de Plat. Inst. hær. qual. & differ. Br. L. 2 ad fin. C. ad Orfic. Gomez. var. resol. lib. 1 c. 9 n. 9.

2 Ratio est: quia fœminæ in potestate liberos non habent.

L. vbi C. suis & legit.

3 Sed absq; patria potestate, suitas non datur. Quandoquidem potestas patria, basis quasi sit, atq; fundamentũ suitatis.

L. lege Cornelia in fin. ff testam. d. § cæteri Inst. hær. qual. & dif. Gomez. d. c.

d. c. 9 n. 9 Michael Grafs, rec. sent. § suitas q. 4 n. 2.

Hæc conclusio limitatur primò: Nam etsi filij, matris, reliquorumq; fœmininæ lineæ ascendentium, sui hæredes non sunt, earundem tamen hæreditates, etiam non aditas, ad descendentes, non quidem iure Suitatis, sed iure sanguinis transmittunt. 4

L. vn. ibi dd. C. his qui ant. ap. tab. Br. L. cum pubere n. 1 ff reb. dub. Gomez. var. resol. lib. 1 c. 9 n. 41 Ascan. Clem. tr. pat. pot eff. 13 n. 4 Vasq. de success. progr. lib. 2 § 17 n. 63 & § 7 n. 10

II. Hæc conclusio limitatur: Nam etsi nec sanguinis quidem iure, hæreditas matris non adita, ad ascendentes transmittatur. 5

Br. L. vn. n. 3 ibi dd. C. his qui ant. ap. tab. Br. L. 2 ibi Cast. n. 1 C. ad S. C. Orf. Alex. L. si infanti n. 2 ibi Ias. n. 2 C. iu. delib. Ias. L. emãcipata n. 7 C. qui adm. Gomez var. res. lib. 1 c. 9 n. 41 Vasq. de succes. creat. lib. 3 § 21 n. 267 Alex. cõs. 89 n. 4 vol. 2 arg. L. vn. § in nouissimo C. cad. toll.

Atq;

Atq; hanc longè receptiorem opinionem esse attestatur idem

Vasq. de succ. progr. lib. 1 § 8 n. 10.

6 Matris tamen, reliquarumq; hæreditates à descendẽtibus non aditę, ad patrẽ, iure quodam, patri peculiari transmittuntur.

L. si infanti § sed si hoc parens ibi dd. C. iu. delib. Ascan. Clem. d. eff. 13 n. 4.

7 III. Hæc conclusio limitatur: Vt via in integrum restitutionis, quamuis mater suum hæredem non habeat, eius tamen hæreditas, nondum adita, ad quoscunq; etiam extraneos, transmittatur.

Br. L. cum pubere n. 1 ff reb. dub. Br. L. qui duos n. 5 ff eod tit. Ias. L. emancipata n. 14 C. qui adm. Ias. L. si constante n. 233 ff Sol. mat. Ascan. Clem. d. eff. 13 n. 5 Vasq. de succes. prog. lib. 1 § 7 n. 50 arg. L. Pantonius ff acquir. hæred.

8 Nec obstat, quod filio dicatur, ipso iure, matris succesio obuenire.

L. pen.

L.pen. C. suis & legit.
Quapropter, absque in integrum restitutionis beneficio, hæreditas non adita, transmitti videatur: Quia verba ipso iure, facto tamen hominis, quod in præsentiarũ est aditio, ac cedente sunt intelligenda. 9
Br. L. ventre n. 23 ff acquir. hæred.
Ronch. L. 2 n. 18 ff duob. reis.
IIII. Hæc conclusio limitatur: Vt ratione iuris deliberandi, hæreditas matris, à liberis non adita, ad cuiuslibet generis hæredes, dummodo liberi, à matre hæredes instituti, vel etiam ab intestato ei succedentes, intra annum deliberationi datum, fato functi fuerint, transmittatur. 10
L. cum antiquioribus C. iur. delib.
Vasq. de success. progr. lib. 2 § 8 n. 13 & 14.
Hæ tamen limitationes rursus sublimitantur: Vt non procedant eo casu, quo liberi â matre, sub conditione, si voluerint, sint instituti. Tũc enim hæreditatem non aditam, nec sangui- 11

nis nec iuris deliberandi, transmissioñã transmittunt. Uti te post Imolam decidit

Gomez.var.res.lib.1 c.9 n 33 arg. L. si ita legatum § illi si volet ff leg.1. L. si ita expressum erit ff condit. & demonst.

12 Cum hoc casu, nec suus quidem hæres, nisi se velle declarauerit, transmittat.

Br. L. si filius qui patri n. 5 ff vulg. & pup. Bl. L. si filius hæres n.6 & in repetit.n.14 ff lib. & posth. Paul. de Castr. L. Papinianus § in quarta n. 11 & 12 ff inoff. testam. arg. d. L. si filius hæres ff lib. & posth.

Et hanc esse magis communem post. Soc. attestatur

Gomez. d.c.9 n.32.

ARTICVLVS II.

SVMMARIVM.

1 *Fœminæ liberis suis pupillariter substituere nequeunt.*

2 *Substitutio pupillaris à matre facta, resoluitur in tacitam vulgarem.*

3 *Sub-*

3 *Substitutio pupillaris à matre facta, valet quandoq; vt fideicommissam.*

4 *Substitutio fideicommissaria, quæ resultat ex inutili à matre facta pupillari, non durat vltra impuberem eius, cui facta est, ætatem.*

5 *Surrogatum sequitur naturam eius, in cuius locum surrogatur.*

6 *Mater pupillariter substituere potest, stante statuto, æqualem illi, ac patri, potestatem tribuente.*

7 *Cessante causa cessat effectus.*

8 *Concesso vno, conceduntur omnia, quæ sequuntur ex illo.*

9 *Lex non verbis, sed rebus debet esse imposita.*

10 *Verbum minimum, in lege vel statuto, ociosum esse non debet.*

11 *Causa non potest esse sine effectu naturaliter.*

12 *Specialia duo circa idem concurrere non debent.*

13 *Mater eiusmodi statuto extante, pupillariter non substituit, quam diu pater in viuis est.*

14 *Facile ad ius commune reuertimus.*

15 *Mater præfertur patri, in substitutione pupillari, stante superiori statuto, respectu bonorum, quæ liberis, ob matrem, obueniunt.*

1 Secundò concludo: Fœminarum cõditionem deteriorem esse, quod liberis suis pupillariter substituere nequeunt.

Br. L. 2 n. 7 Ias. n. 3 Ripa n. 23 & dd. ff vulg. & pup. Br. L. verbis ciuilibus n. 6 ibi Bl. n. 7 ff eo. tit. Bl. L. precibus n. 11 C. impub. & alijs subst. Pract. Pap. in for. lib. quo ag. ex substit. verb. pupillariter n. 8 Lancell. Polit. tr. pupill. subst. n. 19 vers. tertio. Dec. L. 2 n. 49 ff reg. iur. Eman. Soarez. in add. ad Gomez. var. resol. lib. 1 c. 3 add. penult. Ascan. Clem. tr. pat pot. eff. 15 n. 16 Vasq. de successs. progr. § 14 n. 8 Grassus recept. sen sent. § substitutio q. 23 n. 3 Rol. à Valle conf. 68 n. 58 vol. 4 arg. L. si mater ff vulg. & pup.

Ratio est quia substituendi pupillariter facultas non nisi in potestate liberos habentibus, est concessa. Igitur cum fœminæ in potestate liberos non habeant, nec eis pupillari forma, substituere poterunt.

arg. L.

arg. L. 2 ff eod. tit. iun. § cæteri Inst. hæred. qualit. & differ.

Hæc conclusio limitatur primò: Nam etsi à matre pupillaris substitutio facta, ipso iure nulla sit, in tacitam tamen vulgarem, data casus conuenientia, conuerti potest, & eam tunc, quã vulgaris expressa, habebit efficaciam. 2

Br. L. 1 n. 57 ibi Alex. n. 42 ff vulg. Br. L. 2 n. 9 ff eod. tit. Paul. de Castr. L. nam hoc iure n. 1 ff eod. tit. Paul. de Castr. L. fi. n. 2 C. hær. inst. Couar. c. Raynut. § 5 n. 5 vers. vndecimo extra testam. arg. L. fin. C. hær. inst.

Et hanc esse communem opinionem, à qua consulendo, vel iudicando, non esset recedendum, testis est.

Eman. Soar. in add. ad Gom. d. c. 3 add. penult.

II. Hæc conclusio limitatur: Nam etsi, vt pupillaris, isthæc à matre facta substitutio non valeat, valebit tamen tanquam fideicommissaria, & ex fidei commisso, hæreditas, ad substitutum matris redibit. 3

gl. L. verbis ciuilibus per ill. text. ibi Br. n. 6 Bl. n. 7 Alex. n. 10 Iaf. n. 21 & dd. ff vulg. Ripa L. ex facto in pr. n. 2 vbi hanc communẽ attestatur ff ad Trebell. Pract. Pap. d. verbo pupillariter n. 15 Vasq. de success. progr. § 11 n. 29 & § 14 n. 86 arg. L. Scæuola ff ad Trebell.

Quod verum est, siquidem codicillis substituatur. Sed si in testamento, recta figura carente, substitutio facta fuerit, tunc non obliquabitur, sed vulgaris, vt supra conclusum est, expressæ, naturam induet. Quam esse communem opinionem attestantur.

Gomez. var. res. lib. 1 c. 4 n. 6 ibi Soar. in add. n. 22 quos sequitur Michael Grassus lib. recept. sentent. § substitutio q. 21 n. 4.

4 Quæ tamen fidei commissaria, ex inutili pupillari promanans, tantisper durat, donec impubes est, institutus. Quod si impuberem ætatem excesserit, fideicommissaria hæc substitutio, vnâ concidet & expirabit.

Br. L. si Titio § sicuti n. 1 ibi Paul. de Castr.

Castr. n.1 Ias. n. 22 ff leg.1 Br. L. Scæuola n.3 ibi Castr. n.3 ff ad Trebell. Ripa L. centurio n.126 ff vulg. arg. d. L si Titio § sicuti cum L. seq ff leg.1.

Atq; hanc esse communem opinionem attestatur.

post Guilh. Bened. Couarruuias d.c. Raynutius § 5 n.11 vers. est tamen.

Quod irrationabile non est, cum enim hæc fideicommissaria, in locum pupillaris surrogetur, meritò, & eius quoq; naturam sapiet, consequenterq; hoc casu, eo, quo pupillaris finiet tempore. Cum regulare sit: surrogatum eius, in cuius locum surrogatur, sequi naturam. 5

Pirrh. in consuet. Aurel. tit. de success. c.24 & in tt. de retrah. vend. c.24 Cotta in memor. verb. surrogatum Lup. c. per vestras notab. 3 § 24 n. 7 extra donat. int. vir. & vxo Roncheg. L. nemo n. 34 ff duob. reis. Rol. à Valle cons. 68 n. 45 vol.1 cons. 54 n.5 vol. 3 arg. L. si eum § qui iniuriarum ff si quis caution.

6 III. Hæc conclusio limitatur; Vt non procedat, extante statuto, quo liberos in potestate matris esse disponitur. Tunc enim mater liberis suis pupillariter substituere poterit.

Alex. L. 2 n. 16 ibi Ripa n. 23 & dd. ff vulg. & hanc esse communem opinionem attestatur Grassus d. § substitutio q. 23 n. 4.

Licet idem Grassus contrariam in puncto iuris veriorem esse censeat. Qua in re, quod tamen pace eius fiat, vix est, vt assentiam. Tum quia vnica ratio impediens, ne à matre fiat pupillaris substitutio est potestas.

d. L. 2 ff vulg.

7 Quæ, cum per statutum matri tribuatur, haud iniuria sequi debebit, effectus aliâs impeditus. Quandoquidem causa impedimenti cessante, impedimentum quoq; ipsum cessare regulare sit.

arg. L. 5 si chorus § penult. & fin. ff leg. 3 L. liberorum § Pomponius ff his qui not. infam.

8 Tum quia statutum concedit, matri, liberos

beros in poteſtate habere. Ergo etiam ei. pupillarem ſubſtitutionem conceſſiſſe, dicendum eſt. Nam aliquo conceſſo, omnia quæ ſequuntur ex illo, conceſſa eſſe, iudicanda ſunt.

arg. L. 2 ff iuriſd. om. iud. L. oratio ff ſponſal. L. 2 § inſpectio ff quemadm. teſt. aper.

Tum quia dato, per hoc ſtatutum pupillarem ſubſtitutionem matri non tribui, ſequeretur, quod tale ſtatutum planè eſſet ocioſum, omni effectu deſtitutum, & vt noſtri loquuntur, quod vento ſeruiret, cum eadem prohibitionis ratio, in omnibus ex ſacris paternis effectis redundantibus militet; quod dicere valdè eſt inconueniens. Cum nulla lex verbis, ſed rebus debeat eſſe impoſita. 9

L. 2 C. com. de leg. Pract. Pap. in for. lib. in act. reali verb. ſummariè n. 5.

Nec verbum quidem tantoq; minus lex, vel ſtatutum abſq; effectu operandi poſitum eſſe cenſeri debeat. 10

L. ſi quando in pr. ibi Br. & dd. ff

leg. 1 L. quod vulgò ff bon. poss. contra tab. gl. c. solitæ verb. tanquã extra maior. & obœd. Affl. decis. 44 n. 19 Caball. tr. euict. § 2 n. 13 Zoanet. L. 2 n. 90 C. pact. int. emt. & vend.

11 Tum quia si matrem, stante hoc statuto, pupillariter substituendi facultate priuaremus, consequeretur quod causam effectu destitueremus. Quod similiter asserere esset absurdum. Quandoquidem natura quidem ita constitutum sit, vt causa sine effectu esse, non possit nec debeat.

L. hæc stipulatio § Diuus ff vt leg. nom. cau. L. non cogendum. § fin. ff procurat.

12 Tùm denique, quia matrem liberos in potestate habere est speciale, & non posse pupillariter substituere, esset alterum speciale. Quod dicere, iuribus absonum est. Cum duo specialia, circa idem concurrere nequeant.

L. 1 C. dot. promiss. Gomez. var. res. lib. 1 c. 2 n. 6 & c. 9 n. 36 Menoch. tr. remed. poss. adip. rem. 4 n. 235 Octauius Simon.

Simonc.tr. decr. in reb. min.lib.1 tit. 2 n.23 Old.conſ.70.

Nec quod replicat doctiſsimus Graſſus, vltra poteſtatem in pupillari, vt etiam de aſcendentibus maſculis ſit ſubſtituens, ob firmius, et appenſatius eorum conſilium, iure deſiderari ei ſimpliciter conceſſerim. Negarim enim requiri, ut de parentibus maſculis ſit, qui ſubſtituat. Cum vbiuis illa duntaxat, in iure noſtro, an in poteſtate habeat, nec ne, qui ſubſtituere cupit, fiat conſideratio. Eodēq; modo, nec illud, quod de maturiori conſilio affertur, admiſerim. Cum potius, vtriusq; parentis conſilium, hoc ſtatuto id faciente, exęquatum eſſe, amplectendum ſit, ſibiq; imputent taliter ſtatuentes, ſi quid fœmina fragiliori ſuo conſilio admiſerit.

arg. L. ſi mulier in fine ff. quod met. caus.

Quapropter hanc opinionem, vt receptiorem, ita quoq; iuris firmiori adminiculo niti, ſtatuo.

Quod

13 Quod tamen statutum hanc recipit restrictionem, vt non procedat, patre viuente. Donec enim pater in viuis est, ad eum, præ matre, ius pupillariter substituendi pertinet.

Alex. d. L. 2 n. 16 ibi Ripa n. 24 ff vulg.

14 Non quidem ratione maturioris consilij, quod per statutum non agnoscitur, sed quod facile ad ius commune reuertere soleamus.

L. si vnus § pactus nec peteret in fi. ff pact. Affl. decis. 282 n. 10.

Et id verum est, nisi mater, in bonis, quæ ratione sui, filijs obuenissent, pupillarem vellet dare substitutum. Tunc enim tali statuto vigente, ius fasque cum matre magis, quàm cum patre, respectu illorum bonorum faceret.

Ripa d. L. 2 n. 24 ff vulg. arg. L. sed si plures § in arrogato ff eod. tit.

ARTICVLVS III.

SVMMARIVM.

1 *Mater quæ ad secunda transiuit vota, liberis suis,*

suis, quasi pupillariter substituere nequit.

2 *Pater, etiamsi secundas nuptias celebrârit, liberis suis, quasi pupillariter rectè substituit.*

3 *Præsumtio eadem, quæ contra matres, vitricum liberis suis superinducentes, militat quoque contra patrem, nouercam in domum suam ducentem.*

4 *Patres sæpè malignè circa sanguinem suũ agunt, nouercalibus delinimentis, corrupti.*

5 *Quasi pupillaris substitutio, à matre binuba facta, non valet, etiamsi facta esset prius, quã ipsa secunda sponsalia inierit.*

6 *Quasi pupillaris à matre ad secunda vota transeunte facta, an irritanda sit, nec ne, iudicis erit arbitrium.*

Tertio concludo: Fœminarum conditionem deteriorem esse, quod mulier, quæ ad secunda vota transiuit, seu quæ polygama est, liberis suis furiosis, & id generis aliis, quasi pupillariter substituere nequit. 1

Br. L. ex facto n. 12 ibi Ang. Raph. Cum. Alex. n. 32 Arct. Iaſ. n. 25 Ripa n. 65 ff vulg. Pract. Pap. in for. lib. quo ag. ex subst. verb. exemplariter n. 5 Lancell. Pol. tr. exempl. subst. n. 4 Lup.

Lup. Rubr. §67 n.14 extra donat. int. vir. & vxor. Gomez. var. resol. lib. 1 c. 6 n. 9 ibi Eman. Soar. in add. Pet. Peck. tr. testam. coniug. lib. 2 c 18 n. 18 Vasq. de success. progr. § 17 n. 24 Grassus lib. recept. sentent. § substitutio q. 45 n. 4 arg. L. omnem C. ad Tertull. L. sciant C. legit. hær. L. lex quæ tutores C. adm. tut. L. 1 C. vbi pup. educ. deb.

Atq; hanc esse communem opinionem attestantur

Ripa, Scar. Vasq. & Grass. in locis modo cit.

2 Cum tamen pater, qui ad secundas nuptias conuolauerit, filijs suis, quasi pupillariter rectè substituat.

Ang. d. L. ex facto ibi Alex. n. 32 & dd. ff vulg. Vasq. d. § 17 n. 32 Grassus d. q. 45 n. 6 arg. L. fin. C. bon. mat. & L. generaliter C. sec. nupt.

3 Licet eadem iuris præsumtio, quæ contra matrem militat, quod non solum res filiorum, verumetiam vitam eorundem nouo marito addicat.

L. lex

L.lex quæ tutores §lex enim C.adm. tut.

Etiam contra patrem locum sibi vendicet. Cum & is plerumq;,sanguini suo, malignum inferat iudicium, nouercalibus delinimentis,instigationibusq; corruptus. 4

L.non est ff inoff. testam.

Et textus pro communi allegati, de illa solum, quæ vsumfr. respicit, qui patris est, & in qua filiorum res minimè agitur,substitutione,intelligi & accipi possint.

arg.d.L.fin.C.bon mat.iun.L.sed & posteriores ff legibus.

Hæc conclusio ampliatur: Vt procedat etiam eo casu, quo mulier, quasi pupillarem substitutionem prius fecisset, quàm neogama denuo fieret. Nam nihilominus ipsa deinde, secundas nuptias perficiente,corruit,hęc quasi pupillaris facta substitutio. 5

Br. L. ex facto n.13 ibi Ias. n. 26 Ripa n.68 ff vulg. Vasq.d.§ 17 n.31 Grassus d. q.45 n.5 arg.L.cohæredi § cum filiæ ff eod.

Et

Et hanc esse communem opinionem attestantur.

Ripa Vasq. & Grass. in locis iam alleg.

6 Putarim tamen hoc in casu, boni viri arbitrium neutiquam remotum iri, quo attentè substituti persona considerabitur. Quis enim illum à substitione quasi pupillari, ob matris ad secundas nuptias appetitum, repellendum dixerit, qui legitimo tramite, ad successionem furiosi, mente capti, & similium vocaretur, puta frater vel soror, vel ex collateralibus proximioribus alius, substitutus si esset? Quod si mater turpem personam, vel vitricum fortè (quod tamen non nisi in defectum collateralium attentare potest) substituendum delegerit, iudicis erit officium, matris voluntatem irritam pronunciare, eiusque effectus præscindere, vt rectè admonet

Ang. Aret. § qua ratione n.8 Inst. pupill. subst.

Quo casu procedet opinio contra Bartolum, quam fouent

Bl. Sal.

Bl. Sal. Imola & alij.
Quamq; humaniorem pronunciat Soar. in add. ad Gomez. d.c.6 n. 12.

ARTICVLVS IIII.

SVMMARIVM.

1 *Substitutus à patre, præfertur substituto à matre.*

2 *Intellectus ad L. humanitatis C. impub. & alijs subst.*

Argumentum ab ordine literæ validum.

3 *Substitutis à patre, & matre concurrentibus, bona profectitia, cedent substituto à patre, aduentitia sequentur substitutum à matre, secundum aliquorum opinionem quæ n. seq. refutatur.*

Quartò concludo : Fœminarum cõditionem deteriorem esse, quia si in substitutione concurrunt, substitutus à patre, substitutus item à matre, substitutus à patre potior erit. 1

Bl. L. 1 ante n. 1 per ill. text. ff Senat. Lancell. Pol. tr. exẽpl. subst. n. 6 Paul. Leonius tr. exempl. subst. n. 52. Eman. Soar. in addit. ad Gomez. var. resol.

lib.1 c.6 n.15 Vasq. de success. progr. § 17 n.39 qui Rayner. Bl.Guilh. de Cum. Cyn. Iac.de Arena & Zas.idē tenentes allegat. Gras.lib.recept.sentent. § substitutio q. 45 n.7 qui Sfortiam Oddum idem tenentem citat arg. L.humanitatis C. impub. & al. substit.

2 Qui quidem textus, etsi subtilissime, & noue quidem à Vasquio in loco modo citato inducatur, video tamen aliâ inductione, per eundem textum conclusionem nostram elici posse. Ita namq; textus habet: Non liceat parenti, qui vel quæ testatur, alios, quā ex eo descendentes substituere. Vnde ponderando particulam qui vel quæ, in textu positam, rectè inde infertur, cum nimirum dictio qui, præcedat particulam quæ, à patre substitutum potiorem esse præ eo, quem mater substitutum esse voluit. Idq; per argumentū ab ordine literæ, quod in iure frequens est, atq; fortissimum.

Bl.L.cōuenticulam col. 3 circa med. C Ep. & Cler.Bl. L.intestato C.suis & legit.Fel.c.dilecta n.4 extra rescr. Mar.tr. ord. iud. in proœm. n 6 arg. L.hæredes mei § peto ff ad l rebell.

Est tamen alia opinio existimantium, mediam viam esse eligendam, quapropter isti censent, vtrumq; hoc casu substitutum esse admittendum. Ita tamen, vt in paternis, patris, in maternis, præferatur matris substitutus, in reliquis verò, quoquo modo partis, æqualis inter eos fiat diuisio. 3

Br.L.ex facto n.37 ibi Alex. n.47 Ias. n.47 Ripa n.94 ff vulg.Ioh.Fab.§qua ratione n.7 Inst.pupill. substit.Pract. Pap. d. verb. exemplariter n. 5 Gomez. V.R. lib. 1 c.6 n.13 arg. L. ex facto ff hær. inst.

Quam communem attestantur.

Ripa, Vasq. & Grassus in locis modo citatis.

Ego tamen opinionem præcedentem longè veriorem iudicarim, & si ad numerum vtramq; sequentium respicias,

vix erit,vt vtra sit communior dijudices. Ad textum verò L. ex facto ff hær. inst. & si quæ sunt alia,quæ pro hac parte afferuntur, ea ni fallor, erit solutio. Quòd in casu d. L. ex facto, duo erant ab eodem instituti, qui in omnibus, in quibus eos instituerat rebus, par habebat arbitrium. Hic verò duo à diuersis, disparem potestatem in substituendo habentibus, erant substituti. Equidem magis à patris partibus, ius, fasq; facit, quàm à matris. Non quidem patriæ potestatis attentione. quæ in exemplari substitutione nulla est, sed ob consiliũ, & prudentiam paternam, qua liberis, præ matris plenius consultum iri, lex confidit.

arg. L. 1 & 2 ff confirm. tut.

Vnde à casu L. ex facto ff hær. inst. itẽ auth. itaq; C. commun. de success. (nam & ea auth. pro communi, quam dicunt opinione afferri solet) ad conclusionem nostram tanquam à separatis, perperâm infertur.

ARTICVLVS V.

SVMMARIVM.

1 *Filio rogato, si sine liberis decesserit, vt hæreditatem alteri restituat, excluditur substitutus fideicommissarius, per filium naturalem instituti tantum.*

2 *Fideicommissarius non excluditur per naturalem tantum filiæ, rogatæ, vt, si sine liberis vitam finierit, hæreditatem alteri restituat.*

3 *Testator præsumitur magis abhorrere, liberos naturales tantum, in filia, quàm in filio.*
Macula omnis in fœmina conspectior, quàm in masculo, ibid.

4 *Fideicommissarius excluditur per filium naturalem tantum, filiæ testatoris, si id testator expreßim voluerit.*
Voluntas testatoris sequenda.

5 *Venator vt leporem, ita iudex voluntatem testatoris sectari debet.*

6 *Fideicommissarius excluditur per filium naturalem legitimatum per subsequens matrimonium, filiæ testatoris.*
Legitimatus per subsequens matrimonium nihil à verè legitimo differt.

7 *Fideicommissarius excluditur per filium naturalem tantum eius mulieris, quæ testatori erat extranea, & ab eo hæres instituta.*

1 Quinto concludo : Fœminarum cōditionem deteriorem esse, quia filio, si sine liberis decesserit, hæreditatem alteri restituere expresſim rogato, excluditur hic substitutus fideicommiſſarie, per filium rogati naturalem tantum.

gl. c.Raynaldus verb. legitime ext. testam. Br. L. ex facto § si quis rogatus el.1 n. 2 per ill. text. Paul. de Castr. n.1 Alex.n.1 Ripa n. 1 & dd. ff ad S. C. Trebell. Bl. L.generaliter § cum autem n. 1 ibi Barb. in add. Ias. n. 6 C. inst. & subst. Coras. miscell. iur. lib. 1 c.7 n. 1 Gomez. var.resol. lib.1 c.5 n.40 Abb.c.in præsentia n.17 ibi Fel.n.21 fall.4 ext. probat. Mant. tr.coniect.vlt. volunt.lib.11 tit. 9 n.2 Gail. obs. lib. 2 obs. 136 n 4 Vasq. de success. progr. § 26 n.2 Grassus lib. recept. sentent. § fideicommissum q.37 n.2 Alex. cons.2 n. 13 cons.94 n 1 vol.1 Card. Paris. cons. 14 n.21 vol. 2 Franc.Burs. cons.21 n.20 vol.1 Rol. â Valle cons.67 n.1 vol.3.

Atq;

Atque hanc esse de iure veriorem opinionem attestatur.

Gomez. proximè allegatus.

Esseque communiorem testis est

Bursatus d. cons. 51 n. 20.

Et quod sit communis omnium opinio affirmat

Grassus iam allegatus.

Filia verò, sub eadem conditione, hæreditatem fideicommissario restituere rogata, decedens, filio naturali tantum, relicto, substitutum non excludit. 2

Br. L. hæredibus § fin. n. 2 ibi Alex. n. 6 ff ad Trebell. Castr. L. ex facto § si quis rogatus el. 1 n. 5 ibi Ripa n. 23 ff eod. tit. Gomez. var. resol. lib. 1 c. 5 n. 40 vers. tertia. Tir. LL. connub. L. 1 n. 45 Mant. tr. coniect. vlt. vol. lib. 11 c. 9 n. 16 Grassus d. § fideicommissum q. 37 n. 6 vbi hanc communẽ esse opinionem post Sfortiam Oddum attestatur.

Verisimile namque est, testatorem naturales ex filia posteros, magis quàm ex filio abhorrere, citiusque propterea, à 3

sua succeßsione, coërcere, cum omnis in fœmina impudicitiæ macula conspectior sit, quâm in masculo.

gl. L. palàm ff rit. nupt. & superius dictum est.

¶ Hæc conclusio limitatur primò: Vt non procedat, quoties expresßim testator cauerit, vt filij etiam naturales tantum, ex filia, fideicommissario in succeßsione præferantur. Tunc enim voluntati testatoris obtemperandum erit.

L. in conditionibus ff cond. & dem. L. si seruus plurium § fin. ff leg. 1 L. pen. C. nec. ser. hæred. inst. Ioh. Dilect. tr. art. test. tt. de legat. caut. 28 n. 2 & tit. de tut. & execut. caut. 6 n. 4 Tir. tr. iu. primig. q. 53 n. 19 Tir. rep. L. si vnquam verb. libertis n. 42 C. reuoc. donat. Coras. miscell. iur. lib. 2 c. 19 n. 7 Gomez. var. res. lib. 1 c. 5 n. 24 vers. confirmatur ibi Eman. Soar. in add. & c. 10 n. 10 Mantic. tr. coniect. vlt. vol. lib. 11 c. 9 in pr. Caualc. tr. vsufr. mul. rel. n. 48 Rol. à Valle cons. 82 n. 24 vol. 3.

Quod

Quod vsq; adeò verum est, vt sicut venator leporem insectatur: ita quoq; iudex voluntati testatoris inhærere debeat, vt scitè admodum dicit 5

Bl.d.L.pen.in pr.n.2 C.nec.ser.hær.inst.

Atq; hanc sententiam esse receptissimam, iuriq; apprimè consentaneam testantur

Eman. Soar. & Rol. à Valle modò citati.

II. Hæc conclusio limitatur: 6

Vt non procedat, in filio naturali,filiæ, per subsequens matrimonium legitimato. Namq; & is successionem fideicommissario eripiet, cum taliter legitimatus, nihil penitus, à legitimè nato differat.

Br.L.si is qui pro emtore n.29 ff vsucap. Br.L.maritus la.2 § legis ff ad L.Iul. de adult. Bl.L.nuper in f. C. natur.lib.And.Gail. obs.lib.2 obs.136 n.4 Ascan. Clem.tr.pat.pot.c.5 n.47 arg. c.1 extra qui fil.sint leg.

III. Hæc conclusio limitatur: 7

Vt non procedat, in fœmina extranea à testatore instituta, huius enim liberi naturales tantum, fideicommissum, vt deficiat, faciunt.

Pract. Pap. in for. lib. quo ag. ex subſtit. verb. decederet ſine filijs n. 5 idemq; velle Imolam & Sfort. refert Graſſus d. § fideicommiſſum, q. 37 n. 6 arg. L. hæredibus § finali ff ad Trebell.

ARTICVLVS VI.

SVMMARIVM.

1 *Filia excluditur à fideicommiſſo, quo liberi inter ſeſe, à testatore ſunt grauati, ſtante ſtatuto, ne vnà cum maſculis fœmina ſuccedat.*

2 *Appellatione filij, filiæ, non comprehenſiua, ſed extenſiua ſignificatione veniunt.*

3 *Verba ſtatutorum ſtrictè & propriè ſunt accipienda.*

4 *Teſtator præſumitur voluntatem ſuam, ad normam legum, & ſtatutorum componere.*

5 *Filia ad fideicommiſſum admittitur, etiamſi per ſtatutum ab hæreditate excludatur, ſi cum fideicommiſſi conditio extitit, nemo maſculus ſupereſt.*

6 *Fidei-*

6 *Fideicommissum, si semel ad masculos fuerit deuolutum, nunquam deinde ad filias fœminas regreditur, sed ad quoscunq; masculorum hæredes spectabit.*

7 *Filia, per statutum á successione exclusa, admittitur ad fideicommissum, si testator duos habens filios, & vnam filiam, decedenti, per fideicommissum superstites substituit.*

8 *Pluralis numerus, in vno nunquam verificatur, duobus verò contentus est.*

9 *Pluralis numerus in substitutionibus, nunquam in singulari verificatur.*

Sextò concludo: Fœminarum cōditionem deteriorem esse, quia stante statuto, quo filiæ à successione stantibus masculis excluduntur, si testator fideicommissum, filijs suis reliquerit, filij ad commodum fideicommissi non admittuntur. 1

Alex. L. Gallus § & quid si tantum. n.12 ff lib. & posth. Alc. lib. 1 de verb. signif. n.26 Mandell. cons. 19 n.10 vbi hanc communem opinionem esse attestatur.

Ratio est: quia filij appellatione, filiæ 2
fœminæ

fœminæ non significatione compræhensiua, sed extensiua demum veniunt.
Br. L. 1 n. 5 ff pecul. Br. L. 1 n. 2 ff verb. signif. arg. L. pronunciatio in pr. ff eod. tit. L. filij appellatione ff eodem tit.

3 Sed hæc extensiua significatio in statutis non obtinet. Cum statutorum verba stricte & proprie sint intelligenda.
L. 3 § hæc verba ff neg. gest.

4 Vnde cum hoc casu, filiæ per statutum excludantur, etiam per testatorem exclusæ, censeri debebunt. Cum testator suam ad normam statuti componere præsumatur dispositionem.
Br. L. hæredes § cũ ita n. 4 ff ad Trebell. Affl. decis. 226 n. 4 Octauius Simonc. tr. decr. tit. 4 n. 12 arg. L. fin. ff cond. & demonst.

5 Hæc conclusio limitatur primò: Vt non procedat, si tempore, quo fideicommissum restituendum est, solæ filiæ fœminæ extiterint. Tunc enim his fideicommissi, etiam eiuscemodi statuto vigente, fit restitutio.

Br. L.

Br.L.fin. n.2 ff ad S. C. Trebell. add. ad Br. L. Lucius n. 18 ibi Alex. n.18 Iaſ.n.23 & dd. ff vulg. Paul.de Caſtr. L.cohæredi § qui diſcretas n.3 ff eodem Bl. L. in teſtamento n.12 C. teſtam. milit. Ang. Aret. § & plures n.6 Inſt.vulg. ſubſt.Gomez. var.reſ. lib.1 c.5 n.25 Br. conſ.54 inc.Angelus Maciæ vol. 1 arg. L.2 § ſed ſi ſint ſui ff ad Tertull.

Atq; hanc eſſe communem opinionem atteſtantur

Iaſ. & Gomez. in loc. iam cit.

Quod ſi ſemel fideicommiſsi conditio extiterit, illudq; ad maſculos deuolutum fuerit, fœminis poſtea, omnis interſeptus erit aditus, & fideicommiſſum ad quoſcunq; maſculi hæredes, fœminis vel filiabus inſuper habitis ſpectabit. 6

Br. L. fin. § 1 n. 2 in fi. ff ad Tertull. Panor. conſ. 92 n.4 vol.2 Card. Pariſ. conſ. 48 n.22 vol.2 vbi Br. communiter approbatum atteſtatur

II. Hæc concluſio limitatur: 7

Vt

Vt non procedat, si testatori fuerint duo filij, & vna filia, quos filios instituens, certam quantitatem filiæ reliquit, deinde hanc suo testamento, clausulam adiecerit. Si alter ex masculis decesserit, superstites ei substitutos volo. Hoc enim casu, non filius solùm, sed cum filio, admittetur ad substitutionem, filia.

Br. L. fin. n. 2 ff ad Trebell. Paul. de Castr. L. cohæredi § qui discretas n. 3 ff vulg.

8 Ratio est: quia testator, plurali in eulogio suo, vsus est numero. Quare vt in filio tantum, filiæ ratione non habita, substitutio obtineat, recti sermonis ratio non patitur. Quandoquidem pluralis numerus, in vno haud vnquam verificetur. duobus verò sit contentus.

L. libertus § post annos ff manum. test. L. inter illam § ita datam ff verb. signifi. L. vbi numerus ff testib. c. hoc quoq; de consecrat. dist. 1. c. is cui § 1 de præb. lib. 6 Card. Paris. cons. 58 n. 1

n. 1 vol. 2 Ceph. conſ.306 n.45 vol. 3 conſ.133 n.33 vol.5.

Et in ſpecie, quod in ſubſtitutione, pluralis numerus nunquam in ſingulari verificetur, vt noſtri loquuntur, decidit. 9
Fr. Burſ. conſ.19 n.19 vol.1 vbi Ruin. Soc. Iun. Zanch. & alios idem tenentes allegat.

ARTICVLVS VII.

SVMMARIVM.

1 *Fœminæ poſthumum hæredem non poſſunt inſtituere.*

2 *Fœmina non poteſt, niſi ventre exſecto, poſthumum habere.*

3 *Fœmina poteſt inſtituere poſthumum, qui ſuus eſt, reſpectu futuræ generationis.*

4 *Hermaphroditus ſi mulier erit, poſthumum ex ſe naſciturum rectè hæredem ſcribit, vel dicit.*

Septimò concludo: Fœminarum cõditionem deteriorem eſſe, quod poſthumũ hęredẽ inſtituere nequeunt. 1
L. placet ff lib. & poſth. Dec. d. L. 2 n.51 ff R. I.

Quod

2 Quod ratione impoſsibilitatis, à legè fuit receptum. Fœmina enim niſi exſecto ventre, poſthumum habere nequit, qui poſthumus verè non eſt.

gl. L. poſthumus verſ. poſſe quæri ff inoff. teſt. Br. L 3 in pr. n. 1 ff iniuſt. teſt. Iaſ. rubr. n. 2 ff lib. & poſth.

3 Hæc concluſio limitatur, Vt procedat duntaxat, in poſthumo omnino alieno, diuerſum verò ſit in poſthumo, qui quidem ſuus non eſt matri, quo ad poteſtatem, reliquosq́ ſuitatis effectus, ſuus tamen eſt matri, reſpectu generationis. Talem enim poſthumum fœmina rectè hæredem nominat.

Iaſ. d. L. placet n. 4 ff lib. & poſthum. Cuch. in add. ad Dec. d. L. 2 n. 51 ff reg. iur.

4 Quod vſq; adeò verum eſt, vt hermaphroditus quoq; licet in eo muliebria præualuerint, poſthumum tamen ex ſe naſciturum, hæredem ſcribere poſsit.

L. ſed eſt quæſitum in fine ibi Iaſ. n. 12 ff lib. & poſth.

AR-

ARTICVLVS VIII.

SVMMARIVM.

1 *Pater, etiamsi impudicè vixerit, filiam tamen luxuriosè viuentem, exhæredem facere potest.*

2 *Mater meretrix, filiam sese prostituentem eam non potest exhæredare.*

3 *Paternum est officium educare filios, maternum verò, educatio filiarum.*

4 *Filia matris iter, sectari solet.*

5 *Filius talis præsumitur, qualis pater: filia verò, qualis mater.*

6 *Clodius non accusabit Mœchos, non Catilina Cethegos.*

7 *Mater quæ prius impudicè vixerat, si tamen postea ad sanos mores redierit, filiam inhonestè viuentem iure exhæredat.*

8 *Vltimi mores & consuetudo inspicienda.*

9 *Mater, vt filiam meretricem, exhæredare possit, oportet, sit emendata, tempore testamenti conditi, secus autem erit. si medio demum tempore, post conditum testamentum, & ante mortis diem, resipiscuerit.*

10 *Qualitas adiuncto verbo, secundum tempus verbi intelligi debet.*

Octauò concludo: Fœmina- 1

b rum

rum cōditionem deteriorem esse, quod pater, qui libidinosarum mulierum consuetudini planè est deditus, filiam nihilominùs meretricem exhæredare potest,

Ias. L. in arenam n. 10 C inoff. testam. Tir. LL. connub. L. 1 n. 45 vbi Iohan. Fab. Petr. de Bellapert. Guilh. de Cum. Cyn. Ang. Fulg. & Guilh. Bened. idem tenentes refert. Vasq. de success. progr. lib. 1 § 10 n. 610 vbi hanc communem opinionem attestatur.

2 Mater tamen meretrix, filiam corpore quæstum facientem, exhæredare ob id non potest.

Br. d. L. in arenam n. 4 ibi Bl. n. 3 Ias. n. 10 C. inoff. testam. Bl. L. si filiam n. 4 C. eod. tit. Tir. LL. connub. L. 1 n. 45 vbi Pet. à Bellapert. Fulg. & Dec. idem tenentes allegat. Viuius com. opin. lib. 1 op. 130 vbi hanc communem esse opinionem attestatur.

3 Diuersum, ideo crediderim constitutū esse, quod patris gubernationi filij magis

gis subsunt, quàm patris, & econtrà matris circa filias maior versare debet sollicitudo, quàm circa natos. Vnde matri, talibus moribus imbutæ, maior, si similem sibi habuerit filiam, culpa est imputanda, quàm patri, cuius minus principales in filiabus educandis sunt partes. Vnde mater turpitudinem filiæ, qua ipsamet est coinquinata, imputare non poterit. Tum quia:

Sæpè solet filius, similis esse patri,
Et sequitur leuiter filia, matris iter, vt dicit: 4

gl. c. si quis verb. metuuntur 6 q. 1
Tir. LL. connub. L. 7 n. 10.

Tùm quia filius talis præsumitur, qualis pater, filia verò, qualis mater. 5

Specul. tit. de feud. § quoniam n. 14.

Tùm quia lex præsumit, matrem impudicè viuendo, filiæ quoq; malos mores colendi, auctor fuisse.

arg L. si vxor § iudex ff ad L. Iul. de adult.

Non ergò Clodius accuset Mœchos, vel Catilina Cethegos. 6

L. si duo ibi gl. ff dolo mal. Mar. tr. ord. iud. 2 p.6 p. p act. 2 n.21 Tir. V. R. p 1 ad fin tit. n.46 Ronch L. eandem § 1 n.16 ff duob. reis.

7 Hæc conclusio limitatur: Vt non procedat, in matre, quæ ad sanos mores reuersa est. Contra hanc enim filia exhæredata, de pudicitia contaminata replicans, non auditur.

Bl.d.L. si filiam n.4 C.inoff. test. Et esse communem attestatur Vasq. d. § 10 n.610.

8 Eam ob causam, quod vltimi mores, & consuetudo sint inspiciendi.

arg.L.Mela § 1 ff alim.& cib.leg.

9 Quod verum erit, ita demum si tempore testamenti conditi, vitæ præteritæ actiones, iam à testatrice, in melius essent reformatæ, nec sufficiet, si post testamentum conditum, tempore mortis, malis moribus se abdicasset, vt rectissime censet

Vasq. tr. success. creat. § 10 n.611.

10 Eam ob causam: quod qualitas adiuncto verbo secundum tempus verbi intelligi debeat. Ias.

Iaſ. L. qui Romæ § duo fratres n. 45 ff verb.obl. L. Titius ff milit teſt. Br. L. ex facto n. 1 ff vulg. Pol. tr. comp. ſubſt. n. 24 & n. 29 Neguz. tr. pig. 4 memb. 2 p. p. n. 36 ad fin. & n. 80, verſ. ego autem Menoch. tr. remed. poſſ. recup. rem. 16 n. 19.

ARTICVLVS IX.

SVMMARIVM.

1 *Mater teſtamento filijs ſuis tutorem dare nequit.*

2 *Mater curatorem filijs ſuis teſtamento dare non poteſt.*

3 *Tutoris datio à matre teſtamento facta, etiamſi per ſe non valeat, valebit tamen, ſi is inquiſitione præuia, à iudice fuerit confirmatus.*

4 *Citatio propinquorum eſt neceſſaria, cum iudex, an tutor à matre datus, ſit idoneus nec ne inquirit.*

5 *Tutor à matre datus, confirmabitur, abſq; exactiori inquiſitione, ſi mater, liberos, quibus dat, hæredes vltra legitimam inſtituiſſet.*

6 *Mater, rectè dat tutorem, ſi quem tutorem dedit, hæredem ſcripſerit, eumq; fideicommiſſo onerauerit, vt hæreditatem, tempore pu-*

bertatis, sine Trebellianicæ detractione, liberis testatricis, quibus tutor datus est, restituat.

4 Nonò concludo: Fœminarum conditionem deteriorem esse, quod liberis suis, tutorem testamento dant inutiliter.

L. 1 ibi Br. n. 2 Bl. & dd. ff confirm. tut. L. peto § mater ff leg. 2.

Quod ratione potestatis patriæ, qua mater caret, fragilitatisq́ꝫ consilij diuersimodè statutum existimant

gl' fin. § fin. Inst. tutelis gl. L. 1 C. confir. tut.

Hæc conclusio ampliatur: Vt idem quoque iuris, sit in curatore. Nam nec illum rectè testamento dat mater.

L. 2 ff confirm. tut.

5 Hęc cōclusio limitatur primò: Nam etsi per se non valeat, tutoris, vel curatoris, à matre facta datio, valebit tamen iudicis inquisitione accedente.

L. 4 ibi Br. ff testam. tut. L. 2 ibi Br. & Bl.

& Bl. ff confir. tut. L. mater C. testa. tut. L. 1 ibi Bl. & Sal. C. confir. tut. Azo in summa ad fin. C eod. tit. Iohan. Fab. § qua ratione n. 7 Inst. pupill. subst. Lancell. Pol. tr. exempl. subst. n. 7 Ascan. Clem. tr. pat. pot. c. 4 n. 17 Piag. tr. tut. & cur. q. 3 n. 29.

Quod vsq; adeô verum est, vt citatio etiam propinquorum, in inquisitionis indagatione, sit facienda. 4

Br. L. qui habet § quolibet ff tutel. Tir. tr. res int. alios acta in fine Borg. Caualc. tr. tut. & curat. n. 10 Alex. cons. 86 n. 1 vol. 2 arg. § fin. Inst. aut. tut. iun. L. à procedente C. dilat.

Quæ procedunt: si mater liberos hæredes, illis vltrà legitimam non relinquendo fecerit. Quod si hæredes illos instituisset, tutor ab ea datus confirmabitur quidem, non tamen tam accurata inquisitione, citationisq; eorum, quorum interest adhibitione, & effectum consequetur tutela, à matre consignata, tanquam in rem potius à matre reli- 5

ctam, quàm personæ liberorum datus esse videatur.

d.L.1 ibi gl.& Br. ff testam. tut. d.L. mater C. eod. tit. gl. d.L. 2 ff confir. tut. gl. & Br. L. peto § mater ff leg. 2 Dec. L. quò tutela § nemo n. 5 ff reg. iur. Pract. Pap. in for. lib. quo ag. ad redd. rat. tut. verb. in suo vltimo n. 1 ibi apostill. Piag. tr. tut. & curat. q. 3 n. 28 Ascan. Clem. tr. pat. pot. eff. 14 n. 15 Borg. Caualc. tr. tut. & curat. n. 10.

Atq; hoc posteriori casu, cum hæredes, quibus tutor datus est, instituti sunt, satisdatione vlla opus non est.

gl. L. 2 iun. gl. ff confir. tut. Azo in sum. C. eod tit. ad finem.

c II. Hæc conclusio limitatur, Nam etsi tutoris à matre facta datio sit inutilis, potest tamen mater, eum, quem tutorem vult, rectè hæredem scribere, fideicommissiq; grauamine afficere, quo rogat, vt filiis suis, ad pubertatis plenæ annos peruenientibus, hæreditatem, absq; vlla imminutione, & Trebellia-

bellianicæ inprimis defalcatione, restituat, & dum impuberes erunt, ex hæreditatis reditibus sumtus faciat, addito præsertim, sibi, dum hoc facit, solam impuberum vtilitatem ob oculos positam esse. Huiusmodi enim tutor, qui & hæres institutus est, nominetenus, neutiquam verò effectu hæres, sed administrator potius censendus erit, cuius est, tempore pubertatis instante, hæreditatem plenè vnà cum fructibus perceptis, qui sumtuum detractione facta, supererunt, restituere.

L. 3 § cum Pollidius ff vsur. gl. L. in fideicommissariam § fin. ibi Alex. ff ad Trebell. Dil. tr. art. test. tit. 7 caut. 4 n. 2 & 3.

ARTICVLVS X.

SVMMARIVM.

1 *Fœminæ testes, in testamento esse nequeunt.*

2 *Testis, quod quis sit in testamento, officium est publicum.*

3 *Testamentum valet, in quo, vnus ex testibus erat fœmina habitu virili induta, quæ ab omnibus masculus esse opinabatur.*

4 *Fœminæ sunt testes in codicillis.*

5 *Clausula codicillaris, hodiè semper testamentis inseritur, vnde etiam in testamentis, quæ hodiè conficiuntur fœminæ testes esse poterunt.*

6 *Fœmina est testis in testamento militari.*

7 *Mater potest esse testis, in testamento filij militis.*

8 *Doctor iuris potest testari iure militari.*

Fœminæ in testamento doctoris iuris testes esse possunt. ibid.

9 *Fœminæ sunt testes idoneæ, in testamento tempore belli confecto.*

10 *Fœminæ sunt testes in testamento, sub bellorum tumultibus confecto, in subsidium.*

11 *Fœmina fit testis, in testamento contexto, tempore pestis.*

12 *Deus tempore pestis, cum hominibus belligeratur, & quidem magis strenuè, quàm cum homines inter sese confligunt.*

13 *Fœmina fit testis in testamento inter liberos.*

14 *Fœmina fit testis in testamento, ad pias causas.*

15 *Fœmina fit testis in testamento, si princeps, cum vitio illo, quod fœmina, vt testis interuenerit, dispensauerit.*

16 *Fœmina est testis legitima, vbi agitur, de declarando testatoris voluntate.*

Decimo

Decimò concludo : Fœminarum cõditionem deteriorem esse,quod testes in testamento esse,nequeunt, 1

L. qui testamento § mulier ibi Br. Bl. & dd. ff testamen. § testes autem ibi Ioh. Fab. Ang. Ioh.de Plat.Porc. Kling. & dd. Inst. eodem tit. Ias. L. hac consultissima in pr. n. 8 C. testa. Dec. d. L. 2 n.25 ff reg. iur. Chassan. in consuet. Burg Rub.7 § 4 gl 5 n.10 Tir.LL. connub. L.9 n.56 Pet. Roizius decis.Lituanica 3 n.538 vers.quamobrem Couarr. c. cum esses n.15 extra testam. Iul. Clar. § testamentum q. 55 n.2 Vasq. de success.creat. lib. 2 § 12 n. 12 Masc. tr. probat. conclus.761 n.5 vol.2 Bellonus cons.14 n. 8 Ceph.cons.107 n.25 vol.1.

Et hanc esse communem opinionem attestatur

Viuius com. opin.lib.1 op.382.

Rationem omnes fragilitatem sexus,eiusdemq; inconstantiam , & quod in testamento,testimoniũ ferre,quasi publi- 2

cum

cum sit, fœminis non competens officium, esse volunt, & tradunt

dd. communiter modo citati.

5 Hęc conclusio limitatur primò: Vt non procedat, si vnus ex testibus fuisset fœmina, quæ tamen virili habitu vestita, ab omnibus masculus esse credebatur. Hoc namq; casu, testamentum ob id, quod mulier in eo fuit testis, non sit irritum.

Ioh. Fab. § sed cum aliquis n.10 per ill. text. Inst. testam.

4 II. Hæc conclusio limitatur: Vt non procedat in codicillis. In his enim testimonium fœminæ, iure nostro non reprobatur,

gl. L. fin. verbo quinq; testes ibi Bl. n.28 Alex. n 9 Ias. n.17 C. codicill. Br. d. L. qui testamento § eum qui n.4 Br. L. si quis agere n.7 C. codicill. Br. auth. testam. imperf. n. 6 Viuius d. opin. 382 lim. 1 Masc. tr. probat. conclus. 308 n. 6 vol 1 arg. L. 1 ff testib. iun. L. non codicillum C. testam.

Et

Et hanc esse communem opinionem attestatur

Tir.LL. connub.L.9 n.60.

Cui solus reluctatur

Dec.d L.2 n.25 ff R.I.

Vndè consequitur, cum hodiè nunquã fere, vel rarissimè tantum ordinentur testamenta, absq; clausulæ codicillaris insertione. Hodie semper in testamentis conficiendis, pro teste, absq; vitio, mulierem adhiberi posse, vt rectè expendit 5

Ang. d. § testes autem n.1 Inst. testam.

III. Hæc conclusio limitatur, 6

Vt non procedat, in testamento militis. In illo enim omnes iuris ciuilis solennitates neglectæ non nocent.

Ang. Aret. d. § testes autem n.1 Inst. testam. Ripa tr. priuil. vlt. vol. causa pestis n 23 Viuius d. opin. 382 in fin. Iul. Clar. d. § testamentum q. 55. n. 6 Vasq. d. § 12 n.20 arg. L.1 & L. Diuus ff test. mil. § planè Inst. eod.

Et

Et hanc esse communem opinionem testatur

Clar. d. n. 6 vbi Bauer. idem attestantem refert.

7 Quod vsque adeò verum est, vt etiamsi mater in filij militis eulogio, fuisset adhibita testis, nihilominus valeat quod actum est.

Steph. Aufr. in add. ad cap. Tholos. decis. 3 n. 2 Mascard. tr. probat. conclus. 1021 n. 11.

8 Et ex eo consequitur: cum doctor iuris, iure militari, necessitate eum subitò obruente, testari posit, quam esse communem opinionem attestatur

Zasius quem refert Gras. lib. recept. sent. § testamentum q. 4 arg. L. aduocati C. aduoc diuers. iudic.

Eius testamento nihil obesse, fœminæ pro teste adhibitionem.

d. iuribus & rationibus.

9 IV. Hæc conclusio limitatur: Vt non procedat tempore belli. Cum inter arma, leges maximè ciuiles sileāt, nec vigorem suum obtineant, sed ab illis plerumque recedatur. Vasq.

Vasq. d. § 12 n. 26 arg. L. vn. C. cad. toll.

Quod verum erit, dummodo constet, mares non potuisse haberi, aliâs secus. Nam etsi tempore belli numerus testium relaxatus sit, neutiquâm tamen personæ legalitas. 10

Bellonus d. consi. 14 n. 9 Alex. cons. 70 n. 16 vol. 2 arg. L. 1 C. oper. liberi t.

V. Hæc conclusio limitatur, Vt non procedat tempore epidimiæ. Nam & tunc legitimæ testis, in testamentis personam fœmina sustinet. 11

Ant. Caius in add. ad Ang. Aret. d. § testes autem n. 7 Inst. testam. Ripa tr. priuil. vlt. volu. caus. pest. n. 22 Vasq. d. 1 § 12 n. 24 vbi hanc communem opinionem esse attestatur.

Eam ob causam, qui â tempore epidimiæ, bellum inter Devm & homines geri videtur, & quidem fortius, & maiori vi, quâm belligerantibus hominibus, cum hominibus. 12

Br. L. naturaliter n. 23 ff vsucap. Ab. c. ex transf-

ex transmissa n. 7 per ill. text. extra præscript. Ceph. cons. 776 n. 19 vol. 5. Vnde cum eo casu, quo inter mortales vi geritur res, in testamentis, fœmina testis sit idonea, vt modo dictum est, consequitur eam lue pestilentiali grassante fore aptiorem.

arg. auth. multomagis C. episc. & cler.

13 VI. Hæc conclusio limitatur: Vt non procedat, in testamento inter liberos condito. Hoc enim ob id, quod mulier tanquam testis se subscripserit, non vitiatur.

gl. auth. quod sine ibi Bl. n. 2 C. testam. add. ad Br. d. L. qui testamento § eum qui ibi Paul. de Castr. n. 7 ff eod. Br. L. hac consultissima § ex imperfecto n. 3 ibi Ias. n. 6 C. eod. Br. § & quod sæpe n 2 auth. trient & sem. Ang Aret. d. § testes autem n 1 ibi Ioh. Fab. Ioh de Plat. Porc. Aldob. & dd. Inst. testament. Ripa tr. priuil. vlt. volunt. caus. pest. n. 24 Dec. d. L. 2 n. 30 ff reg. iur. Fel. c. quoniam

niam n.3 extra testibus Pract. Pap. in for. lib. quo pet. hæred. ex testam. verbo vallat. legit. num. test. n.3 Tir. LL. connub. L.9 n.59 Iul. Clar. d. § testamentum q.8 n.4 Viuius d. opin. 382 lim.4 Vasq. d. § 12 n.18 Alex. consil. 70 n.15 vol.2 arg. L. Lucius iun. gl. verbo probationibus ff milit. testam.

Atque hanc esse communem opinionem testes sunt

Ripa, Vasq. Clar. in loco modo allegatis.

Et esse extra controuersiam positum dicit

Tir. d. n. 59.

Licet contrarium teneat solus.

Barb. in addit. ad Bl. d. auth. quod sine C. test. cuius opinionem, ni tantorum patrum autoritas resisteret, in puncto iuris veriorem esse crediderim.

VII. Hæc conclusio limitatur: 14

Vt non procedat vbi agitur, de fauore piæ causæ. Hoc etenim casu, tabulæ te-

ſtamenti, etiam per fœminam, vel fœminas ſubſignatæ, ſuſtinebuntur, nec in irritum concident.

Bl. L. 1 n. 48 & in repet. n. 111 C. Sacros. eccles. Ab. c. relatum el. 1 n. 3 ibi Couarr. n. 5 extra teſtament. Abb. c. cum eſſes n. 3 extra eod. Fel. c. quoniam n. 3 extra teſtibus Iaſ. L. hac con ſultiſsima in pr. n. 8 C. teſtam. Alex. L. fi. n. 9 C. codicill. Ang. Aret. d. § teſtes autem n. 4 ibi Aldobr. Inſt. teſtam. Dec. d. L. 2 n. 27 ff reg. iur Tir. *LL.* connub. L. 9 n. 58 Tir. tr. priuil. piæ cauſæ priuil. 5 Iul. Clar. d. § teſtamentum q. 6 n. 4 Mantic. tr. coniect. vlt. volunt. lib. 6 tit. 3 n. 5 Viuius d opin. 382 lim. 2 Vaſq. d. § 12 n. 17 Alex. conſ. 177 n. 5 vol. 2 Alex. conſ. 105 n. 16 vol. 4 & conſ. 102 n. 5 vol. 7 Bellonus conſ. 14 n. 8 arg. c. relatum el. 1 extrà teſtam.

Et hanc communem opinionem eſſe atteſtantur

Alex. Aldobr. Couar. Tir. Bellon. & Vaſq. in loc. iam alleg.

Licet

Licet multi contrarium tenentes non desint, quos offendes apud eundem.

Tir.d.L.9.n.57 & d. priuil.5.

VIII. Hæc conclusio limitatur: Vt non procedat, etiamsi testamento, codicillaris non fuerit inserta clausula, dummodo hoc, quod fœmina in testem adhibetur, fiat, principe indulgente, seu vt loquuntur, dispensante. 15

Card. Paris. cons. 46 n. 30 & 32 vol.3 arg. c. cum esses extra testam.iun. § sed naturalia Inst. iur. nat. gent. & ciu.

IX. Hæc conclusio limitatur: 16
Vt non procedat vbi agitur, non de testamento ipso, & contentis in eo probandis, sed quæstio ventilatur, de declarando testatoris voluntate. Hoc enim casu recte in testem adducitur fœmina.

Mant.tr.coniect.vlt.volunt. lib.3 tit. 1 n.13 & lib.12 tit.16 n.2 Old. cons. 297 n. 7 Viuius d. opin.382 limit. 3 arg. d. § mulieres.

Plures ad hanc conclusionem limitatio-

nes apud Vasq. d. § 12 habentur, quæ cum ibi comportatæ sint, nec quod de meo addam, in præsentiarum recoler, ne actum agam, his inculcare supersedeo.

ARTICVLVS XI.

SVMMARIVM.

1 *Mater tenetur, filio impuberi tutorem petere, aliás à successione eius excludetur.*

2 *Mater lege 12 tab. filijs suis non succedebat.*

3 *Auia, & reliquæ parentes, nepotibus, & reliquis posteris, tutores petere obligatæ sunt.*

4 *Mater naturalis tantum, liberis suis petit tutores.*

5 *Mater etiam curatores, si qui liberis impuberibus, petendi sunt, petere debet.*

6 *Mater in locum accusati, vel remoti tutoris, alium tutorem, si pœnis legalibus subiacere noluerit, petere debet.*

7 *Mater curatorem ventri postulat.*

8 *Mater curatorem ventri non petens, excusata est, si infra triginta dies, à tempore, quo venter, curatore indiguisset, enixa fuerit.*

9 *Mater tutorem petit, non solum impuberibus: verumetiam morbo aliquo laborantibus.*

10 *Mater*

10 *Mater si copia prætoris non fuerit, à præside, municipalibusq; magistratibus tutorem poscere debet.*

11 *Mater tutorem cum effectu petere debet.*

12 *Mater etiamsi substituta liberis suis, in testamento sit, tutorem tamen si non petierit, & ad secunda vota, transgressa sit, à successione excluditur.*

13 *Mater successionis incapax est, si ante secundas nuptias concupiuerit, quàm rationes à se gestæ tutelæ reddiderit, & debitum tutelare persoluerit.*

14 *Mater, tutores liberis suis inutiliter datos, vt confirmentur, interpellare debet.*

15 *Mater successionis commodo caret, si non motu proprio, sed à propinquis impuberum admonita, ad tutorum petitionem peruenerit.*

16 *Mater etiam sexagenaria tutorum dationem flagitet.*

17 *Mater hæreditate priuatur, si vel ab ea petitus, vel ipsamet, tutelam non obseruatis obseruandis administrauerit.*

18 *Mater caret etiam illo successionis emolumento, quod obuenit ei, beneficio iuris peculiaris puta statuti.*

19 *Mater priuatur etiam legato, ob non petitum tutorem.*

20 *Mater etiam legitima ob non petitum tutorem destituitur.*

21 *Mater quoties à successione exclusa est, exclusa quoque ratione legitimæ censetur.*

22 *In litem iuratur, contra matrem, quæ tutorem non petierat.*

23 *Mater non excusatur, etiamsi statim in fine anni, ad petendum tutorem ei indulti monasteſterium ingressa fuerit.*

24 *Mater non potest, post annum purgare moram.*

25 *Mater quæ tutorem non petierat succedit, si liberi puberes facti, diem suum obierint.*

26 *Mater minor viginti quinque annis ob non petitum tutorem excusatur.*

27 *Mater succedit, si minor fuit tempore mortis mariti, nec maiorem postea fuisse nocet.*

28 *Mater, cui ob prodigalitatem, bonis interdictum est, tutorem non petiisse, non obest.*

29 *Matri hæreditas liberorum non aufertur, si liberis, tutorem habere non expediret.*

30 *Mater coram testibus protestari debet, se, quia liberis non conducat, tutorem non petere.*

31 *Mater liberis egenis planè, tutorem non petens, non punitur.*

32 *Mater insons est, si liberis, amplum legatum sub conditione: si sub tutela non fuerint, relictum fuisset.*

33 *Mater non est arguenda, si liberi intra annum*

qua

quo tutoris indigere cœperunt, fuerint defuncti.

34 *Mater ad petendum tutorem, annum habet integrum.*

35 *Mater ad successionem admittitur, etiamsi de anno, ad tutorem petendum præfinito, amplius tribus, vel quatuor diebus, nil restaret.*

36 *Articuli, quomodo, ad excludendum à successione ob non petitum tutorem matrem, sint formandi.*

37 *Mater, ob annum non lapsum non excusatur, si inertiæ suæ admonita, & à iudice vocata, tutoris petitionem nihilominus neglexerit.*

38 *Rustica, quæ tutorem intra annum non petijt, excusetur.*

39 *Mater tutorem non petens, excusatur iuris ignorantia.*

40 *Rustica, ob non petitum tutorem non excusatur, si peritiores consulere potuit.*

41 *Mater excusatur, si impuberi datus sit substitutus.*

42 *Mater non excusatur ratione substitutionis, si substitutus de substitutione post annum primum cognouerit.*

43 *Mater quæ tutorem non petierit, ex fideicommisso succedit.*

44 *Mater non succedit ex fideicommisso, si fideicommissum illud per substitutum, & non per*

liberos, matri sit restituendum.

45 *Mater succedit, si ante moram, à tertio esset in petendo tutore anticipata.*

46 *Mater excusatur, ob pestem, quæ in loco vbi iudicium est, grassatur.*

47 *Mater excusata est, quæ procuratorem ad petendum tutorem amandarat, is verò procurator in itinere, à latronibus captus & retentus est.*

48 *Mater pœnis non afficitur, quæ loco tutoris curatorem, infanti proximo pubertati petijt.*

49 *Mater bannita, ob non petitum tutorem, nil incommodi sentiet.*

50 *Mater etiam post annum ipsamet tutelam suscipere potest.*

51 *Matri in dubio fauendum, ne excludatur à luctuosa liberorum hæreditate.*

Vndecimò concludo: Fœminarum conditionem deteriorem esse, quod mater, quæ filio impuberi, tutorem dari non petierat, impubere, infra pubertatem animam efflante, à successione eius excludatur.

L. 2 § si mater ibi Br. ff ad S.C.Tert. § pen. Inst. eod. tit. Paul. de Castr. L. quid

L. quid ergo § si quis n.4 ff ex quib. caus. inf. irrog. Neuiz. Syluul. nupt. lib. 2 n. 53 Masuer. in add. ad Pract. Pap. in for. lib. quo ag. ad red. rat. tut. verb. in suo vlt. addit. 1 Mar. repet. L. is potest n. 215 ff acquir. hæred. Maurit. tr. rest. in int. c. 85 Plot. tr. de in lit. iur. § 5 n. 27 Tir. V. R. p. 2 § 2 gl. vn. n. 79 Cacherr. decis. 57 n. 4 Asc. Clem. tr. pat. pot. eff. 1 n. 33 Vasqui. de successſ. resolut. § 12 n. 5 Card. Paris. cons. 86 n. 19 vol. 1 cons. 41 n. 57 cons. 84 n. 21 vol. 2 Crau. cons. 18 n. 16. Fr. Burs. cons. 130 n. 2 vol. 2.

Ratio est: nam matribus, circa successionem filiorum luctuosam, â qua, lege 12 tab. erant, quàm remotissimę, est prospectum, vnde vicissim maternæ erat pietatis, soboli suæ, quod petendo tutorem fiębat, consulere. Quare si malignè circa sanguinem suum, negligendo tutelam eius, versata fuerit, rationis equidem erat, successione eiusdem, vt destituatur. 2

§ penult. Inst. de S. C. Tertull.

Hæc conclusio ampliatur primò: Vt procedat non solum in primi gradus liberis, eisq; masculis: verumetiam vt idem quoq; iuris sit, in filiabus, nepotibus, reliquisq; vlterioris gradus.

d. L. 2 § si mater vers. filijs ff ad S. C. Tertull. Br. L. liberorum sub n. 6 ff verb. signifi. Card. Paris. d. cons. 84 n. 22 vol. 2 arg. L. illud ff ad L. Aquil.

II. Hæc conclusio ampliatur, Vt procedat, non tantum in matre naturali & legitima: verumetiam in matre naturali tantum.

Br. d. L. 2 § si mater ff ad S. C. Tertull. Mar. L. is potest n. 219 ff acquir. hæred. Ant. Gab. Rom. tr. reg. lib. 6 tit. de tut. conclus. 1 n. 2 arg. L. fin. ibi Bl. & Sal. C qui pet. tut.

III. Hæc conclusio ampliatur: Vt procedat etiam in curatoribus, si qui impuberibus petendi fuerint.

d. L. 2 § quod si mater, vers. quid si curatores L. 1 ff qui pet. tut. Mar. L. is po-

L. is potest n. 226 ff acquir. hæred. Plot. tr. de in lit. iur. § 5 n. 27.

IIII. Hęc conclusio ampliatur: 6
Vt procedat non tantum, si mater illi impuberi, qui tutorem non habet, tutorem non petierit: verumetiam si habenti tutorem, vel testamentarium, vel datiuum, cuius tamen tutor, sese vel excusauerat, vel remotus fuerat, alium non petierit.

d. L. 2 § non solum & § quid si indignas & § idoneos ff ad S. C. Tert. d. § penult. ibi Ang. n. 9 Inst. eod. tit.

V. Hæc conclusio ampliatur: 7
Vt procedat non tantum in liberis iam editis, verumetiam in ventre. Nam & mater, si bonis eius, qui in vtero est, curatorem non petierit, succesſione eius priuabitur.

d. L. 2 § si mater, vers. quod si cum pregnans ibi Br. ff ad Tertull. Ioh. And. in add. ad Speculat. tit. de tutore § nunc dicendum addit. vlt. Bl. L. 3 n. 5 C. eod. tit. Mar. d. L. is potest n. 227 ff acq. hær. Burs. cons. 22 n. 4 vol. 1

Quod

Quod fallit, nisi intra triginta dies, à tẽpore, quo venter, curatore indiguisset, fuisset enixa. Talis quippè excusata est.

Br. L. 1 § eleganter n. 1 per ill. text. ff lib. agnosc.

9 VI. Ampliatur: Vt procedat etiam in liberis furiosis, mente captis, & simili morbo fascinatis.

d. L. 2 § quod si furioso ff ad Tertull. Mar. d. L. is potest n. 228 ff acqu. hæred.

10 VII. Hæc conclusio ampliatur: Vt procedat non tantum in prætore, verumetiam in præsidibus prouinciarum, municipalibusq; magistratibus. Nam & illos, vt filijs tutorem dent, eorũ copia facta, sollicitare tenetur, quod si omiserit, punitur.

d. L. 2 § si mater vers. sed à quo ff ad Tertull.

11 IIX. Ampliatur; Vt non sufficiat defunctoriè petijsse: sed talis instituatur, quæ veram secum trahat administrationem petitio.

d. L. 2 § non solùm gl. L. matris C. qui pet. tut. Br. L. 2 n. 3 ff eodem tit. Mar. d. L. is potest n. 230 ff acquir. hæred.

IX. Ampliatur: Vt procedat etiam eo casu, quo mater filijs in testamento fuit substituta. Nam nihilominus, si tutorem non petierit, & ad secunda vota transuolauerit, successionis expers est. 12

L. omnem C. ad S. C. Tertull Pract. Pap. in for. lib. pro hæred. ab int. del. verb. nullis superstitibus liberis n. 24 Peck. tr. testam. coniug. c. 26 n. 3.

X. Ampliatur: Vt procedat non tantum si tutorem non petierit: verumetiam, si ante ad secunda vota transierit, quàm rationem, gestæ per se tutelæ reddiderit, & ex ea prouenienς, debitum soluerit. 13

d. L. matres C. ad S. C. Tertull. Bl L. si mater n. 3 C. in quib. caus. pig. vel. hyp. Borg. Cavalc. tr. tut. & cur. n. 321 Peck. d. c. 26. n. 3.

XI. Am-

14 XI. Ampliatur: Vt procedat, etiam eo casu, quo mater, tutorem, vel tutores, liberis suis inutiliter datos, confirmari non petierit.

L. credendum in pr. ff qui pet. tut. Vasq.d. § 12 n.5 vers. sexto, vbi hanc communem opinionem esse attestatur.

15 XII. Ampliatur: Vt procedat etiam eo casu, quo matris rogatu, tutores ordinati sunt: verum mater vt fieret, à cognatis impuberum compulsa est, cæterum, si dum petitionem præparat, admonitur, secus est.

d.L.2 § si mater vers. quid ergò si petijt ff ad Tertull. Menoch.tr.arb.iud. QQ. lib.2 cent.5 casu 498 n.61.

16 XIII. Ampliatur: Vt procedat etiamsi mater esset sexagenaria.

Bl d. L.matres n.4 C.ad Tertull. Neuiz. Syl. nupt. lib.2 n.53 vers. amplia tertiò vbi Curt. Iun. idem tenentem allegat.

17 XIV. Ampliatur: Vt procedat

dat etiam eo casu, quo tutores, vt darentur non petijt, sed vel ipsa, vel alius ab ea impetratus, non obseruatis tamen (vt loquuntur) obseruandis, gesserunt.

text. gl. & Br. d. L. 2 § si mater vers. quod si pater Br d. L. matres n. 4 C eod. Br. L. vlt. § personis ff admin. tut. Mar. d. L. is potest n. 221 ff acquir. hæred. Panor. cons 90 n 2 vol. 2 Burs. cons. 130 n. 13 & 14 vol. 2 Card. Paris. cons. 86 n. 20 vol. 1 & cons. 41 n. 59 vol. 2.

XV. Ampliatur: Vt procedat, 18
non tantum respectu succesionis, quæ iure communi defertur: verumetiam quo ad eam, quæ obuenit statuti beneficio.

Br. L. 2 § si forte per ill. text. ff ad Tertull. Ant. Gab. Rom. d. conclus. 1 n 40 Card. Paris. cons 84 n. 23 vol. 2.

XVI. Ampliatur: Vt mater pri 19
uetur, non solum liberorum suorũ succesione vniuersali: verumetiam rei singularis legato.

L. credendum § hæc autem mater

iun.

iun. gl. ff qui pet. tut. Vasq. de succesf. resolut. § 12 n.5 vers.4 Burs. d. conf.130 n.13 & 14 vol.2.

20 XVII. Ampliatur: Vt mater priuetur etiam legitima vti consuluit.

Bl quem refert,& sequitur Mar.rep. d. L. is potest n.231 ff acquir. hæred. Ant.Gab. Rom.d.conclus.1 n.15.

21 Idq; ex eo comprobari potest: quod generaliter traditum est, matrem quoties à successione exclusa est, exclusam quoq; quo ad legitimam censeri.

Ceph. qui alios refert conf. 5 n. 46 vol. 1 arg. L. Papinianus § quarta ff inoff. testam.

22 XIIX. Ampliatur: Vt contra matrem, quæ tutorem ordinari non fecerat, tanquam dolose agentem, in litem quoq; iurari posit.

Plot.tr.de in lit. iur. § 5 n.27 Cacher. decis. 58 n. 20 Burs. d. conf. 130 n. 14 vol.2 arg. L.alio iure C. de in lit. iur.

23 XIX. Ampliatur: Vt procedat etiamsi mater, statim anno emenso, monaste-

nasterium ingressa fuerit. Nec ad monasterium, hæreditas impuberis deuoluetur.

Bl.c. ex parte M. n. 9 extra appellat. Neuiz. Syl. nupt. lib.2 n.53. vers.amplia sextò. Ant. Gab. Rom. d. conclus.1 n.19 arg. L. in Ius § non debeo ff reg. iur. c. cum quis in ius de R. I. lib.6.

XX. Ampliatur: Vt anno elapso, nec moræ quidem purgationi locus sit. 24

Br. d. L. 2 § confestim n. 3 per ill. text. ff ad Tertull. Sal. L. sciant. n. 7 & 8 C. legit. hær. Ang. Aret. d. § penult. n.12 Inst. de S. C. Tert. Neuiz. d.n 53 vers.amplia septimò Ant. Gab. Rom. d. conclus.1 n.21.

Hæc conclusio sic ampliata: limitatur primò: Vt non procedat, si liberi, quibus â matre, tutor petitus non est, puberes facti decesserint. Tunc enim mater commodo hæreditatis eorum fruetur. 25

L. matres & L. omnem C. ad Tertul.

d gl. d.

gl d. § pen. ibi Ioh. Fab. Ioh. de Plat. Ang. & Porc. Inst. eod. tit. Mar. L. is potest n. 239 ff acquir. hæred. Neuiz. d. n. 53 vers. limita septimò Vasq. de success. resolut. § 12 n. 5 vers limita primò.

26 II. Hæc conclusio limitatur,

Vt non procedat, si mater ipsa, minor sit viginti quinq; annis.

gl. d. L. matres ibi Bl. n 2 C. ad Tertull. gl. d. § penult. ibi dd communiter Inst. eod Azo in summa C. si adu. delict. Neuiz. d. n. 53 vers. limita nono Mar. d. L. is potest n. 237 Gomez. var. resol. lib. 3 c. 1 n. 59 Plot. tr. de in lit. iur. § 5 n. 27 Vasq. d. § 12 n. 5 Cal. L. si curatorem verb. vel dolo aduersarij n. 64. C. in int. rest. min. Rom. sing. 221 Card. Paris. cons. 41 n. 56 vol. 2 cons 84 n. 28 eodem vol. Burs. cons. 8 n. 40 volum. 1 text. L. 2 C. si adu. delict.

27 Quod vsq; adeo verum est: vt non noceat, si tempore mortis mariti minor, postea efficiatur maior. Nam cum semel-

mel à petendis tutoribus sit excusata, in perpetuum excusata erit.

Specul. tit. rest. in integ. § quis autem n.15 Bl.auth. captiui n.5 C episc. & cler. Bl. L. præcibus n 22 C imp. & aliis subst. Bl. L.2 n.2 C si adu. delict. Paul. de Castr. L. sciendum § fi. n.2 ibi Ias. n 11 ff qui satisd.cog. Alex. L. minoribus n. 8 ibi Ias. n.7 & Barbat. in add. ad Bl. C his quibus vt ind. addit. ad Panor. c. literis in add. magna extra rescr. Alex. L. si cum dotem § si maritus n.6 ff sol. mat. Rom. d.sing.221 Ang. Arct. d.§ penult. n.15 Inst. ad Tertul. Cotta in memor. verbo mater circa med. Burs d. cons. 8 n.40 volum. 1 vbi post Horat. Mandos. hanc communem esse attestatur arg. § illud autem auth. const. quæ de dignit. & L minoribus C his quibus vt indit.

Et hanc esse communem opinionem attestatur

Ias. d. L minoribus n.7.

Licet contrarium teneat, sibiipsi contrarius.

Paul. de Castr. d. L minoribus n. 16.

28 III. Hæc conclusio limitatur, Vt non procedat, in matre prodiga, cui bonis est interdictum. Illi enim tutorē non petijsse non obest.

Alex. L is cui bonis n. 21 per ill. text. ibi Ripa n. 54 ff verb. obl. Neuiz. d. n. 53 vers. lim. 8 Ang. Aret. tr. malef. verbo scienter & dolose n. 16 Tir. tr. pœn. c. 44 n 46 arg. L. Fulcinius § ad eō ff quibus ex caus. in poss. eat.

29 IIII. Hæc conclusio limitatur: Vt non procedat, si liberis tutorem habere non expediret, puta si ære alieno essent obruti. Tunc enim satius est, eos, quò minus inquietentur, indefensos esse, & consequenter mater, bono id consilio postponens, eorum non est successione priuanda.

d. L 2 § tractari ff ad Tertull.

30 Quo tamen casu, id à se, hoc fine factitatum esse, coram legitimis testibus, in omnem euentum protestabitur.

Salyc. L matres n. 1 C ad S. C. Tert. Neuiz. d. n. 53 vers. limita 10.

Hæc

V. Hæc conclusio limitatur: 31
Vt non procedat, si liberi planè sint egeni. Tunc enim tutorem non petijsse, non oberit, nec successione mater priuari poterit, cum nec in quo succedat, supersit.

d.L 2 § si mater vers. quod si penitus ff ad Tertull. Br. L. 2 n. 2 C nego gest. Tir. tr. iud. in reb' exig. fer. vers. 19.

VI. Hæc conclusio limitatur, 32
Vt non procedat, si ob amplum legatum, sub conditione, si tutores pupilli non habuerint, liberis relictum, mater tutorum ordinationem postulare, intermiserit.

d.L 2 § tractari Mar. d. L is potest n. 242 Vasq. d. § 12 n. 5 vers. limita 7.

VII. Hæc conclusio limitatur: 33
Vt non procedat, si liberi, vel vnus ex ijs, intra annum, ex eo tempore, quo tutoris indigere ceperint, computandum, mortem obierint. Tunc enim mater successionis, expers non est.

Ias. L si decesserit § fin. n. 11 ff qui satisd.

tisd. cog. Ang. d. § penult. nu. 1 Inst. ad Tertull. Neuiz. d. n. 53 versi. limita sexto, Mar. d. L. is potest n. 232 Cacherr. decis 58 n. 8 Ant. Gab. Rom. d. conclus. 1 n. 35. Panor. cons. 90 in fin, vol. 2.

34 Annus enim matri, ad petendum tutorem, assignatus est, intra quem ob non petitum tutorem, rea non fit, nec priuatione luctuosæ successionis plectitur, vt est textus clarus & expressus, licet à paucis consideratus.

d. § penult. ibi dd. communiter inst. ad Tertull. Bl. L. præcibus n. 36 C. impub & al. subst. Bl. d. c. ex parte M n. 17 extra appellat. Paul. de Castr. L. sciant n. 2 C. legit. hæred. Alex. L. si decesserit § fin n. 11 ff qui satisd. cog. Ang. Aret. § actionum n. 44 Inst. act. Mar. d. L. is potest n. 2.. Cacherran. d. decis. 58 num. 6 Boer. in consuet. Bitur. tt. stat. pers. § 9 gl. 1 ad fin. Sais. in consuet. Turon. tit. de tut. art. 2 gl. 2.

Et

Et hanc esse magis communem opinionem testes sunt

Alex. & Marant. mod. cit.

Communem verò simpliciter dicit

Boër. in loco quo modo allegabamus.

Licet contrarium teneat, cuius tamen doctrina communiter reprobata est.

Br. d. L. 2 § confestim n. 2 ff ad Tertull.

Et hoc vsq; adeò verum est, vt etiamsi de annuo spacio tres, vel quatuor, plus minus dies, cum mortem is, de cuius successione agitur, cum vita commutaret, restarent, verisimileq; esset, quod intra tantillum temporis, tutela ritè recteq; non posset decerni, mater tamen nihilominus, ad successionem admittatur. 35

Br. L interdum ff iudic. Castr. L cũ stipulatus n. 6 ibi Alex. n. 18 ff verb. obli. Alex. L. si decesserit § fin. n. 10 ff qui satisd. cog. Alex. L non omnis in pr. n. 7 ff si cer. pet. Ias. L in ius vocari n. 8 ff in ius voc. Raynald. Cors.

in add. ad Old. conſ.203 addit.1 Neuiz.d. n.53 verſ.limita 6. Gomez.var. reſol. lib. 2 c. 11 n.39 vbi hanc veram opinionem atteſtatur, arg. L. ſi deceſſerit § fin. ff qui ſatisd. cog. & L. cum ſtipulatus ſim ff verb. ob.

Licet contrarium teneat

Mar. d. L.is poteſt n.23; vbi Alex.d. L.cum ſtipulatus tanquam à ſuis partibus ſtantem állegat, quem certè niſi oſcitanter inſpexiſſet pro ſe cum contrarium velit non adduxiſſet.

36 Et ideò articuli ad excludendum matrem, ita formandi erunt: vt primò deducatur, eum, de cuius ſucceſsione agitur, impuberem eſſe mortuum, item mortem poſt annum, à tempore obitus patris oppetiſſe, &c. vt notanter docet

Alex. conſ.185 n.10 cum ſeqq. vol.6.

37 Fallit autem, ſi mater inertiæ ſuæ admonita, & â iudice, vt tutorem petat vocata, periclitantes res pupilli neglexerit. Tunc enim ob id, quod aliquid annui temporis reſiduum ſit, minimè excuſata erit.

Bl.d

Bl. d. L. precibus n. 36 C. impub. & al. subst. Mar. d. L is potest n. 235 ff acquir. hæred. arg. d. L 2 § si mater vers. quid ergo ff ad Tertull.

VIII. Hęc conclusio limitatur: 38
Vt non procedat in muliere, quæ ruri est: Illi quippè si intra annum, tutorem non petierit, parcitur.

Paul. de Castr. L 2 n. 3 C in ius. voc. Mar. d. L is potest n. 244 Neuiz. d. n. 53 vers. limita quintò. Boer. decis. 124 n. 20 vbi Barb. idem tenentem allegat Menoch. tr. arb. iud. QQ. lib. 2 cent. 2 casu 194 n. 26 arg. L. in bonorum in fi. ff bon. poss.

Nec obstat, quod iure naturali, ad petendos liberis suis tutores, mater videatur obstricta. Quare iuris naturalis ignorantia, factum suum, obuelare haud posit. 39

L. fin. C. qui pet. tut.

Nam iuris naturalis esse, liberos suos non relinquere indefensos, fateor, sed annum iuris ciuilis sanctione præstitutum dico: vnde, etsi mater, omninò se

ad petendos tutores, obligatam esse, ignorare asserens, non audiatur, audienda tamen erit, si se, ad id expediendum, annuum spacium esse præfixum, latuisse affirmauerit.

arg. L. regula ff iur. & fact. ignor.

40 Quod tamen fallit: si intra legitimam temporis metam, peritiores consulere potuisset. Nam tunc in culpa erit.

Paul. de Castr. d. L. 2 n. 3 C. in ius voc. Maur. tr. rest. in int. c. 85 n. 20 arg. L. bonorum ff bon. poss. & alibi tetigimus.

41 IX. Hæc conclusio limitatur:

Vt non procedat, si impuberi, cui tutor petendus est, datus fuit in testamento substitutus. Tūc enim cum per eum mater excludatur, eius quoq; erit, hoc petendi tutoris onere, matrem subleuare. Et ad matrem, etiamsi nec substitutus, nec ipsa, tutorem impuberi petierit, omnis hæreditas defuncti spectabit.

Br. q. 18 inc. pupillus cui erat per tot.

Br. L.

Br. L si minores n.12 ff qui pet.tut. Mar. d. L. is potest n. 250 Neuiz. d. n. 83 vers. limita tertiò. arg. L. sciant C. legit. hæred.

Quod fallit, si post annum primùm substitutus, se in tabulis pupillaribus, secunda institutione, hæredem factum resciſceret. Tunc enim ei, hic annus tanquam ignoranti, non curreret, nec matri, tutorem à substituto, non petitum conduceret. 42

Br. d. q. 18 vers. solutio n. 1 Bl. c. ex parte M n. 18 extra appellat. Tir. V. R. p. 1 § 35 gl. 4 n. 11 arg. d. L. 2 § si mater vers. sed si fortè absens.

X. Limitatur: Vt non procedat, si filij, quibus tutores petendi sunt, rogati per testatorem fuerint, vt ipsis, sine liberis morientibus, hæreditas matri restituatur. Tunc enim, cum per fideicommissum testatori, non verè liberis succedatur, mater, ab hac succesſione obliqua, non repellitur. 43

d. L 2 § & si fortè ff ad Tertull. Bl. d. c. ex parte n. 8 extra appellat. Ang.

Aret.

Aret. d. § penult. n. 11 Inst. de S. C. Tertull. Neuiz. d. n. 53 limit. vlt. Vasq. d. § 12 n. 5.

44 Alio iure, matres sunt, si pupillis fuerit substitutum, & substituto mater, si sine liberis decesserit, fuerit subrogata. Nã cum hoc casu, pupillo, & non primo testatori succedatur, in casu non petiti tutoris, mater ad hanc fideicommissariam substitutionem, non aspirabit.

Neuiz. d. n. 53 in fine vbi Corneum, hoc originaliter decidentem refert.

45 XI. Limitatur: Vt nõ procedat si matrẽ antequam moram commisisset, (puta si erat absens) tertius quispiam in petendo tutorem, anteuertisset. Nam hoc casu hæreditatem consequitur.

d. L. 2 § si mater vers. sed si fortè absens ff ad Tertull. Mar. L is potest n. 243 Vasq. de suc. resolut. § 12 n. 5.

46 XII. Limitatur: Vt non procedat, si locus, vbi tribunal iudicum, qui tutores dare debebant, erat constitutum, peste erat contaminatus, Tunc enim

enim matri, vltrà annum etiam tacuisse, non nocet.

Boer. decis.124 n.21 vbi Paul. de Castr. Barb. Hipp. de Mars. idem decidentes refert arg. L. quæsitum in pr. ff re iud.

XIII. Hęc conclusio limitatur: Vt non procedat, si mater extra locum, vbi iudex degit, habitans, procuratorem ad eos, vt tutorem ordinarent, destinasset, is verò à latronibus, dum in via est, captus, detentus, vel occisus est, quo, vt petitio tutoris, remoraretur, effectum. Hoc enim casu, à successione matrem repelli, per quam durum esset. 47

L. cum à matribus C. qui pet. tut. Mar. d. L. is potest n.237 Vasq. d. § 12 n.5.

XIV. Ampliatur: Vt non procedat, si mater, quæ tutorem petere debuisset, curatorem, pupillo, proximo pubertati, cōsentiente postulasset. Hoc enim casu, hæreditas nihilominus, si quid aduersi contigerit, matris erit. 48

Bl. auth. eisdem n.14 C. secun. nupt.

Mar.

Mar. d. L is poteſt, n. 236 ff acquir. hæred. arg. d. L. 2 § filijs & § tractari ff ad Tertull. iun. L. ſolet ff tut. & L. quæſitum ff tutor. & curat. dat. ab his.

49 XV. Hæc concluſio limitatur: Vt non procedat, ſi mater eſſet bannita, & ob id apud iudices, pro habendo tutore inſtare impedita. Excuſatur enim

gl. fin. in fin. L. planè in 4 per ill. text. ff excuſat. tutor. Mar. d. L. is poteſt n. 249.

50 XVI. Limitatur: Vt procedat tãtum reſpectu ſucceſsionis. Quod ſi mater, etiam poſt annum tutelam ipſa ſuſcipere voluerit, non obſtabit ei, quod intra annum tutorem liberis dari non curauerit.

Bl. d. L. præcibus n. 26 C. impub. & al. ſubſt. Bl. auth. præsbyteros la. 2 n. 1 C. epiſc. & cler. Bl. L. ſi tutor petitus n. 2 ff tutor & cur. dat. ab his Br. L. tutela verſ. ſed ſi hac n. 1 per ill. text. ff leg tut.

XVII.

XVII. Limitatur: Vt in dubio 51
semper hæc capienda sit, qua mater, ad luctuosam liberorum hæreditatem concedatur, interpretatio.

Burs. cons.19 n. 29 vol.1 arg. auth. defuncto C. ad Tertull, c. in pœnis de R. I. lib.6.

ARTICVLVS XII.

SVMMARIVM.

1 *Fœmina non succedit in conductione vectigaliū.*

Duodecimò concludo: Fœmi- 1
nas deterioris esse conditionis. Nam etsi pluribus, tanquam socijs, publica vectigalia conducentibus, societas vectigalium conductorum, ad hæredes eorum primos transeat: tamen hoc non procedit, si hæres istius socij, fuerit fœmina. Ad illam namq; isthæc societas non porrigitur, cum ad exercenda vectigalia, fœmina parum censeatur idonea.

Raphaël Fulg. L. adeò post Alberic. de Ros. quem refert, per ill. text. ibi gl. Br.

gl.Br. & Bl.ff pro Socio Baptista de Hieronymis conſ.2 n.29 quod conſilium extat in tr. Mozzij de contr. Rubr.de ſociet. Caroc. tr. locato tit. hæred. inſt. n.13.

ARTICVLVS XIII.

SVMMARIVM.

1 *Fœmina non ſuccedit in feudo.*

2 *Vaſallus, dominum in prælio adiuuare debet.*

3 *Fœmina in militiam, procincta proficiſci nequit.*

4 *Vaſallus, ſibi à domino, reuelata, reticeat.*

5 *Fœmina, quæ ſilere ſciat, rara auis.*

6 *Vaſallus dominum adiuuat conſilio.*

7 *Conſilium muliebre eſt fragile & mancum.*

8 *Vaſallus debet eſſe conſtans.*

9 *Fœminæ variæ ſunt, & mutabiles.*

10 *Vaſallus, cœtibus virorum immiſcetur.*

11 *Fœmina non debet, inter viriles cœtus conſpici.*

12 *Fœmina non ſuccedit in feudo, etiamſi equo inſidere ſolita, dominum feudi, in bello comitari poſſet.*

13 *Cauſæ, vel rationes vbi ſunt plures, vna remanente, diſpoſitio non ceſſat.*

14 Fi-

14 *Filius & reliqui masculi ex filia, in feudo non succedunt.*

15 *Matris radice amputata, rami quoq; decidunt.*

16 *Fœmina non succedit in feudis regalibus.*

17 *Fœmina etsi quandoq; in feudo succedat, nunquam tamen inter pares curiæ erit.*

18 *Consuetudo, vt filiæ in feudis succedant, valet.*

19 *Fœmina si ex consuetudine succedit in feudo, seruiet per substitutum.*

20 *Fœminæ succedunt in feudis, ex pacto & prouidentia primi acquirentis.*

21 *Fœmina non succedunt in feudo, si in inuestitura vocantur hæredes, & successores.*

22 *Hermaphroditus non succedit in feudo, si fœminæ in inuestitura sunt vocatæ.*

23 *Fœminæ in inuestitura vocatæ, vocatæ censentur ordine successiuo, masculis deficientibus.*

24 *Copulæ natura est, copulare æqualiter.*

25 *Copula, æqualiter copulat, nisi subiecta materia aliud suadeat. Ea enim efficit, vt quandoq; in disiunctiuam resoluatur.*

26 *Fœminæ semel exclusæ, non succedunt in feudo, etiamsi defuncti essent masculi, qui eas exclusére.*

27 *Fœminæ in inuestitura vocatæ, proximior agnatus præfertur, sed ipsa dominum feudi præcedit in successione.*

28 *Fœmina excluditur per masculum, etiamsi is, in continenti diem suum obierit.*

29 *Contrarium ex communiori.*

30 *Filiæ ex masculo descendentes, præferuntur filiabus primi acquirentis, casu, quo fœminæ in inuestitura vocatæ sunt.*

31 *Fœminæ succedunt in feudo, si sunt in inuestitura vocatæ, casu, quo masculus, qui aliâs eas excluderet, nascitur, octauo à conceptione mense.*

32 *Fœminæ cum masculis succedunt, si in inuestitura masculi, cum fœminis vocantur.*

33 *Fœminæ succedunt in feudo, si feudum sub hac formula: pro se & hæredibus, quibuscunque, & quibus dederit, vel causam ab eo habituris, est concessum, dummodo fœminæ tales agnatæ fuerint, primo acquirenti.*

34 *Fœmina succedit, in feudo exiguo.*

35 *Fœmina succedit in feudo, quod pecunia comparatum seu emtum est.*

36 *Fœmina non succedit in feudo emtitio si emtor se & suos, ad omnia, in fidelitatis formula contenta astrinxisset.*

37 *Fœmina succedit in feudo emtitio, si pro feudo, iustum numeratum est precium.*

38 *Fœmina succedit in feudo, propriam feudorum naturam non habente.*

39 *Fœmina in feudo improprio, succedit simul cum masculis,*

masculis, etiamsi in inuestitura, masculi & fœminæ, vocati essent.

40 *Fœmina succedit in feudo, pro quo, census nomine aliquid præstatur, vnâ cum masculis.*

41 *Fœmina, vnâ cum masculis in feudo succedit, pro quo tale, quod non minus per fœminam, quàm per masculum expediri potest, officium est exhibendum.*

42 *Fœmina, vnâ cum masculis in feudo succedit, pro quo nullum præstatur seruitium.*

43 *Fœmina an in talibus feudis, successionis sit capax, semper ad inuestituram recurrendum.*

44 *Fœmina succedit in feudo ligio.*

45 *Fœmina succedit in feudo Franco.*

46 *Clericus succedit in feudo, in quo iure Francorum viuitur.*

47 *Fœmina succedit in feudo, quod pro seruitiorum remuneratione, est donatum.*

48 *Fœmina succedit, vbi ex donatione pura & simplici, feuda essent acquisita.*

49 *Fœmina succedit, in feudo fœmineo.*

50 *Fœmina in feudo fœmineo, ordine successiuo, non superstitibus masculis succedit.*

51 *Fœmina in feudo succedit, si eam, etiam in agnatorum præiudicium, princeps priuilegio suo, habilem effecisset.*

1 Decimo tertio concludo: Fœminarum cõditionem deteriorem esse, quod in feudis, earum successio nulla est.

c. 1 § & quia vidimus ibi Bl. n. 9 & 14 ibi Aluar. n. 8 Præpos. n. 6 Isern. n. 17 Affl. n. 1 & dd. de his qui feud. dar. poss. text. c. 1 § filia verò ibi Bl. n. 1 Affl. n. 1 de success. feudi text. c. 1 in pr. ibi Aluar. n. 3 de grad. succed. in feud. Specul. tit. de feud. § quoniam n. 45 Panor. c. dilecti filij n. 11 extra arbit. Euerh. in top. in loc. à feudo ad emphyt. n. 45 Dec. L 2 n. 54 ff reg. iur. Affl. c. 1 § quinetiam n. 1 episcop. vel abbat. Tir. rep. L si vnquã verb. donat. largitus n. 340 C reuoc. donat. Tir. tr. iud. in rebus exig. fer. vers. 83 Plot. tr. de in lit. iur. § 3 n. 41 Boer. in consuet. Bitur. tt. success. feud. § 6 gl. 2 col. 3 Pirrh. in cons. Aurel. tit. de success. c. 27 Molin. in cons. Paris. § 15 num. 1 Iul. Clar. § feudum q. 73 num. 1 Ias. cons. 8 num. 28 cons. 9 num. 2 cons. 114 num. 1 vol. 1. Ioh. Iac.

de Le-

de Leon. conſ.114 n.27 int. conſ. Bruni Ripa reſponſo 80 n. 62 Card. Paris. conſ. 4 n. 2 & 3 conſ.17 n. 7 conſ. 20 n.18 conſ. 22 n. 1 conſ.23 n. 27 & 28. vol. 1 conſ. 72 n. 9 & n.78 vol.4 Rol. à Valle conſ. 67 n 6 conſ. 82 n.8 conſ. 41 n.1 vol.2 conſ. 90 n. 20 vol. 4 Burſat. conſ. 80 n.14 conſ. 46 n. 30 vol.1 conſ. 131 n.26 vol. 2 Cephal. conſ.389 n.3 conſ.323 n.76 conſ. 361 n.2 volum.3 Minſing. conſ.92 n.3.

Tum quia clari, & indubitati iuris eſt: quod vaſallus dominum, in prælio, armatus adiuuare teneatur. 2

c.1 de nou. for. fidelit. c.1 de mil. vaſ. qui arm. bell. depoſ.

Et certum eſt: quod fœmina procincta, in bellum, dominum feudi, adiuuatura, ire nequeat. 3

gl. d. c.1 § & quia verb. ad ſucceſsionem, qui feud. dar. poſſ. Bl. L. fin. n.7 C. ſuis & legit. Alex. conſ.10 n.6 vol.5 Ioh. Iac. de Leon. conſ.114 n.27 Rol. à Valle d. conſ.41 n.1 vol.2 Card. Paris. d. conſ. 4 n.2 vol.1 Ceph. conſ.1 n.4 vo.1.

Et hanc glossam communiter approbatam testantur.

Alex. & Rol. à Valle, modo citati.

Licet hanc rationem, sibi non satisfacere, dicat

Iul. Clar. d. q. 63 n. 1.

4 Tum quia vasallus, quæ sibi secreto reuelata sunt, propalare non debet.

d. c. 1 de no. for. fidel.

5 Et certum est: quod rara in terris sit auis, fœmina quæ ea, quæ suæ fidei commissa sunt, reticeat.

Bl. d. L. quoties n. 7 Tir. *LL.* connub. L. 12 n. 13.

6 Tùm quia non solùm armis: verumetiam consilio, ad opitulandum domino, vasallus astrictus est.

c. 1 de for. fidel. c. 1 de no. for. fidel.

7 Et certum est: quod nunquam ferè consilia, à fœminis auspicata, destinato effectui, ob sui fragilitatem mancipentur.

Bl. d. L. quoties n. 7 Bl. c. significauit n. 1 extra rescr. Tir. LL. connub. L. 1 n. 78.

Tùm

Tùm, quia in vasallo, summa desideratur constantia. 8

d.c.1 ibi ad vltimum vsq; de no. for. fid.

Et certum est, quod varium & mutabile, semper sit fœmina. 9

c.forus extra verb. sign. Tir. L L. connub. L. 9 n 13 2 Vasq. L. filia in orbitate n. 1 per ill. text. C. inoff. testam.

Tum denicq;, quia vasallum consilio, atq; hinc cœtibus virorũ interesse oportet. 10

d. c. 1 de no. for. fidel.

Et certum est: quòd contra sexus sit decorem, mulierem cœtibus virorum immistam, conspici. 11

L. maritus C. procurat. & alibi diximus.

Hæc conclusio ampliatur primò: Vt procedat, etsi mulier, armis indui, equo insidere, incq; militiam proficisci assuesset, Nihilomagis enim ad feudum consequendum idonea erit. 12

Nic. de Neap. c. 1 § hoc autem, ibi Aluar. n. 10 de his qui feud. dar. poss. Rol. à Valle d. cons. 41 n. 1 vol. 2.

Licet contrarium satis inepte decidat.

Isern. d. c. 1 § hoc autem n. 20 de his qui feud. da. poss.

13 Quia etsi cesset hoc casu, vna prohibitionis ratio, reliquæ tamen in suo vigore permanent. Et certum est, quod, vbi sunt plures causæ, seu rationes, certum effectum producentes, remanentibus reliquis, vna ex ijs corrigatur, vel auferatur, effectum nihilominus in suo statu consistere.

L. cum hi § si prætor ff transact. L. fin. ff diuort. § affinitatis ibi Aldob. Inst. nupt. § furtiuæ Inst. vsucap.

Nec cum plura obstant, vnum tolli sufficere.

Simoncell. tr. decret. tit. 8 n. 207 arg. d. § affinitatis Inst. nupt.

14 II. Hæc conclusio ampliatur,

Vt procedat non tantum, ipsarum fœminarum respectu, verumetiam omnium, & quorumcunque ex ijs descendentium.

Bl. L. 1 n. 2 ff senator. Bl. L. quoties n. 2 C. suis & legit. Pinel. L. 3 n. 29 C.

bon.

bon. matern. Card. Paris.conſ. 22 n. 1 conſ. 23 n.28 vol.1 Burſat. conſ. 1 n. 16 & n.40 vol.1 Ceph. conſ.303 n. 105 vol.3 text. eſt d. c. 1 § & quia, de his qui feud. dar. poſſ.

Matris namq; radice amputata, rami quoq; decidunt. 15

Ceph. conſ.5 n.19 vol.1.

Nec filius, in præſentiarum, amplius quicquam, quàm mater eius, iuris fouere neſcitur.

Ceph. conſ.404 n. 9 vol. 3.

III. Hæc concluſio ampliatur: 16
Vt procedat etiam in feudis regalibus, dignitatem annexam habentibus.

c.1 ibi Aluar. n.10 quis dic. dux, com. vel march. Ripa reſponſo 80 n. 62 Card. Paris. conſ.72 n.76 vol.4.

IIII. Hęc concluſio ampliatur: 17
Nam etſi in caſibus inferius poſitis, fœmina in feudo ſuccedere poſsit, nunquam tamen collegio, atq; Senatui parium curiæ cooptari poteſt.

Matth. de Affl. c. 1 n. 18 de controu.

feud. apud par. term. arg. L. 1 C. sacros ecclesf.

18 Hæc conclusio limitatur I. Vt non procedat, quoties contrarium consuetudo disponat.

Specul. tit. de feud. § quoniam n. 45 Iaf. L. de quibus n. 64 ff legibus Boer. in consuet. Bit. tt. de feud. § 2 gl. 2 Couarr. var. resol. lib. 3 c. 6 n. 3 Alex. conf. 29 n. 2 vol. 1 Ripa responso 80 n. 65 Campeg. conf. 2 n. 52 int. conf. Bruni Card. Parif. conf. 13 n. 21 vol. 1 conf. 15 n. 21 eodem vol. Rol. à Valle conf. 3 n. 117 vol. 1 Iul. Clar. d. q. 73 n. 9 Cephal. conf. 361 n. 2 vol. 3.

Quod enim fœmina à feudis excluditur, eorumq; incapax censetur, non naturæ id est, sed iuris feudalis rigori, accepto ferendum.

Ceph. conf. 361 n. 27 vol. 3 arg. L. maximum vitium C. lib. præter.

19 Quapropter hac consuetudine, omnibus mulierum imbecillitatibus, quas supra retulimus succursum, eoq; rem deductam censendum, vt omnia, quæ feudi ra-

di ratione subeunda, incumbunt, fœminæ, vel per maritum, vel alium ad ea idoneum, dummodo iuramentum fidelitatis personaliter præstent, adimplere queant.

Specul. d. tit. de feud. § quoniam, n. 41 arg. L 2 ff iurisd. om. iud.

II. Hæc conclusio limitatur, 20

Vt non procedat, si fœminæ in inuestitura, ex pacto & prouidentia primi acquirentis, expressim sint vocatæ.

Plot. tr. de in lit. iur. § 3 n. 41 Dec. d. L 2 n 56 ff reg. iur. Aluar. c. 1 n. 3 de eo qui sibi hær. suis masc. & fœminis Matth. de Affl. c. 1 § & quia de his qui feud. dar. poss. Affl. c. 1 § quinetiam n. 15 episcop. vel abbat. Affl. c. 1 § filia verò n. 2 de success. feud. Affl. c. 1 § si duo fratres n. 3 de feud. march. Affl. c. 1 per ill. text. n. 1 de benef. fœmin. Iul Clar. d. § feudum q. 73 n. 3 Ioh. Barthol. de Scaramp. cons. 108 n. 2 int. cons. Bruni Card. Paris. cons. 4 n. 11 cons. 9 n. 27 cons. 12 n. 13 cons. 16 n. 1 cons. 17 n. 13 cons. 22 n. 2 vol. 1 Rol. à Valle

â Valle conſ. 48 n. 25 volum. 4 Ceph. conſ. 400 n. 25 conſ. 361 n. 2 vol. 3 conſ. 30 n. 18 vol. 1.

Et hanc communem opinionem eſſe atteſtatur

Card. Paris. conſ. 12 n 33 vol. 1.

21 Si autem concedens, verbis generalibus vſus eſſet, puta, ponendo verbum hæredibus & ſucceſſoribus, iſta verba vocationem fœminarum non operarentur.

Alex. L. ſed ſi hac § liberos n. 5 ff in ius voc. Ceph. conſ. 665 n. 54 vol. 5 gl. L. ex facto § fin. ff ad Trebell.

22 Quo tamen caſu feudũ ad hermaphroditum, non perueniet.

Tir. LL. connub. gl. 5 n. 70 arg. L. 2 ff verb. obl.

23 Similiter fœminæ in inueſtitura expreſsim vocatæ, non pariter cum maſculis, ſed ordine ſucceſsiuo demum, maſculis puta non exiſtentibus, ad feudi ſucceſsionem aſpirabunt.

c. 1 § quinetiam ibi Bl. n. 1 Aluar. n. 2 Præpoſ. n. 1. Iſer. Affl. & dd. epiſc.

vel

vel abb. c. 1 ibi Bl. n. 4 & dd. de eo qui sibi & hær. suis Pract. Pap. in for. lib. quo ag. ad reuoc. feud. verb. nec superstitibus n. 2 Br. cons. 60 vol. 1 Alex. cons. 29 n. 5 vol. 1 cons. 9 n. 1 volum. 5 Alb. Brunus cons. 39 n. 5 Ioh. Barthol. de Scaramp. cons. 108 n. 25 inter cons. Bruni Card. Paris. cons. 17 n. 13 vol. 1 cons. 22 n. 4 cons. 23 n. 48 & n. 105 eodem vol. cons. 16 n. 13 vol. 4 Rol. â Valle cons. 41 n. 4 vol. 2 Mandellus cons. 81 n. 41 Bursat. cons. 63 n. 7 & n. 9 vol. 1 & cons. 150 n. 1 vol. 2 Ceph. cons. 389 n. 5 vol. 3 cons. 30 n. 3 volum. 1 Guilh. â Perno notab. 1 n. 27.

Et hanc esse communem opinionem attestatur

Burs. d. cons. 63 n. 7

Etsi enim natura copulæ sit, copulare æqualiter: 24

L. vn. § his ita C. cad. toll. L. si duobus in pr. ff leg. 1 L. reos § cum in tabulis ff duobus reis L. 1 C. si plur. vna sent.

Tamen hoc verum non est, quoties na- 25

tura

tura rei, subiectaq; materia aliud suadent, Tunc .n propriam suam naturam amittit, adeò etiam, vt disiunctiuæ vires, & naturam induat,

vt tradunt dd. communiter L. Gallus § quidem rectè per ill. text. ibi Fortun. Garz. n. 24 Lancell. Galiaula n. 12 Marius Salamon. n. 45 Aemilius Perrotus n 7 Iohannes Anton. Rub. n. 39 & dd. ff lib. & posth.

26 Quæ iam diximus, vsq; adeò vera sunt, vt procedant, non solum masculis, ob quos exclusæ sunt fœminæ, superstitibus; verumetiam ijs fato functis: quandoquidem fœminæ, semel exclusæ, omnis, in perpetuum ad feudum aditus, interseptus censeatur.

d. c. 1 § quinetiam ibi Bl. n. 3 Aluar. n 2 Affl. n. 1 & dd. episc. vel abbat. Lup. rubr. § 69 n. 32 34 & 56 extra donat. int. vir. & vxor. Gail. obs. 148 n. 1 lib. 2 Brunus cons. 78 n. 2 cons. 79 n. 7 Aluar. cons. 65 n. 1 int. cons. Bruni Ioh. Barthol. de Scar. cons. 108 n. 27 int. cons. Bruni Card. Paris. cons. 12 n. 35

n.35 vol.1 conſ.22 n.16 conſ.23 n.50 volum. 1 conſ. 85 n. 31 vol. 2 conſ. 16 n.5 vol. 4 Cephal. conſ. 30 n. 28 conſ. 313 n.53 vol.3 Burſat. conſ. 132 n.36 vol. 2 conſ.80 n 21 vol.1.

Et hanc eſſe communem opinionem atteſtantur.

Paris. d.conſ. 22 n.15 vol.1 & Burſ. d. conſ 132 n.36 vol.2.

Intellige reſpectu, remotioris agnati maſculi: Secus verò eſt, quo ad dominum. Domino enim feudi fœmina excluſa, ſi eò res deducta fuerit, præfertur. 27

Iul. Clar. d. § feudum q. 80 n. 2.

Quod locum habet, etiamſi maſculus qui excluſerat, in continenti diem ſuum obierit. 28

And. de Iſer. d. § quinetiam num. 4 Vaſq de ſucceſſ. creat. § 27 limit. 31 n.10 Burſat. conſ.63 n.17 volum.1 vbi Crottum & Porc. Imolens. idem tenentes allegat per gl. L ſed & partus § ſi. verb. amiſiſſe ff quod met. cauſ. L inter ſtipulantem § ſacram ff verb. obl.

Licet

29 Licet contrarium teneant

gl. Bl. Aluar. & præpos. d. § quinetiam quos sequitur Tir. tr. de iud. in reb. exig. fer. vers. 83 Tir. repet. L si vnquam verb. susceperit liberos n. 267 & 269 C reuoc. donat. vbi plures id volentes nominat. Masuer. in add. ad Pract. Pap. in for. lib. quo ag. ad reuoc. feudi verb. nec superstitibus n. 2 & quam esse communem & æquiorem fatetur Bursat. d. cons. 63 n. 18.

30 Eodem quoq; modo, id obtinet, etiamsi masculus, qui fœminas illas excluserat, non nisi filias, post se reliquisset. Hæ enim amitis suis exclusis, in feudo succedunt.

Ceph. cons. 313 n. 54 vol. 3 vbi Ruin. & Soc. idem tenentes allegat.

31 Aliud est, si masculus successurus, octauo, à conceptione, mense, nascatur. Cũ enim tunc viuacem eum non fore pro certo sit, fœminis eius natiuitas, ad feudi successionem non erit obstaculo.

Bursat. cons. 63 n. 18 vol. 1 vbi hanc

com-

hanc esse communem opinionem attestatur arg. c. nam & ego, extra verb. signif.

Alio itidem, iure fœminæ sunt, si in inuestitura non masculi & fœminæ, sed masculi cum fœminis vocantur. Tunc enim non ordine successiuo, sed pariter succedunt. 32

Bl. L. quoties n.5 C. suis & leg. Ias. L. Gallus § quidam recte n.32 ff lib. & posthum. Iul. Clar. d. § feudum n.73 n.4 Card. Paris. cons.12 n. 17 volum.1 Bursat. cons.63 n.10 vol 1.

Et hanc esse communem opinionem attestantur

Clar. & Card. Paris. in locis mod. cit.

Licet contrarium teneat Bl. sibijpsi contrarius.

L. liberti n.30 C. oper. libert.

III. Hæc conclusio limitatur, Vt non procedat, si inuestituræ inserta sit isthæc clausula: pro se & heredibus quibuscunq;, & quibus dederit, vel causam ab eo habi- 33

turis. In feudo enim sub hac formula concessis, etiam fœmina, dummodo primo acquirenti agnata sit, cæteris paribus succedet.

Soc. in cons. 10 n.4 int. consil. Bruni Rol. à Valle cons. 41 n. 10 vol. 4 vbi Signor. de Homod. Gozad. & Ruin. idem tenentes allegat. per gloss. clem. 1 extra re iudic.

34 IIII. Hæc conclusio limitatur: Vt non procedat, si feudum esset per exiguum, pro tali enim, nec iuramentum fidelitatis præstatur, nec fœmina excluditur.

Præpos. c. 1 § & quia n. 61 ibi Affl. n. 8 de his qui feud. dar. poss. Tir. tr. iud. in rebus exig. fer. vers. 85 vbi Rom. & Corn. idem decidentes refert Menoch. tr. arb. iud. QQ. cent. 3 casu 214 n. 3 arg. L. adigere § quamuis ff iur. patron.

Licet contrarium teneat

Rol. à valle cons. 67 n 11 vol. 2.

35 V. Hæc conclusio limitatur: Vt non procedat, si feudum pecunia

sit

fit comparatum, In eo enim masculorũ, & fœminarum, æqualis est succesſio. Cum tale feudum improprium, & quasi allodiale, sit censendum.

Bl. c. significauit n 1 extra reſcr. Iul. Clar. d. q. 73 n. 6 Ripa responſo 80 n. 68 vbi Roman. Soc. & Dec. idem tenentes allegat Card. Paris. conſ. 4 n. 39 lib. 1 vbi Curt. & Curt. Iunior. in id citat. Rol. à valle conſ. 23 n. 5 volum 1 conſ. 48 n. 7 & 8 vol. 4 vbi Alcyat. idem respondiſſe testis est, conſil. 18 n. 20 vol. 3 Cephal. conſ. 172 n. 8 vol. 2 arg. trad. Bl. in procem. feud. n. 9 iun. L. 1 § 1 ff dolo.

Et hanc eſſe communem opinionem testis est

Card. Paris. d. conſ. 4.

Magis communem verò, & veriorem aſſeuerat

Clar. locò proximè citato, & Rol. à valle d. conſ. 48. n. 35.

Licet contrarium teneant

Iſer. Aluar. Præpoſ. & Affl. c. 1 § & quia de his qui feud. da.. poſſ. Brunus conſ. 18 n. 9

Quam communem dicit

Affl. d. § & quia.

Magis verò communem exclamat

Brunus d. n.9.

36 Quòd verum est, siquidem emtor feudi, se, suosq; successores, ijs, quæ in formula, veteris & nouæ fidelitatis continentur, non astrinxerit: diuersum enim est, si ad ea, sese obligasset. Tunc enim fœmina, ex identitate rationis prohibitiuæ non succederet.

Rol. à valle d. cons. 48 n. 35 vol. 4 arg. L illud ff ad L. Aquil.

Quamuis ab hac opinione, & rectius me iudice deficiat

Clar. d. § feudum q. 73 n. 6.

37 Similiter, id ita demum verum erit, si pro re feudali æquiualens, solutum sit precium: aliâs enim secus est.

Ant. Gab. Rom. tr. regul. lib. 2 tit. de feudis conclus. 2 n. 6 Rol. à valle cons. 90 n. 12 & n. 42 vol. 4.

38 VI. Hæc conclusio limitatur,

Vt non procedat, in omni alio feudo, propriam feudorum naturam non habente,

bente, In hisce enim fœminæ quoq; succedunt.

Bl.c.1 § quinetiam n.1 ibi Aluar. n. 2 & dd. Episc. vel abb. Alb. Brunus cons. 41 n.4 Card. Paris.cons.4 n.16 cons.12 n.22 cons.23 n.34 volum.1 vbi Soc.Corn.& Dec. idem tenentes allegat. Rol. à valle cons. 23 n.7 vol. 1 cons. 41 n. 8 vol. 4 Burs. cons.22 n.6 cons.85 n.25 vol.1 cons. 132 n. 4 vol. 2 Cephal.cons.361 n.13 vol.3 cons.1 n.27 vol.1.

Et hoc vsq; adeò verum est, vt in talibus feudis, etsi sint vocati, masculi & fœminæ, fœminæ simul cum masculis admittantur. 39

Bl. d. c.1 § quinetiam ibi Aluar. n. 2 & dd. Episc. vel abbat. Rol. à Valle cons. 23 n.9 vol.1 arg. L. si quis Titio ff vsufr. accr. & L. si mulier ff leg 1

Vnde si pro feudo, census nomine aliquid, puta, par caponum pendatur, cum tale feudum sit improprium, fœminæ æquè ac masculi in eo succedent. 40

Burs.cons. 150 n.59 vol.2 vbi idem te-

nentium, innumerabilem nomenclaturã offendes & ibid. Bursat. hanc cõmunem opinionem esse attestatur.

41 Idem quoq; erit, si pro feudo tale, quod non minus fœmina, quàm masculus obire possit, præstandum sit seruitium. In eiuscemodi enim feudo, par est quo ad successionem, masculorum, fœminarumq; conditio.

Bl L. quoties num.3 C. suis & legit. Matth. de Affl. c. 1 § & quia n.8 qui feud. dar. poss. Card Paris. cons. 4 n. 18 vol.1 Rol. à valle cons.41 n.8 Ceph. cons 258 n.1 arg. L. adigere § quamuis iffiur patron.

Et hanc communem opinionem esse attestatur.

Ciar. d. q.73 n.8 vbi Gozad. & Curt. Iun. idipsum affirmantes refert.

42 Idem quoq; dicendum est, de feudo, pro quo, nullum præstatur seruitium. Nam ad id, masculus & fœmina admittuntur.

Bl. c. 1 § & quia n.19 ibi Affl. n.18 de his qui feud. dar. poss. Bl. c. 1 § quinetiam n.4 episc. vel abbat. Rom. sing. 177 Alex.

177 Alex. conſ.30 n. 2 vol.1 Alb. Brunus conſ. 14 n. 2 Card. Paris. conſ. 4 n.19 cum mult. ſeqq. vol.1 Rol à valle conſ. 23 n. 10 vol. 1 arg. c. 1 § ſi autem de extraord. capitul. qui tamen textus nullibi ferè reperitur.

Et hanc ſimiliter, communem opinionem teſtis eſt

Clar. d. q 73 n.7 vbi Curt. Iunior. idipſum atteſtantem refert & Rol. â valle loco modo citato.

Quibus tamen caſibus, ſemper ad inueſtituram, conſuetudinesq; terrarum, tanquam ad ſacram confugiendum erit ancoram. Illisq; non repugnantibus, communis opinio obtinebit. Vt ſcitè admonet 43

Clar. d.q. 73 n.8.

VII. Hæc concluſio limitatur: Vt non procedat, in feudo ligio. Nam & illud improprie eſt feudum, eiusq; fœmina eſt particeps. 44

Iaſ. in prælud. feud. n. 111 Specul. tit. de feud § quoniã n.41 Ripa reſponſo 80 n.67 arg. c. ſignifi. extra reſcr.

45 VIII. Hęc conclusio limitatur: Vt non procedat in feudis, in quibus viuitur iure Francorum, seu pro quibus, fidelitatis iuramentum, præstandum non est. Ab eis enim fœminæ non sunt exclusæ.

Masuer. in addit. ad Pract. Pap. in for. lib. quo ag. ad reuoc. feudi verb. ac nomine recti & nobilis feudi verb. fœmineum Bursat. cons. 4 n. 4 vol. 1 vbi Alc. Zas. Thom. de Mar. & alios idem tenentes allegat arg. c. cum cessante extra appellat. & ante tetigimus.

46 Quod vel ex eo confirmatur: quòd in tali feudo, etiam ecclesia & clericus, (imminuto tamen domini iure,) succedant.

Ias. prælud. feud. n. 117 Cacherr. decis. 27 n. 5 Ceph. cons. 1 n. 21 vol. 1 Burs. d. cons. 4 n. 4 vol. 1 vbi alios allegant.

47 IX. Hæc conclusio limitatur: Vt non procedat, in feudo titulo donationis remuneratoriæ, obueniente. Huius enim fœminæ sunt capaces.

Ripa

Ripa responso 80 n.69 arg. c.1 quemadm. feud. ad fil. pertin.

X. Limitatur: Vt non procedat, in donatione vera, & pura bonorum feudalium. Etiamsi donatio sub illa verborum figura, concepta fuisset, quod donet recipienti, eius legitimis hæredibus, seu posteris, vel eius coniunctis & proximis. Nam nihilominus istius donationis commodo, etiam fœmina fruetur. 48

Cardin. Paris. cons. 4 n.7. 8. 9. 10 vol. 1 cons. 23 n. 6 eodem vol. Rol. à valle cons. 1 n. 69 & cons. 2 n. 7 volum. 1 vbi Alex. Ang. Old. Dec. idem tenentes referunt arg. L. maximum C. lib. præter.

XI. Limitatur: Vt nõ procedat in feudo fœmineo, cuius primus recipiens, erat fœmina. 49

c. 1 ibi Bl. in pr. Aluar. n. 3 Præpos. n. 2 Affl. in pr. & dd. de natur. succes. feud. Pract. Pap. in for. lib. quo ag. ad reuoc. feud. verb. ac nomine recti & nobilis feud. n. 40 ibi Masuer. in add.

Iul Clar. d § feudum q. 73 n.5 Ripa responso 80.n.66 Rol.à Valle consf.67 n.8 & n.20 vol.2 consf.76 n.7 volum. 3 Ceph. consf.641 n.48 vol.5.

Et hanc esse communem opinionem attestantur

Masuer. Clar. & Rol. in loc. modo cit.

50 Quod tamen ita est accipiendum, vt ordine successiuo, masculis nimirum deficientibus, successio ad fœminas deuoluatur.

dd. communiter c. 1 de benef. fœm. Euerh. in top. in loc. à subi. mater. n. 21 Iul. Clar. d. § feudum q. 73 n.5 Rol. à Valle consf.67 n.10 vol.2 arg. c.1 de eo, qui sibi & hær. suis &c.

Et esse communem opinionem attestatur

Roland. in loc. proxime citato.

51 XII. Limitatur: Vt non procedat: si princeps fœminam, ad feudi successionem, priuilegio, vel rescripto suo habilem efficeret. Posse enim id principem, etiam in agnatorum præiudicium ambigendum non est. Couar.

Couar.var.resol. lib.3 c.6 n.3 Masuer. in add. ad Pract. Pap. d verb.ac nomine recti & nobilis feudi verb. fœmineum latissime Alb. Brun. cons. 1 per tot. & maxime n. 60 & cons. 115 n. 5 Ioh. Campeg. int. cons. eiusdem cons. 2 n. 14 Iohannes de Coconato cons. 4 n. 4 Card. Paris. cons. 22 n. 31 & cons. 23 n. 71 vol. 1 Rol. à valle cons. 3 n. 117 & 122 vol. 1 arg. c. 1 quemadm. feud. ad fœm. pertin.

Et esse communem attestatur Masuer. modo citatus.

ARTICVLVS XIIII.

SVMMARIVM.

1. *Hæreditas patris, & reliquorum masculini sexus ascendentium, semel repudiata, denuò intra triennium à repudiatione proximũ adiri potest.*
2. *Hæreditas materna, semel repudiata, vt patris denuò adiri non potest.*
3. *Hæreditas matris repudiata, aditur post repudiationem intra annum.*

Decimoquarto concludo: Fœmina- 1

minarum conditionem deteriorem esse. Nam licet, patris, reliquorumq; per lineam paternam ascendentium hæreditas semel repudiata, intra triennium tamen ab illa repudiatione proximum, adiri posit denuò, & factæ repudiationis hæredem pœniteri.

L.fin. ibi Br.Bl. Paul.de Castr. Alex. Ias. & dd. C. repud. hæred. Azo in summa C. eodem tit. Pract. Pap. in for. lib. quo pet. hæred. ex testam. verb.pure instituit n.8 Caualc.tr.tut. & curat.n.194 Gomez. var. resol.lib. 1 c.9 n.24 vers. confirmatur.

Tamen secus est, in hæreditate materna, illius namq; respectu, tale priuilegium, liberis non competit.

dd.communiter d.L.fin. per ill. text. C,repud.hæred. Gomez. d.c.9 n.31.

Hæc conclusio limitatur: Nam etsi triennale tempus, liberis, quo ad matris hæreditatem, non sit indultum, annum tamen habent, intra cuius metam, hæreditatem matris repudiatam, suscipere possunt.

L. filij

L. filij ibi Br. ff ad S. C. Tertull. Br. L. 2 ibi Bl. n. 3 Iaſ. n. 1 & dd. C. iur. & fact. ignor. Br. L. ſi quis ſuus n. 2 ff iu. delib. Bl. d. L. fin. n. 4 ibi Alex. n. 3 Iaſ. n. 3 C. repud. hæred. Bl. L. qui ſe patris n. 10 ibi Alex. n. 5 Iaſ. n. 41 C. vn. lib.

Licet contrarium teneat

Br. d. L. fin. C. repud. hæred. cuius doctrina communiter eſt damnata.

ARTICVLVS XV.

SVMMARIVM.

1 *Filiusfam. de caſtrenſi, vel quaſi peculio poteſt teſtari.*

2 *Dos proprium patrimonium mulieris.*

3 *Filiafamiliâs de dote teſtari non poteſt.*

4 *Filiafamiliâs de dote, etiamſi parentis conſenſus acceſſerit, teſtari nihilomagis poteſt.*

5 *Filiafamiliâs dotem patre conſentientè mortis cauſa donare poteſt.*

6 *Donatarius, cui filiafam. dotem, mortis cauſa donatam vult, debet eſſe præſens, vel eius vice publica perſona ſtipulari.*

7 *Filiafam in caſibus, in quibus, quaſi caſtrenſe peculium habere poteſt, etiam de eo teſtamentũ facere poteſt.*

Decimo

1 Decimoquinto concludo: Fœminarum conditionem deteriorem esse. Nam etsi filiusfam. de castrensi, vel quasi peculio testari possit.

L. fin. ibi Br. Bl Ias. n. 3 & dd C. inoff. testam. Iul. Clar. recept. sent. lib. 3 § testamentum q. 18 n. 6.

2 Filiafamilias tamen de dote (licet proprium eius patrimonium dicatur

L. 3 § sed vtrum ff minor)

3 Testari non potest

Bl. L. 2 n. 22 C. hæred. act. Alex. L. senium n. 3 C. qui testam. fac. poss. Dil. tr. art. test. tit. 1 caut. 1 n. 1 Vasq. de success. creat. § 22 n. 9 Grass. recep. sentent. § testamentum q. 23 n. 3 Viuius com. op. lib. 1 opin. 121 Clar. d. q. 18 n 3 Ceph. cons. 256 n. 10 Alex. cons. 17 n 1 vol. 2 arg. L. qui in potestate, & L. filiusfam. ff testam.

Atq; hanc esse communem opinionem attestatur

Alex. d. L. senium n. 3 C. qui test. fac. poss. Dil. & Viuius modo citati.

4 Hæc conclusio ampliatur: Vt

etiamsi

etiamsi patris consensus accesserit: filia tamen familiâs nihilomagis ad testamenti factionem actiuam, fiat habilis.

Bl. d. L. senium n. 6 C. qui test. fac. poss. Alex. d. cons. 17 n. 1 vol. 2 arg. L. qui in potestate ff testam.

Hęc conclusio limitatur primè: Vt non procedat, in mortis causa donatione. Hanc enim maximè patre consentiente, rectè de dote sua, filiafamiliâs facit. 1

Bl. L. si dotem n. 2 C. fals. caus. ad leg. arg. d. L. qui in potestate ff testam.

Quo tamen casu, vt præsens sit is, cui mortis causa donatum vult, vel publica ei persona stipuletur, requiritur. 6

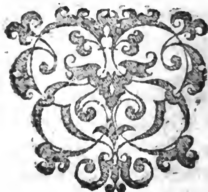
Br. L. tam is § 1 n. 2 ff donat. caus. mor. Pract. Pap. in for. lib. pro donato verb. ex caus. donat. n. 7 ibi Masuer. in add. Milis. in suo repert. litera I. n. 13.

II. Hæc conclusio limitatur: Vt in casibus, in quibus peculium castrense 7

ſtrenſe habere poteſt filiafamiliâs, (vt ſupra dictum eſt) in ijs quoq; de rebus eiuſdem peculij teſtari poſsit.

Alex. L. 1 § hoc autem n.5 ff ad S. C. Tertull. arg. L. pen. C. bon. quæ lib.

Finis primæ partis.

SECVNDA PARS PRINCIPALIS, ARTICVLVS PRIMVS.

SVMMARIVM.

1 *Vidua est persona miserabilis.*

2 *Personæ miserabiles, aduersam partem immediatè coram tribunali principis, sistere possunt.*

3 *Vidua, etiamsi diues sit, miserabilis nihilominus persona censetur.*

4 *Vidua dicitur, quæ virum nunquam habuit.*

5 *Vidua dicitur, quæ virum inutilem habet.*

6 *Viduæ alibi, quam in loco domicilij, causam non dicunt.*

7 *Viduæ adire possunt iudicem ecclesiasticum.*

8 *Vidua sortitur iudicem ecclesiasticum, etiamsi de re feudali esset disceptatio.*

9 *Vidua implorare, in causa feudali ita demum ecclesiasticum potest, si controuersia possessionem feudi tangat: aliud vero erit, si de proprietate litigetur.*

10 *Vidua ad ecclesiasticum potest habere recursum, si immodica collectarum indictione aggrauatur.*

11 *Rescriptum aduersus viduam impetratum nullum est, si illud impetrans, de viduitate mentionem non fecerit.*

12 *Iudex, officium suum, etiam non petitus, quò ab oppreßione viduas, vindicet, impertire debet.*

13 *Cognitio causarum, quæ viduas spectant, de simplici & plano fit.*

14 *Causæ viduarum, etiam in foro seculari secundum Canones, si iuri ciuili fuerint contrarij, deciduntur.*

15 *Viduæ fori priuilegio, non renunciant.*

16 *Viduæ non gaudent fori priuilegio, in Camera imperiali.*

17 *Viduæ, fori priuilegio non gaudent, si alij iniuria damnum paterentur, concesso illis, fori priuilegio.*

VIdimus, quibus in partibus iuris fœminæ hactenus sint deteriores, operæ nunc erit præcium, quibus è diuerso gaudeant præeminentijs, docere. Itaq; circa hanc secundam partem prin-
1 cipalem, concludo primò: Fœminarum conditionem meliorem esse: quòd personæ miserabiles (in quarum album, etiam fœminæ viduæ referendæ sunt.

L.vn. ibi Br. n. 4 C quando imp. inter pup. & vid. Bl. c. significantibus n.3 ibi Abb. n.6 Fel. n. 6 & dd. extra off. deleg. Specul. tit. de aduoc. § 1 n. 7 Abb. c. cæterum n. 16 extra iudic. Abb. c. licet n.7 extra for. comp. Ab. c 1 n. 2 extra postul. Bertach. tr. gab. p. 7 n. 36 Lup. c. per vestras 2 notab. n. 12 extra donat. int. vir. & vxor. Mar. tr. ord. iud. p.4 dist. 9 n.77 Affl. decis.257 n.1 Tir. tr. priuil. piæ causæ in præfat. vers. item relicta Gail. obs. lib.1 obs. 3 n. 40 Mascard tr. probat. conclus. 1064 n. 2 Cephal. cons. 748 n.16 vol.5)

Omissis medijs, antagonistam suum, coram principis, per viam quærelæ, tribunali, sistere possunt.

text. & dd. communiter L. vn. C. quand. imp. int. pup. & vid. Azo in summa C. eodem tit. Paul. de Castr. L. nemo potest n.2 C. iurisd. om. iud.

Hæc conclusio ampliatur primò: Vt procedat, non solum si vidua inops sit & egens: verumetiam, si diues

 sit,

sit, atq; opulenta. Nam nihilominus persona miserabilis est, consequenterq; miserabilium personarum priuilegia, illius commodo cedunt.

text. c. ex parte B. extra so. comp. Bl. Nouell. tr. dote p. 9 priuil. 16 Neuiz. Syl. nupt. lib. 6 n. 35 vbi Dec. & Bulgar. idem tenentes allegat. Couarr. pract. QQ. c. 6 n. 2 vers. obtinet vbi Innoc. Alb. Iser. hoc voluisse attestatur Menoch. de arb. iud. QQ. lib. 2 cent. 1 casu 66 n 3 Gail. d. obs. 1 n. 40 qui huic cumulo Nattam quoque addit. Mascard. d concl. 1064 num. 4 Rol. à valle cons. 76 n. 45 lib. 1.

Et hanc esse veriorem opinionem attestatur

Menoch. d. casu 66 n. 3.

Licet contrarium teneant

Bl. d. c. significantibus n. 3 extra off. deleg. Alex. L. 1 n. 15 ff Sol. matrim. Alex. cons. 121 n. 14 vol. 1 Ias. Rebuff. & Affl. in locis relatis per Menoch. d. casu 66 n. 3.

4 II. Hæc conclusio ampliatur,

Vt

Vt procedat, non solum in vidua, propriè sic dicta: verumetiam in ea, quæ virum nunquam habuit.

Br.d. L. vn. n. 5 C quando imp. int. pup. & vid. Lup. c per vestras notab. 2 n.12 extra donat. int. vir. & vx. Alc. L. malum § viduam n.1 per ill. text.ff verb. signi.

III. Hæc conclusio ampliatur: 5
Vt procedat, etiam in ea, quæ virum habet, sed inutilem, propter bannum forsitan, quo plexus est.

Bl. L fin. n.2 C ad L. Fau. de plagiar. Lup. d. notab. 2 n. 12 Ioh. de Plat. § est & inter n.133 Inst. pub. iud. Cotta in memor. verb. vidua arg. c. 2 extra translat. prælat.

Namq; & hanc viduam dici, constituti iuris est.

gl. L fin. ibi Bl. C. ad L. Fau. de Plag. Ias. L. si dari n.4 ff verb. obl. Ioh. de Plat. § est & inter n.133 Inst. publ. iudic. Cotta in memor. d. verb. vidua Lup. rubr. § 70 n.29 extra donat. int. vir. & vxor. Alc. d. L malum § vi-

duam n.5 ff verb.sign. Grammat.decis.74 n.26 Tir. LL. connub. L 6 n.12 Plot.tr. de in lit. iur. § 7 n.26 Alex. cons.104 n. 4 vol.1.

6 IV. Ampliatur: Vt ipsæ è diuerso, extra prouinciam in qua degunt, ad tribunal ab alijs principis trahi nequeant, sed si cum illis aliquibus lis sit, ea, legitimo, in prouincia, per iudices delegatos, modo, terminatur.

d. L vn. ibi Br. Bl. Castr. & dd. C. quand. imp.int. pup. & vid.

7 V. Hæc conclusio ampliatur: Vt non solum adire possint principem: verumetiam iudicem ecclesiasticum.

c.significantibus ibi Abb. n.6 Fel.n. 6 & dd. extra off. deleg. Bl. auth. ad hæc n.14 C. vsur. Abb. c. super quibusdam n. 4 per ill.text. extra verb. sign. Abb.c licet ex suscepto n. 7 extra for. comp. Bertach. tr. gab. p. 7 n.36 Mar. tr. ord. iud. 4 p. distinct. 9 n.78 & dist.11 n.9

8 VI. Ampliatur: Vt procedat etiam

etiam cum quęstio, super re feudali mouetur. Nam si vidua est, iudicem nihilominus ecclesiasticum, implorare potest.

text. est c. ex parte B ibi dd. extra fo. com.

Quod verum erit, si dubium respiciens possessionem sit ortum, aliud verò est, si petitorium fuisset propositum. Talis enim causæ, iudex ecclesiasticus, iudex est incompetens, eamq; ad feudi dominum remittere debet. 9

gl. & dd. d. c. ex parte B ibi Abb. n. 11 extra for. comp. arg. c. ex transmissa extra eodem tit.

VII. Hæc conclusio ampliatur: Vt procedat, etiam eo casu, quando vidua, immodicarum collectarum impositione, aggrauaretur. Nam & tunc, ad iudicem ecclesiasticum, patet ei recursus. 10

c. 2 ibi Abb. extra censib.

IIX. Ampliatur: Vt non valeat rescriptum, aduersus viduam impetratum, si de eius viduitate, in impetratione 11

tione, non sit facta mentio.

Fel. d. significantibus n. 6 extra off. deleg. vbi idem voluisse Innoc. & Zabarell. testis est arg. c. cum ordinem extra rescr.

12 IX. Hæc conclusio ampliatur: Vt iudex, officium suum, etiam non petitus, impertire debeat, quò viduas, ab oppresione tueatur.

Specul. tit. off. om. iud. § potest ante n. 1 arg. c. licet 87 distinct. c. ex tenore extra for. comp.

13 X. Ampliatur: Vt in causis viduarum, quarum cognitionem princeps suscepit, de simplici & plano, siue leuato, vt loquuntur, velo procedi debeat.

gl. L. nonnunquam la. 1 verb. vel personæ ff iudic. Mar. tr. ord. iud. p. 4 distinct. 9 n. 77 § sit tibi quoq; ibi Br. n. 1 auth. mand princ.

14 XI. Ampliatur: Vt causæ viduarum, etiam in foro, quem vocant, seculari, secundum Canones, siquidem

legibus

legibus ciuilibus fuerint contrarij, decidi debeant.

Alex. in add. ad Br. L priuilegia verb. cui sit standum à medio C. sacros.eccl. Sebast.Sap.in addit.ad Panormit.c.licet ex suscepto n. 7 extra for. comp. Fel. c. ecclesia S. Mariæ n.51 extra constit. Fel.d.c.significantibus n 7 extra off.deleg.vbi Ant. de But. & Innoc. idipsum tenentes affert Fel.c. in causis n.11 extra testibus Neuiz. Syl. nupt. lib. 6 n. 44 arg. gl. 2 c.relatum el 1 cum ibi notat.per doctores extra testam.

XII. Ampliatur: Vt huic priuilegio,per viduas inutiliter, & sine effectu operandi, renuncietur. 15

gl.Bl.Sal.Flor.Card.Paris.in add. ad Br.d. L. vn. C quando imp.int.pup. & vid. Bl. c. de causis n.26 extra off. deleg.Fel.c. si diligenti n.16 extra fo. comp.Bertach.tr.gabell.p.7 n.36 Neuiz. Syl. nupt. lib. 6 n.37 arg. L. ius publicum ff pact.

16 Hæc conclusio limitatur I. Vt non procedat in camera imperiali. In camera enim, non recipiuntur, vidualium causarum, omisso medio, nisi in casu denegatæ, vel protelatæ iustitiæ, cognitiones, sed principes in suis territorijs, ipsi, viduarum competentes sunt iudices.

Gail. d. obs. 1 n. 40.

17 II. Hæc conclusio limitatur, Vt non procedat, si dum viduas subleuamus, alios iniuria oneraremus. Ita enim viduis parcendum est, vt alijs non fiat iniustitia.

c. ex tenore ibi Abb. n. 4 extra for. comp. Neuiz. Sylu. nupt. lib. 6 n. 28. Tir. V. R. p. 1 § 1 gl. 16 n. 5.

ARTICVLVS II.

SVMMARIVM.

1 *Fœminæ pro impetranda, ab excommunicatione, absolutione, Romam non eunt.*

2 *Periculosum est, fœminas, peregré proficisci.*

3 *Fœmina siue sit sui, vel alieni iuris, per diocæsanum absoluitur.*

4 Fœ-

4 *Fœmina, quæ c. si quis suadente, pœnas incurrerat, nihilominus per episcopum absoluta pronunciatur.*

5 *Monialis, ab excommunicatione, per episcopum, emundatur.*

6 *Monialis, quæ alterius monasterij, monialem percusserat, absoluitur, per episcopum suum, & alterius monasterij, sub quo monialis percussa, erat.*

Secundò concludo: Fœminarum conditionem meliorem esse, quia si aduersus eas, excommunicationis fulmen, vibratum fuerit, pro absolutione impetranda, vt Papam adeant, non est necesse, sed per diocœsanum euinciri poterunt. 1

c mulieres ibi Panorm. & Fel. c de monialibus c quamuis extra sentent. excommun. Dec. d. L 2 n. 80 ff reg. iur. Tir. LL. connub. L 10 n 33.

Ratio est: quia periculosum est, mulieres peregrè proficisci, & cœtibus virorum immisceri, vt tradunt 2

Panorm. & Tir. modo citati.

Hæc conclusio ampliatur primò: Vt procedat, siue sui iuris sit mulier, 3

lier, quæ absolui petit, siue in alterius potestate, constituta.

Specul. tit. de sentent. § vt autem n. 41 Panormit. d. c. mulieres n. 2 ibi Fel. n. 1 extra sentent. excom. vbi Panorm. hanc esse communem opinionem attestatur.

4 II. Ampliatur: Vt procedat, etiamsi ob id, quòd clericum percusserat, atq; sic Canon Si quis suadente 17. q. 1 incurrerat, excommunicationis sententia ferita fuerit, nihilominus enim absolutio, ad episcopum spectabit.

d c. mulieres extra sent. excommun. & d. c. quamuis extra eodem tit.

5 III. Ampliatur, etiamsi fœmina absoluenda esset monialis. Nam & ipsa ab episcopo, in cuius diocœsi, monasterium est absoluitur.

d. c. de monialibus extra sentent. excomm.

6 IV. Ampliatur: Vt procedat, etiamsi monialis, vnius monasterij percussisset, alterius monasterij monialem, quæ

quæ monaſteria, diuerſos agnoſcerent epiſcopos. Nam nihilomagis Romam eſſet eundum, ſed vel vterq; epiſcopus conueniret, & abſolutionem imperti-ret, vel alter alteri, vicem ſuam delegaret.

gl. fin. d. c. de monialibus extra ſent. excomm. arg. c. cum illorum extra eodem tit.

ARTICVLVS III.

SVMMARIVM.

1 *Fœminæ inuitæ, in iudicium trahi non debent.*

2 *Fœminæ in iudicium rapi non debent, etiamſi abſq; eis, lis, euentu ſuo, deſtitueretur, ſed iudex ipſas, vel accedere, vel nuncium mittere debet.*

3 *Fœminæ, fauori, quo in iudicio, inuitæ comparere non compelluntur, renunciare nequeunt.*

4 *Legi, quæ clauſulam annullatiuam habet, non renunciatur.*

Tertiò concludo: Fœminarum cõditionem meliorem eſſe, quod inuitæ, in 1

tæ, in iudicium rapi, exhiberiq; non debent.

gl. L. Medicos verb. deduci & verb. exhiberi ibi Luc. de Penna in fin. C. profess. & med. lib. 10 gl. L. consentaneum verb. nõ cogendum C. quoniam & quando iud. Bl. L. fin. n 5 C procur. Paul. de Castr. L 2 § si non propter per ill. text. ibi Alex. n. 1 ff si quis caut. Tir. LL. connub L 5 n. 14 Grammat. decis. 33 n. 10 Mascard. tr. probat. q. 5 n. 102 arg. L. 1 C. off. diuers. iud. L maritus C. procurat.

2 Hæc conclusio ampliatur primò: Vt procedat, etiam eo casu, quando absq; illarum præsentia, legitimum euentum causa sortiri nequit. Nam nec tunc quidem, sese sistere cogendæ sunt, sed ad eas, vel iudex ipse accedere, vel nuncium mittere debet.

c. mulieres de iudic. lib. 6 Menoch. tr. arb. iud. QQ. lib. 1 q. 88 n. 11.

3 II. Ampliatur: Vt huic suo fauori, fœminæ renunciare neutiquam possint.

d. c.

d. c. mulieres in fine de iudic. lib. 6 Cavalc. tr. tut. & curat. n. 323 Vasq. ill. contr. c. 97 n. 5.

Clari enim & indubitati iuris est, quod legi, clausulam annullatiuam habēti, renunciari nequeat 4

Fel. c. si diligenti n. 10 extra fo. com.

ARTICVLVS IIII.

SVMMARIVM.

1 *Mulier prægnans, capitali pœna afficienda non est.*

2 *Qui nascitur, Reipub. nascitur, non matri criminis damnatæ.*

3 *Mulier prægnans, non est afficienda pœna mutilationis membrorum.*

4 *Mulier prægnans non proscribitur, si ob id fœtus, lædi posset.*

5 *Mulier prægnans, bannita, violari non debet, etiamsi statutum, bannitum impunè occidi permitteret.*

6 *Mulier prægnans, pœnis non subiacet, etiamsi postea concepisset, quàm carceri tradita esset.*

7 *Puerperæ parcitur, si nutrix infanti haberi non potest.*

8 *Mulier*

5 *Mulier, quæ abortierat, pœnis subiacet.*
6 *Iudex, exceptionem, quod mulier sit prægnans, non admittat, si viderit, illam exceptionem calumniosè opponi.*

1 Quartò concludo: Fœminarum conditionem meliorem esse, quia aduersus illas, capitalis sententia, si pregnantes sint, executioni mandari nequit.

L. imperator la. 2 ibi Br. Bl. & dd. ff h.t. L 2 ff mort. infer. L. prægnantis ibi Br. ff pœn. Bl. L interpositas n. 9 C. transact. Ludou. Carer. in praxi crim. § circa tertium de pœnis raptoris num. 36 Nellus à S. Gemin. tr. bannit. 2 p. 2 temp. n. 45. Gomez. var. resol. lib. 3 c. 13 n. 37 Cæp. caut. 2 n. 9 Menoch. de arbitr. iud. QQ. lib. 1 q. 86 n. 10.

2 Ratio est: quia qui nasciturus est, non damnatæ, sed Reipub. magis nasci videtur.

arg. L 1 § si ea ff vent. in poss. mitt.

3 Hæc conclusio ampliatur primò:

mò: Vt procedat, non solum in pœna vltimi supplicij, seu mortis: verumetiam in ea, qua mutilatio, abscisioue alicuius membri, irrogatur, item vt locum sibi in pœna quoq; fustigationis, vendicet.

Br. d. L imperator la. 2 n.5 ibi Bl. n.3 ff h.t. arg. L. 1 § de inspiciēdo ff vent. inspic. iunc. L. quæ de tota ff Rei vend.

II. Ampliatur: Vt procedat etiam, quò ad proscriptionem mulieris prægnantis. Nam si ciuitatem exire iussa, fœtui, dum peregrinationis mater est insueta, noceri posset, banni executio est differenda.

gl. & Br. d. L. imperator la. 2 n.4 ibi Bl. lect. 1 n.6 & lect. 2 n.4 ff h.t. Hipp. de Mars. pract. crim. § nunc videndum n.49 Gomez. d.c. 13 n.37 arg. L illud ff ad L. Aquil.

III. Ampliatur: Vt procedat etiam stante statuto, quo bannitum impunè occidere licitum est. Nam nihilomagis mulier prægnans violari poterit.

Nellus à S. Gemin. d. 2 p. 2 temp. n. 45 Hipp. de Marſ. d. § nunc videndum n. 50.

6 IV. Ampliatur: Vt procedat, etiam eo caſu, quo mulier poſt concepit, quàm carceri tradita eſt, etiamſi vnius diei eſſet conceptio. Nihilominus enim executioni ſententiæ, ſuperſederi debet.

Bl. d. L imperator la. 2 lect. 1 n. 7 & lect. 2 n. 1 ff ſtat. hom. Alex. in addit. ad Br. d. L. prægnantis ff pœn. Hipp. de Marſ. d. pract. crim. § nunc videndum n. 50 vbi Ioh. de Anan. idipſum voluiſſe teſtatur Gomez. d. c. 13 n. 37 Menoch. de arbit. iud. QQ. lib. 1 q. 90 n. 55.

Licet contrarium teneat ſibijpſi contrarius

Bl. L 2 in pr. n. 8 ff excuſ. tut.

7 X. Ampliatur: Vt procedat, etiam poſtquàm mulier enixa eſt, dummodo nemo, qui ſanguinolentum infantem lactare, & nutrire velit, adſit.

Br. d. L. imperator la. 2 n. 6 ff ſtat. hom.

hom. Br. d. L. prægnantis n.3 ff pœn. Hipp. de Marſ. d. § nunc videndum n.48 Gomez. var. reſ. lib 3 c. 13 n.37 vbi Old. & Ioh. de Anan. idem voluiſſe teſtis eſt, & hanc communem opinionem eſſe atteſtatur Cæp. caut. 2 n.10.

Hęc concluſio limitatur primò: Vt non procedat, ſi medio tempore, fœmina fœtum, abortu abiēciſſet. Nam tunc vlterius pœna vltimi ſupplicij remoranda non eſt.

Bl. d. L. imperator la 2 lect. 2 n. 1 ff ſtat. hom. arg. L. Titia Seio § vſuras ff leg. 2.

II. Hæc concluſio limitatur: Vt non procedat, ſi iudex, ex circumſtantiarum inſpectione, calumnioſè, & gratia protelandę executionis, hanc exceptionem opponi videret. Tunc enim vlterius expectandum non eſt.

Br. d. L. pen. n. 2 ff accuſat. arg. L. cum reis C. pœn. c. ſuſcitata extra reſt. in int.

ARTICVLVS V.

SVMMARIVM.

1. *Fœminæ, carceri mancipari non debent.*
2 *Mater propter malè administratam tutelam, non carceratur, ex veriori.*
3 *Fœmina non incarceratur, etiam ob debitum fiscale, seu publicum.*
4 *Abbatissa, si quod debitum conflarit, ab episcopò carceri non traditur.*
5 *Fœmina etiam ob delictum, non custoditur, dummodo sit leue.*
6 *Fœmina carceri non deditur, etiam in Hispaniis.*
7 *Meretrix carceri traditur.*
8 *Meretrix coniugata, reliquarum fœminarum immunitate gaudet.*
9 *Fœmina in carcere tenetur, si contra eam producitur instrumentum, quod vocant, guarentigiatum.*
10 *Fœminæ in vinculis habentur, ob crimen atrox.*
11 *Fœminæ ex consuetudine, ob quodlibet delictum in custodia asseruantur.*
12 *Vxor à viro aufugiens, per commentarienses capi, ad ædes mariti reduci, ibiq; asseruari potest.*

1 Quinto concludo: Fœminarum

rum conditionem meliorem esse, quod carceri, regulariter includi, nequeunt. auth. sed hodie ibi Br. C. off. diuers. iud. auth. hodie C. custod. reor. § necessarium ibi Br. auth. vt nulli iudic. Br. L. nemo carcerem num. 4 ibi Ang. n.2 C. exact. tribut. lib. 10 Br. L. fin. n.2 ibi Pomat. in addit. C ad L. Iul. pecul. Bl. L. 1 num. 9 C. qui bon. ced. poss. Bl. L. 1 n. 2 ff qui satisd. cog. Bl. tr. de carcere n.3 Ias. L. plerisque n. 34 ff in ius voc. Ias. L. fin. n.93 C. iu. emphyt. Paul. Gril. tr. relaxat. carc. Rubr. de fideiuss. reor. num.2 Hipp. de Marsil. pract. crim. § attingam num.63 Mar. tr. ord. iud. 2 p. 6 p. p. act. 8 num.3 Matth. de Affl. c. 1 § condemnatorum num.27 quae sint. reg. Grammat. decis. 33 num. 11 Kilian. Kon. in suo proc. c.103 num.11 Gomez var. res. lib. 2 c. 11 n. 51 Caualc. tr. tut. & curat. num. 318 Gail. obs. lib. 1 obs. 48 n. 14 & obs. lib. 2 obs. 90 n.3 Iul. Clar. pract. crim. q. 28 n. 3 vbi hanc esse communem opinionem attestatur.

2 Hæc conclusio ampliatur primò: Vt nec ratione quidem malè administratæ tutelæ, mater in carcere custodiri possit.

Pomates in addit. ad Br. auth. matri, & auiæ n. 13 C. quando mul. tut. off. fungi pot. Hipp. de Marsi. d. § attingam n. 64 Couarr. c. quamuis p. 2 in initio n. 7 de pact. in 6 Couarr. var. resolut. lib. 2 c. 1 n. 3 vbi Præp. Iohan. à Monte Sperello Barb. Gomez. & Xuarem idem tenentes refert Borg. Caualc. tr. tut. & curat. n. 322 Pet. à Placa in epit. delict. c. 34 n. 13 Menoc. de arb. iud. QQ. lib. 1 q. 88 n. 12 Vasq. de success. creat. § 22 n. 83 & eruditissimè idem Vasq. ill. controu. c. 97. per (tot.

Licet contrarium teneat Br. d. auth. matri & auiæ n. 13 Br. L. si quis sub conditione n. 17 ff testa. tut. Alex. & Ias. L. plerique n. 34 ff in ius vo. Mathes. sing. 109 Dec. d. L. 2 n. 74 ff R. I. Neguz. tr. pig. 1 memb. 5 p. p. n. 36 Boer. in consuet. Bitur. tt. stat. person. § 4 gloss. 3 Pirrh. in consuet.

Aurel.

Aurel. tit. execut. instrum. c. 19 Piag. tr. tut. & curat. q. 7 n. 10 & valdè securè idem tradit Gail (qua in re de eo miror) d. obseruat. 90 n. 4 & inconuenientiam, hinc progredientem nō considerans Franc. à Cald. L. si curatorem habens verb. sine curatore n. 108 C. in int. rest. minor.

Verùm ego priorem opinionem, longè veriorem dicere, facilè ausim, nec autoritate, qui eam secuti sunt, quicquam posteriori, quin æquè communis dicenda sit, concedere. Qua in re quiuis facilimè mihi, siquidem Couarr. & Vasq. relatos, fideliter perlustrauerit, assensum præstet. Nec à posteriori recedere, tàm fatuum censuerim, vt grauiter inuehitur

Viuius lib. 2 comp. opin. opin. 37 in fine.

II. Hæc conclusio ampliatur: 3
Vt procedat etiam in debito publico, seu fiscali, Nam nec ob illud quidem, mulier in carcerem detrudi debet.

d. auth. sed hodiè C. off. diuers. iud.

& d. auth. hodiè C. custod. reor.

4 III. Ampliatur: Vt nec abbatissa quidem, ab episcopo, ob æs alienũ à se conflatum, capi possit.

Bl. L. etiam n. 12 C. execut. rei iud. arg. c. Odoardus extra solut.

5 IV. Ampliatur: Vt procedat etiam in criminalibus, dummodo delictum leue sit, Nam tunc fœmina vel sub fideiussoria satisdatione, vel in defectum eiusdem, sub cautione iuratoria, est relaxanda.

d. § necessarium auth. vt nulli iud. Gril. tr. relaxat. carc. rub. de fideiuss. reor. n. 2 Gram. decis. 33 n. 10 Menoch. d. q. 88 n. 19.

6 V. Ampliatur: Vt procedat etiam de iure regio Hispanorum.

Gomez. d. c. 11 n. 51 in fine Cald. d. verbo sine curatore n. 108.

7 Hæc conclusio limitatur primò: Vt non procedat in meretrice. Illa namq; hac immunitate non gaudet.

Br. d. necessarium n. 1 auth. vt nulli iudic.

iudic. Bl. L. consentaneum n. 39 C. quom. & quand. iud. Alex. in addit. ad Br. L. nemo carcerem n. 4 C. exact. tribut. lib. 10 Iaſ. L. pleriq; n. 35 ff in ius voc. Gril. d. rubr. de fideiuſ. reor. n. 3 Kil. Kon. d. c. 103 n. 11 Gomez. d. c. 11 n. 51 Lanfr. Balbus deciſ. 393 Boer. deciſ. 349 n. 11 Hipp. de Marſil. d. § attingam n. 66 Pirrh. in conſ. Aurel. tit. execut. inſtrum. c. 19 circa med. Iul. Clar. d. q. 28 n. 3 Menoch. d. q. 88 n. 13 arg. § fin. auth. reſt. & ea quæ parit vndec. menſe.

Quod verum eſt, ſi meretrix, maritum non habeat, ſi enim maritum habet, ei, in reuerentiam matrimonij, in incarcerando parcitur. 8

Ioh. And. in addit. ad Speculat. Rubr. de iniur. Alex. in add. ad Br. d. § neceſſarium Alex. in add. ad Br. d. L. nemo carcerem Alex. in add. ad Bl. d. L. conſentaneum n. 39 Alex. L pleriq; n. 12 ff in ius voc. Hipp. de Marſ. d. § attingam n. 67 Dec. d. L. 2 n. 75 ff reg. iur. Pirrh. d. c. 19 circa med.

Capycius decis. 44 n.3 Menoch.d.q. 88 n 18 arg. L. si vxor § Diuus ff ad L. Iul.de adult.

9 II. Hęc conclusio limitatur: Vt non procedat in illis locis, vbi instrumenta guarentigiata, paratam habent executionem. Si enim tale instrumentum, etiam contra fœminam debitricem, producitur, illa carceri mandanda erit.

Mar. tr. ord. iud. 2 p. 6 p.p. act.8 n.3.

10 III. Hęc conclusio limitatur: Vt non procedat in criminibus atrocibus. Nam ob illa, mulier rectè in carcere, separato tamen, à custodijs masculorum, vel in monasterio asseruatur.

d. § necessarium auth. vt nulli iudic. Menoch.d.q.88 n.20.

11 IIII. Hæc conclusio limitatur: Vt ratione criminalium, non procedat de consuetudine. Ex consuetudine enim fœminæ, ex quouis delicto, in carcerem mittuntur, de qua consuetudine attestatur

Clar.

Clar. d. q. 28 n. 3 & quotidie ita obseruari videmus.

Nec fideiussoriæ cautioni, ante causam cognitam, in Gallia, regno Neapolis, & etiam apud nos relaxantur.

Boer. decis. 349 n. 5 & 11 Grammat. decis. 33 n. 12.

V. Hæc conclusio limitatur: 12
Vt non procedat, quando vxor, â viro diuersa, ad eum redire recusat, tunc enim per commentarienses capi, in ædes viri duci, ibiq; asseruari potest.

Abb. c. literas n. 29 extra rest. spol. arg. c. ex transmissa extra eodem, & c. cum locum extra sponsal.

ARTICVLVS VI.

SVMMARIVM.

1 *Fœminæ ob sexum, à contumacia excusantur.*

2 *Fœminæ ob contumaciam appellationis beneficio non priuantur.*

3 *Fœmina non excusatur, à contumacia vera.*

Sextò concludo: Fœminarum 1
condi-

conditionem meliorem esse, quod ob sexum, facilè à contumacia excusantur,

Bl. L. 1 § fin. n. 1 ff edend. Menoch. tr. arb. iud. QQ. lib. 2 cent. 2 casu 153 n. 8 iun. trad. Ferrat. caut. 17 per tot. arg. d. L. 1 § fin. ff edendo iun. L. omne delictum § contumacia ff re milit.

2 Hæc conclusio ampliatur: Vt à beneficio appellationis, mulier quæ contumax est, non excludatur.

Alex. L. vbi exigitur n. 5 ff edend. Mascard. tr. probat. conclus. 1080. n. 15 vol. 2.

3 Limitatur autem, vt procedat in dolo præsumto tantum, non verò in dolo vero. Ab illo enim fœmina excusatur, ab hoc nequaquam.

Br. L. fin. n. 11 ff rest. in int. Br. L. minor etiam per ill. text. ff minor. Bl. L. quicunque n. 18 C. ser. fugit. Alex. d. L. vbi exigitur n. 5 ff edend.

ARTICVLVS VII.

SVMMA-

SVMMARIVM.

1 *Fœmina in eodem genere delicti, leuius, quàm masculus punitur.*
2 *Fœmina leuius quàm masculus peccat.*
3 *Pœna delicto commensuranda.*
4 *Fœminæ leuior iniungitur pœnitentia, de iure Canonico.*
5 *Fœmina in læsæ maiestatis crimine, aliquam pœnæ sentit, præ masculis facilitatem.*
6 *Fœmina potest committere læsæ maiestatis crimen.*
7 *Fœmina ijsdem pœnis subiungitur, quibus masculus, lege, abusum puniente.*
8 *Fœmina, totaliter impunita remanere non debet.*
10 *Malè vsurpata, si impunita omittuntur, alij ad delinquendum inuitantur.*
11 *Fœmina mitius tractatur, etiam in pœnis statutarijs.*
12 *Fœminæ, quæ bannitis sunt nuptæ, non coguntur patria arua relinquere, maritis bannitis, stante statuto, quo mariti, fœminarum bannitarum, oppido cedere iubentur.*

Septimò concludo: Fœminarum conditionem meliorem esse, quia in eodem genere delicti, mitius, cum fœminis, 1

fœminis, quàm cum maſculis agendum eſt.

Paul. Gril. tr. relaxat carc. rubr. de pœnar. compoſit. n. 7 Tir. LL. connub. L. 9 n. 77 Tir. tr. pœn. cauſa 9 n. 1 Cacherr. deciſ. 60 n. 8 Gail. lib. 1. de pace pub. c. 1 n. 37 arg. L. ſacrilegij pœnam in pr. ff ad L. Iul. peculat. L. ſi adulterium § ſtuprum § fratres & § inçœſtum ff ad L. Iul. de adult. L. quiſquis § ad filias C. ad L. Iul. Maieſt. c. indignantur 32 q. 6.

2 Nam cum fœmina, cæteris paribus per omnia, leuius, quàm mas peccet.

Tir. LL. connub. L. 1 n. 85 Tir. tr. pœ. cauſ. 9 n. 3 per dicta iura.

3 Conſequens quoq; erat, vt leuior eſſet pœna. Quandoquidem pœna delictum excedere non debeat.

L. reſpiciendum in pr. ff pœn. Benuonut. Stracch. tr. mercat. p. 4 n. 24 Minſ. conſ. 84 n. 4.

4 Hæc concluſio ampliatur primò: Vt procedat etiam de iure Canonico. Namq; & in pœnitentia iniungenda,

genda, ad ſexum habetur reſpectus.

c.ſicut dignum ibi Abb.n.2 extra homicid.

II. Ampliatur: Vt procedat, etiam in crimine læſæ maieſtatis, nec enim in crimine læſæ maieſtatis æquè grauiter ac viri puniuntur, Filiabus ſiquidem, quota, ex bonis parentis, ob læſæ maieſtatis crimen damnati, obuenit, cum filij a ſucceſsione eius, planè habeantur alieni. 5

L. quiſquis § filij & § ad filias C.ad L. Iul. Maieſt. Dec.L.fœminæ n.78 ff reg. iur.

Mitior enim circa eas debet eſſe ſententia, quas pro infirmitate ſexus, minus eſſe auſuras, imperialis lenitas confidit.

d. L. quiſquis § ad filias C. ad L.Iul. Maieſt. Boer. in conſuet. Bitur. tt. ſtat. perſon. § 4 gl. 1 in fine Tir. tr. pœn. cauſ.9 n.1.

Quamuis certum ſit, fœminas, læſæ maieſtatis crimen, committere poſſe. 6

gl. d. L. quiſquis verb. auſuras C. ad L. Iul.

L. Iul. Maiest. Ang. Aret. tr. malefic. verb. & hay tradito, la tua patria n. 12 ibi August. Arim. in add. vbi hanc gl. communiter teneri attestatur Boer. tr. seditiof. n. 60.

7 III. Ampliatur, Vt procedat etiam in pœnis statutarijs. Quoties enim statuto dispositum est, quod filij bannitorum, vnâ cum bannitis parentibus, oppido eijciantur, istud statutum fœminam non complectitur.

Bl. L. quicunq; n. 14 C. ser. fugit. Dec. d. L. 2 n. 74 ff reg. iur. Tir. LL. connub. L. 9 n 158 arg. d. L. quisquis § ad filias C. ad L. Iul Maiest.

8 IV. Ampliatur: Vt procedat, etiam eo casu, quando statutum iubet, vt mariti fœminarum proscriptarum vrbe cedant. Nam è diuerso vxores, viris bannitis, ex vrbe migrare, cogendæ non sunt.

Bl. d. L. quicunq; n. 15 C. ser. fugit. arg. L. 3 § si emancipatus ff bon. pos. cont. tab. & L. fin. C. secund. nupt.

Hæc

Hæc conclusio limitatur I. 9
Vt non procedat lege abusum, vel abusionem puniente, Hoc enim casu, eadē quæ maribus, fœminis quoq; infligenda erit pœna.

Bl. d. L. quicunq; n. 18 C. ser. fugit. Tir. LL. connub. L. 9 n. 53.

II. Hæc conclusio limitatur, 10
Nam etsi non æquè seuera, virorum ac fœminarum debeat esse pœna, impunitate tamen totali, eas frui, haud conuenit.

Tir. tr. pœn. caus. 9 n. 6.

Facilitas enim veniæ, fomes est delicti 11
c. est iniusta in fine 23 q. 4 c. vt clericorum extra vit. & hon. cleric. L. 1 C emend. propinq. Specul. tit. aduoc. § consequenter n. 10.

Et, si ea, quæ malè vsurpantur, impunita omittimus, excessus viam, alijs aperimus. 12

c. peruenit 93 distinct. c. loci 35 q. 9.

Licet hæc & similia, non altas, in pectoribus illorum, quibus admodum cordi esse debebat, egerint radices.

ARTICVLVS VIII.

SVMMARIVM.

1 *Sententia absolutoria, socij criminis, alteri consocio non prodest.*

2 *Sententia absoluens adulterum, prodest quoq; adulteræ, fauore matrimonij.*

1 Octauò concludo: Fœminarum conditionem meliorem esse, Nam etsi regulariter, sententia absolutoria, à crimine, socio criminis, neutiquam prosit.

Br.L. denunciasse § fin. per ill.text. n.2 ff ad L.Iul. de adult.

2 Sententia tamen, qua accusatus adulterij, insons pronunciatur, adulteram omnimodo liberabit.

text.d.L. denunciasse § fin.

Id verò, ob specialem matrimonij fauorem, matrimonialeq; decus, ita est receptum, vt rectè censet

Gomez. var. resol.lib.3 c.1 n.88 vers. secunda conclusio.

AR-

ARTICVLVS IX.

SVMMARIVM.

1 *Liberi quorum auus fuit hæreticus, omnium munerum, & officiorum sunt incapaces, licet, si mater esset hæretica, id locum tantum haberet, quò ad primi gradus liberos.*

2 *Liberi illegitimi, ex auo hæretico, munerum & dignitatum incapaces sunt.*

3 *Nepos ex filia, cuius pater hæresi infectus erat, ad dignitates, & officia habet accessum.*

Nonò concludo: Fœminarum conditionem meliorem esse, Nam etsi nepos, neptisq; hæretici, ad omniũ munerum, officiorumq; susceptionẽ, (quia Papæ ita placuit) sunt inhabiles: tamen filius, filiaq; tantum; quorum mater heresi erat contaminata, non verò nepos neptisue eius, huic pœnæ subiacent. 1

c. statutum el. 2 de hæret. lib. 6.

Hæc conclusio ampliatur: Vt procedat etiam in filijs illegitimis. 2

gl. d. c. statutum el. 2 verb. volumus ibi dd. de hæret. lib. 6 arg. § fin. auth. rest. & ea quæ par. vndec. mens.

5 Limitatur autem: Vt non procedat, respectu patris hæretici, quò ad nepotes ex filia, Hi enim patris sui, non verò aui materni, familiam sequuntur.
Gomez. var. res. lib. 3 c. 2 n. 4.

ARTICVLVS X.

SVMMARIVM.

1 *Cicatrix in corpore hominis liberi non æstimatur.*
2 *Cicatrix in facie virginis æstimanda est.*
3 *Venustas virginis facit, vt quis facilius ei nubat, cuius contrarium operatur deformitas.*

1 Decimò concludo: Fœminarum conditionem meliorem esse, Nam etsi cicatrix, in corpore hominis liberi, non æstimetur.
L. fin. ff his, qui deiec. vel effud. Plot. tr. de in lit. iur. § 40 n. 12 Stracch. tr. mercat. p. 4 n. 2.

2 Attamen si fœmina, & inprimis si virgo, aliqua facti iniuria afficiatur, ex qua cicatrix & deformitas remansura est, habe-

habebitur cicatricis ratio, & ob eam iniuria aggrauabitur. Quod primus dixit Iac. de Rauen. L. ex hac lege ibi Alber. de Ros. ff si quad. paup. fec. dic. Paris. de Put. tr. synd. § quia plures n.3 Gomez. var. ref. lib.3 c.6 n.12.

Certum enim est, ob venustatem faciei facilius virginem, cui nubat reperturam, & ob deformitatem secus fore. 3
arg. c. quemadmodum extra iureiur.

Et hanc opinionem tanquam æquiorē sequar. Licet contrarium etiam in puellis, cicatricum scilicet rationem non haberi, teneat summus iurium vertex, quæque forsitan, in iure verior erit, Arrius Pinel. L. 1 p. 1 n.4 C. bon. mat. per d. L. fin. ff his qui deiec. vel effuder.

ARTICVLVS XI.

SVMMARIVM.

1 *Fœmina periura non fit infamis.*
2 *Contrarium.*

Vndecimò concludo: Fœminarum conditionem meliorem esse, 1

quod ex periurio, infamiam non incurrant.

Raphael. Fulgos. L. si quis maior per ill. text. lect. 1 C. transact.

2 Licet sibijpsi contrarium & rectius teneat idem

Raph. Fulg. d. L. si quis maior lect. 2 ibi Ias. n. 6 Curt. n. 6 Parpal. n. 1 & Cagn. n. 5 C. transact. Ripa c. sæpè n. 88 extra rest. spol. arg. L. si quis id quod ff iurisd. om. iud.

Et hanc esse communē opinionem attestatur

Cagnolus d. L. si quis maior n. 5.

ARTICVLVS XII.

SVMMARIVM.

1 *Fœmina honestè viuens, æquiparatur personæ egregiæ.*

2 *Fœmina non deponit in iudicio, sed iudex ad eam nuncium vel destinare, vel ipse cæteris tamen paribus, ad eam accedere debet.*

3 *Verbum oportet, necessitatem præcisam denotat.*

4 *Fœmina quando deponit, altera pars non est vocanda.*

5 Fœmi-

5 *Fœmina, huic priuilegio, vt in loco iudicij deponere non cogatur, renunciare nequit.*

Duodecimò concludo: Fœminarum conditionẽ meliorem esse, quod fœmina honestè viuens, personæ æquiparatur egregiæ. 1

L. 1 C. off. diuers. iud. Menoch. tr. arb. iud. QQ. lib. 2 cent. 1 casu 70 n 13.

Hęc cõclusio ampliatur primò: Vt ob id, tanquam egregiæ personæ, ad testimonium in iudicio ferendum, inuitæ compelli nequeant, sed quod ad eas, vel iusiurandum mitti, vel nisi aliud, iudicantis dignitas suadeat, ipsum ad eas accedere oporteat. 2

c. mulieres de iudic. lib. 6 gl. L. ad egregias & ibi dd. communiter ff iureiur. Tir. LL. connub. L. 10 n. 33.

Etsi hanc ampliationem de æquitate, non verò de summo iure procedere autumat.

Abb. c. significauit n. 4 extra off. ord. Sed nescio, quem rigorem hîc Abbas desiderat. Cum verbum oportet, in 3

textu L. ad egregias positum, satis præcisam necessitatem, iurisq; rigorem ostendat.

gl. verb. oportebit c. 2 de litis contest. lib. 6 Abb. c. 1 n. 3 per ill. text. extra lib. obl. Iaf. L. si quando n. 25 C. vn. vi.

4 II. Ampliatur: Vt in depositionibus honestarum fœminarum, alterius partis, vocatio, non sit necessaria.

Br. d. L. ad egregias n. 2 ibi Paul. de Castr. n. 2 & dd. commun. ff iureiur. Abb. c. si qui testium n. 4 extra testibus Fel. c. in nomine Domini n. 16 & ibi apost. ad Fel. hanc communem esse opinionem attestatur extra testib. Hipp. de Marf. L. de vnoquoq; n. 59 ff re iudic. Mar. tr. ord. iud. 1 memb. 6 p. p. n. 27 Ioh. Bapt. Asin. in sua praxi § 7 c. 5 limit. 14 n. 1 2 & 3 vbi hanc magis communem opinionem testis est. Mascardus tr. probat. conclus. 682 n. 32 text. ad lit. § si verò mulier auth. vt litig. iur.

Licet contrarium teneat, ad quem nonnulli ex superioribus deficiunt.

Rom.

Rom. ſing. 364 per L. 2 § ſin autem vel dignitas C. iuram. calum.

Sed hi miſerè hallucinantur. Textus enim in d. § ſin autem vel dignitas, per text. d. § ſi verò auth. vt litig. iur. & per auth. principales § mulier C. iur. cal. eſt correctus, ad quod, nec Romanus, nec eius aſſeclæ aduerterunt.

III. Hæc concluſio ampliatur: 5
Vt beneficio L. ad egregias per fœminas renunciari nequeat.

gl. L. nec honore ibi Cyn. C. Ep. & cler. Alex. L. ad egregias n. 4 ff iure-iur. Fel. c. ſi qui teſtium n. 3 extra te-ſtib. Rom. ſing. 169 inc. tu audiuiſti arg. c. 2 ibi Gomez. n. 45 de iudic. lib. 6.

Et hanc eſſe veriorem opinionem aſfirmat

Vaſq. de ſucceſſ. creat. § 22 n. 83.

Licet contrarium teneant

Iaſ. & alij, ibid. à Vaſq. relati.

Sed ego priori opinioni, omninò adhærendum eſſe cenſeo, ex rationibus

per Vasquium adductis, quas hic inserere, minus congruè fieri visum est.

ARTICVLVS XIII.

SVMMARIVM.

1 *Filiusfamiliâs non potest esse in iudicio, sine patris consensu.*

2 *Filiafamilias rectè experitur pro dote, paterno consensu non interueniente.*

3 *Filiafam. rectè agit pro dote, etiamsi pater expreßim dissentiret.*

4 *Filiafam. agit., tam pro profectitia, quàm aduentitia dote, dummodo, dos sit magna.*

5 *Vbi maius periculum est, ibi cautius est agendum.*

6 *Dos magna dicitur, quæ ex paterna substantia reparari non potest.*

7 *Dos magna dicitur, secundum qualitatem personarum, quarum respectu, de dote est disceptatio.*

8 *Dos mille florenorum, re & effectu magna dicitur.*

9 *Dos apud antiquos, quæ quinquaginta millibus æris constabat, maxima erat.*

1 Decimotertiò concludo: Fœmina-

minarum conditionem meliorem esse, Nam etsi filiusfamiliâs in iudicio sine consensu patris esse non potest.

L. fin. § necessitatem ibi gl. Br. Bl. Paul. de Castr. & dd. C. bon. quæ lib.

Filiæ tamen, cuius maritus ad inopiam vergit, parentis consensu non adhibito, per dote experiri, est permissum. 2

text. & Br. § illud quoq; n. 2 auth. æqual. dot. auth. quod locum ibi Br. n. 1 Castr. n. 2 Alex. n. 2 Ias. n. 9 & dd. communiter C. collat. Br. L. si constante in repetit. n. 47 ibi Ias. n. 55 ff sol. mat.

Hæc conclusio ampliatur primò: Vt non solum patre non consentiente: verumetiam eo dissentiente, & inuito, pro dote aduentitia, filiafam. possit agere. 3

d. auth. quod locum ibi dd commun. C. collat. L. 2 ibi gl. Br. Bl. Paul de Castr. Alex. Ias. Ripa. & dd. ff sol. mat. Br. L. post dotem n. 25 ff eodem tit, Pract. Pap. in for. lib. quo vx. ag. ad dot. verb. procurat. nom. n. 5 Lup.

c. per

c. per vestras § 28 n. 5 extra donat. int. vir. & vxor. Cotta in memor. verb. donatio propter nuptias, vbi hanc communem opinionem esse attestatur Ascan. Clem. tr. pat. pot. eff. 4 n 15 in fine Alex. conf. 20 n. 10 vol. 2 vbi hanc esse communem opinionẽ attestatur Burs. cons. 120 n. 12 vol. 1.

4 II. Ampliatur: Vt non solum procedat, in dote aduentitia, verumetiam profectitia, si dos sit magna.

Br. & dd. communiter d. § aliud quocp n. 6 auth. æqual. dot. Ias. & dd. d. auth. quod locum.

5 Eò, quod vbi maius periculum vertitur, ibi cautius agendum sit.

c. 3 de elect. lib. 6 L. 1 § sed & si quis ff Carb. ed. gl. c. vlt. verb. personaliter extra off. deleg. Lup. c. per vestras § 33 n. 4 extra donat. int. vir. & vxor. Caroc. tr. loc. tit. dolo & culp. num. 2.

6 Quæ autem dos magna, vel parua sit nuncupanda, valdè inter dd. nostros est controuersum. Alij enim eam demùm magnam

magnam dici volunt, quæ tanta eſt, vt ex patrimonio parentis, neutiquam reparari poſsit, vt placere video

Alc, lib. 4 parergῶν c.8.

Quæ tamen ſententia, vix aliquem, vel paucíſsimos habet aſſeclas, verum longè crebriori calculo deciditur, magnam vel paruam dici dotem, reſpectu perſonarum, quarum reſpectu de dote, eſt diſceptatio, 7

Br. L. ſi conſtante n.48 ibi Alex.n.21 & dd. ff ſol. mat. Br. d. § illud n, 5 auth. æqual.dot. Br.d. auth. quod locum n. 2 Bl. n. 3 & dd. C. collar. Br. L. admonendi n.54 ff iureiur. gl. Br. & dd. auth. niſi breuiores C. ſent.ex breuic. recit. Mar. tr. ord. iud. 2 p. 6 p. p. act. 9 n. 8 Boer. in conſuet. Bitur.tt.de feudis § 20 gl.vn.Borg.Caualc. tr. tut. & cur. n.213 Card.Paris. conſ.109 n.32 vol.3 per L.quæro & L. ſiue generalis ff iu. dot. L.ſi ex cauſa § in dotis ff minor.

Alia deinde eſt opinio, anteſignano Baldo, exiſtimantium dotem mille flore- 8

norum

norum & re & effectu magnam esse.
Bl. cons. 123 in fine lib. 1 Boer. in consuet. Bitur. tt. consuet. matrim. § 5 gl. vn. col. 2 in fine. Chassan. in consuet. Burg. Rubr. 4 n. 27 & rub. 7 § 12 gl. 6 n. 8 Burs. cons. 223 num. 18 vbi Laur. Syluan. idem consulendo tenuisse refert. Ceph. cons. 668 num. 25 vol. 5 per gl. auth. praeterea C. vn. vir. & vx. quam tamen hactenus reperire non potui.

9 Apud vetustissimos verò, vel maxima erat dos, quae quinquaginta millibus aeris, constabat: vnde Megullia, quia cum tanta dote, mariti domum intrauerat. Dotatae nomen inuenit, vt autor est Val. Max. lib. 4 c. 4 quod de paupertie inscribitur.

ARTICVLVS XIIII.

SVMMARIVM.

1 *Mater semper certa est.*

2 *Filiationis probatio, ex parte genitoris difficilis.*

3 *Mater infantium expositorum, aeque ac pater incerta.*

4 *Casus, in quo patris probatio, aliter, quàm per præsumtiones & coniecturas fieri potest.*

Decimoquartò concludo: Fœminarum conditionem meliorem esse, quòd mater semper certa est.

L. quia ff in ius voc. Luc. de Penna L. 1 col. 3 circa med. C. dignit. lib. 12 Abb. c. transmissæ n. 9 extra qui fil. sint legit. Abb. c. per tuas la. 1 n. 3 ibi Fel. n. 3 extra probat. Ias. L. etsi pepercerit n. 1 ff lib. & posth. Petrus Roizius decis. Lituan. 3 n. 248. Ascan. Clem. tr. pat. pot. eff. 3 n. 6 Mascard. tr. probat. conclus. 787 n. 7 vol. 2.

Cum è diuerso, pater sit incertus, ideoq; eius respectu filiationis probationem, difficilimam esse censeatur.

Br. L. 1 n. 2 C. quor. bon. Br. tr. Tyrannia n. 41 Luc. de Penna d. L. 1 col. 2 C. dignit. lib. 12 Abb. c. accedens n. 4 extra purg. canon. Abb. c. transmissæ n. 9 extra qui fil. sint legit. Fel. c. per tuas n. 3 extra probat. Hipp. de Marsil. rubr. n. 9 C. probat. Tir. repet. L. si vnquam

quam verb. donatione largitus n.161 C. reuoc,donat.Menoch.tr.arb.iud. QQ. lib.2 cent.1 casu 89 n.1 & cent.2 casu 116 n.6 Vasq.ill. contr. c.48 n.28 Gail.obs. lib. 2 obs. 97 Abb. cons. 105 inc.ex processu n.1 vol.1 arg. L filium ff his,qui sunt sui vel al. iur.

Sicuti apud Homerum,an Vlysis esset filius, percontanti Mineruæ, Telemachus respondit:

Ex illo natum, mater me dicit, at ipse
Nescio Nam certum,quis posset ferre parentem.

Et apud Ouidium,Phaëton:

——————*O lux immensi publica mundi,*
Phœbe pater, si das vsum, nominis huius
Nec falsa,Clymene culpam, sub imagine celat:
Pignora da genitor.

Aristoteles verò 8 Ethic. c.12 dicit: Parentes quidem norunt,qui ex se sint, liberis verò ex quo procreati sint, scire, non est datum.

Alibi scriptū reliquit D. Hieronymus: Benè est liberis, quibus nec de matre erubescendum, nec de patre dubitandum.

Ex nostratibus rursus Vasq. ill. contr. c.82

c.82 n.1 inquit: Nemo noſtrûm, parentes ſuos, certò indubitateq́ cognitos habet, ſed quod audiuimus, credimus.

Hæc concluſio limitatur primò: Vt non procedat, in infantibus expoſitis. Horum enim æquè ac pater, mater quoq́ incerta eſt. 3

Br. d. L. quia & in L. 1 n.21 ff ad municip. Bened. de vad. in add. ad Fel. d. c. per tuas extra probat. Maſcard. d. concluſ. 787 n.8 vol. 2.

II. Hæc concluſio limitatur: Vt non procedat, patris reſpectu, in caſu qui vbiq́ à dd. annotatur, nunquam tamen, vel rariſsimè contingere veriſimile eſt, nempe ſi vir, & mulier in carcere incluſi, armata manu circumſepti, ita, vt nulli, nec exitus, nec introitus, niſi ſpectantibus cuſtodibus pateret, per anni metam detinerentur, mulierq́ deinde pareret, Tunc enim qui naſcitur de patre, certus eſſe poſſet. 4

Br. L. 1 n.2 C. quor. bon. Boer. dec. 299 n.4 Meno. d. caſu 89 n.18 Vaſq. ill. cōtr. c.48 n.29 Maſcard. d. concluſ. 787 n.9.

ARTICVLVS XV.

SVMMARIVM.

1 *Mulier pro alio intercedens, ex S. C. Velleiani beneficio adiuuatur.*

2 *Mulier vtitur Velleiano, etiam stante statuto, quo, ne contra instrumentum publicum, excipiatur, cauetur.*

3 *Mulier, Velleiani beneficio fruitur, etiamsi pater ei intercedenti consensisset.*

4 *Mulier in iudicialibus stipulationibus intercedens, ex Velleiano indemnis seruatur.*

5 *Mulier est tuta, ex Velleiano, etiam in foro conscientiæ.*

6 *Mulier rectè vtitur Velleiani exceptione, etiam post sententiam diffinitiuam, & si quid creditori soluit condictione indebiti repetit.*

7 *Mulier de Velleiani beneficio, etiam ad impediendam, sententiæ executionem, rectè opponit.*

8 *Mulier intercedens, masculum se mentita, frustra implorat Velleiani opitulationem.*

10 *Iura deceptis, & non decipientibus subueniunt.*

10 *Mendacium circa id, quod est causa & fundamentum priuilegij, facit, vt cassum fiat priuilegium.*

11 *Mulier S.C Velleiano renunciare potest.*

12 Mulier

12 *Mulier renuncians, de beneficio suo, certior fieri debet.*

13 *Instrumentum renunciationis, nullius momenti est, si notarius, qui id confecerat, quid sit Velleianum interrogatus, nescierit.*

14 *Mulier, vt efficaciter obligetur, cum iuramento renunciare debet.*

15 *Iusiurandum, quando præstatur, maiori id peragitur deliberatione, nec verum est, eadem facilitate, qua, aliqua ad renunciandum pellicitur, etiam ad iurandum animum appellere.*

16 *Mulier, quæ renunciat cum iuramento, obligatur etiam certioratione, non interueniente.*

17 *Mulier, vt indubitatè obligetur, satius est, vtrunq; & certiorationem, & iuramentum adhiberi.*

18 *Mulier, quæ cum iuramento renunciauit, non obligatur, si prius iuramento se deuouisset, quod pro nemine intercedere vellet.*

19 *Mulier pro alio, quàm marito intercedens, etiam absq; iuramento obligatur, dummodo in iudicio, huic beneficio intercedens, renunciet.*

20 *Instrumentum renunciationis Velleiani trina testium subsignatione, vallatum esse debet.*

21 *Instrumentum renunciationis, absq; subscripti-*

onis solennitate, valet hodiè ex communi obseruantia.

22 Mulier, vt cum effectu conueniri possit, oportet non solùm Velleiano, verumetiam nouo auth. si qua mulier C. ad Vell. beneficio, renunciet.

23 Mulier, quæ cum sacramento renunciat, tenetur, etiamsi beneficio d. auth. si qua mulier, in specie mentionem non fecisset.

24 Mulier, ex stylo nostri fori, non nisi in iudicio validè renunciat.

25 Mulier, vt ritè, rectéq; renunciet, curatorem in litem, ad renunciandum speciatim datum, ex fori nostri consuetudine habere debet.

26 Mulier, quæ apud minorem intercessit, Velleiano non obstante obnoxia est.

27 Mulier, fidem datam soluit, si is, pro quo intercessit, indemnem eam conseruare promisit, secutaq; sit realis præstatio.

28 Mulier, cui pro intercessione pignus tantum datum est, velleiano tuta est.

29 Mulier, quæ pro dote, rea facta est, non tuetur Velleiano.

30 Mulier, siue pro dote danda, siue pro restituenda ea, intercesserit, tenetur.

31 Mulier, pro libertate intercedens, iure communi vtitur.

32 Mulier, quæ, vt intercederet, aliquid accepit, Velleiano destituitur.

33 Quan-

33 *Quantitas accepta, quæ esse debeat, vt ob eam à Velleiano excludatur, mulier, vir bonus arbitrabitur.*

34 *Mulier, secundò, post biennium, à prima renunciatione renuncians, immunitate Velleiani non gaudet.*

35 *Mulier, si ei, pro quo intercesserat successit, Velleiano non obstante, rectè conuenitur.*

36 *Mulier, pro ea parte, pro qua hæres est, exceptione Velleiani caret.*

37 *Hæres repræsentat defunctum, pro ea parte, pro qua hæres est.*

38 *Mulier, si eam pro qua se interposuerat pecuniam, à suo principali acceperit, inutiliter Velleiani exceptionem, creditori pecuniam repetenti opponit.*

39 *Mulier causa studij, vel alimentorum intercedens, sese ope Velleiani, non potest tueri.*

40 *Studiorum, & dotis causa, paribus passibus ambulant.*

41 *Mulier, beneficio Velleiani non gaudet, si vt maritum captiuum liberaret, intercessit.*

Decimoquintò concludo: Fœminarum conditionem meliorem esse, quia S. C. Velleiano, aduersus intercessiones â se factas, eis succurritur. 1

toto tt. ff & C. ad Vell. c. licet mulieres de iureiur. lib 6 L. 3 ff fideiuss. gl. L. de die § 1 verb. qui mulierem ibi Bl. n. 1 ff qui satisd. cog Specul. tit. renunc & conclus. § 1 n. 9 Ang. Aret. § item si in iudicio n. 21 Inst. except. Pract. Pap. in for. lib. in act. reali verb. veris ac legitimis titulis n. 44 Dec. d. L. fœminæ n. 11 ff reg. iur. Molin. tr. vsur. n. 288 Tir. LL. connub. gl. 5 n. 104 Viuius com. opin. lib. 1 opin. 220.

2 Hæc conclusio ampliatur primò: Vt procedat, etiamsi statuto cautum esset, ne quis contra instrumentum publicum excipiens, audiatur. Nam nihilominus mulier, beneficium S. C. Velleiani obijciens, audienda est

Bl. hic n 2.

3 II. Ampliatur: Vt procedat, etiamsi fœminæ intercedenti pater consentiret. Nec enim patris consensus adhibitus, alicuius est momenti, nec beneficium Velleiani, filia ob id perdit.

Bl. L. fin. § necessitate n. 30 C. bon.

quæ

quæ lib. Bapt. Castel. in add. ad Rom. sing. 323.

III. Ampliatur: Vt nec ad satisdationes, iudicio sisti, iudicatum solui, &c. præstandas, mulier sit idonea. 4

d. L. de die § 1 ff qui satisd. cog.

IV. Ampliatur: Vt procedat etiam in foro conscientiæ. Nam & in eo mulier Velleiani exceptione tuta est. 5

Br. in extrauag. ad reprim. verb. denunciationem n. 13 Abb. c. quia plerique n. 27 extra immun. eccles. Tir. LL. connub. gl. 4 n. 16 arg. c. fin. extra solut.

V. Ampliatur: Vt possit hæc exceptio, etiam post sententiam diffinitiuam obijci, adeò quidem, vt etiamsi creditori soluisset, condictione tamen indebiti repeteret. 6

Br. d. verb. ad denunciationem n. 13 Br. L. cum quis n. 29 C. iur. & fact. ignor. per L. quamuis § interdum ff ad Velleianum.

toto tt. ff & C. ad Vell. c. licet mulieres de iureiur. lib 6 L. 3 ff fideiuss. gl. L. de die § 1 verb. qui mulierem ibi Bl. n. 1 ff qui satisd. cog Specul. tit. renunc & conclus. § 1 n. 9 Ang. Aret. § item si in iudicio n. 21 Inst. except. Pract. Pap. in for. lib. in act. reali verb. veris ac legitimis titulis n. 44 Dec. d. L. fœminæ n. 11 ff reg. iur. Molin. tr. vsur. n. 258 Tir. LL. connub. gl. 5 n. 104 Viuius com. opin. lib. 1 opin. 220.

2 Hæc conclusio ampliatur primò: Vt procedat, etiamsi statuto cautum esset, ne quis contra instrumentum publicum excipiens, audiatur. Nam nihilominus mulier, beneficium S. C. Velleiani obijciens, audienda est

Bl. hic n 2.

3 II. Ampliatur: Vt procedat, etiamsi fœminæ intercedenti pater consentiret. Nec enim patris consensus adhibitus, alicuius est momenti, nec beneficium Velleiani, filia ob id perdit.

Bl. L. fin. § necessitate n. 30 C. bon.

quæ

quæ lib. Bapt. Castel. in add. ad Rom. sing. 323.

III. Ampliatur: Vt nec ad satisdationes, iudicio sisti, iudicatum solui, &c. præstandas, mulier sit idonea. 4

d. L. de die § 1 ff qui satisd. cog.

IV. Ampliatur: Vt procedat etiam in foro conscientiæ. Nam & in eo mulier Velleiani exceptione tuta est. 5

Br. in extrauag. ad reprim. verb. denunciationem n. 13 Abb. c. quia plerique n. 27 extra immun. eccles. Tir. L. L. connub. gl. 4 n. 16 arg. c. fin. extra solut.

V. Ampliatur: Vt possit hæc exceptio, etiam post sententiam diffinitiuam obijci, adeò quidem, vt etiamsi creditori soluisset, condictione tamen indebiti repeteret. 6

Br. d. verb. ad denunciationem n. 13 Br. L. cum quis n. 29 C. iur. & fact. ignor. per L. quamuis § interdum ff ad Velleianum.

7 VI. Ampliatur: Vt etiam hæc Velleiani exceptio, ad impediendam sententiæ executionem opposita, mulierem iuuet.

text. gl. Br. & dd. L. tamen, si ff ad Macedon. Br. L. 1 n. 5 C. iur. & fact. ignor.

8 Hęc conclusio limitatur primò: Vt non procedat, si mulier intercedens, virum se esse mentita fuerit. Tunc enim ei S. C. Velleianum non opitulabitur.

L. si decipiendi in pr. & ibi not. ff ad Vellei. L. fœminis C. eod. Tir. LL. connub. gl. 8 n. 135 Ascan. Clem. tr. pat. pot. eff. 5 n 10.

9 Deceptis enim tantum non verò decipientibus, iura subueniunt.

L. 2 § verba itaq; ff ad Vell. c. cum vniuersorum extra rer. permut. gl. d. L. fœminis C. ad Vell. Paul. de Cast. L. 1 n. 7 ff eod. tit.

10 Et mendacium circa id, quod est causa, & fundamentum priuilegij, priuationē ipsius operatur.

Iaf. L.

Iaſ. L. qui cum ſe n. 4 ff re iudic. per L. ſi dubitetur § ita demum ibi Br. ff fideiuſſ. & L. ſi vnus § fin. ff pro ſoc.

II. Hęc concluſio limitatur: Vt non procedat: ſi fœmina S. C. Velleiano renunciauerit. 11

gl. L. fin. C. ad Vell. gl. L. 1 ff eodem tit. Specul. tit. renunc. & concluſ. § 1 n. 9 Br. L. 3 n. 10 ff fideiuſſ. Alex. in add. ad Br. L. doli n. 2 ff nouat. Pract. Pap. in for. lib. in act. reali. verb. veris ac legitimis n. 44 Ang. Aret. § item ſi in iudicio n. 19 verſ. tertius caſus Inſt. except. Gail. obſ. lib. 2 obſ. 77 n. 1 text. L. fin. § penult. ff ad S. C. Vell.

Et hanc eſſe communem opinionem, quem totus mundus obſeruat, atteſtantur

Br. & Alex. modo citati & ſingulis ferè diebus in praxi obſeruatur.

Licet contrarium, Velleiano renunciari non poſſe teneat

Br. L. doli n. 2 ff nouat. Fel. c. ſi diligenti n. 14 extra fo. comp. Thom.

Grammat. decis. 76 n. 20 vbi hanc posteriorem communem refert Gomez. var. res. lib. 2 c. 13 n. 17 ibi Soar. in addit.

12 Ad quam tamen renunciationem, vt ritè rectèq; fiat, plura sunt, præsertim, si pro marito vxor intercedat, necessaria. Et primò quidem requiritur, vt mulier renuncians, inprimis iuris sui certior fiat.

gl. d. L. fin. ff ad S. C. Vell. Br. L. fi. n. 4 C. ad Vell. Br. L. in repudianda n. 1 ibi Alex. n. 2 Ias. n. 1 & dd. ff acquir. hæred. Bl. L. 1 n. 9 C. ad Vell. Fel. c. si diligenti n. 14 extra fo. comp. Hip. de Mars. rubr. n. 36 ff fideiuss. Affl. c. 1 vers. tertiò nota n. 10 de pac. iur. firm. Cap. Tholos. decis. 37 Ioh. Arclat. in add. ad Alc. tr. præsumt. reg. 1 præsumt 42 n. 2 Gail. d. obs. 77 n. 3 Mascardus tr. probat. conclus. 1080 n. 20 arg. L. mater decedens ff inoff. testam.

Et hanc esse communem opinionẽ attestatur

Viuius com. opin. lib. 1 opin. 220.

Ideoq;

Ideoq; si notarius, in instrumento, de renunciatione confecto, mulierem certioratam fuisse scripsisset, ad euertendum eiuscemodi instrumentum, sufficeret, si notarius, qui id cõfecerat, quod esset S. C. Velleiani beneficium interrogatus, idipsum nesciret. 13

Alex. L. sciendum n. 33 ff verb. obl. vbi Alb. de Rosate, idipsum originaliter voluisse attestatur. Hipp. de Mars. d. rubr. n. 38 ff fideiuss. Alc. tr. præsumt. reg 3 præsumt. 13 n 5 Viuius d. opin. 220 Gail. d. obs. 77 n. 7 Mascard. d. conclus. 1080 n. 2 Bursa. cons. 149 n. 42 vol. 2.

Et hanc esse veriorem opinionem attestantur

Hippol. & Gail modo citati.

Licet a seipso desciscat

Alex. d. L. sciendum n. 33 ff verb. obl.

Vix tamẽ hodie certioratione, fœmellę nostrę videntur indigere, cum egregie, quod sibi ius competat, calleant, maritisq;, fastu, & luxurie sua ansam præbentes, vt æris alieni mole obruantur & sup-

& supprimantur, ipsæ infami bonorum cessione à marito facta, huius beneficij exceptione, tutæ sunt, sceleratêque insuper creditoribus, quorum sudorem, vestitu, & illecebris suis, suorumque dilapidarunt, cum maximo Reipub. detrimento insultant, illosque risui habent. Sed videant, ne priuilegio abutentes, vt eo priuentur, generali constitutione, maximo Reipub. commodo lata, in causa sint.

14 II. Requiritur: Vt cum solenni sacramento renunciet.

c. ex rescripto iun. ibi gl. extra iure-iur. Catell. Cotta in memor. verb. mulieres Ias. auth. sacramenta puberum n. 53 C. si adu. vendit. Maur. tr. rest. in integ. cap. 113 n. 13 & c. 114 n. 8 Gomez. var. res. lib. 2 c. 13 n. 8.

15 Nec enim verum est, quod dicitur, eadem facilitate, qua aliqua ad renunciandum adducitur, etiam ad iurandum inuitari: sed ad iurisiurandi interpositionem, maiori deliberatione, quàm ad renunciandum perueniri, quilibet conscien-

ſcientiam ſuam conſulat, vt rectè reſol-
uit

Simoncell. tr. decret. tit.8 n.136.

Quo caſu, vt de iure ſuo edoceatur, non 16
erit neceſſe, vt volunt innumeri, quos
q. in faſciculum collegit

Tir. repet. L. ſi vnquam in præfat. n.
135 & 136 C. reuoc. donat. Tir. LL. cō-
nub. gl.7 n.152.

Et de communi atteſtatur

Gail. poſt Turzanum quem refert d.
obſ.77 n.10.

Licet contrarium teneat

Iaſ. auth. ſacramenta n. 59 C. ſi adu.
vend.

Nec multum aberrare putarim eum, 17
qui ad omnem tollendum ſcrupulum,
vtrunq;, adhibuerit.

arg. L. quæ dubitationis & L. non ſo-
lent ff reg. iur.

Præſertim, cum nec autoritates, nec ra-
tiones, contrarium tuentibus, quod
abſq; ſpeciali renunciatione Velleiani,
iureiurando, ea non introducatur, non
deſint, vt videre eſt apud

Couarr.

Couarr. c. 2 p. 2 § 3 n. 5 de pact. in 6.

18 Hoc tamen iuramentum nihil operaretur, si mulier prius iureiurando, se pro nemine intercessuram deuouisset. Si enim postea, fideiussioni suae, iusiurandum apposuerit, rata tamen fideiussio, vel intercessio facta, non erit vt optimis rationibus nisus, decidit.

Vasq. de success. creat. § 18 n. 158 & Simoncell. tr. decret. tit. 6 n. 195 in id, innumeros referens & communiter receptum attestans arg. c. intellecto extra iureiur.

19 Nec verò iureiurando opus erit, si pro alio, quàm marito, mulier intercesserit: Imò efficax tunc erit renunciatio, quae absq; iuramento, apud iudicem competentem facta est.

L. fin. § penult. ff ad Vell. auth. si qua mulier & L. antiquae § ne autem C. eod. tit d. c. ex rescripto extra iureiu.

20 III. Requiritur: Vt instrumentum renunciationis, publicè cõfectum, trina testium subsignatione muniatur.

Bl. L. 3 n. 3 C. decur. lib. 10 per L. antiquae § ne autem C. ad Vell. Sed

Sed hoc requisitum, generali vbiuis 21
gentium obseruantia, est obumbratum,
de qua attestantur

Ias. L. sciendũ n. 32 ff verb. obl. Card. Paris. in add. ad Br. L. f. C. ad Vell.

Et quod etiã consuetudine ista non extante, ratione tamen solennitatis iurisiurandi, hoc requisitum cesset, contra Baldum, decidit

Br. d. L. antiquæ § ne autem C. ad Vell.

IV. Requiritur: Vt vltra renunci- 22
ationem Velleiani, nouo quoq; auth. si qua mulier C. ad S. C. Vell. beneficio, mulier cedat. Nam absq; huius auth. renunciatione, inefficax erit S. C. Velleiani, etiam cum iuramento facta, abdicatio.

Chassan. in consuet. Burg. Rubr. 4 § 13 n. 11 Lanf. Balbus decis. 506 per gl. d. auth. si qua mulier.

Quorum tamen opinioni, iusiurandum 23
quod attinet, non adhæreo. Cum sciam, illam gl. in hoc communiter esse reprobatam, vt attestatur

Affl.

Affl. decis. 311 n. 4.

24 V. Vt renunciatio, si legitima, & sufficiens esse debeat, in loco iudicij fiat, de stylo nostri fori oportet.

25 Cui & sextum ex eodem stylo promanans, addendum, nempe, vt curator mulieri, ad renunciandum specialis, à iudice detur, qui in ipso renunciationis actu, autoritatẽ suam interponat. Quod verum est, si curatorem alium non habet.

26 III. Hæc conclusio limitatur, Vt non procedat, si mulier, apud minorem intercessisset. Tunc enim maior, minoris est fauor, nec fœmina S.C. Velleiano adiuuatur.

Bl. L. fin. n. 3 C. ad S.C. Vell. text. L. si apud ff minor.

27 IIII. Hæc conclusio limitatur: Vt non procedat, si mulieri intercedenti, per debitorem promittatur, de conseruando eam indemnem, sequaturq; realis præstatio, vel solutio, eius speciei, vel quantitatis pro qua fideiussit. Hoc enim casu S. C. Velleianum cesset. pro

Rom. sing. 323. inc. tu scis text. L. si pro aliquo ff ad Velle. & L. si mulieri Castr. ff eod. tit. L. de die § 1 ff qui satisd. cog.

Quod si pignus duntaxat datum sit, mulier exceptione Velleiani vti poterit. 28

text. L. quidam ff ad Vell. Bl. L. 1 n. 2 C. eod. Alex. in addit. ad Br. d. L. si mulieri ff eod. tit.

V. Hæc conclusio limitatur: 29

Vt non procedat: si fœmina dotem pollicita fuerit intercedendo. Hoc enim casu, dotis fauore, Velleiani beneficio, tuta non est.

L. fin. & ibi dd. C. ad S. C. Vell. Ripa L. 1 n. 99 ff sol mat. Lup. rubr § 49 n. 2 extra donat. int. vir. & vxo. Tir. V. R p. 1 § 1 gl. 14 n. 100.

Quod verum est, siue de dote danda, siue de restituenda ea, fideiubeatur. 30

Bl. Nouell. tr. dote p. 6 priuil. 12 n. 2 Ceph. cons. 408 n. 10 vol. 3 arg. L. illud ff ad L. Aquil.

VI. Hęc conclusio limitatur: 31

Vt non procedat, fauore libertatis, Namq; si mulier, quò seruus libertatem consequatur, sese obnoxiam fecerit, S. C. Velleianum tacere, sancitum est.

L. pen. ibi dd. C. ad Vell. Ang. Aret. d. § item si in iudicio n. 19 vers. secundus casus Inst. except.

32 VII. Hæc conclusio limitatur, Vt non procedat, si mulieri, sese interponenti, aliquid vt intercederet, datum sit. Tunc enim ei, ad S. C. Velleiani auxilium, non patebit regressus.

L. antiquæ in pr. ibi Castr. C. ad S. C. Vell. Menoch. tr. arb. iud. QQ. lib. 2 cent. 3 casu 234 n. 3.

33 Verum, cum quantitas, qua mulier priuilegij sui expers fit, certò in iure non sit definita, boni viri, erunt partes, quanta ea esse debeat, moderare.

Bl. d. L. antiquæ in pr. n. 3 C. ad Vell. Matth. de Affl. c. 1 n. 21 vers. item habet arbitr. declarandi, &c. ex quibus caus. feud. amitt. arg. L. si ita quis § Seia ff V. O.

34 VIII. Hæc conclusio limitatur:

tur: Vt non procedat, si primæ interpositioni, secunda, post biennale tempus accesserit. Hoc enim casu, cum effectu obnoxia est.

L. si mulier ibi Bl. & Salyc. C. ad S.C. Vell. § 1 post medium auth. vt immob. ante nupt. donat. Ias. auth. sacramenta n. 56 C. si adu. vendit. Alc. lib. 1 de verb. sign. n. 89 Masc. tr. probat. conclus. 1080 n. 10 vol. 2.

Quæ tamen geminata renunciatio, si pro marito fieret, nullius esset momenti.

auth. si qua mulier C. ad S.C. Vell.

IX. Hæc conclusio limitatur: Vt non procedat, si mulier ei, pro quo se interposuerat successisset. Hoc enim casu recte conuenitur 35

L. quamuis § plane ff ad Vell. Cuiac. obs. lib. 15 c. 11.

Quod ita declarandum censeo, vt si mulier, totius assis fuerit hæres, in totum teneatur sin in quota fuerit instituta, pro rata tantum, pro qua hæres est, cum effectu, contra eam agatur. 36

L. cum à matre C. rei vendic.

37 Repræsentat siquidem hæres defunctum, pro ea, qua hæres est portione, pro reliqua verò extranei instar censetur.

Tir. V. R. p. 1 § 32 gl. vn. n. 50 Gomez var. res. lib. 1 c. 12 n. 33 Pinel. L. 1 p. 3 n. 79 C. bon. mat.

38 X. Limitatur: Vt non procedat, si mulieri eam summam, pro qua se secundariò obligauerat, soluerim. Nam si hoc casu, creditor, eam pecuniam à muliere peteret, exceptio Velleiani, mulieri non est profutura.

L. si mulier contra Senatusconſ. in pr. la. 2 ff ad Vell.

39 XI. Limitatur: Vt non procedat, si causa studiorum vel alimentorum mulier fidem suam interposuisset. Hisce enim casibus, auxilium Velleiani frustra implorabit.

arg. d. L. fin. ff ad Vell. iun. gl. L. si quis C. furt.

40 Cum studiorum, dotisq; causam, paribus passibus ambulare, certum sit.

Br. L.

Br. L. 1 n.31 ibi Iaſ. n. 51 ff ſol. mat. Alex. in add. ad Br. L. ſi annuum add. 1 ff ann. leg. Caſtr. L. ſed Iulianus § quanquam n.3 ff ad Macedon. Fel. c. paſtoralis n.6 in f. extra reſc. Simoncell. tr. decret. tit. 8 n. 110.

Nec minor alimẽtorum, quam dotium ſit fauor, vt patet ex

Pet. Gerh. de Petras. ſing. 1 ium, Br. tr. alim. n. 11.

XII. Hæc concluſio limitatur, 41

Vt non procedat, ſi vxor, ſe pro viro obligaret, vt liberaret eum ex captiuitate, ad hunc enim caſum, prohibitio S. C. Velleiani, non porrigitur.

Baldus quem refert Simoncell. tr. decret. tit. 8 n 75 arg. § ſi vnum auth. vt cum de appellat. cognoſc.

ARTICVLVS XVI.

SVMMARIVM.

1 *Fœminæ reſtitutione in integrum, facilius quàm maſculi gaudent.*

2 *Fœminæ, ſi quod negociũ inutiliter gerunt, præ-*

sumuntur machinatione, secum contrahentis, deceptæ.

3 *Fœmina præsumitur, machinatione secum cõtrahentis decepta, etiamsi maritus esset.*

4 *Fœmina ex læsione enormissima restituitur, etiamsi contractus, ex quo læditur, sub iuramento esset factus.*

5 *Remedium L 2 C. resc vendit. facilius tribuitur fœminis, quàm masculis.*

6 *Fœmina potest compelli, vt vel petat restitutionem in integrum, vel stet contractibus, ne secum contrahens, diutius suspensus hæreat.*

7 *Fœmina restituitur ob iuris ignorantiam. Fœminæ ignorare iura non nocet ibid.*

8 *Mulier, rusticus, & idiota sunt æquiparata.*

9 *Fœmina ex iuris ignorantia non restituitur, si peritiores consulere potuit.*

10 *Fœminæ vt vadunt ad ecclesiam pro indulgentijs, ita quoq; aduocatos adire debent, pro consilijs.*

11 *Probatio peritiores consuli nequiuisse, fœminis incumbit.*

12 *Fœmina non restituitur, nisi in casibus à iure expressis.*

13 *Fœmina non restituitur, actum aliquem clanculò celebrans.*

14 *Fœmina non restituitur, ob omissam formam.*

15 *Fœmina non restituitur, aduersus omissam inuentarij confectionem.*

16 Fœ-

16 *Fœmina non restituitur in his, quæ ad conseruandum iuris rigorem pertinent.*

17 *Mulier non restituitur ad producendum testes, post didicita testificata.*

18 *Fœmina non restituitur, quæ intra annum & diem non petijt inuestituram. Intellige si sciebat, rem esse feudalem n. 19.*

20 *Fœmina, quæ fori declinatoriam proponere omisit, non restituitur.*

21 *Fœmina non restituitur aduersus sententiam.*

22 *Fœmina non restituitur, quando instrumenta contraria produxit, vel contraria deposuit.*

23 *Fœmina non restituitur, in his, quæ quidem iuris sunt positiui, verùm ex naturali iure participantia.*

24 *Fœmina quæ parentes sine venia in ius vocauit, non restituitur.*

Decimosextò concludo: Fœminarum conditionem meliorem esse, quia restitutione in integrum, facilius quàm masculi gaudent. 1

Tir. LL. connub. L. 1 n. 77 vbi Pet. de Anchar. idem voluisse refert.

Mulieres enim, si quod inutile sibi negocium gerunt, suasu, atque machinatione secum contrahentis, non sponte, atque 2

libera voluntate, idipſum feciſſe, creduntur.

Luc. de Penna L. vlt. col.3 C. priuil. Scolar. lib.12 Grammat. deciſ. 103 n.51 per L 3 § ſi quis volentem ff lib. hom. exhib. L. vnicam in f. C. rapt. virg. § his conſequens auth. æqual. dot. c. Adam 33. q. 5.

3 Quòd procedit, etiamſi maritus eſſet, qui mulierem, ad eiuſmodi contractum perficiendũ inuitaſſet, Nã nihilominus mariti ſeductionibus deceptam, ſtat iuris præſumtio.

§ 1 in ff auth. vt immob. ante nupt. donat. Luc. de Penna L. quemadmodum verſ. 97 C. agr. & cenſ. lib. 11 Alc. tr. præſumt. reg. 1 præſumt. 42 n. 2 Maſcard. tr. probat. concluſ. 1080. n. 3.

4 Hęc cõcluſio ampliatur primò: Vt locum habeat, etiam ſi contractus iſtiuſmodi iuramento eſſet vallatus. Nã ſi mulier, enormiſsimam læſionem, conſequenterq; apertam perniciem incurriſſet, iuſiurandum non præſtat impedimentum, quin ſe reſtitui, & flagitare

tare, & impetrare posſit.

Gail.obſ.lib.2 obſ.97 n.11 Maſc.d. concluſ. 1080 n. 6 arg. c. quanto extra iureiur.

II. Hæc concluſio ampliatur: 5
Vt beneficium L. 2 C.reſc.ver. quo deceptis, vltra dimidium iuſti precij, prouiſum eſt, facilius etiam mulieribus, quàm maſculis indulgeatur.

Bl. L. 2 n. 21 C. reſc. vend. Tir. LL. connub. L. 1 n.77 dictis rationibus.

III. Hæc concluſio ampliatur: 6
Vt mulier, etiam inuita compelli poſſit, ad in integrum reſtitutionem petendam, ne pars aduerſa diutius ſuſpenſa teneatur.

Capyc. deciſ.110 n.1 Pinel. L.1 p.3 n.34 C.bon. mat. per L. Iulianus § ſi quis colludente ff act. emti.

IV. Ampliatur, Vt mulier eti- 7
am ex iuris ignorantia, poſsit reſtitui. Tùm quia mulieri, iura ignorare non nocet.

L. regula ff iur. & fact. ignor. Maſ-

card. tr. prob. concluſ. 1080 n. 23.

8 Tùm quia mulier, ruſticus, & idiota, ſunt æquiparata,

Ioſeph. Ludou. deciſ. 81 n. 4 Ceph. conſ. 760 n. 13 vol. 5.

9 Quæ ampliatio reſtringitur I. Vt non procedat, ſi peritiores conſulere potuerit.

gl. & dd. communiter L. iuris ignorantia C. qui adm. Maſc. d. concluſ. 1080 n. 25.

10 Mulieres enim vt vadunt ad eccleſias, pro indulgentijs, ita quoque aduocatos adire debent pro conſilijs.

Ioſeph. Ludou. deciſ. 109 n. 22 Ceph. d. conſ. 760 n. 15.

11 Quod vſque adeò verum eſt, vt peritiores conſuli nequiuiſſe, probatio, fœminis incumbat.

Fr. Hercul. tr. quis ten. prob. negat. n. 26 verſ. quartò infertur Alex. conſ. 14 in fin. lib. 1.

12 II. Reſtringitur: Vt procedat, duntaxat in caſibus, à iure expreſsis.

Nicol. de Mil. in ſuo repert. verb. ignoran-

norantia la. vlt. Cagn. L. qui cum alio n.17 ff reg. iur. Tir. V. R. p.2 § 4 gl. 7 n. 13 Tir. rep. L. si vnquam in præfat.n.100 C. reuoc. donat. Iaf. L. si quis maior n 6 C. transact. Cacher. decis.87 n.4 Asin. in sua praxi § 32 c. 16 n. 2 Menoch. tr. remed. poss. rec. rem.9 n.13 Masc. d. conclus.1080 n. 24 Cephal. cons.143 n. 15 vol.1 cons.760 n.4 vol.5 L. regula ff iur. & fact. ign. & L fin. C. eod. tit.

III. Restringitur: Vt non procedat, si fœmina, actum aliquem clanculò celebrauerit. Hinc enim malæ fidei præsumtio existit, & iuris ignorantiæ, allegatio exploditur. 13

Bl. L. 1 lect.1 n 3 C. interd. mat. Roman. sing.714 ibi Castell. in addit. Tir. V. R. p. 2 in præf.n. 14 Plot. tr. de in lit. iur. § 4 n.9 arg. L. vlt. ff rit. nupt. c. vlt. § si quis verò extra clandest. despons. c. cum ex iniuncto. extra hæret.

IV. Restringitur: Vt non procedat: in his, quæ formam tangunt. Ea enim, si 14

nim, si à fœmina omissa fuerint, actum sine vlla restitutionis spe, nullum efficiunt.

Euer. in top. in Loc. à def. for. num. 8 Borg. Cavalc. tr. tut. & curat. n. 132 vbi plures, idem tenentes allegat.

15 Vnde muliere hæreditatem adeunte, confectionemq; inuentarij negligente, auxilio omni, ex inuentarij conscriptione prodeunti, haud immeritò destituitur.

Maur. tr. rest. in int. c. 82 n. 4 arg. § penult. auth. hær. & Falcid.

16 V. Restringitur: Vt non procedat, in his, quæ ad rigorem iuris conseruandum sunt introducta, in his enim fœminæ nihil opitulatur, prætensa ignorantia, nec restitutioni locus est.

Br. L. 1 § nunciatio n. 35 ff op. no. nunc. Fel. c. fraternitatis n. 6 vers. itẽ secundò extra testib. Cacherr. decis. 58 n. 38 Peck. tr. testam. coniug. lib. 1 c. 34 n. 2 Asin. d. c. 16 n. 2 Masc. d. conclus. 1080 n. 24 arg. L. 3 C. iur. & fact. ignor.

Vnde

Vndè mulier post didicita testificata, vt testes producere posſit, non restituitur. 17

Br. d. L. 1 § nunciatio n.35 ff op. no. nun. Cacherr. d. decis. 87 n. 9 Masc. d. concluſ.1080 n.17.

Et hanc esse communem opinionē attestatur

Cacherr. d. decis. 87 n.9

Item non restituitur mulier, quæ intra annum & diem, casu, quo feudi capax est, inuestituram non petijt. 18

Bl. c. 1 § præterea el. 1 n. 2 de proh. feud. al. per Feder. Peck. d. tr. testam. coniug. lib. 1 c.34 n.2 in fine.

Quòd verum est, si sciebat rem esse feudalem, quod si nescierit, restituenda est. 19

Maurit. tr. rest. in int. c.64 n.1 arg. d. L. regula ff iur. & fact. ignor. iun. L. altius C. rei vend.

Eodem quoq; modo, fœmina, quæ declinatoriam fori, proponere omiſerit, restitutionem frustra quærit. 20

Capyc. decis. 13 n.10 vbi hoc Ioh. And. voluisse attestatur.

Deniq;

nim, si à fœmina omissa fuerint, actum sine vlla restitutionis spe, nullum efficiunt.

Euer. in top. in Loc. à def. for. num. 8 Borg. Caualc. tr. tut. & curat. n. 32 vbi plures, idem tenentes allegat.

15 Vnde muliere hæreditatem adeunte, confectionemque inuentarij negligente, auxilio omni, ex inuentarij conscriptione prodeunti, haud immeritò destituitur.

Maur. tr. rest. in int. c. 82 n. 4 arg. § penult. auth. hær. & Falcid.

16 V. Restringitur: Vt non procedat, in his, quæ ad rigorem iuris conseruandum sunt introducta, in his enim fœminæ nihil opitulatur, prætensa ignorantia, nec restitutioni locus est.

Br. L. 1 § nunciatio n. 35 ff op. no. nunc. Fel. c. fraternitatis n. 6 vers. itẽ secundò extra testib. Cacherr. decis. 58 n. 38 Peck. tr. testam. coniug. lib. 1 c. 34 n. 2 Asin. d. c. 16 n. 2 Masc. d. conclus. 1080 n. 24 arg. L. 3 C. iur. & fact. ignor.

Vnde

Vndè mulier post didicita testificata, vt testes producere possit, non restituitur. 17

Br. d. L. 1 § nunciatio n.35 ff op. no. nun. Cacherr. d. decis. 87 n. 9 Masc. d. conclus. 1080 n. 17.

Et hanc esse communem opinionẽ attestatur

Cacherr. d. decis. 87 n. 9

Item non restituitur mulier, quæ intra annum & diem, casu, quo feudi capax est, inuestituram non petijt. 18

Bl. c. 1 § præterea el. 1 n. 2 de proh. feud. al. per Feder. Peck. d. tr. testam. coniug. lib. 1 c. 34 n. 2 in fine.

Quòd verum est, si sciebat rem esse feudalem, quod si nescierit, restituenda est. 19

Maurit. tr. rest. in int. c. 64 n. 1 arg. d. L. regula ff iur. & fact. ignor. iun. L. altius C. rei vend.

Eodem quoq; modo, fœmina, quæ declinatoriam fori, proponere omiserit, restitutionem frustra quærit. 20

Capyc. decis. 13 n. 10 vbi hoc Ioh. And. voluisse attestatur.

Deniq;

21 Deniq; si aduersus sententiam, in integrum restitutio, petita fuerit, mulieri concedenda non est.

Specul. tit. rest. in int. § 1 n. 36 Ceph. cons. 160 n. 22 vol. 5.

22 VI. Restringitur: Vt non procedat, in casu, quo mulier, vel contraria instrumenta produxerit, vel contrarium deposuerit. Indignam enim se, sua effecit contrarietate, legum benignitate.

Bl. L. scripturæ n. 14 ibi Barb. in add. C. fid. instrum. Ias. L. fin in f. C. iur. & fact. ignor.

23 VII. Restringitur: Vt non procedat in his, quæ quidem iuris positiui sunt, de iure tamen naturali participāt.

L. 2 C. in ius voc. Plot. tr. de in lit. iur. § 5 n. 42.

24 Vnde si fœmina parentes in ius vocarit, venia non petita, & impetrata, ignorantia iuris, id factum, quò pœna edicti non plectatur velare non potest.

L. 2 ibi dd. C. in ius voc. Menoch. de rustica loquens tr. arb. iud. QQ. lib. 2 cent.

1 cent.2 casu 194 n.6 Ascan. Clem. itidem in rustica loquens tr.pat.pot. eff. 3 num.2.

ARTICVLVS XVII.

SVMMARIVM.

1 *Fœmina ob minorem metum, quàm masculus excusatur.*

2 *Iustus in fœmina metus est denudatio.*

Decimosextò concludo: Fœminarum conditionem meliorem esse, quòd minor metus, eas excuset, isque metus, qui in constantem virum cadat, in eis non desideretur. 1

gl. c. cum locum ibi Panorm. extra spons. Abb. c. causam n. 2 extra off. deleg. Abb. c. cum dilectus n. 8 ext. quod met. caus. Abb. c. consultationi n.4 extra spons. Ias. L. fin. in f. C. iur & fact. ignor. Ias. L. interpositas n.4 C. transact. Rom. sing. 226 Dec. L.1 n. 80 ff reg. iur. Dec. L. in omnibus la.1 n.3 ff reg. iur. Grammat. decis.103 n. 52 Nicol. de Milis in suo repert. verb.

verb. metus minor Tiraq. LL. connub. L. 9 n. 160 Abb. conf. 4 n. 4 vol. 1 Card. Paris. conf. 26 n. 64 vol. 3 arg. c. indignantur 32 q. 6 & c. sicut dignum el. 1 extra homicid.

2 Hæc conclusio ampliatur: Vt denudatio (puta si quis fœminam, veste exuat, eamq; nudam, domo se in publicum extracturum minetur) fœminæ ad rescindendum actum, vel contractum subsecutum, sit sufficiens metus.

Bl. L. interpositas n. 7 C. transact. Tir. LL. connub. gl. 4 n. 11.

ARTICVLVS XVIII.

SVMMARIVM.

1 *Fœmina facilius veniam ætatis impetrat.*

2 *Fœmina citius perficitur, & citius, quàm mas deficit.*

3 *Fœmina potior est, in veniæ ætatis impetratione, non solùm quò ad annorum numerum, verumetiam in alijs requisitis.*

1 Decimooctauò concludo: Fœmina-

minarum conditionem meliorem esse, quod citius, quàm masculi, veniam ætatis impetrare possint.

L. 2 ibi Br. & dd. C. his qui ven. æt. imp. Dec. d. L. fœminæ n. 71 ff reg. iur. Tir. LL. connub. L. 9 n. 15 Gomez. var. res. lib. 2 c. 14 n. 12.

Nam cum fœmina citius deficiat, rationi quoque & naturæ consentaneum fuit, ideoque & à legislatore approbatum, vt citius perfici videatur. 2

gl. 1 d. L. 2 C his qui ven. æt. imp. Cag. d. L. fœminæ n. 10 ff reg. iur. Boer. in consuet. Bit. tt. stat. person. § 4 gl. 1 col. 2 & § 10 gl. 1 col. 1 Tir. LL. connub. L. 9 n. 176.

Hæc conclusio ampliatur: Vt procedat non tantum in numero annorum: verumetiam in aliis, ad veniæ ætatis impetrationē, requisitis. Nam masculus vltra id, quod de ætate viginti annorum, edocuit, etiam de morum integritate, & probitate, probet, oportet. Cum tamen fœminæ, solum se octo 3

m & de-

& decem annorum natam, fidem fecisse, sufficiat.

d. l. 2 C. his qui ven. ær. impet.

ARTICVLVS XIX.

SVMMARIVM.

1. *Fœmina 12 annorum, masculus verò 14 matrimonium contrahit.*
2. *Fœmina, an apta sit, ad matrimonij contractum, nec ne, non semper ad annorum numerum præcisè est respiciendum.*
3. *Puer quidam, nouem annorum, nutricem suam grauidam reddidit.*
4. *Ætas ad sponsalia contrahenda, legitima, in masculis & fœminis est septennium.*

1 Decimo nonò concludo: Fœminarum conditionem meliorem esse, quod ad contrahendum matrimonium, breuius ipsis tempus, duodecim nempè annorum, masculis verò, quatuordecim, sit constitutum.

Abb. c. 2 n. 5 extra despons. impub. Gomez. var. res. lib. 3 c. 1 n. 55 Plot. tr.

de in

de in lit. iur. § 8 n.5 in fine Mozzius tr. contract. Rubr. de matrim. tit. qui poss. cont. mat. n.1 Simoncell. tr. decr. lib.1 tit. 2 n.23 ad fi arg. Inst. tutelis in pr. iun. ibi gl. & trad. dd. arg. Inst. quib. mod. tut. fin. in pr. c. continebatur extra despons. impub.

Hæc conclusio limitatur primò: Vt tamen non vbiq; tam exacta habenda sit, numeri annorum consideratio, sed in hac potius materia, ad coeundi potentiam, & num malitia ætatẽ suppleat, sit respiciendum. 2

arg. c.5 extra eod. tit.

Sic de puero quopiam nouem annorum, qui nutricem suam, grauidam reddiderat, passim apud nostrates fit mentio. Quamuis id, iam marcescente, & exhausto mundi seculo, rarissimè, vel nunquam contingere, crediderim. Et forsitan pueri nomen, nutrix, cuius modo meminimus abusa est. Huius autem meminerunt 3

gl. in summa 20 q. 1 Panorm. c. 3 n.5 extra despons. impub. Panor. c.1 n. 5

m 2 extra

extra del. pucr. Iaſ. L. 2 n. 18 ff vulg. & pup. Iaſ. L. in pupillari n 11 ff eod. Boer. in conſuet. Bitur. tt. ſtat.perſ. § 10 gl. 1 Coraſ. miſcell. iur. lib. 6 c. 23 n. 4 Tir. LL. connub. L. 6 n. 37 Gomez. var. reſ. lib. 3 c. 1 n. 59 Menoch. tr. arb. iud. QQ. lib. 2 cent. 1 caſu 57 n. 33 Mozz. tr. contract. Rubr. de nupt. tt. qui poſſ. contr. ſponſal. n. 4 ad finem.

4 II. Hæc concluſio limitatur: Vt non procedat in ſponſalibus. Quò ad ſponſalia enim, ætas vtriuſque legitima, tàm iure ciuili, quàm canonico, eſt ſeptennium.

L. in ſponſalibus la. 2 ff ſponſal. c. literas c. acceſsit. c. ad diſſoluendum extra deſp. impub. Abb. d. c. 2 n. 5 extra eod. tit. Couarr. in epit. 4 lib. decretal. p. 1 c. 2 n. 1 Beza tr. de diuor. mihi fol. 93 Mozzius tr. contract. Rubr. nupt. tit. qui poſs. contrah. ſponſal. n. 2.

ARTICVLVS XX.

SVMMARIVM.

1 *Rector prouinciæ, non potest hominis prouincialis filiam, filio suo desponsare.*

2 *Rector prouinciæ, filiam suam homini prouinciali desponsare potest.*

Vigesimò concludo: Fœminarum conditionem meliorem esse, Nam etsi rector prouinciæ, prouincialis cuiuspiam filiam, filio suo desponsare non posit. 1

L. qui in prouincia ff 1 it. nupt.

Filiam tamen rectè, homini ex prouincia nuptui collocat. 2

L. si quis officium in fine ibi Bl. ff eod. tit. Ias. L. principalibus n. 5 ff si cer. pet. Alc. lib. 1 de verb. signif. n. 106 Tir. LL. connub. L. 1 n. 45 vbi Gasp. de Valasc. idem voluisse refert.

Eam autem ob causam id tam diuersimodè videtur constitutum, quòd timor est, ne dilatis nuptijs, aliquod interim, muliebri facilitate, dedecus subeatur.

Alc. & Tir. in locis modo cit.

ARTICVLVS XXI.

SVMMARIVM.

1 *Qui contrahit cum alio, non debet ignorare eius conditionem.*

2 *Fœmina non tenetur eius, cum quo contrahit, conditionem inuestigare.*

3 *Fœmina filiofamilias mutuo dans pecuniam, non tenetur Macedoniano.*

1 Vigesimo primò cõcludo: Fœminarum conditionem meliorem esse. Nam etsi, qui cum alio contrahit, non debet ignarus esse conditionis eius.

L. qui cum alio ibi Dec. & Cagn. ff R. I. gl. L. penult. ff ad Maced. Præpos. c. 1. § & quia n. 49. his qui feud. da. poss. Ronch. L. eandem in pr. n. 200 ff duob. reis Caball. tr. ædil. act. c. 1 n 23 Menoch. tr. remed. poss. recup. rem. 14 n. 22 & rem. 16 n. 29 Plot. tr. de in lit. iur. § 8 n. 18 Stracch. tr. mercat. p. 2 n. 23.

2 Fœminam tamen eius, quo cum contrahit,

hit, conditionem perſcrutari non oportet.

Menoch.tr.arb.iud.QQ.lib.2 cent.2 caſu 182 n.72 arg.L. vlt. in f.ff qui pet. tut.

Et licet hanc limitationem ad L. qui cū alio ff R.I. valdè periculoſam eſſe, & cōtra eam communiter teneri, velit

Cagn.d. L.qui cum alio n.17 ff R.I.

Mihi tamen videtur, hanc & rationi, & iuri optimo eſſe conſentaneam. Negari enim non poteſt, quin ſi fœmina, de conditione alicuius, cum quo contrahere vellet, diligentius percontaretur, etiam apud optimum quemq;, hoc ſine cauſa, & perſæpius turpi quoq;, non fieri, ſuſpicaretur, atq; hoc pacto, matronalem honorem lœderet. Igitur omninò excuſanda erit fœmina, ſi id non fecerit, per quod in famæ ſuæ detrimentum incideret, nec legem id velle dicendum erit.

arg. c. erit autem lex diſtinct. 4 & L. 1 in pr. ibi peſsimo exemplo ff ad Macedon.

3 Ex quo infero: Si fœmina filiofamiliâs pecuniam mutuo dederit, eam S.C. Macedoniano non teneri.

arg. L. si quis ff ad Macedon.

ARTICVLVS XXII.

SVMMARIVM.

1 *Pactum de retrouendendo, inter cætera efficit, vt contractus, cui hoc pactum appositum est, censeatur vsurarius.*

2 *Pactum de retrouendendo, per fœminam contractui adiectum, illum vsurarium præsumi non facit.*

3 *Dolus in muliere non præsumitur, sed simplicitas.*

1 Vigesimosecundò concludo: Fœminarum conditionem meliorem esse, Nam etsi pactum retrouenditionis, ab aliquo, contractui appositum, inter cætera faciat, vt contractus ille, præsumatur vsurarius. Vt latè perplures recensens, tradit

Tir. V.R. p.2 in præfat.

2 Attamen eiuscemodi pactum, à muliere, eiꝗ æquiparatis personis, contractui addi-

additum, quò magis vſurarius dicatur, nihil officit.

Bl. L. cum allegas n.16 C. vſur. Iaſ. L. ſi quis id quod n.32 ff iuriſd. om. iud. Iaſ. L. iuris ignorantia C. qui adm. Pet. Gerh. à Petras. ſing.18 col.3 Ferrat. caut.17 n.9.

Neq; enim dolus in muliere, ſed ſimplex mœraq; ſimplicitas præſumitur. 3

Bl. rubr. n.8 C. rer. perm. Maſc. tr. probat. concluſ. 1080 n.17 arg. L. 1 in fine ff edendo.

ARTICVLVS XXIII.

SVMMARIVM.

1 *Fœmina habet electionem in diuiſione.*

Vigeſimotertio concludo: Fœminarum conditionem meliorem eſſe, quia in diuiſione, earum eſt electio. 1

text. L. vn. ibi Br. n. 2 Bl. n. 4 C. his qui ſe defer. lib.10.

Licet caſum ibidem eſſe ſpecialem cenſeat, & rectè quidem, me iudice

Dec. d. L. 2 n.26 ff reg. iur.

ARTICVLVS XXIIII.

SVMMARIVM.

1 *Monachi, coguntur cedere monialibus, sibiq; nouum habitandi locum eligere, si alicubi Monachi, & moniales, in eodem monasterio commorantur.*

1 Vigesimo quartò concludo: Fœminarum conditionem meliorem esse, quia si monachi, monachæq; idem monasterium inhabitare reperiuntur, per episcopum loci, monachi cedere compelluntur, moniales verò locum illum solæ retinent,

c. in nullo 18 q. 2.

ARTICVLVS XXV.

SVMMARIVM.

1 *Filia & neptis patroni, exactionem operarum libertæ retinent, etiamsi in eius matrimonium consenserint, quod in filio, nepoteq; patroni secus est.*

1 Vigesimo quintò concludo: Fœminarum conditionem meliorem esse, quia si patroni filius, vel nepos, nuptijs

ptijs libertæ consenserint, exactionem operarum amittunt: sin verò filia, vel neptis eiusdem nuptijs consensum præstiterit, operarũ exactionem retinent. Cum ijs non minus à nupta, quàm ab innupta præstari poterint.

L. sicut patronus ff op. libert.

ARTICVLVS XXVI.

SVMMARIVM.

1 *Donatio à patre, in liberos qui in potestate sunt, collata non valet.*

2 *Donatio à matre liberis facta valet.*

3 *Donatio à matre liberis facta, nulla est, si mater per statutum sine consensu mariti, vel propinquorum prohibetur, sese obligare.*

4 *Donatio à matre facta, non valet, si extat statutum, vt mater liberos in potestete habeat, disponens.*

Vigesimósextò concludo: Fœminarum conditionem meliorem esse, Nam etsi pater liberis in potestate sua cõstitutis, donationem facere nequeat. 1

L. donationes quas parentes C. dona. int. vir. & vxor. Br. L. frater à fratre n. 57 ibi Ias. num. 44 ff condict. indeb.

Pract.

Pract. Pap. in for. lib. quo ag. pro don. verb. ad dimittendum n. 2 ibi apostill. Tiraq. LL. conub. gl. 5 n. 41 Ascan. Clem. tr. pat pot. eff. 2 n. 2 & eff. 17 n. 49 Iul. Clar. § donatio q. 8 n 1 Card. Paris. consil. 16 n. 19 vol. 2.

Et hanc esse communem opinionē attestantur

Ascan. Clar. & Paris. modo cit.

2 Mater tamen quibuscunq; filijs rectè donat

Gomez. var. res. lib. 2 c. 4 n. 25 Crau. consil. 19 n. 2 per d. L. donat. quas parentes.

3 Hęc conclusio limitatur primò: Vt non procedat, stante statuto vel consuetudine, qua fœmina sine con sensu mariti, vel propinquorum obligari prohibetur. Namq; tunc mater quoq; donare non poterit, vt hoc in specie decidit

Boer. in consuet. Bitur. tt. consil. matrim. § 1 gl. 1 col. 7 & 8 arg. L. si donationis C. quod mèt. caus.

4 II. Hęc conclusio limitatur: Vt

Vt non procedat, si statutum parem matri, quam patri tribuerat, potestatem concederet.

arg. d. L. donat. quas parentes C. donat. int. vir, & vx.

ARTICVLVS XXVII.

SVMMARIVM.

1 *Actio de peculio duntaxat, contra filiamfamilias, cui commodato res data est, competit, contra filiumfamiliâs autem, & directa, & de peculio experitur.*

Vigesimo septimò concludo: Fœminarum conditionem meliorem esse. Namq; si filiofam. quicquam fuerit commodato datum, cum eo & directa, & de peculio actio est: si filiæfamiliâs commodatum fuerit, de peculio tantum agitur. 1

L. 3 § si filiofamiliâs ff commod.

ARTICVLVS XXVIII.

SVMMARIVM.

1 *Mater non tenetur dotare filiam.*

2 *Mater*

2 *Mater dotem dans, non donare, sed repetere á patre, si diues est velle præsumitur.*

3 *Dos á matre data, filiæ in legitimam imputatur.*

4 *Mater hæretica, filiam dotare tenetur orthodoxam.*

5 *Mater non tantum dotat filiam, si hæresi infecta est, sed etiam donationem propter nuptias, pro filio dat.*

6 *Dos á matre hæretica, filiæ constituitur, secundum vires patrimonij sui, non verò secundum patrimonij patris, qualitatem.*

7 *Mater diues, dotem dat in subsidium, patre inope.*

8 *Mater, vt dotet filiam, res fideicommisso subiectas distrahere potest.*

9 *Mater bona fideicommisso subiecta, ex dotis titulo non alienat, si alias habet facultates.*

10 *Mater fideicommissum, imminuere non potest, ob dotem dandam, si testator, expressim, nec dotis quidem nomine, aliquid fideicommisso detrimenti inferri vetuerit.*

11 *Contrariarum.*

12 *Conciliatio contrarium opinionum.*

1 Vigesimo octauò concludo: Fœminarum conditionem meliorem esse,

esse, quod mater filiam suam dotare nō teneatur.

L. neq; mater ibi Sal.& dd.C.iu.dot. Br.auth.res quæ n.3 ibi Bl. n.9 & dd. C.com.de leg.Boer.decis.129.n.3 Cacherr.decis.107 n.5 Campeg tr.dote q.22 n.1 Bl. Nouell.tr.de dote p.6 priuil.16 n.3 Tir. tr. primig.q.62 n.6 & q. 69 n. 5 Ascan.Clem.tr. pat pot.eff. 11 n.4 Ceph.cons.5 n.24 vol.1 cons. 574 n.6 vol.4.

Hæc conclusio ampliatur primò. Nam etsi mater dotem daret, non tamen donare, sed repetere velle, præsumeretur, si pater diues est. 2

Bl.Nouel.L.1 n.82 ff sol.matr.Menoc. tr. arbit. iud. QQ. lib.2 cent.1 casu 88 n.45 arg.L. eleganter § qui reprobos ff pig. act.

II. Ampliatur: Nam si mater dotet filiam, quam de iure dotare nō tenebatur, dos in legitimam imputabitur. 3

Rol.à valle cons.44 n.31 vol.4 & cons. 70 n.14 eod.vol.vbi Dec.in Ruin. idē voluisse refert arg.L.1 in fin. ff donat.

Hæc

4 Hæc conclusio limitatur I. Vt non procedat, si filia orthodoxa fide esset imbuta, mater verò hæresi aliqua contaminata, vel Iudæa. Tunc enim ad dotandam filiam omnino tenetur.

gl. L. neq; mater C. iu. dot. Cacher. d. decis. 107 n. 5 Bl. Nouell. d. priuil. 16 n. 4 Ripa L. 1 n. 77 sol. mat. Ang. Aret. § ius naturale Inst. iur. nat. gen. & ciu. Ias. § fuerat n. 115 Inst. act. Lup. rubr. § 21 n. 5 extra donat. int. vir. & vxor. Ludou. Carer. tr. hæret. n. 149. Masc. tr. probat. conclus. 727 n. 8 per text. L. cognouimus C. hæret.

5 Quod vsq; adeò verum est, vt non solùm, dotem pro filia: verumetiam donationem propter nuptias, pro filio constituere mater hæretica teneatur.

Lup. d. § 21 n. 5 arg. L. illud ff ad L. Aquil.

6 Quo tamen casu, dos & donatio propter nuptias, non secundum vires, patris patrimonij, sed secundum qualitatem patrimonij matris destinabitur.

d. L. cognouimus C. hæret.

Hæc

II. Hæc conclusio limitatur: 7
Vt non procedat, si mater est diues, pater verò inops. Nam tunc dotem dare in subsidium, maternæ pietatis erit officium.

Br. auth. res quæ n.3 ibi Bl. n.9 C. cō. de leg. Alex. L. 1 n.21 ibi Ias. n.28 Ripa n.78 ff sol. mat. Alex. L. filia n.8 ff ad Trebell. Sal. L. neq; mater n.2 C. iure dot. Ias. § fuerat n.115 Inst. act. Euer. in top. in Loc. ab alim. ad dot. n.5 Lup. rubr. § 49 n.3 & c. per vestras notab.3 § 22 n.1 extra donat. int. vir. & vxor. Campeg. tr. dot. q.22 n.1 Cacherr. d. decis. 107 n.9 Boer. d. decis. 129. n.4 Plot. tr. de in lit. iur. § 7 n.25 Tiraq. tr. primig. q.62 n.8 Afcan. Clem. d. eff. 11 n.4 Viuius com. opin. lib. 1 opin. 211 vbi hanc communem esse opinionē attestatur. Ceph. cons. 5 n. 63 vol. 1 cons. 191 n.4. vol. 2 cons. 574 n. 23 vol. 4 arg. L. si quis à liberis § mater ff lib. agnosc.

Quod eatenus, quidem verum est, vt 8
ex causa dotandæ filiæ, res fideicom-

misso subiecta, recte alienetur.

Br. auth. res quæ n. 4 ibi Ias. n. 24 C. com. de leg. Boer. d. decis. 129 n. 3 Tir. tr. primig. q. 61 n. 4 Viuius com. opin. lib. 1 opin. 211 vbi hanc communem esse opinionem attestatur arg. d. auth. res quæ.

9 Hoc autem intelligas procedere, si nullæ aliæ, matri, filiam dotanti, facultates suppetant, Nam si alia ei bona sunt, ad alienationem rerum, fideicōmisso subiectarum, non peruenitur.

Alex. L. filia n. 10 ff ad Trebell. Ias. L. filiusfam. § diui lect. 1 n. 59 ff leg. 1 Lup. rubr. § 14 n. 1 extra donat. int. vir. & vx. Boer. d. decis. 129 n. 3 Tir. d. q. 62 n. 10 per text. L. mulier § cum proponeretur ff ad Trebell.

10 III. Hæc conclusio limitatur, Non procedere eo casu, cum fideicommittens, expresśim quoq; ne dotis causa fideicommissum distrahatur, vetuerit. Tunc enim huic testatoris voluntati obsecundandum est.

Lup. d. rubr. § 16 n. 11 Ias. L. filiusfa.

§ diui

§ diui n. 59 ff leg. 1 vbi hanc communem opinionem esse attestatur Boer. d. dec. 129 n. 4 Viuius d. opin. 211. Alex. cons. 56. n. 3 vol. 1 arg. § sanctissimas auth. alien. & emphyt.

Licet contrarium, nihil hanc prohibitionem testatoris posse, volens, teneat. 11

Iaf. auth. res quæ n. 24 & 32 verf. 10 & limit. 13 C. com. de leg.

Eam ob causam: quia testator ad id est obligatus. Et certum est: quod in alicuius potestate, situm esse non debeat, obligationem, qua tenetur, tollere.

L. sicut C. act. & obl.

Verum si apprimè has contrarietates appensaueris, reperies, distinctione, facilè sopiri posse controuersiam. Intelligendo enim communem opinionem, in prohibitione extranei, qui ad dotandum non erat obligatus, locum habere, alteram verò, in prohibitione patris veram esse, nulla reliqua erit discordantia, & Iasonis demolietur fundamentum. 12

missso subiecta, rectè alienetur.

Br. auth. res quæ n. 4 ibi Iaſ. n. 24 C. com. de leg. Boer. d. deciſ. 129 n. 3 Tir. tr. primig. q. 61 n. 4 Viuius com. opin. lib. 1 opin. 211 vbi hanc communem esse opinionem atteſtatur arg. d. auth. res quæ.

9 Hoc autem intelligas procedere, si nullæ aliæ, matri, filiam dotanti, facultates ſuppetant, Nam si alia ei bona sunt, ad alienationem rerum, fideicōmiſſo ſubiectarum, non peruenitur.

Alex. L. filia n. 10 ff ad Trebell. Iaſ. L. filiusfam. § diui lect. 1 n. 59 ff leg. 1 Lup. rubr. § 14 n. 1 extra donat. int. vir. & vx. Boer. d. deciſ. 129 n. 3 Tir. d. q. 62 n. 10 per text. L. mulier § cum proponeretur ff ad Trebell.

10 III. Hæc concluſio limitatur, Non procedere eo caſu, cum fideicommittens, expreſsim quoq; ne dotis cauſa fideicommiſſum diſtrahatur, vetuerit. Tunc enim huic teſtatoris voluntati obſecundandum eſt.

Lup. d. rubr. § 16 n. 11 Iaſ. L. filiusfa. § diui

§ diui n. 59 ff leg. 1 vbi hanc communem opinionem esse attestatur Boer. d. dec. 129 n. 4 Viuius d. opin. 211. Alex. cons. 56. n. 3 vol. 1 arg. § sanctissimas auth. alien. & emphyt.

Licet contrarium, nihil hanc prohibitionem testatoris posse, volens, teneat. 11
Ias. auth. res quæ n. 24 & 32 vers. 10 & limit. 13 C. com. de leg.

Eam ob causam: quia testator ad id est obligatus. Et certum est: quod in alicuius potestate, situm esse non debeat, obligationem, qua tenetur, tollere.
L. sicut C. act. & obl.

Verum si apprimè has contrarietates appensaueris, reperies, distinctione, facilè sopiri posse controuersiam. Intelligendo enim communem opinionem, in prohibitione extranei, qui ad dotandum non erat obligatus, locum habere, alteram verò, in prohibitione patris veram esse, nulla reliqua erit discordantia, & Iasonis demolietur fundamentum. 12

ARTICVLVS XXIX.

SVMMARIVM.

1 *Mater non nisi ad triennium vsq; liberos alere tenetur.*

2 *Mater nobilis, cui dedecus esset infantem, proprio sanguine lactare, etiam intra triennium esset excusata.*

3 *Contrarium.*

4 *Fœminæ, natura, vt partus ederent, sunt progenitæ, Ergo etiam vt lactarent,*

5 *Fœminæ, non solum concipere, verumetiã quod conceptum est tueri debent, idq; non, nisi lactando, perficitur.*

6 *Mater etiam intra triennium, ab alendo puerum, est excusata, si adeò est paupercula, vt alienos liberos lactando, victum quærere, necesse habeat, pater vero infantis, diuesfit.*

7 *Infans cum matre, si triennio sit minor, inuito etiam patre, commoratur, & alimenta nihilominus à patre peti possunt.*

8 *Mater liberis vulgo quæsitis, omni tempore, alimenta suppeditare cogitur.*

9 *Mater liberos alere tenetur, si eius culpa diuortium contigerit.*

10 *Matris erit, liberorum educationem, alimenta quod attinet, suscipere, si opulenta sit, pater verò & liberi, vnde se alant, aliâs non habeant.*

Vige-

Vigesimononò concludo: Fœminarum conditionem meliorem esse, quod mater vsq; ad triennium duntaxat, liberos alere teneatur. 1

gl. L. alimenta ibi Br. n. 1 Bl. n. 2 Paul. de Castr. n. 3 Salic. n. 4 & dd. C. neg. gest. gl. L. 1 verb. ex tempore ff vbi pup. educ. deb. gl. L. 3 C. alend. lib. gl. fin. c. cum haberet extra eo qui duxit in matrim. quam poll. per adul. Br. tr. alim. n. 13 Br. L. si quis § si mater n. 1 ff lib. agn. Br. L. 2 & ibi Alex. in addit. C. pat. pot. Abb. c. 2 n. 4 extra conuers. in fidel. Bald. de Bartolinis L. 1 n. 142 ff sol. matrim. Ang. Aret. § ius naturale n. 6 Inst. iur. nat. gent. & ciu. Amanell. de Clar. aq. sing. 7 Pract. Pap. for. lib. quo ag. pro leg. rei sing. verb. coram vobis n. 129 Lup. c. per vestras notab. 2 § 23 n. 8 extra donat. int. vir. & vxor. Cacherran. decis. 46 n. 10 Burs. cons. 83. n. 12 vol. 1 arg. L. nec filium C. pat. pot.

Hæc conclusio ampliatur primò: Nam si mater sit nobilis, cui secun- 2

dum consuetudinem regionum, infantem lactare vitio daretur omni tempore esset excusata.

Azo in summa in fine C.pat.pot.Br. tr. alim. n. 13 Alex. in add. ad Br. d. L.2 C. pat. pot. Castr. d. L. alimenta n.3 C.neg. gest. Fel.c. illud n.11 extra præsumt. Aret. d. § ius naturale n. 6 Lup. d. notab 2 § 23 n. 8 Rol. à Valle cons.54 n.80 vol.2 & cons.14 n.52 volum.3 arg. L.Nepos Proculo ff verb. sign.

3 Quam tamen ampliationem, ego minimè admittendam censuerim. Tum quia natura mulieres progenuit, vt partus ederent.

L. 2 § cum enim C. ind.vid toll.Tir. LL.connub. L.6 n.21.

4 Ergo etiam vt, quod editum est lactarent.

arg.L.3 § qui habet ff ser. rust. præd.

5 Tum quia natura voluit, quinimò, tanquam præcipuum fœminis munus assignauit, eas non solùm concipere, verumetiam quod conceptum est tueri & conser-

conſeruare, quod tamen ſine lactis in-ſtillatione, natura fieri haud voluit.

L. quæritur § 1 ff ædil. ed.

Atq; hanc ampliationem, latiſsimè, atque optimis rationibus, & fundamentis improbat.

Tir. tr. nobil. c. 20 n. 80 cum omnibus ſeqq. vſq; ad n. 94 excluſiuè.

Vti quoq; diſplicet

Baldo de Barthol. d. L. 1 n. 142 ff ſol. mat. vbi hanc conſuetudinem corruptelam, & contra naturalem rationem eſſe dicit.

II. Ampliatur: Nam ſi mater adeò ſit paupercula, vt alienos infantes lactando, victum quærere, rei familiaris anguſtia, preſſa, cogatur, pater verò è diuerſo opulentus (vt in pediſſequis, deuirginatis, toto die euenit) vt eo caſu, tota educandi pueri cura, etiamſi anniculus, vel bimulus eſſet, ad patrem ſpectabit.

Br. L. ſi quid § ſi mater n. 1 ff lib. agn. Caſtr. d. L. alimenta n. 3 C. neg. geſt. arg. L. 1 § 1 & L. ſi quis § ſi vel pa-

n 4 rens

rens ff lib. agnosc.

7 III. Ampliatur: Poteſt enim mater inuito patre, infantem triennio minorem, ſecum retinere, & alimenta nihilòminus à patre petere.

Alex. L. alimenta n. 5 C. neg. geſt. Ant. Gab. Rom. tr. regul. (loquens de Spurio) lib. 6 tit. de alim. concluſ. 1 n. 20 vbi Grammat. ante ſe, idipſum voluiſſe refert arg. L. 1. iun. gl. verb. ex iuſtiſsima ff lib. exhib.

8 Hæc concluſio limitatur I. In infante vulgo quæſito. Huic enim mater alimenta, etiamſi ſe repetituram proteſtaretur, ſuppeditare tenetur.

Maſc. tr. probat. concluſ. 727 n. 7 vol. 2 arg. L. ſi quis à liberis ff lib. agnoſc.

9. II. Hæc concluſio limitatur: Vt non procedat, ſi diuortium culpa vxoris contigerit. Tunc enim liberis quoque ſuis, de alimentis proſpiciet.

Caſtr. d. L. alimenta n. 3 ibi Alex. n. 6 C. neg. geſt. text. auth. ſi pater C. diuort. fact.

Hæc

III. Hæc conclusio limitatur, 10
Vt non procedat, si nec pater, nec liberi vnde se alerent haberent, mater verò ad id muneris obeundum, sat esset diues. Tunc enim etiam post triennium emensum, infantem alere matris erit.

Coras. L. qui liberos n. 153 ff rit. nupt. Euerar. in top. in loc. ab alim. ad dot. n. 5 Amanell. de clar. aq. sing. 1 Masc. tr. probat. d. conclus. 727 n. 9 arg. L. pen. ff lib. agnosc. & § illud auth. vt lic. mat. & au. & tradidêre alij, quos in præcedenti articulo adduximus.

ARTICVLVS XXX.

SVMMARIVM.

1 *Lex hac consultiss. § ex imperfecto, non habet locum in patre, inter liberos naturales testante.*

2 *Mater, liberos naturales tantum, coram duobus testibus, hæredes rectè facit.*

3 *Differentia nulla constituenda est, inter naturales & legitimos simul, & naturales tantum respectu matris.*

4 *Mater, cum naturales tantum instituit, etiam fœminas duas, testes adhibere potest.*

5 *Mater illustris filios naturales tantum non habet successores.*

1 Trigesimò concludo: Fœminarum conditionem meliorem esse, Nam etsi dispositio L. hac consultiss. § ex imperfecto C. testam. respectu patris inter liberos naturales tantum, testantis locum non habeat.

Bl. d. L. hac consultissima § ex imperfecto n.7 ibi Ias.n.4 vers.secundò limita.C.testam.Bl. L. si qua illustris n.7 C. ad S. C. Orfic. Bl. L.fin. n.2. 3 & 4 C.fam.ærc. Ascan.Clem tr.pat. pot. c.5 n. 41 vbi Dec. & Rubeum in id citat Clar.recept. sent.§ testamentum q.12 n 1 vbi hanc communem opinionem attestatur.

Licet contrarium teneat

.Spec.tit. instr. edit. § compendiose n. 32.

2 Mater tamen filios suos naturales, coram duobus testibus, rectè hæredes & scribit, & dicit

Alex.

Alex. L. ex facto § si quis rogatus
el. 1 n.45 ff ad Trebell. Ias. d. L. hac
consultissima § ex imperfecto n. 4
ibi Marc. Ant. Natta n. 74 vbi hanc
communem attestatur, licet ipse con
trarium teneat C. testam. Boer. de-
cis. 240 n.12 Clar. d.q.12 n.2 vbi Guil.
Bened. & Pic. id tenentes allegat.
Ascan. Clem. tr. pat. pot. c. 5 n. 41.

Et hanc esse communem opinionẽ at-
testantur

Alex. Boer. Natta Clar. Ascan. mo-
do citati.

Ratio est, quia in naturalibus tantum, 3
& legitimos naturalesq; simul, nulla,
quò ad matrem constituenda est diffe-
rentia.

arg. L. hos accusare § omnibus ff ac-
cusat.

Hæc conclusio ampliatur: Vt 4
hoc casu, duas fœminas testes adhibuis-
se sufficiat, exemplo eius, quod superius
de patre, inter liberos imperfectum te-
stamentum, conscribente affirmaui-
mus. Et satis patet ex traditis

Bl.d. L.si qua illustris n. 7 vers. quæstio fuit de facto C. ad S. C. Orsic.

5 Limitatur autem, vt non procedat in matre illustri. Huius enim liberi naturales, non sunt successores.

Clar. d. q.12 n. 2 arg. L.si qua illustris C.ad Orsic.

ARTICVLVS XXXI.

SVMMARIVM.

1 *Fœmina citius quàm mas, nimirum duodecimo ætatis anno, cum mas demum quarto decimo anno, testetur, testamentum conficit.*

1 Trigesimo primò cõcludo: Fœminarum conditionem meliorem esse, quia citius fœmina, nimirum duodecimo, masculus verò quarto demum decimo completo, testari poterit.

L. qua ætate ibi Bl.n. 1 Raph. Cum. n.1 Ioh.de Imola. n. 1 & dd. ff testam. Dec. d. L. 2 n. 7 off.Reg.iur. Alc.tr. præsumt. reg. 1 præsumt. 47 n.3 Gomez.var.res.lib.3 c.1 n.55 Ceph.cons. 256 n.49 vol.2.

Ratio-

Rationem esse volunt, quod mulier celeriori, præ masculo sagacitate sit prædita.

gl. d. L. qua ætate quàm ibi sequuntur Br. Bl. & dd. ff testam. Alc. d. præsumt. 47 n. 3.

Hæc conclusio ampliatur: Vt idem quoque iuris sit, quò ad codicillos. 2

Gomez. d. c. 1 n. 55 arg. c. cui licet de R. I. lib. 6.

ARTICVLVS XXXII.

SVMMARIVM.

1 *Pater liberos suos sub conditione casuali, vel mixta instituens, iure non testatur.*

2 *Mater liberos suos, sub conditione casuali, vel mixta instituere potest.*

3 *Mater etiam hodiè sub casuali, vel mixta conditione liberos, hæredes facere potest.*

Trigesimo secundò concludo: Fœminarum conditionem meliorem esse, Nam etsi pater, filium, quem in potestate habet, sub conditione casuali vel mixta instituens, iure non testetur. 1

L. si

L. si pater C. inst. & subst. Grass. recept. sent. § suitas q. 7 n 3.

2 Mater tamen liberos suos, quandoquidem eas in potestate non habet, sub iisdem conditionum speciebus, rectè instituit.

L. si mater ibi Br. n. 1 Bl. Ias. n. 4 & dd. ff vulg. Br. Bl. Alex. Ias. & dd. d. L. si pater C. instit. & subst.

3 Hæc conclusio ampliatur: Vt etiamnum vera sit & leges idipsum volentes, quò ad matrem hodiè non sint correctæ.

Alex. L. si pater n. 15 ibi Ias. n. 13 & n. 20 C. inst. & subst. Ias. L. si mater n. 4 ff vulg. & pupill.

Licet contrarium tenere videatur.

Ioh. de Imola d. L. si mater n. 2 in fin. ff vulg.

ARTICVLVS XXXIII.

SVMMARIVM.

1 *Mater non habet necesse, expressim instituere vel exhæredare.*

2 *Matris præteritio, pro exhæredatione est.*

3 *Vterq; parens hodiè, necesse habet, vel instituere vel exhæredare.*

Trigesi-

Trigesimotertio cõcludo: Fœminarum conditionem meliorem esse: quod fœmina expresſim, instituere, vel exhæredare, non habet necesse, sed liberos silentio præteriisse sufficiat. 1

L. filiam C. inoff. testam. Gomez. var. resol. lib. 1 c. 11 n. 35.

Matris enim silentium, quo ad liberos, pro exhæredatione est. 2

§ mater inst. exhæred. lib. Br. L. 3 n. 1 C. inoff. testam. Ioh. de Imola. L. si mater n. 2 ff vulg. Ias. L. si mater n. 4 ff vulg. Gomez. d. c. 11 n. 31 & 35 Vasq. d. L. filiam n. 1 C. inoff. testam.

Hæc conclusio ampliatur: Vt non procedat, de iure nouissimo. Hodie enim omni, vtriusq; sexus parenti, incumbit liberos, vel expresſim instituere, vel exhæredare, & quidem causa, ex quatuordecim, vel hisce similibus adiecta, nisi viam, qua testamentum suum reddatur nullum, eligere maluerit. 3

§ illud quoq; auth. vt cum de appell. cogn. dd. communiter d. L. filiam

ibi

ibi Vasq.n.2 C.inoff.testam.Br.auth. ex causa n.12 ibi Ias. n.18 C. lib. praeter. Alex. L. in suis n. 12 ibi Ias. n.65 ff lib.& posth. Ias. L.posthumo nato n.18 C. bon. poss. cont. tab. Ias. L. si mater n.5 ff vulg. & pupill. Viuius com.opinion.lib.1 opin 127 Vasq. de success.progr.§ 18 n.9 Grassus recep. sentent. § testamentum q.35 n.2.

Et hanc esse receptissimam,& communem opinionem attestantur Vasq. & Grass. modo cit.

ARTICVLVS XXXIIII.

SVMMARIVM.

1 *Testamentum matris sustinetur, quae duos habens filios, eos haeredes scribit, & post testamentum confectum, tertium suscipiens, in puerperio, antequam testamentum mutare potuit, decedit.*

2 *Patris testamentum, qui posthumum, post conditum testamentum natum,praeterijt, nullum est.*

3 *Matris testamentum, quae talem posthumũ praeterijt, valet etiamsi toto, dum foetum gestaret tempore, illud immutare potuisset.*

4 Filius

4 *Filius, quem testatrix habere se ignorabat, fauore vltimarum voluntatum institutus censetur, vt testamentum in suo robore persistat.*

5 *Quod verum est, si præteritus sit impubes: aliud erit, si pubes, vel pubertati proximus.*

6 *Hæres, vi tacitæ institutionis, quam lex inducit, petitionem hæreditatis, & condictionem ex* L. fin. C. ed. D.Had. toll. *habet.*

7 *Posthumus ex tacita institutione veniens, semper suam habebit portionem, siue liberi, ex æqualibus, siue ex inæqualibus partibus sint instituti.*

8 *Testamentum matris nullum est, si mater, dum testamentum conscriberet, grauidam se esse compertum haberet.*

9 *Testamentum matris, ex tacita institutione non subsistit, si extranei, & non liberi sunt instituti.*

10 *Testamentum matris, ob tacitam institutionem nihilomagis sustinetur, sed in totum corruit, quando in eo, cum liberis, extranei sunt instituti.*

11 *Fundamento destructo, quicquid superius ædificatum est, corruet.*

12 *Testamentum ex capite tacitæ institutionis non conualidatur, si mater post natum posthumũ, diu fuit superstes.*

13 *Testamentum matris ex tac. inst. nullum nanciscitur*

citur fulcimentum, si testatricem illud constare noluisse, liquidò doceretur.

1 Trigesimo quartò concludo: Fœminarum conditionem meliorem esse, quia si mater, duos habens filios, testamentum condiderit, eosq; testamento hæredes fecerit, postea verò testamento legitimè confecto, tertium susceperit, inq; puerperio, vita excesserit, casus repentini iniquitas per maternæ pietatis coniecturam, emendabitur, testamentumq; taliter conscriptum sustinebitur.

L. 3 ibi Br. Bl. Sal. Paul. Ias. Vasq. & dd. C. inoff. testam. Mant. tr. coniect. vlt. volunt. lib. 4 tit. 2 n. 5.

2 Cum tamen patris testamentum, posthumo tali præterito, etiamsi mutandi illud, spacium non suppetijsset, minimè suas vires retineret.

gl. L. vxorem ff manum. test. Paul. de Cast. d. L. 3 n. 3 ibi Ias. n. 6 Vasq. n. 11 C. inoff. testam. Gomez. var. res. lib. 6 c. 5 n. 24 vers. quarto arg. L. militis

litis codicillis § miles in supremis ff milit. test.

Hæc conclusio ampliatur primò: Vt procedat, etiamsi toto tempore dum vterum gereret testamentum illud mutare potuisset. Probabiliter enim ignorabat, quod in puerperio, supremum clausura esset diem, quosq; editura esset, fœmellam ne an masculum, an simul vtrunq;. 3

dd. d. L. 3 per ill. text. C. inoff. testam. Gom. d. c. 5 n. 24 arg. L. de precio ff publ. in rem act.

II. Hæc conclusio ampliatur: Vt procedat non tantum in filio, adhuc non nato, verumetiam in eo qui natus est, sed testatrix, se habere ignorabat, puta, quod falso rumore suborto, obijsse eum crediderat. Nam & talis, fauore testamenti, institutus videtur. 4

gl. 1 L. cum mater ff inoff. test. Paul. de Castr. d. L. 3 n. 4 ibi Ias. n. 6 C. eodem tit. Paul. de Castr. L. sicut certi n. 7 C. testam. milit. Paul. de Castr. L. commodissime n. 6 ff lib. & posth.

Alex. L. Titius in fine principij, ibi Iaſ. n. 19 ff eod. tit. Gomez. d. c. 5 n. 24 verſ. & in expreſſo vbi Fulg. idē voluiſſe atteſtatur Mant. tr. coniect. vlt. vol. lib. 4 tit. 2 per totum arg. d. L. cum mater ff inoff. teſtam.

5 Quòd intellige, ſi præteritus ſit impubes, ſecus verò, ſi pubes, vel pubertati proximus. Nam cum hoc caſu, ingratitudinis cauſam committere potuiſſet, illo verò non, ſi reperitur præteritus, pro eo erit, ſecundum iſta iura, ac ſi expreſsim, eſſet exhæredatus. Atq; hac ratione opiniones contrarias conciliare, ſatis tamen trepidè nititur.

Vaſq. d. L. 3 n. 10 C. inoff. teſt.

6 III. Hæc concluſio ampliatur: Vt poſthumus ex tacita inſtitutione veniens, non minus, ac ſi expreſsim ſcriptus eſſet hæres, petitione hæreditatis, & condictione ex L. fin. C. ed. D. Had. toll. experiri poſsit.

Bl. d. L. 3 n. 6 & 7 ibi Vaſq. n. 22 C. inoff. teſt. Alex. L. fin. n. 11 ibi Iaſ. n. 23 C. ed. D. Had. toll. Tir. tr. les mort.

mort. p. 2 declarat. 7 n. 14 Gomez. d. c. 5 n. 24 verſ. tertiò intellige Menoc. tr. rem. poſſ. ad. remed. 4 n. 88.

VI. Ampliatur: Vt procedat, ſiue liberi inſtituti, æqualiter ſint inſtituti, ſiue ex inæqualibus partibus, ſemper enim hic poſthumus, ex tacita inſtitutione veniens, virilem ſuam habebit partem. 7

gl. & communis opinio L. 3 C. inoff. teſtam. Gomez. d. c. 5 n. 24 verſ. ſecundo intellige.

Hęc concluſio limitatur primò: Vt non procedat, ſi tempore conditi teſtamenti, grauidam ſe eſſe, mater cognitum haberet. Tunc enim non valet, quod conditum eſt teſtamentum. 8

Gomez. d. c. 5 n. 24 verſ. ex quo deducitur per d. L. 3 C. inoff. teſtam.

II. Hęc concluſio limitatur: Vt non procedat, ſi in tali teſtamento, in quo poſthumum præteritum inſtitutum, lex fingit, extranei, non verò liberi eſſent inſtituti. 9

d.L. 3 ibi Iaſ. n. 5 Vaſq. n. 15 C. inoff. teſtam.

III. Hæc concluſio limitatur,

Vt non procedat, ſiquidem liberi, à matre fuerint inſtituti, non tamen ſoli, ſed vnà cum eis extranei. Tunc enim per natiuitatem poſthumi, in totum teſtamentum rumpitur.

Sal. Fulg. Caſtr. Iaſ. Ripa & Vaſq. d.L 3 per ill. text. C. inoff. teſtam.

10 Fundatur enim iſta lex, ſuper materna pietate. Quam ceſſare, matre, filios, portione hæreditatis ſuæ deprædante, atque hac extraneos afficiente, omninò dicendum eſt. Vndè eo fundamento deſtructo, quicquid ſuperius ædificatum eſt, corruet, conſequenterque legis noſtræ præſumtio, locum non habebit.

arg. L. adigere § quamuis ff iu. patr.

11 IIII. Hæc concluſio limitatur,

Vt non procedat, ſi mater diu, poſt poſthumum editum, fuiſſet ſuperſtes, vt, ſi voluiſſet, teſtamentum formæ decenti, donare potuiſſet.

Bl. d. L. 3 n. 3 C. inoff. teſtam.

Hæc

V. Hæc conclusio limitatur: Si contra hanc iuris præsumtionem liquida afferretur, in contrarium probatio, matrem nempè, hunc posthumum institutum noluisse. Tunc enim non sustinetur, quod factum est testamentum. 12
Br. d. L. 3 n. 5 ibi Bl. n. 4 C. inoff. testam. Menoch. tr. remed. poss. adip. remed. 4 n. 88 arg. L. continuus § cũ ita ff verb. obligat.

ARTICVLVS XXXV.

SVMMARIVM.

1 *Naturales tantum, non succedunt patribus, imò nec legitimam ab eis sperare debent.*

2 *Naturales tantum, matrum suorum legitimi sunt successores.*

3 *Vulgo quæsiti etiam matribus, hæredes sunt.*

4 *Naturales tantum succedunt, vnà cum legitimis & naturalibus simul.*

5 *Mater succedit liberis naturalibus tantum etiam vulgo quæsitis.*

6 *Differentia non est constituenda, inter legitimos & illegitimos, matris intuitu.*

7 *Naturales tantum, non succedunt matri illustri.*

8 *Nati ex damnato, & nephario coitu, matribus non succedunt.*

9 *Alimenta liberis, ex nephario coitu procreatis, iure canonico relinqui possunt.*

1 Trigesimo quintò concludo: Fœminarum conditionem meliorem esse: Nam etsi liberi naturales, patribus non succedant, imò nec legitimam quidem, etsi velint, patres eis relinquere posint.

iuxta distinct. auth. licet C. natural. lib. Vasq. ill. controu. c.102 n.8.

2 Matribus tamen naturalibus tantum, eos hæredes fore, indubitati iuris est.

§ nouissimè ibi Ang. n.7 Inst. de S. C. Orfic. Asc. Clem. tr. pat. pot. c. 5 n. 40.

3 Hæc conclusio ampliatur primò: Vt procedat, non tantum in ijs, qui nati sunt ex muliere soluta, in schemate concubinæ retenta: verumetiam in ijs, quos vulgò quæsitos dicimus.

d. § nouissimè ibi Ang. n. 1 & dd. Inst. de Orf.

II. Am-

II. Ampliatur: Vt procedat nō tantum deficientibus liberis legitimis: verumetiam extantibus. Hoc quidem, si ex concubina nati sint. 4

L. penult. C. eod. tit. gl. Ang. & dd. d. § nouissimè Viuius com. opin. lib. 1 opin. 137 ad fin. vbi hanc communē fatetur. Vasq. ill. contr. c. 102 n. 18 vbi hanc itidem communem opin. esse attestatur.

III. Ampliatur: Quemadmodum enim filij naturales tantum matribus succedunt: ita è diuerso matres naturales tantum hæreditatem capiunt, id generis filiorum. 5

Guilh. de Ludo sing. 148 per L. si spurius ff vn. cogn. § fin. Inst. ad Tertull.

IV. Ampliatur: Vt inter legitimos & illegitimos matrum respectu, nulla sit inducenda differentia. 6

Syl. Ald. d. § nouissimè Inst. de Orfi. Ascan. Clem. tr. pat. pot. c. 5 n. 41.

Hæc conclusio limitatur I. 7

Vt non procedat, si mater illustri sit stemmate oriunda. Huic enim tales liberi non erunt hæredes.

L. si qua illustris C. eod. tit. gl. § fin. Inst. de S. C. Tertull. gl. § nouissimè ibi Ang. n. 13 Inst. de S. C. Orf. Tir. V.R. p. 1 § 11 gl. 1 n. 13 Ascan. Clem. tr. pat. pot. c. 5 n. 43.

8 II. Hæc conclusio limitatur: Vt non procedat in natis, nephario & incœsto coitu. Hi enim tàm patris, quàm matris, & reliquorum respectu, sunt insuccessibiles. Nec distinguendum, an generis splendore, mater fulgeat, nec ne.

Didac. Couarr. in epit. 4 lib. decret. p. 2 c. 8 § 5 n. 15 Ceph. cons. 277 n. 9 vol. 2 text. in auth. ex complexu C. incœst. nupt. & est communis opinio.

9 Intellige sanè dummodò alimentis non priuentur, quod benignitate canonum est introductum.

text. c. cum haberet in fin. extra eo qui dux. in matrim. quam poll. per adult.

adult. Pirrh. in consuet. Aurel. tt. de successi. c. 6 Lup. c. per vestras notab. 3 § 10 n. 14 extra donat. int. vir. & vx. Couar. d. p. 2 c. 8 § 6 n. 1.

ARTICVLVS XXXVI.

SVMMARIVM.

1 *Legatum in dubio, potius monasterio monialiũ, quàm monachorum, censetur relictum.*

2 *Legatum monasterio, in dubio cum hæremus, potius monachis censetur relictum, quàm monialibus, si testator, inter monachos haberet propinquum, dignitatem inter eos habentem.*

Trigesimo sextò cõcludo: Fœminarum conditionem meliorem esse, quia si legatur monasterio, & cui legatum sit ignoretur, potius monialibus, quàm monachis, legatum censeri deberi, iuris est. 1

Bl hîc n. 5 Bl. L. cum multæ lect. 3 n. 9 C. donat. ante nupt. Dec. d. L. 2 n. 77 ff Reg. iur. Neuiz. Syl. nupt. lib. 6 n. 47 ad finem vers. item quia potius Menoch. tr. remed poss. adip. remed.

4. n

4 n. 788 arg. § si quis in nomine auth. Eccles. tit.

Quam conclusionem ego limitarem, vt non procedat, quoties in monasterio monachorum, degeret consanguineus quispiam testatoris, tantoque magis, si ille ipse consanguineus, vel abbas esset, vel prioratu, illius monasterij fungeretur. Tunc enim consanguinitatis intuitu, legatum factum, esset verisimile.

arg. L. Aurelius. § Titius el. 2 ff. liber leg.

ARTICVLVS XXXVII.

SVMMARIVM.

1 *Bonorum possessio contra tabulas, contra testamentum matris non datur.*

2 *Bonorum possessio contra tab. non datur exhaeredatis.*

3 *Hodie bonorum possessio contra tab. contra testamentum matris indulgetur.*

4 *Contrarium.*

1 Trigesimo septimò concludo: Fœminarum conditionem meliorem esse, quia contra illarum testamentum, contra

contra tabulas bonorum possesio(quæ antiquitus contra lignum appellabatur.

Cuiac. obs. lib. 11 c. 14.

Non competit

L. illud § ad testamenta ibi Br. ff bon. poss. cont. tab. Ang. Aret. § eadem n. 7. Inst hæred. quæ ab int. defer. Gom. var. res. lib. 1 c. 11 n. 35 Vasq. de success. resolut. lib. 1 § 10 n. 40 Grass. recept. sent. § bonorum possesio q. 26 n. 1.

Ratio est: quia exhæredatis bonorum possesio, contra tabulas non datur. 2

L. 1 ff eod. tit.

Matris autem præteritio, pro exhæredatione est.

vt superius diximus.

Hæc conclusio limitatur: Vt iure hodierno, aliud sit, liberisq; contra matris testamentum, ius contratabulandi sit tributum. 3

Iasp. L. posthumo nato n. 18 C. bon. poss. cont. tab. ibi Ang. Flor. & Rom. idipsum tenuisse refert Alex. cons. 89 n. 6 vol. 2.

Et essecommunem opinionẽ attestatur Vasq.

Vasq. L. filiam n.3 C.inoff. testam.

Licet contrarium teneat

Alex.d.L.posthumo n.10 C.bon pos. cont. tab. Alex. Rubr. n.1 C.vn. lib. Alex. L in suis n. 13 ff lib. & posth. Vasq.d. L.filiam n.2 C.inoff.testam. Vasq.de success.resol.§ 15 n.14. Grassus d. q. 26 n.1. qui Cagnolum, huius opinionis sectatorem laudat.

Et hanc opinionem veriorem & receptiorem dicunt

Vasq.& Grass.modo citati.

Egoq; huic posteriori opinioni,& consulendo,& iudicando,omninò inhærendum censeo.

per text.L.præcipimus C.appellat.

ARTICVLVS XXXVIII.

SVMMARIVM.

1 *Bonorum possessio vnde liberi,non datur, contra vltimum matris eulogium, Quod etiamnum verum est ex receptiori n.2.*

3 *Bonorum possessio Carboniana, contra matris testamentum locum non habet.*

1 Trigesimo octauò concludo: Fœmi-

Fœminarum conditionem meliorem esse: quia earum testamentis, bonorum possessione vnde liberi, nil negocij facessitur.

gl.rubr.ibi Alex.n.1 C. vn. lib. Vasq. d.L.filiam n.4 C. inoff.testam.per L. fin.C.suis & legit.

Et licet hanc similiter hodiè competere contendat

Ias.d.L.posth.nato n.21 C. bon. poss. cont. tab.

Tamen eius opinio, crebriori calculo reprobatur, nec vllo satis firmo fundamento nititur, vt est videri per

Vasq.d.L.filiam n.4 C. inoff. test. & d. § 15 n.15.

Hæc conclusio ampliatur: Vt idem quoque iuris sit, quò ad bonorum possess. ex Carboniano edicto. Nam & illa, etiam hodiè, ineptè, aduersus matrũ. reliquorumque per lineam maternam ascendentium, testamenta proponitur.

Vasq.d.L. filiam n.5 C.inoff. testam.

Atque his lector beneuole, supremam, huic legis nostræ repetitioni, manum impo-

imponemus. Sed te prius admonitum volumus, huc omnia dotium priuilegia referri potuisse. At cum videremus, istam materiam à multis quidem tracta-tam, peculiarem tamen adhuc examina-tionem requirere, adhæc animaduerte-remus, hanc repetitionem mole sua, am-plius, quàm in initio credebamus ex-creuisse, dotium, his inserere priuilegia, supersedimus. Tu interim hac nostra vtitor fruitor opella. Quod si candorē tuum perspexerimus, plura, & qui-dem propediem nos daturos pollicemur.

INDEX RERVM ET VERBORVM LOCVPLETISSIMVS, IN quo, M, membrum, A, articulum, N, numerum marginalem P. secundam partem principalem denotat.

A.

Confir-

D.

Dignitas

Exce-

E.

F.

Fides

Fœmina

Fœmina

Fœmina

Fœminæ

Amplia

Fœmi-

Fœmina

Fœmina

Galli

G.

H.

Ilienses

Maritus

M.

Matri

Mater

Meretrix

N.

Quod

Q.

Qui

N.

P.

Præsum-

Quod

Q.

Qui

R.

Rector

Sententia

Substi-

Tira

Vidua

Amplia

FINIS.

